

MIRACLES
EXCLUSIVE FOR GPSC
(CLASS 1/2, PI, STI, DYSO, DY MAMLATDAR)

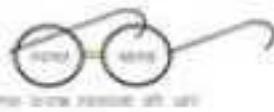
संपादक : मोलिक गोपीया

VOLUME 40

12 to 18 SEP - 2021

Ministry of Housing
and Urban Affairs
Government of India

my
GOV
मेरी सरकार

SWACHH SURVEKSHAN 2021

World's Largest Cleanliness Survey
for Urban Areas

સ્વરચ્છ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણ 2021

Reusable Launch Vehicle
(RLV-TD)

Paper model

ISRO યુનિટ્યોગી GSLV MK-3
પ્રદોપણ વાહન વિકસાવશે

MRMI

MRMI
Mitsubishi Rayon India Ltd.

launched
'Shoonya'

Campaign

to Promote

zero-pollution delivery vehicles

શૂન્ય અભિયાન: નીતિ આયોગ

CLICK TO JOIN WHATSAPP
joinicerajkot.com

FOLLOW US ON INSTAGRAM
[icerajkot](#)

FOLLOW US ON YOUTUBE
[icerajkot](#)

JOIN TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

INDEX

1. બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા...1

- ભૂપેંડ્ર પટેલની ગુજરાતના નવા મુખ્યમંત્રી તરીકે નિમણૂક.....01
- મદ્રાસ હાઇકોર્ટ 120 કિમી પ્રતિ કલાકની ગતિ મર્યાદા નક્કી કરવા માટે જહેરનામું રદ કર્યું 01
- IBC હેઠળ સોલ્યુશન સ્કીમમાં કોઈ સુધારા નહીં : SC.....02

2. અર્થતંત્ર.....04

- ચાલુનાણાકીય વર્ષ દરમિયાન ભારત 10 ટકાના દરે વૃદ્ધિ કરશે : NCAER ડિરેક્ટર.....04
- મધ્ય પ્રદેશના મોરેના ખાતે ફૂડ પ્રોસેસિંગનું ઉદ્ઘાટન.....04
- સિક્યોરિટીઝ માટે T+1 સેટલમેન્ટ સિસ્ટમ.....05
- કોલસા આધારિત હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન માટે ટારક ફોર્સ.....06
- અંતરિક્ષ ક્ષેત્ર માટે FDI નીતિ.....07
- ડિજિટલ કૃષિ.....07
- ઓગસ્ટમાં WPI ફુંગાવો વધીને 11.39 ટકા થયો 09
- કેન્દ્ર સરકાર 11 રાજ્યોને બજારમાંથી 15,721 કરોડ રૂપિયા ઉધાર લેવાની મંજૂરી આપી.....10
- કૃષિ મંત્રાલયે ખાનગી કંપનીઓ સાથે પાંચ સમજૂતી કરારો પર હસ્તાક્ષર કર્યા.....10
- કેબિનેટે ટેલિકોમ કંપનીઓ માટે રાહત પેકેજને મંજૂરી આપી.....11
- 2021માં ભારતીય અર્થતંત્રા 7.2 ટકાના દરે વૃદ્ધિ પામશે : UNCTAD.....12
- કૃષિ મંત્રાલયે ખાનગી કંપનીઓ સાથે પાંચ સમજૂતી

- કરારો પર હસ્તાક્ષર કર્યા.....12
- ટેલિકોમ ક્ષેત્રમાં સુધારો.....13
- નવું 'બેડબેંક' માળખુ.....15

3. આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....17

- પ્રથમ 2+2 ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા વાટાધાટ.....17
- જાપાન અને વિયેતનામે સંરક્ષણ સાધનો માટે સોદો કર્યો.....18
- નવા ઘરોમાં EV ચાર્જ લગાવવાનો આદેશ આપનાર ઈલેન્ડ પહેલો દેશ.....19
- કલાઈમેટ એક્શન એન્ડ ફાઇનાન્સ મોબિલાઇઝેશન સંવાદ.....19
- ભારત અને અમેરિકા 'Climate Action and Finance Mobilisation Dialogue'.....21
- PM મોટી 24 સાટેન્બરે ક્વાડ સમિટમાં ભાગ લેશે 21
- ઈરાન IAEA દ્વારા પરમાણુ દેખરેખની મંજૂરી આપશે 22
- આગામી ક્વાડ બેઠક.....23
- ભારત-સિંગાપોરે UPI અને PayNowને જોડવાની જહેરાત કરી.....24
- કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ : ભારત અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા.....25
- આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્ધાર્ય અફ્ઘાનિસ્તાન માનવતાવાદી કટોકટી માટે 1.2 અબજ ડોલર પ્રદાન કરશે.....26
- 17મી ભારત-અમેરિકા આર્થિક સમિટ.....26
- ચુકે-ભારત વેપાર વાટાધાટો.....27
- 15મી પૂર્વ એશિયા શિખર પરિષદ ઊર્જ મંત્રીઓની બેઠક.....27

• पर्याप्त अर्थातंगनुं दर्शन : थाईलैंड.....28	• वई के 'ईज ओफ डुंगा निगरेस' रिपोर्ट बંધ કર્યો.....48
• SCO पિસકુલ મિશન 2021ની 6ટી આવૃત્તિ લોન્ચ કરી.....29	• ભારતીય રેલવે રેલ કૌશલ વિકાસ યોજના શરૂ કરી.....49
• કેબિનેટ આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા માટે ઈટાલી સાથેના MoUને મંજૂરી આપી.....30	• ઉત્તર પ્રદેશ માતૃભૂમિ યોજના.....49
• AUKUS: ઈન્ડો-પેસિફિક માટે નવી સુરક્ષા ભાગીદારી.....30	• MyGov Indiaનો પ્લેનેટેરિયમ ઈનોવેશન ચેલેંજ (Planetarium Innovation Challenge) 50

4. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી....32

• CRISPR દ્વારા મરછરની વસ્તી પર નિયંત્રણ.....32
• તેજસ-MK-2 અને AMCA 33
• યુઝના મેદાનમાં રોબોટ્સ.....34
• ભારત-આફિકા સંરક્ષણ મંત્રણા DefExpo સાથે યોજશે.....35
• લિથિયમ.....36
• ખાદ્ય શૃંખલામાં આર્સેનિકની હાજરી.....37
• કોવિડ-19 Mu વેરિયન્ટ.....38
• SpaceX એ પૃથ્વીની બ્રમણકાની મુસાફરીમાં 4 ટ્રેની અવકાશયાત્રસીએને લોન્ચ કર્યા.....39
• ISRO પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 પ્રક્ષેપણ વિકસાવશે.....40

5. યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....41

• ગ્રાઉન્ડસવેલ રિપોર્ટ : બેંક.....41
• લેન્ડ રેકોર્ડ્સ (land records).....43
• ISRO પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 પ્રક્ષેપણવિકસાવશે.....43
• કાઈમ ઈન ઇન્ડિયા રિપોર્ટ 2020 : NCRB.....44
• ઓટો અને ડ્રોન ઉદ્યોગ માટે PLI યોજના.....45
• યુનાઇટેડ ઈન સાયન્સ 2021 : WMO.....46

6. પર્યાવરણ અને બૌગોલિક ઘટનાઓ.....51

• પૂર્વોત્તર ભારતની વરસાદની પેટન્માં ફેરફાર....51
• પમફોટ પર જ્લોબલ વોર્મિંગની અસર.....52
• વિશ્વનું પ્રથમ 'પાંચ દેશનું બાયોસ્ક્રીયર રિઝર્વ' 53

7. ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....55

• મહાકવિ સુબ્રમણ્યમ ભારતી 55
• આચાર્ય વિનોભા ભાવે 55
• પીએમ મોદીએ રાજ મહેન્દ્રન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ સ્ટેટ ચુનિવર્સિટીનું શિલાન્યાસ કર્યું 57
• ગુપ્તકાલીન મંદિરના અવશેષો 58

8. અન્ય સંક્રિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....60

• કન્ટેનરની અછત 60
• સ્વરષ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણ 2021 60
• પીએમ મોદીએ અમદાવાદમાં સરદારઘામ ભવનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું 61
• આઈસવેન્ડમાં લોન્ચ થયેલો વિશ્વનો સૌથી મોટો

ઓર-ડુ-કાર્બન ડાયોક્સાઈડ એબ્સોર્ટર પ્લાન્ટ	62	શરૂ કર્યું 70
● 9/11 હુમલાની 20મી વર્ષાંથી: મુખ્ય હક્કિતો	63	● વિશ્વ ઓઝોન દિવસ 70
● IRDAI (ડ્રેસ કેર્ડિટ ઇન્ઝિયોરન્સ) માર્ગદર્શિકા, 2021 63		● રંસાદ ટીવી શરૂ 71
● 12 સપ્ટેમ્બર : દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકાર માટે આંતર રાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day for South-South Cooperation) 64		● 21 મિલિયન લોકો COVID-પ્રેરિત ગરીબીમાંથી બહાર નીકળશે : વિશ્વ બેંક 72
● Clolexion : લાયસન્સ મેળવાનાર સૌથી મોટું NFT પ્લેટફોર્મ 65		● પીએમ મોટી ટાઈમની '100 સૌથી પ્રભાવશાળી' ચાદીમાં સામેલ 73
● સરકાર ભારતમાં 36000 ગામોમાં 'આદર્શ ગ્રામ ચોજના' શરૂ કરશે.....65		● Michiyo Tsujimura કોણ હતા ? 73
● નેશનલ એન્જિનિયર ડે 66		● કેન્ઝિનેટે એકલત્ય મોડેલ નિવાસી શાળાને મંજૂરી આપી 74
● કનેક્ટ 2021 67		● શહેરી આયોજન સુધારાઓ : નીતિ આયોગ 74
● હિન્દી દિવસ 68		● કોરીન પોર્ટ ટ્રૂસ્ટ ખાતે 'સ્વરચ્છતા પખવાડા' શરૂ કરાયું 76
● છતીસગઢે 'બાજરા મિશન' (Millet Mission) શરૂ કર્યું 69		● ઉત્તર પૂર્વીય રાજ્યોમાં NIELIT કેન્દ્રોનું ઉદ્ઘાટન 76
● IIT-બોંબેએ 'પ્રોજેક્ટ ઉડાન (Project Udaan)		● ભારતે એક જ દિવસમાં 2.5 કરોડ લોકોને કોરોનાની રસી આપીને રેકોર્ડ બનાત્યો છે. 77

DOWNLOAD APPLICATION

**APPLICATION
ICE CLICKS**
ડાઉનલોડ કરો

“ICE CLICKS”

ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની ગુજરાતના નવા મુખ્યમંત્રી તરીકે નિમણૂક

- ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલને 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી તરીકે શપથ લીધા હતા.
- ભારતીય જનતા પાર્ટી (ભાજપ) વિધાન સભા પક્ષના નેતા તરીકે ચુંટાયાના એક દિવસ બાદ તેમણે શપથ લીધા હતા.

Back to basics : ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ

- તેઓ રાજકરણી, ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી અને ભાજપના સત્ય છે. તેઓ ગુજરાત વિધાન સભાના સત્ય છે અને ઘાટલોડિયા મત વિસ્તારનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. જુલાઈ 1962માં અમદાવાદના એક ગુજરાતી કડવા પાટીદાર પરિવારમાં જન્મ્યા હતા. તેમણે અમદાવાદની સરકારી પોલિટેકનિકમાં થી વિસ્વલ એન્જિનિયરિંગમાં ડિપ્લોમા પૂર્ણ કર્યો હતું. તે RSS સાથે સંકળાયેલા છે. તેઓ વ્યવસાયે બિલ્ડર અને સરદારધામ વિશ્વ પાટીદાર કેન્દ્રના ટ્રસ્ટી છે. તેઓ વર્ક ઉમિયા ફાઉન્ડેશનની સ્થાયી સમિતિના અધ્યક્ષ પણ છે.
- 11 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વિજય રૂપાણીના પદ પરથી રાજીનામું આપ્યા બાદ ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ 13 સપ્ટેમ્બરે ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી બન્યા હતા. તેઓ 12 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ભાજપ વિધાનસભા પક્ષના નેતા તેમજ ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી તરીકે ચુંટાયા હતા.

ગુજરાતના નવા મુખ્યમંત્રી વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

- ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલને 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી તરીકે શપથ લીધા હતા.
- તેઓ રાજકરણી, ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી અને ભાજપના સત્ય છે. તેઓ ગુજરાત વિધાનસભાના સત્ય છે અને ઘાટલોડિયા મતવિસ્તારનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- 11 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વિજય રૂપાણીના પદ પરથી રાજીનામું આપ્યા બાદ ભૂપેન્દ્ર પટેલ 13 સપ્ટેમ્બરે ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી બન્યા હતા.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે ?

- (A) 1 અને 2
(B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3
(D) 1, 2, અને 3

મદ્રાસ હાઇકોર્ટે 120 કિમી પ્રતિ કલાકની ગતિ મર્યાદા નક્કી કરવા માટે જહેરનામું રદ કર્યું

- મદ્રાસ હાઇકોર્ટે કેન્દ્ર સરકારના 2018ના નોટિફિકેશનને રદ કરી દીધું છે જે હાઇકે અને એક્સપ્રેસ વે પર 120 કિમી/કલાકની ઝડપે નક્કી કરે છે.
- હાઇકોર્ટનો આદેશ અપીલ પર પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલ એક અપીલકર્તા કે. શૈલાને ચૂકવવામાં આવતા વળ તરમાં વધારો કરવાની માંગ કરી હતી.
- કેન્દ્ર સરકારના જહેરનામામાં એક્સપ્રેસ વે પર 120 કિમી/કલાક, નેશનલ હાઇકે પર 100 કિમી/કલાક સ્પીડ લિમિટ નક્કી કરવામાં આવી હતી, જ્યારે M1 કેટેગરીના વાહનો માટે સ્પીડ લિમિટ 60 કિમી/કલાક નક્કી કરવામાં આવી હતી.
- કેન્દ્ર સરકારનનું જહેરનામું કેમ રદ કરવામાં આવ્યું ?
- ન્યાયાધીશ એન. કિરુબાકરન અને ટીવી. તમિલસેલવીએ કહું કે હાઇ સ્પીડ મૃત્યુનું મુખ્ય કારણ છે અને મોટા ભાગના અક્સમાતો માટે જવાબદાર છે. આ હકીકત જાણવા છતાં સરકારે વ્યાપારી કારણો સહિત વિવિધ કારણોસર ગતિ મર્યાદામાં વધારો કર્યો છે. વધુ મૃત્યુ થઈ રહ્યા છે. આ ટાંકીને જહેરનામું રદ કરવામાં આવ્યું હતું.

ભારતમાં માર્ગ અક્સમાતો

- માર્ગ પરિવહન અને રાજમાર્ગ મંત્રાલયના 2020ના અહેવાલ મુજબ ભારતમાં દર કલાકે 6 ટુ વ્હીલર સવારો મૃત્યુ પામે છે. મોટાભાગના ટુ વ્હીલર ચાલકો પૂરજડપે અક્સમાતોને આમંત્રણ આપી રહ્યા છે.
- મૃત્યુને કેવી રીતે અટકાવી શકાય ?
- હાઇકોર્ટ કહું છે કે, ટુ વ્હીલરના ઉત્પાદકોને ઉત્પાદન સત્તરે જ તમામ ટુ વ્હીલરસમાં સ્પીડ ગર્વનર લગાવવા નિર્દેશ આપવાની સંબંધિત સરકારની ફરજ છે. આનાથી વાહનની ગતિને નિયંત્રિત કરવામાં મદદ મળશે, જે મૃત્યુને અટકાવશે અને અક્સમાતોને અટકાવશે.

ગતિ મર્યાદા નક્કી કરવા માટેના જહેરનામા વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

- મદ્રાસ હાઇકોર્ટે કેન્દ્ર સરકારના 2018ના નોટિફિકેશનને રદ કરી દીધું છે જે હાઇકે અને એક્સપ્રેસ વે પર 120 કિમી/કલાકની ઝડપે નક્કી કરે છે.

2. કેન્દ્ર સરકારના જાહેરનામામાં એક્સપ્રેસ વે પર 120 કિમી/કલાક, નેશનલ હાઈવે પર 100 કિમી/કલાક સ્પીડ લિમિટ નક્કી કરવામાં આવી હતી, જ્યારે M1 કેટેગરીના વાહનો માટે સ્પીડ લિમિટ 60 કિમી/કલાક નક્કી કરવામાં આવી હતી.
3. ન્યાયધીશ એન. કિરુબાકરન અને ટીવી. તમિલસેલવીએ કહું કે હાઈ સ્પીડ મૃત્યુનું મુખ્ય કારણ છે ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે ?
 (A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
 (D) 1, 2, અને 3

IBC હેઠળ સોલ્યુશન સ્કીમમાં કોઈ સુધારા નહીં : SC

- તાજેતરમાં સુપ્રીમ કોર્ટ (SC) એ જાણાવ્યું હતું કે લેણદારોની સમિતિ (CoC) દ્વારા મંજૂરી કરાયેલા ઠરાવ યોજનામાં નેશનલ કંપની લોટિભ્યુનલ (NCLT)ને સુપરત કરવામાં આવેલા ઈન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી કોડ (IBC) હેઠળ સુધારો કરી શકાય નહીં.
- આ પહેલાં જુલાઈ 2021માં સરકારે લોકસભામાં ઈન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી (સુધારા બિલ), 2021ની સંહિતા ૨જૂ કરી હતી.

સુપ્રીમ કોર્ટનો યુક્તાદી

- કોઈ સુધારા નહીં : એકવાર યોજના ૨જૂ થયા પછી, ન્યાયધીશ સત્તા સફળ સોલ્યુશન અરજદારના આદેશ પણ લેણદારોની સમિતિ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલી હરાજ યોજનાઓમાં સુધારો અથવા પાછો ખેચવામાની મંજૂરી આપી શકતી નથી.
- સમયસર પૂર્ણતા : IBC હેઠળ કોર્પોરેટ ઈન્સોલ્વન્સી રિઝોલ્યુશન પ્રોસેસ (CIRP) કોડ દ્વારા નિર્ધારિત 330 દિવસની અંદર પૂર્ણ થવી જોઈએ.
- તેમાં નાણાં અંગેની સંસદીય સ્થાયી સમિતિના અહેવાલને ટાંકીને કહેવામાં આવ્યું છે કે NCLT (નેશનલ કંપની લોટિભ્યુનલ) સમક્ષના 71ટકા કેસ 180 દિવસથી વધુ સમયથી પેન્ડિંગ છે.
- NCLT અને નેશનલ કંપની લો એપેલેટ ટ્રિભ્યુનલ (NCLAT) ને આ નિર્ણયને વળગી રહેવા કહેવામાં આવ્યું હતું અને સૂચન કરવામાં આવ્યું હતું કે IBC સંબંધિત કેસો નક્કી કરતી વખતે નાદારી નિવારણ પ્રક્રિયા પર આવા વિલંબની અસરને ધ્યાનમાં રાખીને સમયમર્યાદાનું સન્માન કરવું જોઈએ.
- IBC પહેલાં અસરકારક નાદારી શાસનની નિષ્ફળતાનું એક મુખ્ય કારણ ન્યાયિક વિલંબ હતો.

➤ સમયમર્યાદા માત્ર અસાધારણ સંઝોગોમાં જ લંબાવી શકાય છે, નહીં તો વધું વાટાઘાટો અથવા ઉપાડ માટેની ખુલ્લી પ્રક્રિયા કોર્પોરેટ દેવાદર, વતેના લેણદારોએ અર્થતંત્ર પર નુકસાનકારક અસર કરણે કારણ કે સમય પસાર થવાની સાથે લિકિવેશનના ભાવમાં ઘટાડો થશે.

Back to basics : ભારતમાં નાદારી નિવારણ પ્રક્રિયા

- લાયકાત : ઈન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી કોડ (IBC) હેઠળ કંપનીઓ (ખાનગી અને જાહેર મર્યાદિત બંને કંપનીઓ) અને લિમિટેડ લાયબિલિટી પાર્ટનરશીપ (LLP)ને ડિફોલ્ટ કોર્પોરેટ ડેટર્સ તરીકે ગણી શકાય.
- કોર્પોરેટ દેવાદર કોઈપણ કોર્પોરેટ સંસ્થા હલળ શકે છે જે કોઈપણ વ્યક્તિને ધિરાણ આપે છે.
- ડિફોલ્ટ રકમ : 1 કરોડ રૂપિયાનું ન્યૂનતમ ડિફોલ્ટ હોય તો IBCને જાણ કરી શકાય છે. નેશનલ કંપની લો એપેલેટ ટ્રિભ્યુનલ (NCLT) સમક્ષ અરજી દાખલ કરીને પ્રક્રિયા શરૂ કરી શકાય છે.
- સોલ્યુશન ઇનિશિયેટિવ : આ પ્રક્રિયા લેણદારોની બે કેટેગરી દ્વારા શરૂ કરી શાય છે જેમાં નાણાકીય લેણદારો (Financial Creditors) અને ઓપરેશનલ લેણદારો (Operational Creditors)નો સમાવેશ થશે
- લેણદાર : લેણદાર એટલે કોઈ પણ વ્યક્તિ કે જે લોન/કર્જ લે છે. આમાં નાણાકીય લેણદાર, ઓપરેટિંગ લેણદાર વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- નાણાકીય લેણદારો : સરળ શબ્દોમાં, નાણાકીય લેણદારોએ સંસ્થા છે જે કોર્પોરેટ એન્ટિને લોન, બોન્ડ વગેરેના રૂપમાં ભંડોળ પૂરું પાડે છે. ઉદાહરણ તરીકે, બેંકો.
- વચ્ચગાળાના ઉકેલ વ્યાવસાયિકની નિમણૂક : NCLT દ્વારા આ બાબત સ્વીકારવામાં આવે કે તરત જ તે વચ્ચગાળાના સોલ્યુશન પ્રોફેશનલ (IRP)ની નિમણૂક સાથે આગળ વધે છે જે ડિફોલ્ટિંગ દેવાદર (Defaulting Debtor) નું સંચાલન કરે છે.
- લેણદારોની સમિતિ (CoCIRP):
- માત્ર નાણાકીય લેણદારોની બનેલી સમિતિ CoC એટલે CoC ની બેઠકમાં ઓછામાં ઓછી 10 ટકા બાકી રકમ ધરાવતા માત્ર ઓપરેટિંગ લેણદારોને જ આમંત્રણ આપવામાં આવે છે (ઓપરેશનલ લેણદારો CoC ના સભ્યો નથી). ઓપરેટિંગ લેણદારો (Operational Creditors) પાસે મતદાનની કોઈ શક્તિ નથી.
- કોર્પોરેટ ઈન્સોલ્વન્સી રિઝોલ્યુશન પ્રોસેસ (CIRP):
- આમાં કંપનીને પુનર્જીવિત કરવા માટે જરૂરી પગલાંનો સમાવેશ થાય છે, જેમ કે કામગીરી માટે નવું ભંડોળ એકત્ર કરવું, કંપની વેચવા માટે નવા ખરીદારની શોધ વગેરે.

- કમિટી ઓફ લેણદારો (CoC)ને બાકી લોનના ભવિષ્ય અંગે નિર્ણય લે છે. CoCમાં 66 ટકા લેણદારો દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હોય તો જ સોલ્યુશન સ્કીમ લાગુ કરી શકાય છે.
- ઈન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરસી કોડ (IBC એમેન્ડમેન્ટ બિલ), 2021 એ માઈક્રો સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઇઝ (MSMEs) માટે રૂ. 1 કરોડ સુધીની ડિશોલ્ટ સાથે વૈકલ્પિક નાદારી રિઝોલ્યુશન પ્રક્રિયા 2જૂ કરી હતી, જેને પ્રી-પેક્ડ ઈન્સોલ્વન્સી રિઝોલ્યુશન પ્રોસેસ (PIRP) કહેવામાં આવે છે.
- લિક્વિડેશન કાર્યવાહી : જો લેણદારોની સમિતિ (CoC) દ્વારા સોલ્યુશન પ્લાન 2જૂ કરવામાં ન આવે અથવા તેને મંજૂરી આપવામાં ન આવે તો CIRP પ્રક્રિયા નિર્ણય માનવામાં આવે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં ટ્રિબ્યુનલના આદેશ હેઠળ લિક્વિડેશનની કાર્યવાહી શરૂ થાય છે.

આગામો રસ્તો

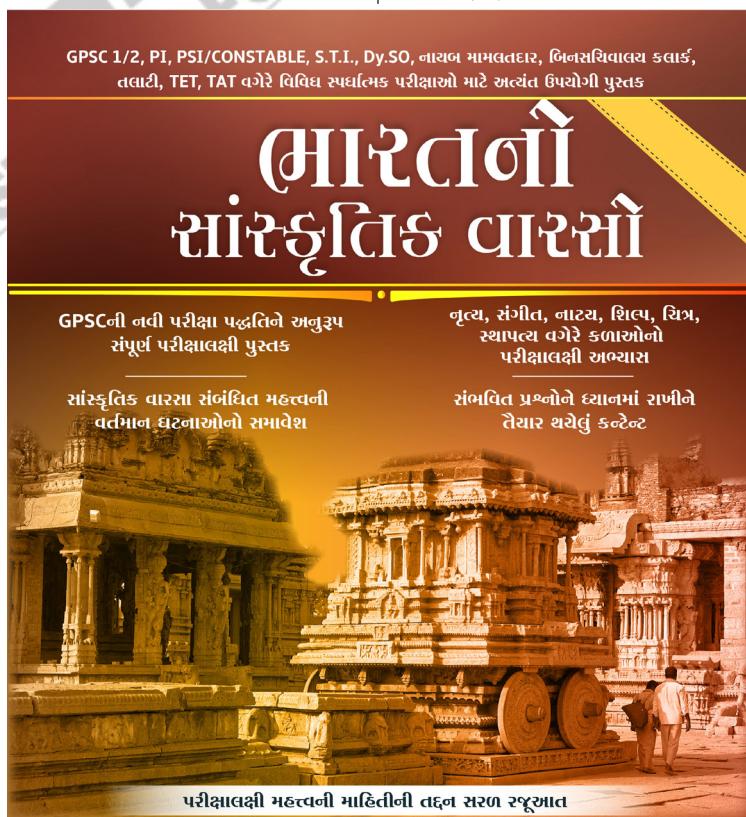
- NCLT અમલીકરણમાં આવતા કેટલાક મુદ્દાઓનીચેના પગાતાં દ્વારા સુલભ બનાવી શકાય છે :
- NCLT ન્યાયાધીશો માટે સમયસર વાતચીત અને વિવિધ અધિકાર ક્ષેત્રોના ડોક્ટરો વચ્ચે ક્રિયાપ્રતિક્રિયામાં વધારો.
- નેશનલ કંપની લો એપલેટ ટ્રિબ્યુનલ (NCLT) દ્વારા ખંડણી, પ્રેફરેન્શિયલ, ઘસારા અને છેતરપણી જેવા અનિવાર્ય વ્યવહારોના સંદર્ભમાં દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ પર ઉચ્ચ પ્રાથમિકતા મુજબ કાર્યવાહી.

- NCLT ઘણીવાર મુલતવી પ્રક્રિયાને અસર કરે છે અને પ્રક્રિયાની સમયરેખાની ખાતરી કરે છે.
- IBC હેઠળ સરકાર અને વૈધાનિક બાકી લેણદારો અંગે વિવિધ સરકાર અને વૈધાનિક અધિકારીઓને સંવેદનશીલ બનાવવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ જેથી મુક્કદમાનો વ્યાપ ઘટાડી શકાય અને પરિણામે કોર્પોરેટ નાદારી હેઠળ કંપનીઓના નિરાકરણમાં વિલંબ થાય.

IBC હેઠળ સોલ્યુશન નાદારી સ્કીમ વિશે નીચેના

વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. CoCમાં 66 ટકા લેણદારો દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હોય તો જ સોલ્યુશન સ્કીમ લાગુ કરી શકાય છે.
2. NCLT (નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલ) સમક્ષના 71 ટકા કેસ 180 દિવસથી વધુ સમયથી પેન્ડિંગ છે.
3. IBC પહેલાં અસરકારક નાદારી શાસનની નિર્ણયતાનું એક મુખ્ય કારણ ન્યાયિક વિલંબ હતો.
4. NCLT ઘણીવાર મુલતવી પ્રક્રિયાને અસર કરે છે અને પ્રક્રિયાની સમયરેખાની ખાતરી કરે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે ?
 (A) 1, 2 અને 3
 (B) 2, 3 અને 4
 (C) 1, 3 અને 4
 (D) 1, 2, 3 અને 4

સંપાદક
મૌલિક ગોવિયા

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

**ચાલુના એકીય વર્ષ દરમિયાન
ભારત 10 ટકાના દરે વૃદ્ધિ કરશે :
NCAER ડિરેક્ટર**

- > ઈકોનોમિક થિંક ટેન્ક NCAERના ડાયરેક્ટર પૂનમ ગુપ્તાના જણાવ્યા અનુસાર નાણાકીય વર્ષ 2021-22 દરમિયાન ભારતીય અર્થતંત્રમાં 10 ટકાનો વધારો થવાની સંભાવના છે.
- > કોવિડ-19 સંબંધિત પુરવઠામાં ઓછા વિક્ષેપ, કનેટિવિટી વિક્ષેપ અને પરંપાગત સેવાઓની વધતી માંગ અને વેશ્વિક અર્થતંત્રતમાં ઉછાળાને કારણે વૃદ્ધિ વધશે.
- > જોકે, વાસ્તવિક પડકાર આગામી વર્ષોમાં 7-8 ટકાનો વૃદ્ધિ દર જાળવી રાખવો રહેશે.

પૂનમ ગુપ્તા

- > પૂનમ ગુપ્તા NCAERની પ્રથમ મહિલા ડાયરેક્ટર જનરલ છે. NCAER માં જોડાતા પહેલા તેમણે વર્લ્ડ બેંકમાં અગ્રણી અર્થશાસ્ત્રી તરીકે કામ કર્યું હતું. તેમણે NIPFPમાં RBIના ચેર પ્રોફેસર તેમજ ICRIERમાં મેકોનોમિક્સના પ્રોફેસર તરીકે કામ કર્યું હતું.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- > કોવિડ-19 રોગચાઈની બીજી લહેર વચ્ચે છેલ્લા નાણાકીય વર્ષમાં નીચા આધારને કારણે ચાલુ નાણાકીય વર્ષના એપ્રિલ જૂન કવાર્ટરમાં ભારતમાં આર્થિક વૃદ્ધિ વધીને 20.1 ટકા થઈ ગઈ હતી. વર્ષ 2020-21 ના એપ્રિલ-જૂન કવાર્ટરમાં ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP)માં પણ 24.4 ટકાનો ઘટાડો થયો છે.

**National Council of Applied Economic Research -
NCAER**

- > તે નવી હિલ્ડી સ્થિત અર્થશાસ્ત્રની બિન-નફાકારક થિંક ટેન્ક છે. નંદન નીલેકણી આ સંચાલક મંડળના અધ્યક્ષ છે. તેની સ્થાપના 1956માં ઢાઠા સન્સ, ફોર્ડ ફાઉન્ડેશન અને નાણા મંત્રાલયના નાણાકીય સહયોગથી કરવામાં આવી હતી. NCAER સંકુલનો શિલાન્યાસ પંડિત જવાહરલાલા નહેરુ એ ઓક્ટોબર 1959માં કર્યો હતો.

**ચાલુ નાણાકીય વર્ષ દરમિયાન ભારતની વૃદ્ધિ વિશે
નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.**

1. ઈકોનોમિક થિંક ટેન્ક NCAERના ડાયરેક્ટર પૂનમ ગુપ્તાના જણાવ્યા અનુસાર નાણાકીય વર્ષ 2021-22 દરમિયાન ભારતીય અર્થતંત્રમાં 10 ટકાનો વધારો થવાની સંભાવના છે.
2. પૂનમ ગુપ્તા NCAERની પ્રથમ મહિલા ડાયરેક્ટર જનરલ છે.

- 3. NCAER નવી હિલ્ડી સ્થિત અર્થશાસ્ત્રની બિન નફાકારક થિંક ટેન્ક છે. નંદન નીલેકણી આ સંચાલક મંડળના અધ્યક્ષ છે. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1, 2, અને 3

મધ્ય પ્રદેશના મોરેના ખાતે ફૂડ પ્રોસેસિંગનું ઉદ્ઘાટન

- > 11 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ કેન્દ્રીય ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ઉદ્યોગ રાજ્ય મંત્રી પ્રહલાદ સિંહ પટેલે મધ્યપ્રદેશના મોરેના ખાતે મેસર્સ સહારા ફોર્જન ફૂડસના ફૂડ પ્રોસેસિંગ યુનિટનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
- > પ્રધાન મંત્રી કિસાન સંપદા યોજના (Pradhan Mantri Kisan SAMPADA Yojana)નામની કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની કોલ ચેઈન યોજના હેઠળ ફૂડ પ્રોસેસિંગ યુનિટનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- > તેને ફૂડ પ્રોસેસિંગ વીકના છેલ્લા દિવસે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.

Back to basics : Food Processing Week

- > ફૂડ પ્રોસેસિંગ વીક 6 સપ્ટેમ્બર, 2021 થી 12 સપ્ટેમ્બર, 2021 સુધી 'સ્વતંત્રતાના અમૃત મહોત્સવના ભાગ રૂપે ઉજવવામાં આવ્યું હતું આ અંતર્ગત ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ મંત્રાલયે વિવિધ કાર્યક્રમો આયોજન કર્યું હતું. આ અઠવાડિયાના ભાગરૂપે મંત્રાલયે ચંદીગઢમા 'વન ડિસ્ટ્રિક્ટ વન પ્રોડક્ટ' હેઠળ બેકરી અને કન્ફેક્શનરીમાં વ્યવસાયિક તકો પર વેબિનારનું પણ આયોજન કર્યું હતું.

સહારા ફોર્જન ફૂડસ યુનિટ

- > 21.09 કરોડના પ્રોજેક્ટ ખર્ચ સાથે સહારા ફોર્જન ફૂડયુનિટથી સ્થાપના કરવામાં આવી છે. આ માટે મંત્રાલયે રૂ. 10 કરોડની અનુદાન સહાય પણ આપી છે. આ એકમ લગભગ 700 વ્યક્તિઓને પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ રોજગાર આપશે.
- > એકમ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ.
- > આ યુનિટમાં વોટર ટ્રીટમેન્ટ, પ્લાન્ટ, પેકિંગ, પેકિંગ, મશીન, વોટર સ્ટોરેજ ટેન્ક, સબસિસ્ટમ, ફિટિંગ્સ વગેરે જેવી ઉત્તમ આત્યાધુનિક સુવિધાઓ પૂરી પાડવામાં આવી છે.

ચાલુ નાણાકીય વર્ષ દરમિયાન ભારતની વૃદ્ધિ વિષે નીચેના વિધાનો દ્વાનમાં લો.

1. 11 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ કેન્દ્રીય ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ઉદ્યોગ રાજ્ય મંત્રી પ્રહલાદ સિંહ પટેલે મધ્યપ્રદેશના મોરેના ખાત મેસર્સ સહારા ફોઝન ફૂડ્સના ફૂડ પ્રોસેસિંગ યુનિટનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
2. ફૂડ પ્રોસેસિંગ વીક 6 સપ્ટેમ્બર, 2021 થી 12 સપ્ટેમ્બર, 2021 સુધી 'સ્વતંત્રતાના અમૃત મહોત્સવના ભાગ રૂપે ઉજવવામાં આવ્યું હતું.
3. આ યુનિટમાં વોટર ટ્રીટમેન્ટ, પ્લાન્ટ, પેકિંગ, પેકિંગ, મશીન, વોટર સ્ટોરેજ ટેન્ક, સબસિસ્ટમ, ફિલ્ટિંગ વગેરે જેવી ઉત્તમ આત્મધિનિક સુવિધાઓ પૂરી પાડવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
 ((A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
 (D) 1, 2, અને 3

સિક્યોરિટીઝ માટે T+1 સેટલમેન્ટ સિસ્ટમ

- તાજેતરમાં સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા (SEBI) એ શેરના વ્યવહારો પૂર્ણ કરવાના વિકલ્પ તરીકે સ્ટોક એક્સચેન્જોને 'T+2' ને 'T+1' થી બદલવાની મંજૂરી આપી છે.
- તેને પ્રવાહિત વધારોવાના ઉદ્દેશસાથે વૈકલ્પિક ધોરણો ૨જૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા એ સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, 1992ની જોગવાઈઓ અનુસાર 1992માં સ્થાપિત એક વૈધાનિક સંસ્થા છે.

નિકાલ સિસ્ટમ

- સિક્યોરિટીઝ ઉદ્યોગમાં, 'સેટલમેન્ટ પિરિયડ' વેપારની તારીખ (જ્યારે બજારમાં ઓર્ડર અમલમાં મૂકવામાં આવે છે.) અને સેટલમેન્ટ તારીખ (જ્યારે વેપારને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવે છે) વચ્ચેના સમયનો ઉલ્લેખ કરે છે.
- સેટલમેન્ટ પિરિયડના છેલ્લા દિવસે ખરીદનાર સિક્યોરિટીનો હોલ્ડર બને છે.

Back to basics : 'T+ 1' સિસ્ટમ

- જો સ્ટોક એક્સચેન્જ 'સિક્યુપ' માટે 'T+1' સેટલમેન્ટ સિસ્ટમ પસંદ કરે છે, તો તે ઓછામાં ઓછા 6 મહિના સુધી ચાલું રહેવું આવશ્યક છે.

- 'સિક્યુપ' એ કાનૂની ટેન્ડરનો વિકલ્પ છે, જે ધારકને બદલામાં કુંઈક મેળવવાનો અવિકાર આપે છે.
- પછી જો તેને 'T+2' સિસ્ટમમાં પાછા જવું હોય તો તે બજારને એક મહિનાની આગોતરી નોટિસ આપીને આવું કરી શકે છે. કોઈપણ સંક્રમણ ('T+1' થી 'T+2' અથવા તેનાથી વિપરીત) ન્યૂનતમ સમયગાળાને આધિન રહેશે

'T+1' વિરુદ્ધ 'T+2' સિસ્ટમ

- 'T+2' સિસ્ટમ હેઠળ કોઈ રોકાણકાર શેર વેચે તો બિઝનેસનું સેટલમેન્ટ આગામી બે વર્કિંગ ડેઝ (T+2)ની અંદર થાય છે અને બિઝનેસ સંભાળતા વચ્ચેટિયાઓને ત્રીજા દિવસે નાણાં મળે છે અને ચોથા દિવસે રોકાણકારના ખાતમાં નાણાં ટ્રાન્સફર કરશે.
- તેથી, આ સિસ્ટમમાં, રોકાણકારને ત્રણ દિવસ પછી પૈસા મળે છે.
- 'T+1' સિસ્ટમમાં બિઝનેસ એક જ વર્કિંગ ડેમાં સેટલ થઈ જાય છે અને રોકાણકારનેક બીજા દિવસે પૈસા મળશે.
- બજારના સહભાગીઓને T+1 સિસ્ટમમાં સ્થાનાંતરિત કરવા માટે વ્યાપક ઓપરેશનલ અથવા તકનીકી ફેરફારોની જરૂર નહીં પડે, અથવા તે વિભાજન અથવા સ્થળાંતર અથવા સેટલમેન્ટ ઈકોસિસ્ટમસનું જોખમ પેદા કરશે નહીં.

T+1 સેટલમેન્ટ સિસ્ટમના ફાયદા

- ટૂંકા નિકાલનોસમય : એક નાનું ચક તે જોખમને કોલેટરલાઈઝ કરવા માટે જરૂરી મૂડી ઘટાડે છે અને મુક્ત કરે છે.
- અસ્થિર વેપારમાં ઘટાડો : તે કોઈપણ સમયે બાકી રહેલા અસ્થિર વેપારોની સંખ્યામાં ઘટાડો કરી શકે છે અને આ રીતે ક્લિયરિંગ કોર્પોરેશનોના અનિધારિત એક્સપોઝરમાં 50 ટકાનો ઘટાડો કરી શકે છે.
- અવરોધ મૂડીમાં ઘટાડો : આ ઉપરાંત વેપારના જોખમને આવરી લેવા માટે સિસ્ટમમાં અવરોધિત મૂડી કોઈપણ સમયે બાકી રહેલા વણાઉકેલાયેલા વેપારોની સંખ્યાના પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં આવશે.
- પ્રણાલીગત જોખમોમાં ઘટાડો : એક નાનું સમાધાન ચક પ્રણાલીગત જોખમો ઘટાડવામં મદદ કરશે.
- વિદેશી રોકાણ કારોની ચિંતાઓ : વિદેશી રોકાણકારોએ વિવિધ ભૌગોલિક સમય કોત્રોના ઓપરેશનલ મુદ્દાઓ(માહિતી પ્રવાહ પ્રક્રિયા અને વિદેશી વિનિમય સમસ્યાઓ) પર ચિંતા વ્યક્ત કરી છે.
- T+1 સિસ્ટમ હેઠળ, દિવસના અંતે, તેમના માટે ડોલરની દ્રાષ્ટિએ ભારતમાં તેમના નેટ એક્સપોઝર (Net Exposure) ને હેજ કરવું અથવા વિક્ષેપણ કરવું મુશ્કેલ બનશે.

સિક્યોરિટીંગ માટે T+1 સેટલમેન્ટ સિસ્ટમ વિશે

નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

1. SEBI એ શેરના વ્યવહારો પૂર્ણ કરવાના વિકલ્પ તરીકે સ્ટોક એક્સચેન્જોને 'T+2' ને 'T+1' થી બદલવાની મંજૂરી આપી છે.
2. સેટલમેન્ટ પિરિયડના છેલ્લા દિવસે ખરીદનાર સિક્યોરિટીનો હોલ્ડર બને છે.
3. જો સ્ટોક એક્સચેન્જ 'સિક્પ' માટે 'T+1' સેટલમેન્ટ સિસ્ટમ પસંદ કરે છે, તો તે ઓછામાં ઓછા 6 મહિના સુધી ચાલું રહેવું આવશ્યક છે.
4. 'T+2' સિસ્ટમ ડેટળ કોઈ રોકાણકાર શેર વેચે તો બિઝનેસનું સેટલમેન્ટ આગામી બે વર્કિંગ ડેઝ (T+2)ની અંદર થાય છે. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.

(A) 1,2 અને 3

(B) 2, 3 અને 4

(C) 1, 2 અને 4

(D) 1, 2, 3 અને 4

કોલસા આધારિત હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન માટે ટાસ્ક ફોર્સ

- તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકારે કોલસા આધારિત હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન (બ્લેક હાઇડ્રોજન) માટે રોડમેપ તૈયાર કરવા માટે ટાસ્ક ફોર્સ નિષ્ણાત સમિતિની રચના કરી હતી.
- ટાસ્ક ફોર્સ કોલસા ગેસિફિકેશન મિશન અને નીતિ આયોગ સાથે સંકલન માટે પણ જવાબદાર છે.

કોલસા આધારિત હાઇડ્રોજન

- કોલસો (હાઇડ્રોકાર્બન ઈધણમાંથી એક) વિદ્યુતવિધિ દ્વારા કુદરતી ગેસ અને નવીનીકરણીય ઊર્જા ઉપરાંત હાઇડ્રોજનની રચનાનો એક મહત્વપૂર્ણ સ્ત્રોત છે.
- જો કે કોલસા મારફત હાઇડ્રોજન કાઢતી વખતે કાર્બન ઉત્સર્જનના ડરને કારણે હાઇડ્રોજન ઉત્પાદનમાં કોલસાને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું નથી.
- ભારતમાં હાઇડ્રોજન કાઢતી વખતે 100 ટકા કુદરતી ગેસ (ગ્રે હાઇડ્રોજન) દ્વારા થાય છે.

લાભ

- કોલસામાંથી ઉત્પાદિત હાઇડ્રોજનની કિમત સસ્તી અને આયાત પ્રત્યે ઓછી સંવેદનશીલ હોઈ શકે છે.

પડકારો

- કોલસા હાઇડ્રોજન ઉત્પાદનમાં ઉચ્ચ ઉત્સર્જનની દ્રષ્ટિએ પડકારો ઉભા કરશે અને CCUS (કાર્બન કેપ્ચર, ઉપયોગ અને સંગ્રહ) મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવશે.

કોલસામાંથી હાઇડ્રોજનની પ્રક્રિયા દરમિયાન ઉત્પાદિત કાર્બન મોનોકસાઈડ અને કાર્બન ડાયોકસાઈડને પર્યાવરણીય રીતે ટકાઉ રીતે (CCS અને CCUS)માં સં ગ્રહિત કરવા.

હાઇડ્રોજન અર્થતંત્ર

- તે એક અર્થતંત્ર છે જે વ્યાપારી બળતણ તરીકે હાઇડ્રોજન પર આધાર રાખે છે અને દેશની ઊર્જા સેવાઓમાં ઘણું યોગદાન આપશે.
- હાઇડ્રોજન શૂન્ય કાર્બન બળતણ છે અને તેને બળતણનો વિકલ્પ અને સ્વચ્છ ઊર્જાનો મુખ્ય સ્ત્રોત માનવામાં આવે છે. તે સૌર અને પવન જેવા ઊર્જાના નવીનીકરણીય સ્ત્રોતોમાં થી ઉત્પન્ન કરી શકાય છે.
- તેની કલ્પના ભવિષ્યના બળતણ તરીકે કરવામાં આવી છે જ્યાં વાહનો, ઊર્જા સંગ્રહ અને લાંબા અંતરના પરિવહન માટે બળતણ તરીકે હાઇડ્રોજનનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. હાઇડ્રોજન અર્થતંત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે ના વિદ્યુત માર્ગોમાં હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન, સંગ્રહ, પરિવહન અને ઉપયોગનો સમાવેશ થાય છે.
- 'હાઇડ્રોજન ઈકોનોમી' શબ્દ ઉપયોગ જહોન બોક્રિસ (Jhon bokris) દ્વારા 1970 માં કરવામાં આવ્યો હતો. તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે હાઇડ્રોજન અર્થતંત્ર હાલના હાઇડ્રોકાર્બન આધારિત અર્થતંત્રનું સ્થાન લઈ શકે છે, જે સ્વચ્છ વાતાવરણનું નિર્માણ કરી શકે છે.

વર્તમાન દૃશ્ય

- હાઇડ્રોજનની હાલની વૈશ્વિક માંગ 70 મિલિયન મેટ્રિક ટન છે, જેમાંથી મોટા ભાગનું ઉત્પાદન અશિખૂત ઈધણમાં થી, 76 ટકા કુદરતી ગેસમાંથી, 23 ટકા કોલસામાંથી અને બાકીનું પાણી ઈલેક્ટ્રોલિસિસ પ્રક્રિયા મારફત કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- આના પરિણામે લગભગ 830 મેટ્રિક/વર્ષ CO2 ઉત્સર્જન થાય છે, જેમાંથી માત્ર 130 મેટ્રિક/વર્ષ જ ફિર્ટિલાઈઝર ઉદ્યોગમાં કબજે કરવામાં આવી રહ્યું છે અને તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- હાલમાં ઉત્પાદિત મોટા ભાગના હાઇડ્રોજનનો ઉપયોગ એઝીલ રિફાઈનિંગ (33%), એમોનિયા (27 ટકા), મિથેનોલ ઉત્પાદન (11 ટકા), સ્ટીલ ઉત્પાદન (3%) અને અન્ય માટે થાય છે.

સંબંધિત પદ્ધત

- નેશનલ હાઇડ્રોજન એનર્જી મિશન
- હાઇડ્રોજન ફિયુઅલ સેલ આધારિત વાહન
- શ્રીન હાઇડ્રોજન મોબિલિટી પ્રોજેક્ટ

કોલસા આધારિત હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન માટે ટાસ્ક ફોર્મ

વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકારે કોલસા આધારિત હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન (બ્લેક હાઇડ્રોજન) માટે રોડમેપ તૈયાર કરવા માટે ટાસ્ક ફોર્મ નિર્ણયાત સમિતિની રચના કરી હતી.
2. ટાસ્ક ફોર્મ કોલસા ગેસિફિકેશન મિશન અને નીતિ આયોગ સાથે સંકલન માટે પણ જવાબદાર છે.
3. હાલમાં ઉત્પાદિત મોટા ભાગના હાઇડ્રોજનનો ઉપયોગ ઓર્ડિલ રિફાઈનિંગ (33%), એમોનિયા (27 ટકા), મિથેનોલ ઉત્પાદન (11 ટકા), સ્ટીલ ઉત્પાદન (3%) અને અન્ય માટે થાય છે.
4. 'હાઇડ્રોજન ઇકોનોમી' શબ્દ ઉપયોગ જહોન બોક્રિસ (Jhon bokris) દ્વારા 1970 માં કરવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.

(A) 1,2 અને 3

(B) 2, 3 અને 4

(C) 1, 2 અને 4

(D) 1, 2, 3 અને 4

અંતરિક્ષ ક્ષેત્ર માટે FDI નીતિ

- ભારતીય અંતરિક્ષ સંશોધન સંગઠનના વડા કે. સિવનના અનુસાર, ભારત ટૂંક સમયમાં અંતરિક્ષ ક્ષેત્ર માટે નવી પ્રત્યક્ષ રોકાણ (FDI) નીતિ લાવશે.
- કોન્ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રી (Confederation of Indian Industry-CII) દ્વારા આયોજિત આંતરાધ્યૈ અંતરિક્ષ પરિષદમાં બોલતા કે. સિવને કહ્યું કે ભારતની સ્પેસ ફંડ પોલિસીમાં સુધારો કરવામાં આવી રહ્યો છે અને તે વિદેશી સ્પેસ કુંપનીઓ માટે ભારતી સ્પેસ સેક્ટરમાં રોકાણ માટે વિશ્વાળ માર્ગો ખોલશે.

સ્કાયરૂટ સાથે MoU

- અંતરિક્ષ વિભાગે હૈદારાબદ સ્થિત સ્કાયરૂટ એરોસ્પેસ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (Skyroot Aerospace Pvt. Ltd) સાથે સમજૂતી કરાર (MOU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. આ MOU સ્ટાર્ટઅપ્સને ISRO કેન્દ્રો પર બહુવિધ પરીક્ષણો અને સુવિધાઓની એક્સ્પેસ મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે. તે સ્કાયરૂટને ISROની તકનીકી કુશળતાનો લાભ લેવા માટે પણ સક્ષમ બનાવશે જેથી તેઓ તેમની સ્પેશ લોન્ચ વીકલ સિસ્ટસ અને પેટા સિસ્ટમ્સનું પરીક્ષણ કરી શકે.

ખાનગી ક્ષેત્રની ભાગીદારી

- કેન્દ્ર સરકારે ઓક્ટોબર 2020માં અંતરિક્ષ ક્ષેત્રમાં સુધારો કરવાના પ્રસ્તાવને મંજૂરી અપી દીઘી છે અને ખાનગી કુંપનીઓની ભાગીદારીની મંજૂરી આપી છે. આ મંજૂરી સાથે

ISROએ ઉપગ્રહના વ્યાપારી ઉપયોગ, સંદેશાવ્યવહારની આવશ્યકતાઓ માટે ગ્રાઉન્ડ સ્ટેશનો અને ઓર્બિટલ સ્લોટને નિયંત્રિત કરવા માટે સ્પેસકોમ પોલિસી 2020 (Spacecom Policy 2020) નવો ડ્રાફ્ટ બહાર પાડ્યો હતો. આ નીતિ ખાનગી કુંપનીઓએ નવા સંદેશાવ્યવહાર ઉપગ્રહો અને ગ્રાઉન્ડ સ્ટેશનો સ્થાપના માટે અધિકૃતતા મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.

Back to basics : સ્કાયરૂટ (Skyroot)

- સ્કાયરૂટ એક ભારતીય ખાનગી એરોસ્પેસ ઉત્પાદક અને વાણિજ્યિક પ્રક્રોપણ સેવા કુંપની છે. તે હૈદારાબદ, તેલંગાણામાં સ્થિત છે. તેની સ્થાપના ISROના ભૂતપૂર્વ ઈજનેરો અને વૈજ્ઞાનિકોએ કરી હતી. કુંપનીની સ્થાપના ખાસ કરીને નાના સેટેલાઈટ માર્કેટ માટે નાના લિફ્ટ લોન્ચ વાહનોની શ્રેણી વિકસાવવા અને લોન્ચ કરવના ઉદ્દેશ સાથે કરવામાં આવી હતી.

અંતરિક્ષ ક્ષેત્ર માટે FDI નીતિ વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

1. ભારતીય અંતરિક્ષ સંશોધન સંગઠનના વડા કે. સિવનના અનુસાર, ભારત ટૂંક સમયમાં અંતરિક્ષ ક્ષેત્ર માટે નવી પ્રત્યક્ષ રોકાણ (FDI) નીતિ લાવશે.
2. કેન્દ્ર સરકારે ઓક્ટોબર 2020માં અંતરિક્ષ ક્ષેત્રમાં સુધારો કરવાના પ્રસ્તાવને મંજૂરી અપી દીઘી છ.
3. સ્કાયરૂટ એક ભારતીય ખાનગી એરોસ્પેસ ઉત્પાદક અને વાણિજ્યિક પ્રક્રોપણ સેવા કુંપની છે. તે હૈદારાબદ, તેલંગાણામાં સ્થિત છે. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.

(A) ફક્ત 1 અને 2

(B) ફક્ત 2 અને 3

(C) ફક્ત 1 અને 3

(D) 1, 2, અને 3

ડિજિટલ કૃષિ

- તાજેતરમાં કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયે ડિજિટલ કૃષિને આગળ વધારવા માટે ખાનગી કુંપનીઓ સાથે 5 MOUs પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
- આ પાયલોટ પ્રોજેક્સ ડિજિટલ કૃષિ મિશનનો ભાગ છે અને તે રાષ્ટ્રીય ખેડૂત ટેટાબેઝ પર આધારિત હશે, જેમાં હાલની રાષ્ટ્રીય યોજનાઓનો ઉપયોગ કરતા 5.5 કરોડ ખેડૂતોનો સમાવેશ થઈ ચૂક્યો છે.

Back to basics : ડિજિટલ કૃષિ

- સંદર્ભ : ડિજિટલ કૃષિ એ "માહિતી અને સંદેશાવ્યવહાર તકનીક (ICT) અને ટેટા ઈકોસિસ્ટમ છે જે તમામ માટે

સલામત પૌષ્ટિક અન પોસાય તેવો ખોરાક પ્રદાન કરીને ખેતીને નફાકારક અને ટકાઉ બનાવવા માટે સમયસર લક્ષ્યાં કિત માહિતી અને સેવાઓના વિકાસ અને વિતરણને ટેકો આપે છે."

ઉદાહરણ

- > કૃષિ બાયોટેકનોલોજી એ પરંપરાગત પ્રજનન તકનીકો સહિત સાધનોની શ્રેણી છે, જે ઉત્પાદનો બનાવવા અથવા સુધારવા માટે સજીવો અથવા સજીવોના ભાગોને રૂપાંતરિત કરે છે; છોડ અથવા પ્રાણીઓમાં સુધારો કરે છે અથવા ચોક્કસ કૃષિ ઉપયોગો માટે સુક્ષમજીવો વિકસાવે છે.
- > 'Precision Agriculture -PA' હેઠળ, કાર્યક્ષમતા અને પર્યાવરણીય સાતત્યના વધુ ઉપયોગ દ્વારા સેન્સર, રિમોટ સેન્સિંગ, ડીપ લર્નિંગ અને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને ઇન્ટરનેટ ઓફ ઇંઝિન્યાર (IOT) ના વિકાસને અમલમાં મૂકીને જમીન, પ્લાન્ટ અને પર્યાવરણીય હેખરેખ મારફતે કૃષિ ઉત્પાદકતા વધારવા પર ચર્ચા કરવામાં આવી છે.
- > ડેટા માપન, હવમાનદેખરેખ, રોબોટિક્સ/ફ્રોન ટેકનોલોજી વગેરે માટે ડિજિટલ અને વાયરલેસ તકનીકો.

લાભ

- > કૃષિ ઉત્પાદકતામાં વધારો છે.
- > જમીનનું ધોવાણ અટકાવે છે.
- > પાક ઉત્પાદકન માં રસાયણિક ઉપયોગ ઘટાડે છે.
- > જળ સંસાધનોનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ.
- > તે ગુણવત્તા, માત્રા અને ઉત્પાદનની ઓછી કિંમત માટે આધુનિક કૃષિ પદ્ધતિઓનો પ્રસાર કરે છે.
- > તે ખેડૂતોની સામાજિક-આર્થિક સ્થિતિને બદલી નાખે છે.

પડકારો

- ઉચ્ચી મૂડી ખર્ચ :
  - > તે ખેડૂતોને ખેતીની ડિજિટલ પદ્ધતિઓ અપનાવવા માટે નિરુત્તસાહિત કરે છે.
- નાની હોલ્ડિંગ્સ :
  - > ભારતીય ખેતરોનું કદ ખૂબ નાનું છે અને 1-2 એકર જમીનના પ્લોટ એકદમ સામાન્ય છે. સાથેજ ભારતમાં ખેતીની જમીન ભાડે આપવાની પણ વ્યાપક પણે પ્રયત્નિત છે.
- જમીન ભાડે આપવાની અને વહેંચવાની પ્રથાઓ :
  - > મર્યાદિત નાણાકીય સંસાધનો અને નાના ખેત પ્લાન્ટને કારણે ટ્રેકર, હાર્વેસ્ટર વગેરે જેવા ઉપકરોણ અને મશીનરી માટે એક વખતની ખરીદીને બદલે જમીન ભાડે આપવી અનવ વહેંચવી એ તદ્દન સામાન્ય છે.
- ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં નિરક્ષરતા :
  - > મૂળભૂત કમ્પ્યુટર સાક્ષરતાનો અભાવ એ ઈ-કૃષિના ઝડપી વિકાસમાં એક મોટો અવરોધ છે.

સંબંધિત સરકારી પ્રથાઓ

- કૃષિ સંગ્રહ :
  - > કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયે કૃષિસ્ટેકના નિર્માણ યોજના બનાવી છે, જે કૃષિમાં ટેકનોલોજી આધારિત હસ્તક્ષેપોનો સંગ્રહ છે. તે કૃષિ ખાદ્ય કિંમત શુંખલામાં ખેડૂતોને એન્ડ-ટુ-એન્ડ સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે એક સંકલિત પ્લેટફોર્મ બનાવશે.
- ડિજિટલ એગ્રિકલ્યુર મિશન :
  - > સરકાર દ્વારા આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ, બ્લોક ચેઇન, રિમોટ સેન્સિંગ અને GIS ટેકનોલોજી, કૃષિ ક્ષેત્રમાં ડ્રોન અનેક રોબોટનો ઉપયોગ જેવી નવી ટેકનોલોજી પર આધારિત પ્રોજેક્ટ્સને પ્રોત્સાહન આપવા માટે 2021થી 2025 સુધી આ પહેલ શરૂ કરવામાં આવી છે.
- સંકલિત કિસાન સેવા મંચ (UFSP):
  - > તે મુખ્ય માળખાગત સુવિધાઓ, ડેટા, એપ્લિકેશન્સ અને સાધનોનું આયોજન છે જે જદેશભરમાં કૃષિ ઈકોસિસ્ટમમાં વિવિધ જાહેર અને ખાનગી આઈટી સિસ્ટમ્સની અવિરત આંતરક્ષિયાને સક્ષમ બનાવે છે. UFSP નીચેની ભૂમિકા ભજવે છે.
    - > તે કૃષિ ઈકોસિસ્ટમમાં કેન્દ્રીયએજન્સી તરીકે કામ કરે છે (દા.ત. ઈ-પેમેન્ટમાં UPI).
    - > સેવા પ્રદાતાઓ (જાહેર અને ખાનગી) અને ખેડૂત સેવાઓની નોંધણી સક્ષમ બનાવે છે.
    - > સેવા ડિલિવરી પ્રક્રિયા દરમિયાન જરૂરી વિવિધ નિયમો અને ધારણાઓનો અમલ કરે છે.
    - > તમામ લાગુ પડતા ધોરણો, એપ્લિકેશન પ્રોગ્રામ્સ ઇન્ટરફેસ (Application Programming Interface -API)અને ફોર્મેટ બંદાર તરીકે કામ કરે છે.
    - > ખેડૂતોને સેવાઓનું વ્યાપક વિતરણ સુનિશ્ચત કરવા માટે વિવિધ યોજનાઓ અને સેવાઓ વચ્ચે આદાનપ્રદાનના સાધન તરીકે કામ કરવું.
- કૃષિમાં રાષ્ટ્રીય ઈ-ગર્નન્સ યોજના (NeGP-A):
  - > તે કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે, જે 2021-22માં 7 રાજ્યોમાં પાયલોટ ધોરણો શરૂ કરવામાં આવી હતી. તનો ઉદેશ ખેડૂતોને સમયસર કૃષિ માહિતીન પ્રદાન કરવા મટે માહિતી અન સંદેશાબ્દ્યવહાર તકનીક (ICT)ના ઉપયોગ દ્વારા ભારતમાં ઝડપી વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
  - > 2014-15માં આ યોજના બાકીના તમામ રાજ્યોએ ને 2 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો સુધી લંબાવવામાં આવી હતી.
- અન્ય ડિજિટલ પહેલ :
  - > કિસાન કોલ સેન્ટર, કિસાન સુવિધા એપ, કૃષિ બજાર એપ, સોઈલ હેલ્પ કાર્ડ (SHC) પોર્ટલ વગેરે.

આગણનો સર્તો

- > ટેકનોલોજીના ઉપયોગથી 21મી સદીની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી છે. જેમ જેમ વિશ્વ ક્રોન્ટમ કમ્પ્યુટિંગ, આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ, મોટા ડેટા અને નવી તકનીકો તરફ આગળ વધી રહ્યું છે, ત્યારે ભારત પાસે આઈટી જાયન્ટ હોવાનો લાભ લેવાની અને કૃષિ ક્ષેત્રમાં કાંતિ લાવવાની જબરદસ્ત તક છે. જેમ હરિયાણી કાંતિએ કૃષિ ઉત્પાદનમાં વધારો કર્યો તેમ આઈટી કાંતિએ ભારતીય ખેતીનું આગલું મોટું પગલું હોવું જોઈએ.
- > સેટેલાઈટ ઈમેજિંગ, સોર્ટલ હેલ્થ ઈન્ડોર્મેશન, લેન્ડ રેકોર્ડ્સ, કોપ પેટર્ન અને ફિક્ચરન્સી, માર્કેડ ડેટા અને દેશમાં મજબૂત ડિજિટલ ઈન્ડ્સ્ટ્રીયર્ચરનું નિર્માણ જરૂરી છે.
- > ડિજિટલ એક્સિબેશન મોડેલ (DEM), ડિજિટલ ટોપોગ્રાફી, લેન્ડ યુઝ અને લેન્ડ કવર, સોર્ટલ મેપ વગેરે દ્વારા ડેટા કાર્યક્ષમતામાં વધારો કરી શકાય છે.

ઈ-કોમર્સ નિયમોના ડ્રાફ્ટ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાના લો.

1. ડિજિટલ કૃષિ એ "માહિતી અને સંદેશાવ્યવહાર તકનીક (ICT) અને ડેટા ઈકોસિસ્ટમ છે.
2. તે કૃષિ ઉત્પાદકતામાં વધારો છે.
3. તે ખેડૂતોને ખેતીની ડિજિટલ પદ્ધતિઓ અપનાવવ માટે નિરુઉત્સાહિત કરે છે.
4. 2014-15માં આ યોજના બાકીના તમામ રાજ્યોએને 2 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો સુધી લંબાવવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
  - (A) 1,2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અને 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4**

ઓગસ્ટમાં WPI કુગાવો વધીને 11.39 ટકા થયો

- > ખાદ્ય પદાર્થોના ભાવમાં નરમાઈ હોવા છતાં ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુઓના ઊચા ભાવને કારણે ઓગસ્ટ 2021માં જથ્થાબંધ ભાવ આધારિત કુગાવો (WPI) નજીવો વધીને 11.39 ટકા થયો હતો.
- > કુગાવાઅવે ઓગસ્ટમાં બે મહિના (જૂન અને જુલાઈ) ના જન્મજાત વલણને ઉલટાવી દીઘી હતી.
- > WPI સતત પાંચમાં મહિને સીધા દસમા ક્રમે રહ્યો હતો.
- > જુલાઈ 2021માં WPI કુગાવો 11.16 ટકા હતો.

- > ઓગસ્ટ 2020માં WPI કુગાવો 0.41 ટકા હતો.
- > રિટેલ કુગાવો ઓગસ્ટમાં ઘટીને ચાર મહિનાના ચીનલા સ્તરે 5.3 ટકા થયો હતો, જે ગયા મહિનવે 5.59 ટકા હતો.
- ઓગસ્ટમાં WPI કેમ વધ્યું ?
- > ઓગસ્ટ 2021 માં કુગાવોનો ઊચો દર મૂળભૂત રીતે બિન-ખાદ્ય ચીજો, કૂડ પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી ગેસ, ખજિન તેલ, કાપડ, ખાદ્ય ઉત્પાદનો રસાયણો અને રાસાયણિક ઉત્પાદનો વગેરે જેવા ઉત્પાદિત ઉત્પાદનોના ભાવમાં વધારો થવાને કારણો છે.

Back to basics : ખાદ્ય કુગાવો

- > સતત ચોથા મહિને ખાદ્ય કુગાવો ઘટયો હતો. જુલાઈ 2021માં શૂન્ય ટકાની તુલનામાં ઓગસ્ટ 2021માંતે (-) 1.29 ટકા નોંધવામાં આવ્યું હતું. જેમ કે દુંગળીમાં કુગાવો 62.78 ટકા હતો જ્યારે દાળ 9.41 ટકા હતી. શાકભાજી માટે ઓગસ્ટ 2021માં તે 13.30 ટકા નોંધાયું હતું. કૂડ પેટ્રોલિયમ અને નેચરલ ગેસમાં કુગાવો 40.03 ટકા હતો.

રિસેટેલ કુગાવો

- > ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) મુખ્યત્વે રિટેલ કુગાવાને ધ્યાનમાં લે છે. ઓગસ્ટ 2021ની મોનેટરી પોલીસીમાં RBIએ વાજદરમાં રેકોર્ડ નીચલા સ્તરે કોઈ ફેરફાર કર્યો નથી. RBIએ વર્ષ 2021-22 માટે કન્ઝયુમર પ્રાઇસ ઇન્ડેક્સ (CPI) અથવા રિટેલ કુગાવો 5.7 ટકા આંક્યો છે.

ઓગસ્ટમાં WPI કુગાવો વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાના લો.

1. ખાદ્ય પદાર્થોના ભાવમાં નરમાઈ હોવા છતાં ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુઓના ઊચા ભાવને કારણે ઓગસ્ટ 2021માં જથ્થાબંધ ભાવ આધારિત કુગાવો (WPI) નજીવો વધીને 11.39 ટકા થયો હતો.
2. જુલાઈ 2021માં WPI કુગાવો 11.16 ટકા હતો.
3. ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) મુખ્યત્વે રિટેલ કુગાવાને ધ્યાનમાં લે છે.
4. 2014-15માં આ યોજના બાકીના તમામ રાજ્યોએને 2 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો સુધી લંબાવવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
  - (A) 1,2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અને 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4**

કેન્દ્ર સરકાર 11 રાજ્યોને બજારમાંથી 15,721 કરોડ રૂપિયા ઉધાર લેવાની મંજૂરી આપી

- > કેન્દ્ર સરકાર 11 રાજ્યોને બજારમાંથી 15,721 કરોડ રૂપિયા ઉધાર લેવાની મંજૂરી આપી છે કારણ કે તેઓએ નાણાં મંત્રાલય દ્વારા 2021-22 ના જૂન કવાર્ટરમાં મૂડી ખર્ચનો લક્ષ્યાંક હાસલ કર્યો છે.
- > જે રાજ્યોને ઉધાર લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે તેમાં આંદ્ર પ્રદેશ, બિહાર, છતીસગઢ, હરિયાણા, કેરળ, મધ્યપ્રદેશ, મણિપુર, મેઘાલય, નાગાલેન્ડ, રાજ્યસ્થાન અને ઉત્તરાખંડનો સમાવેશ થાય છે.
- > તેમના કુલ રાજ્ય સ્થાનિક ઉત્પાદન (GSDP)ના 0.25% જેટલું વધારાનું ઓપન માર્કેટ ઉધાર લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- > વધારાના નાણાકીય સંસાધનો આ રાજ્યનો તેમના મૂડીખર્ચમાં વધુ સારો કરવામાં મદદ કરશે.

ચોખ્ખી કેડિટ મર્યાદા

- > GSDPના 4% ની કુલ ચોખ્ખી ઉધાર મર્યાદામાંથી, GSDPના લગભગ 0.50% નાણાકીય વર્ષ 22 દરમિયાન રાજ્યો દ્વારા વધતા મૂડી ખર્ચ માટે રાખવામાં આવ્યા છે.
- દ્યોરા નક્કી કરે છે ?
- > દરેક રાજ્ય માટે વધારાના મૂડી ખર્ચનો લક્ષ્યાંક વધારાના ઉધાર માટે લાયક બનવા માટે ખર્ચ વિભાગ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે.

લક્ષ્ય

- > વધારાના ઉધાર માટે બનવા માટે, રાજ્યોએ જૂન કવાર્ટર સુધીમાં લક્ષ્યનો આશરે 15% સપ્ટેમ્બર કવાર્ટર સુધીમાં 45%, ડિસેમ્બર કવાર્ટરમાં 70%, ટકા અને નાણાકીય વર્ષ 22ના માર્ચ કવાર્ટર સુધીમાં 100% લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવું જરૂરી હતું.
- રાજ્યોને ઉધાર લેતી વખતે કેન્દ્રની મંજૂરી કેમ પડે છે ?
- > બંધારણની અનુયથેદ 293 (3) રાજ્યો માટે વધારાના ભંડોળ ઉધાર લેવા માટે કેન્દ્રની પરવાનગીની જરૂરિયાત પૂરી પાડે છે. આ પરવાનગી અનુયથેદ 293 (4) દ્વારા પૂરી પાડવામાં આધુંઈસ કેટલીક શરતોની પરિપૂર્ણતાને આવિન આપવામાં આવી છે. નાણાં પંચની ભલામણો અનુસાર કેન્દ્ર સત્તાનો ઉપયોગ કરી રહ્યું છે.

11 રાજ્યોને ઉધાર લેવાની મંજૂરી વિશે નીચેના વિધાનો

ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્ર સરકાર 11 રાજ્યોને બજારમાંથી 15,721 કરોડ રૂપિયા ઉધાર લેવાની મંજૂરી આપી છે

2. તેમના કુલ રાજ્ય સ્થાનિક ઉત્પાદન (GSDP)ના 0.25% જેટલું વધારાનું ઓપન માર્કેટ ઉધાર લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
3. દરેક રાજ્ય માટે વધારાના મૂડી ખર્ચનો લક્ષ્યાંક વધારાના ઉધાર માટે લાયક બનવા મટે ખર્ચ વિભાગ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે.
ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
(A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2, અને 3

કૃષિ મંત્રાલયે ખાનગી કંપનીઓ સાથે પાંચ સમજૂતી કરારો પર હસ્તાક્ષર કર્યા

- > કેન્દ્રીય કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયે 14 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ખાનગી કંપનીઓ સાથે પાંચ MoU પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા. પાયલોટ પ્રોજેક્ટ્સ માટે MoU પર ખાનગી કંપનીઓ સિસ્કો, ITC લિમિટેડ, નિઝકાર્ટ, જિયો પ્લેટફોર્મ્સ લિમિટેડ અને NCDEX ઈ-માર્કેટ્સ લિમિટેડ (NeML) સાથે હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- > કૃષિ મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર Jio Platforms Limited મહારાષ્ટ્રના જલ્દી અને નાસિક જિલ્લાના ખેડૂતોને સલાહ આપવા માટે પોતાનો પાયલોટ પ્રોજેક્ટ હાથ ધરશે.
- > ITC લિમિટેડ કસ્ટમાઈઝ્ડ 'સાઈટ સ્પેસિફિક કોપ એડવાઈઝર' સેવા બનાવવ માટે સમજૂતી કરાર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- > ITC લિમિટેડ સાથેના MoU થી મધ્યપ્રદેશના સિહોર અને વિદ્ધિશા જિલ્લાના ઓળખાયેલા ગામોભાઈ આ દરખાસ્તને અમલમાં મૂકવામાં મદદ મળશે. તે ઘઉના પાકના સંચાલનને ટેકો આપશે.
- > સિસ્કો સાથેના સમજૂતી કરારથી હરિયાણાના કેથલ જિલ્લામાં ખેડૂતો, વહીવટ, શિક્ષણ અને ઉદ્યોગ અને મધ્યપ્રદેશના મોરેના જિલ્લામાં અસરકાર શાન વહેંચવામાં મદદ મળશે.
- > NCDEX ઈ માર્કેટ્સ લિમિટેડ (NeML)સાથેના MoUમાં ચાર સેવાઓમાં ડેટા સેનિટાઇઝેશનની દેખરેખ રાખવામાં આવશે – માર્કેટ લિન્કેજ, નાણાકીય જોડાણ, માંગનો સંગ્રહ અને ત્રણ જિલ્લાઓ, ગંટૂર (આંધ્રપ્રદેશ), નાસિક (મહારાષ્ટ્ર) અને દેવાનગ્રે (કર્ણાટક).
- > નિઝકાર્ટ એશ્રી માર્કેટ્પ્લેસ પ્લેટફોર્મ (AMP) ના વિકાસ અને યજમાનીમાં મદદ કરશે. તે લાણણી પદ્ધીના બજાર જોડાણોમાં તમામ સહભાગીઓને એક સાથે લાવશે.

પ્રોજેક્ટનું મહત્વ

- આ પાયલોટ પ્રોજેક્ટને ખેડૂતોને કયા પાકનો વિકાસ કરવો, કયા પ્રકારના બીજનો ઉપયોગ કરવો તે નક્કી કરવામાં મદદ કરશે, તેમજ ઉપજને મહત્વમાં કરવા માટે કઈ શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ અપનાવવી.

Back to basics : ડિજિટલ કૃષિ ભિશન (Digital Agriculture Mission)

- આ સમજૂતી કરાર પર કૃષિ મંત્રાલયના ડિજિટલ કૃષિ ભિશનના ભાગરૂપે હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા, જે કૃત્રિમ બુદ્ધિ, બ્લોકચેન, ડ્રોનનો ઉપયોગ, રિમોટ સેન્સિંગ અને GIS જેવી નવી તકનીકો પર આધારિત પ્રોજેક્ટ્સ માટે પાંચ વર્ષ (2021-2022)ના સમયગાળા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

ડિજિટલ કૃષિ ભિશન (Digital Agriculture Mission) વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

1. ITC લિમિટેડ સાથેના MoU થી મધ્યપ્રદેશના સિહોર અને વિદ્યા જિલ્લાના ઓળખાયેલા ગામોમાં આ દરખાસ્તને અમલમાં મૂકવામાં મદદ મળશે.
2. NCDEX ઈ માર્કેટ્સ લિમિટેડ (NeML)સાથેના MoUમાં ચાર સેવાઓમાં તેટા સેનિટાઇઝેશનની દેખરેખ રાખવામાં આવશે.
3. આ સમજૂતી કરાર પર કૃષિ મંત્રાલયના ડિજિટલ કૃષિ ભિશનના ભાગરૂપે હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1, 2, અને 3

કેન્દ્રિય ટેલિકોમ કંપનીઓ માટે રાહત પેકેજ નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો

- કેન્દ્રિય મંત્રીમંડળે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ ટેલિકોમ ક્ષેત્ર માટે રાહત પેકેજને મંજૂરી આપી દીધી છે. રાહત પેકેજમાં ટેલિકોમ કંપનીઓ દ્વારા વૈધાનિક બાકી લેણું ચૂકવવા પર 4 વર્ષની સ્થગિતતા (moratorium) શામેલ છે.
- પેકેજમાં ટેલિકોમ કંપનીઓ દ્વારા વૈધાનિક બાકી લેણું ચૂકવવા પર 4 વર્ષની સ્થગિતતા (moratorium) શામેલ છે.
- મંત્રીમંડળે ઓટોમેટિક રૂટ દ્વારા 100 ટકા વિદેશી રોકાણ (FDI)ને પણ મંજૂરી આપી છે.

- ટેલિકોમ ક્ષેત્ર માટે તમામ રીતે 9 માળખાગત સુધારાઓ (structural reforms) મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- આ પગલાંથી કેટલાક ટેલિકોમ ઉદ્યોગો જે રોકડ પ્રવાહ (cash flow) ના મુદ્દાઓનો સામનો કરી રહ્યા છે તેમાં ઘટાડો થવાની અપેક્ષા છે.

Back to basics : વિદેશી સીએટું રોકાણ (Foreign Direct Investment-FDI)

- દેશમાં વ્યક્તિ કે પેઢીમાંથી બીજા દેશમાં કરવામાં આવેલા કોઈપણ રોકાણને FDI કહેવામાં આવે છે. જ્યારે કોઈ વિદેશી કંપની બીજા દેશમાં કંપનીના શેરમાં માલિકી અથવા નિયંત્રણ હિસ્સો મેળવે છે અથવા ત્યાં વ્યવસાય સ્થાપે છે, ત્યારે તેને FDI કહેવામાં આવે છે. તે વિદેશી પોર્ટફોલિયો રોકાણથી અલગ છે જેમાં વિદેશી એન્ટિટી ફક્ત એક કંપનીની ઇક્વિટી શેર ખરીદે છે. FDI હેઠળ વિદેશી સંસ્થાને કંપનીના સંચાલનમાં રોજબરોજની સત્તામળે છે.

ભારતમાં FDI માર્ગ

- ઓટોમેટિક રૂટ FDI (Government Route FDI):
- FDI ના આ માર્ગ હેઠળ વિદેશી સંસ્થાને સરકારની મંજૂરી મેળવવી જરૂરી છે. મંજૂરી મેળવવા માટે તેમણે સૌ પ્રથમ ફોરેન ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ફેસિલિટી પોર્ટલ મારફતે અરજી દખાલ કરવાની રહેશે. ત્યારબાદ આ અરજી સંબંધિત મંત્રાલય અથવા વિભાગને મોકલવામાં આવે છે, જે આખરે DPIIT સાથે પરામર્શ કરીને અરજીને મંજૂરી આપે છે અથવા નકારી કાઢે છે.

કેન્દ્રિય ટેલિકોમ કંપનીઓ માટે રાહત પેકેજ વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો

1. કેન્દ્રિય મંત્રીમંડળે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ ટેલિકોમ ક્ષેત્ર માટે રાહત પેકેજને મંજૂરી આપી દીધી છે. રાહત પેકેજમાં ટેલિકોમ કંપનીઓ દ્વારા વૈધાનિક બાકી લેણું ચૂકવવા પર 4 વર્ષની સ્થગિતતા (moratorium) શામેલ છે.
2. દેશમાં વ્યક્તિ કે પેઢીમાંથી બીજા દેશમાં કરવામાં આવેલા કોઈપણ રોકાણને FDI કહેવામાં આવે છે.
3. FDI હેઠળ વિદેશી સંસ્થાને કંપનીના સંચાલનમાં રોજબરોજની સત્તામળે છે. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને
  - (D) 1, 2 અને 3

2021માં ભારતીય અર્થતંત્રા 7.2 ટકાના દરે વૃદ્ધિ પામશે : UNCTAD

- વેપાર અને વિકાસ પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પરિષદ (United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) એ 15 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ તેનો વેપાર અન વિકાસ અહેવાલ બહાર પાડ્યો છે.

Back to basic : અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- રિપોર્ટ અનુસાર ભારતનો આર્થિક વિકાસ દર 2021માં ચાર વર્ષની ઊંચી સપાટી 7.2 ટકા સુધી પહોંચી થશે.
- આ વૃદ્ધિ દર સાથે ભારત ચીન પછી સૌથી જડપથી વિકસનું અર્થતંત્ર બની જશે.
- ચીનમાં 8.3 ટકાનોવધારો થવાનો અનુમાન છે.
- UNCTADએ એવો પણ અંદાજ મૂક્યો છે કે ભારતની અર્થવ્યવસ્થા 2022માં અન્ય તમામ મુખ્ય અર્થતંત્રોને પાછળ છોડી દેશે.

કોવિડ-19ની અસર

- UNCTADના જણાવ્યા અનુસાર, રસી રોલ-આઉટમાં વિક્ષેપતેમજ કોવિડ-19 રોગચાળાની ગંભીર અને વ્યાપક પણો અણધારી બીજી લહેર 2021ના બીજા ત્રિમાસિક ગાળામાં ભારતમાં ત્રાટકી હતી. આ ઉપરાંત ખાદ્ય પદાર્થોને અને સામાન્ય ભાવકુગાવો, વ્યાપક લોકડાઉન અને ભારે વપરાશ અને રોકાણ એડજસ્ટમેન્ટનીઅસર પણ ભારતને થઈ હતી.

ઓરિયન અર્થતંત્ર

- આ અહેવાલ મુજબ અન્ય એશિયન અર્થતંત્રોમાં વર્ષ 2020 અને 2021 દરમિયાન તમામ ક્ષેત્રોનો સૌથી મોટો પોર્ટફોલિયો આઉટફલો જોવા મળ્યો છે.

ભારતમાં રિટેલ કુગાવો

- UNCTADએ ભારતમાં ઉચ્ચ રિટેલ કુગાવાનો મુદ્દો પણ ઉઠાવ્યો હતો. સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સંસ્થાના જણાવ્યા અનુસાર કોવિડ-19 ના રોગચાળા પહેલાં ગ્રાહક કુગાવો 6 ટકા હતો. પરંતુ રોગચાળને કારણ કિમતોમાં કામચલાઉ ઘટાડો થયો હતો. જોકે અર્થતંત્રમાં સુધારો થતાં અને ખાદ્ય પદાર્થોના ભાવમાં વધારો થતાં ભારત 2021ના મધ્યમાં 6 ટકાના કુગાવાના દરે પાછું ફર્યું હતું.

નીચેના વિદ્યાનો દ્વાનમાં લો.

- UNCTAD રિપોર્ટ અનુસાર ભારતનો આર્થિક વિકાસ દર 2021માં ચાર વર્ષની ઊંચી સપાટી 7.2 ટકા સુધી પહોંચી થશે.

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સંસ્થાના જણાવ્યા અનુસાર કોવિડ-19 ના રોગચાળા પહેલાં ગ્રાહક કુગાવો 6 ટકા હતો.
  - એશિયન અર્થતંત્રોમાં વર્ષ 2020 અને 2021 દરમિયાન તમામ ક્ષેત્રોનો સૌથી મોટો પોર્ટફોલિયો આઉટફલો જોવા મળ્યો છે.
- ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો ધોરણ છે.
- (A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

કૃષિ મંત્રાલયે ખાનગી કંપનીઓ સાથે પાંચ સમજૂતી કરારો પર હસ્તાક્ષર કર્યા

- કેન્દ્રીય કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયે 14 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ખાનગી કંપનીઓ સાથે પાંચ MoU પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા. પાયલોટ પ્રોજેક્ટ્સ માટે MoU પર ખાનગી કંપનીઓ સિસ્કો, ITC લિમિટેડ, નિઝાકાર્ટ, જિયો પ્લેટફોર્મ્સ લિમિટેડ અને NCDEX ઈ-માર્કેટ્સ લિમિટેડ (NeML) સાથે હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- કૃષિ મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર Jio Platforms Limited મહારાષ્ટ્રના જલના અને નાસિક જિલ્લાના ખેડૂતોને સલાહ આપવા માટે પોતાનો પાયલોટ પ્રોજેક્ટ હાથ ધરશે.
- ITC લિમિટેડ કસ્ટમાઇઝ્ડ 'સાઈટ સ્પેસિફિક કોપ એડવાઈઝર' સેવા બનાવાવ માટે સમજૂતી કરાર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- ITC લિમિટેડ સાથેના MoU થી મધ્યપ્રદેશના સિહોર અને વિદ્ધિશા જિલ્લાના ઓળખાયેલા ગામોમાં આ દરખાસ્તને અમલમાં મૂકવામાં મદદ મળશે. તે ઘઉના પાકના સંચાલનને ટેકો આપશે.
- સિસ્કો સાથેના સમજૂતી કરારથી હરિયાણા કેથલ જિલ્લામાં ખેડૂતો, વહીવટ, શિક્ષણ અને ઉદ્યોગ અને મધ્યપ્રદેશના મોરેના જિલ્લામાં અસરકાર જ્ઞાન વહેચલામાં મદદ મળશે.
- NCDEX ઈ માર્કેટ્સ લિમિટેડ (NeML) સાથેના MoUમાં ચાર સેવાઓમાં તેટા સેનિટાઇઝેશનની દેખરેખ રાખવામાં આવશે – માર્કેટ લિન્કેજ, નાષાકીય જોડાણ, માંગનો સંગ્રહ અને ત્રાણ જિલ્લાઓ, ગંટુર (આંધ્રપ્રદેશ), નાસિક (મહારાષ્ટ્ર) અને દેવાનાગ્રે (કર્ણાટક).
- નિઝાકાર્ટ એગ્રી માર્કેટપ્લેસ પ્લેટફોર્મ (AMP) ના વિકાસ અને યજમાનીમાં મદદ કરશે. તે લાણણી પછીના બજાર જોડાણોમાં તમામ સહભાગીઓને એક સાથે લાવશે.

પ્રોજેક્ટનું મહત્વ

- આ પાયલોટ પ્રોજેક્ટસ ખેડૂતોને ક્યા પાકનોવિકાસ કરવો, ક્યા પ્રકારના બીજનો ઉપયોગ કરવો તે નક્કી કરવામાં મદદ કરશે, તેમજ ઉપજને મહત્વમાં કરવા માટે કઈ શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ અપનાવવી.

Back to basics : ડિજિટલ કૃષિ ભિશન (Digital Agriculture Mission)

- આ સમજૂતી કરાર પર કૃષિ મંત્રાલયના ડિજિટલ કૃષિ ભિશનના ભાગરૂપે હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા, જે કૃત્રિમ બુદ્ધિ, બ્લોકચેન, ડ્રોનનો ઉપયોગ, રિમોટ સેન્સિંગ અને GIS જેવી નવી તકનીકો પર આધારિત પ્રોજેક્ટ્સ માટે પાંચ વર્ષ (2021-2022)ના સમયગાળા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

ડિજિટલ કૃષિ ભિશન (Digital Agriculture Mission) વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

- ITC લિમિટેડ સાથેના MoU થી મધ્યપ્રદેશના સિહોર અને વિદ્યા જિલ્લાના ઓળખાયેલા ગામોમાં આ દરખાસ્તને અમલમાં મૂકવામાં મદદ મળશે.

- NCDEX ઈ માર્કેટ્સ લિમિટેડ (NeML)નાથેના MoUમાં ચાર સેવાઓમાં તેટા સેનિટાઇઝેશનની દેખરેખ રાખવામાં આવશે.
- આ સમજૂતી કરાર પર કૃષિ મંત્રાલયના ડિજિટલ કૃષિ ભિશનના ભાગરૂપે હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
  - (A) 1,2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અને 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4**

ટેલિકોમ ક્ષેત્રમાં સુધારો

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે ટેલિકોમ ક્ષેત્રમાં અનેક માળખાગત અને પ્રક્રિયાગત સુધારાઓને મંજૂરી આપી દીધી છે.
- આ સુધારાઓમાં એડજસ્ટેડ ગ્રોસ રેવન્યુ (AGR) ની બહુપ્રદ્ધિ વિભાવનાને ફરીથી વ્યાખ્યાપિત કરવી, સરકારી બાકી લોણું ચૂકવવા પર કોમ્પ્યુનિકેશન સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સ (TSP)ને ચાર વર્ષનો ગ્રેસ પિરિયડ આપવો સામેલ છે.

સુધારા વિશે

- સ્પેક્ટ્રમ સંબંધિત સુધારાઓ : સ્પેક્ટ્રમજી હરાજી સામાન્ય રીતે દરેક નાણાકીય વર્ષના છેલ્લા ત્રિમાસિક (નિશ્ચિત ક્રેનેડર)માં યોજાશે.
- > અવિષ્યમાં સ્પેક્ટ્રમની હરાજી હાલના 20 વર્ષના બદલે 30 વર્ષના સમયગાળા માટે કરવામાં આવશે.
- > ખરીદીની તારીખથી 10 વર્ષનો લોક-ઈન સમયગાળો પૂર્ણ કર્યા પછી ટેલ્કોને તેના સ્પેક્ટ્રમને સમર્પિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.
- > સ્પેક્ટ્રમ શેરિંગને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહ્યું છે અને સ્પેક્ટ્રમ શેરિંગ માટે SUC (સ્પેક્ટ્રમ યુસેજ ફી)ના 0.5 ટકા ઉપરાંત દૂર કરવામાં આવ્યા છે.
- > સ્પેક્ટ્રમ એરવેસ્સ પર સંદેશાવ્યવહાર માટે મોબાઇલ ઉદ્યોગ અને અન્ય ક્ષેત્રોને ફાળવવામાં આવેલી રેડિયો આવૃત્તિ સાથે સંબંધિત છે.
- AGRનું તર્કસંગતીકરણ : AGRનું અર્થઘટન અગાઉ કંપનીના મુખ્ય ટેલિકોમ વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલા હોવાને બદલે તમામ આવક પર આધારિત હોવાનું કારણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- > સરકારે સ્વીકાર્યું છે કે અર્થઘટન સમસ્યારૂપ હતું, જે કંપનીઓ પરના ભાવિ નાણાકીય બોજને ઘટાડશે.
- > ટેલિકોમ કંપનીઓએ સરકારને વૈધાનિક ફી તરીકે AGR (બિન-ટેલિકોમ આવક સિવાય) ની પૂર્વ નિર્ધારિત ટકાવરી ચૂકવવી પડશે.
- આઉટસ્ટેન્ડિંગ ઓડજેસ્ટેડ ગ્રોસ (AGR) આવક પર પ્રતિબંધ :
- > દૂરસંચાર વિભાગ દ્વારા સમર્થિત અને 2019માં સુપ્રીમ કોર્ટ માન્ય રાખેલી AGRની અગાઉની વ્યાખ્યાએ ટેલિકોમ કંપનીઓને રૂ. 16 લાખ કરોડ ચૂકવવા માટે જવાબદાર બનાવી હતી.
- > આ ચૂકવણીના કારણે ટેલિકોમ સેક્ટરમાં રોકડની તંગી સર્જાઈ છે, જેના કારણે વોડાફોનજેવી ટેલિકોમ કંપનીઓને વ્યવસાય ગુમાવવો અને મોનોપોલી (રિલાયન્સ જિયો અને ભારતી એરટેલ)ની સ્થાપના થઈ છે.
- > ટેલિકોમ ક્ષેત્રમાં પુનરૂત્થાન માટે તમામ સ્પેક્ટ્રમ અને બાકી આયોજિત કુલ રકમ પર ચાર વર્ષની સ્થગિતતાને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- > જો કે, સ્થગિત (Moratorium)ની પસંદગી કરતી TSPએ લાખ હેઠળ લેવામાં આવેલી રકમ પર વ્યાજ ચૂકવવું પડશે.
- વ્યાજરોને તર્કસંગત બનાવવામાં આવ્યા છે અને દંડ દૂર કરવામાં આવ્યો છે :
- > અત્યાર સુધીમાં સ્પેક્ટ્રમ યેસેજ ફી (SUC)માં લાગુ કરવામાં આવેલા માસિક ક્રમપાંડ વ્યાજનો હવે વાર્ષિક અમલ

કરવામાં આવશે અને MCLR + 4% ને બદલે MCLR+2 ટકાના આધારે વ્યાજની ગણતરી કરીને દર ઘટાડવામાં આવશે.

- > MCLR સૌથી નીચા ધિરાણ દરનો ઉલ્લેખ કરે છે જે ધિરાણ દર (Lending Rate) પર આધારિત ભંડોળ/ભંડોળનો સીમાંત ખર્ચ (Marginal cost of Funds) છે.
- > આ ઉપરાંત અત્યાચારો પરનો દંડ અને વ્યાજ દૂર કરવામાં આવ્યું છે.
- FDI સુધારા : આ ક્ષેત્રમાં વિદેશી પ્રત્યક્ષ રોકાણ (FDI)ને ઓટોમેટિક રૂટ હેઠળ 100 ટકા સુધીની હાલની મર્યાદા 49 ટકા સુધીની મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

Back to basics : સમાયોજિત કુલ આવક

- > એડજસ્ટેડ ગ્રોસ રેવન્યુ (AGR) સરકાર અને ટેલિકોમ કંપનીઓ વચ્ચે ડિયુટી શેરિંગ મિકેનિઝમ છે, જે 1999માં ‘ફિક્સ્ડ લાઈસન્સ ફી’ મોડેલમાંથી ‘રેવન્યુ-શેરિંગ ફી’ મોડેલમાં શિફ્ટ થઈ હતી.
- > આ કુમમાં હેઠળ મોબાઇલ ઓપરેટર્સ એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયા (COAI)એ સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલી AGRની વ્યાખ્યાને પડકારી હતી.
- > 2015માં ટેલિકોમ ડિસ્પ્યુટ રિઝોલ્યુશન એન્ડ અપીલ ઓથોરિટી (Telecom Disputes Settlement and Appellate tribunal-TDSAT)એ ટેલિકોમ કંપનીઓની તરફણે ચુકાદો આપ્યો હતો અને કહું હતું કે મૂડી પ્રાપ્તીઓ અને બિન-મુખ્ય સ્ત્રોત જેવા કે ભાડું, સ્થાવર મિલકતોના વેચાણ પર નફો, ડિવિન્ડ, વ્યાજ AGR વગેરેમાંથી આવક.
- > સુપ્રીમ કોર્ટ ઓક્ટોબર 2019માં DoT (ટેલિકોમ અને નોન-ટેલિકોમ બંને સેવાઓમાં થતી આવક) દ્વારા નિર્ધારિત AGRની વ્યાખ્યાને માન્ય રાખી હતી.

આ સુધારાનું મહેત્વ

- સ્પધાને પુનર્જીવિત કરવી : ચાર વર્ષની સ્થગિતતા કંપનીઓને ગ્રાહક સેવા અને નવી તકનીકમાં રોકાણ કરવા પ્રોત્સાહિત કરશે.
- ‘ઈજ ઓફ કુંઈગા નિયાનેસ’ ને પ્રોત્સાહન : સરકાર વિવાદાસ્પદ પૂર્વવર્તી કર વ્યવસ્થાને રદ કરવાનો નિર્ણય લીધા પછી તરત જ આ ક્ષેત્રમાં (ઓટોમેટિક રૂટ દ્વારા) 100 ટકા FDIને મંજૂરી આપવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.
- > સંયુક્ત રીતે, આ તમામ નિર્ણયો રોકાણકાર-મૈત્રીપૂર્ણ વાતાવરણ બનાવી શકે છે.

- ડિજિટલ ઇન્ડિયાને પ્રોત્સાહન આપવું : ટેલિકોમ ક્ષેત્ર અર્થતંત્રના મુખ્ય પ્રેરકોમાંનું એક છે અને સરકારે જાહેર કરેલા પગલાં ઉદ્યોગને ડિજિટલ ઇન્ડિયાના લક્ષ્યો હાંસલ કરવામાં મદદ કરશે.
- તકનીકી પ્રગતિ : આ પગલાંથી આ ક્ષેત્રમાં મોટા પાયે રોકાણનો માર્ગ મોકળો થશે, જેમાં 5G ટેકોનોલોજી તેનાતીનો સમાવેશ થાય છે, તેમજ રોજગાર ઉત્પાદનને વેગ મળશે.

આગામનો રસ્તો

- એડજર્સ્ટેડ ગ્રોસ રેવન્યુ (AGR) એરિયર્સ અને સ્પેક્ટ્રમ એરિયર્સ પર સ્થગિતતા માત્ર કામચલાઉ રાહત આપશે અને છેવટે વ્યાજ સાથે બાકી રકમ ચૂકવવી પડશે. આવી પરિસ્થિતિમાં સામેલ તમામ હોદેદારોએ કાયમી ટેરિફ નીતિ વિકસાવવાનો માર્ગ શોધવા અંગે વિચારણા કરવી પડશે.

ટેલિકોમ ક્ષેત્રમાં સુધારા વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાનામાં લો.

1. તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે ટેલિકોમ ક્ષેત્રમાં અનેક માળખાગત અને પ્રક્રિયાગત સુધારાઓને મંજૂરી આપી દીધી છે.
2. ભવિષ્યમાં સ્પેક્ટ્રમની હરાળું હાલના 20 વર્ષના બદલે 30 વર્ષના સમયગાળા માટે કરવામાં આવશે.
3. AGRનું અર્થઘટન અગાઉ કંપનીના મુખ્ય ટેલિકોમ વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલા હોવાને બદલે તમામ આવક પર આધારિત હોવાનું કારણ કરવામાં આવ્યું હતું.
4. MCLR સૌથી નીચા ધિરાણ દરનો ઉલ્લેખ કરે છે જે ધિરાણ દર (Lending Rate) પર આધારિત ભંડોળ/ભંડોળનો સીમાંત ખર્ચ (Marginal cost of Funds) છે. ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
 (A) 1,2 અને 3
 (B) 2, 3 અને 4
 (C) 1, 2 અને 4
 (D) 1, 2, 3 અને 4

નવું 'બેડબેક' માળખુ

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે 'નોન પફોર્મિંગ એસેસ્ટ્ર્સ' ની રિકવરી માટે નેશનલ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ (NARCL) દ્વારા જારી કરવામાં અવાલી 'સિક્યોરિટી રિસિપ્ટ્સ' ના રિફ્ડ માટે 30,600 કરોડ રૂપિયાની ગેરંટી મંજૂર કરી છે.

- NARCL એક નવા ખરાબ બેક માળખાનો ભાગ છે, જેની જાહેરાત બજેટ 2021માં કરવામાં આવી હતી.

બેડ બેકના નવા માળખા વિશે

- ભારતીય બેકિંગ ક્ષેત્રમાં ઉચ્ચ NPA (નોન-પફોર્મિંગ)ને પહોંચી વળવા માટે ભારત સરકારે બેન્કો પાસેથી 'સ્ટ્રેસ એસેટ્સ' હસ્તગત કરવા અને પછી તેને બજારમાં વેચવા માટે બે નવી સંસ્થાઓની સ્થાપના કરી છે.
- NPA લોન અથવા એડવાન્સના વર્ગીકરણનો સંદર્ભ આપે છે જે ડિઝિલ્ટ અથવા બાકી છે.

NARCL

- તેને કંપની એકેક હેઠળ સમાવિષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે અને એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની (ARC) તરીકે લાઈસન્સ માટે રિઝર્વ બેક ઓફ ઇન્ડિયામાં અરજી કરવામાં આવી છે.
- NARCL વિવિધ તબક્કે વિવિધ વાણિજ્યિક બેકો પાસેથી આશરે 2 લાખ કરોડ રૂપિયાના દબાજા સાથે સંપત્તિ હસ્તગત કરશે.
- જાહેર ક્ષેત્રની બેકો (PSB) NARCLમાં 51 ટકા માલિકી જાળવી રાખશે.

IDRCL

- અન્ય એક સંસ્થા ઇન્ડિયા ડિબેટ રિઝોલ્યુશન કંપની લિમિટેડ (IDRCL) બજારમાં તણાવગ્રસ્ત મિલકતો વેચવાનો પ્રયાસ કરશે.
- IDRCLમાં PSB અને પલ્લિક ફાઈનાન્સિલ ઇન્સ્ટિટ્યુશન (FI)નો મહત્તમ 49 ટકા હિસ્સો હશે.
- બાકીનો 51 ટકા હિસ્સો ખાનગી ક્ષેત્રના ધિરાણકારો પાસે રહેશે.
- NARCL-IDRCL માળખું એક નવું 'ખરાબ બેક' માળખું છે.
- NARCL-IDRCL માળખું જરૂરી હાલની ARCs તણાવગ્રસ્ત સંપત્તિના નિરાકરણમાં મદદરૂપ રહી છે, ખાસ કરીને નાની કિમતની લોન માટે.
- ઇન્સોલ્વન્સી અને નાદરી કોડ (IBC) સહિત વિવિધ ઉપલબ્ધ સોલ્યુશન મિકેનિઝમ ઉપયોગ સાબિત થયા છે.
- જો કે NPAના મોટા સ્ટોકને ધ્યાનમાં રાખીને વધારાના વિકલ્પો અનુભવાયા હતા અને આમ કેન્દ્રીય બજેટ 2021માં NARCL-IDRCL માળખું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

NARCL-IDRCL પદ્ધતિ અને ગેરંટી ઓફર

- સૌથી પહેલાં તો NARCL બેન્કો પાસેથી બેડ લોન ખરીદશે.
- તે સંમત કિમત (Agreed Price)ના 15% રોકડમાં ચૂકવશે અને બાકીના 85% "સુરક્ષા રસીદ" (Security Receipts)ના સ્વરૂપમાં હશે.

- > જ્યારે મિલક્તો વેચાશે, ત્યારે બાકીની રકમ IDRCLની મદદથી વાણિજ્યિક બેંકોને ચૂકવવામાં આવશે.
- > જો ખરાબ બેંક ખરાબ લોન વેચવામાં અસમર્થ હોય, અથવા તેને ખોટમાં વેચવામાં અસમર્થ હોય તો સરકારની ગેરંટી લાગુ પડશે.
- > કોમર્શિયલ બેંકને શું મળવું જોઈતું હતું અને ખરાબ બેંક શું એકત્ર કરી શકી હતી તે વચ્ચેનું અંતર સરકાર દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા રૂ. 30,600 કરોડ સાથે પૂર્ણ કરવામાં આવશે.
- > આ ગેરંટી પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે લંબાવવામાં આવી છે.

નોંધ

- > સુરક્ષા રસીદની વ્યાખ્યા સરફેસીએક્ટની કલમ 2(1) (zg) હેઠળ કરવામાં આવી છે.
- > આનો અર્થ એ છે કે એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની દ્વારા કોઈ યોજના અનુસાર લાયક ખરીદારને જરી કરવામાં આવેલી રસીદ અથવા અન્ય સુરક્ષા એ સિક્યોરિટીઝનમાં સામેલ નાણાકીય સંપત્તિમાં હિસ્સેદાર દ્વારા સુરક્ષિત અવિભાજિત અધિકાર, શીર્ષક અથવા ખરીદીનો પુરાવો છે.

Back to basics : બેડ બેંક

- ઉત્સેખ : તકનીકી રીતે, બેડ બેંક એ સેટરિસ્ટ્રક્ચરિંગ કંપની (Asset Reconstruction Company-ARC) અથવા એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપની (Asset Management company-AMC) છે જે તેમના નિયંત્રણમાં અને સમયપત્રક પર વ્યાપારી બેંકો પાસે ભંડોળનું સંચાલન અને વસૂલાત કરે છે.
- > ખરાબ બેંક વિરાશ અને થાપણો સ્વીકારવાની પ્રક્રિયાનો ભાગ નથી, પરંતુ વ્યાપારી બેંકોની બેલેન્સ શીટ નક્કી કરવામાં મદદ કરે છે.
- > ખરાબ લોનનું સંપાદન સામાન્યરીતે લોનના પુસ્તક મૂલ્ય કરતા ઓછું હોય છે અને ખરાબ બેંક પછીથી શક્ય તેટલું પુનઃપ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

બેડ બેંકની અસરો

- કોમર્શિયલ બેંકોનો નજારો : NPAના ઊચા સ્તરને કારણે કોમર્શિયલ બેંકો નારાજ છે, ખરાબ બેંકોની સ્થાપનાથી આનો સામનો કરવામાં મદદ મળશે.
- > આ એટલા માટે છે કારણ કે બેંક તેની બધી મિલકતોથી ધૂટકારો મેળવશે જે જાપી પગલામાં તેનો નફો ઘટાટી રહી હતી.
- > જ્યારે રિકવરીના નાણાં ચૂકવણી તરીકે પાછ ચૂકવવામાં આવશે, ત્યારે તે બેંકનીસ્થિતિમાં સુધારો સરકારી અને કરદાતા પરિપ્રેક્ષ્ય: ખરાબ લોનથી પીડાતા PSBનું પુનઃમૂડીકરણ હોય કે સુરક્ષા પ્રાપ્તિની બાંધદરી હોય, કરદાતાઓના બિસ્સામાંથી નાણાં બહાર આવી રહ્યા છે.

- > જ્યારે પુનઃમૂડીકરણ અને આવી બાંધદરીઓને ઘણી વાર “સુધારાઓ” તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે, તે સારા સ્વરૂપમાં બેન્ડ ગ્રાન્ટ/સહાય (Band Aids) છે.
- > PSBમાં વિરાશ પ્રક્રિયામાં સુધારકો કરવો એ એકમાત્ર કાયમી ઉકેલ છે.
- > જો ખરાબ બેંકો બજારમાં આવી ખરાબ સંપત્તિ વેચવામાં અસમર્થ હશે તો કોર્શિયલ બેંકોને રાહત આપવાની યોજના પડી ભાંગશે. તે ખરેખર કરદાતા પર બોંજો પાડશે.

આગામી રસ્તો

- > જ્યાં સુધી જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોનું સંચાલન રાજક્ષારણીઓ અને અમલદારોને સમર્પિત રહેશે ત્યાં સુધી વ્યાવસાયિકતામાં ઘટાડો થશે અને વિરાશમાં સમજદાર ધોરણોનું ઉલ્લંઘન ચાલુ રહેશે.
- > તેથી, ખરાબ બેંક એ એક સારો વિચાર છે, પરંતુ મુખ્ય પડકાર બેંકિંગ સિસ્ટમમાં રહેલી માળખાગત સમસ્યાઓ નોસમાનો કરવાનો અને તે મુજબ સુધારાઓની ઘોષણા કરવાનો છે.

નવું ‘બેડબેંક’ માળખા વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાનું લો.

1. NARCL એક નવા ખરાબ બેંક માળખાનો ભાગ છે, જેની જાહેરાત બજેટ 2021માં કરવામાં આવી હતી.
  2. NPAના ઊચા સ્તરને કારણે કોમર્શિયલ બેંકો નારાજ છે.
  3. ખરાબ લોનનું સંપાદન સામાન્યરીતે લોનના પુસ્તક મૂલ્ય કરતા ઓછું હોય છે અને ખરાબ બેંક પછીથી શક્ય તેટલું પુનઃપ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
  4. તે સંમત કિંમત (Agreed Price)-ના 15% રોકડમાં ચૂકવશે અને બાકીના 85% “સુરક્ષા રસીદ” (Security Receipts)-ના સ્વરૂપમાં હશે.
- ઉપરોક્ત આપેલા નિવેદનમાંથી ક્યા નિવેદનો યોગ્ય છે.
- (A) 1,2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

પ્રથમ 2+2 ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા વાટાવાટ

- તાજેતરમાં ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયાના વિદેશ અને સંરક્ષણ મંત્રીઓએ નવીદિલ્હીમાં પ્રથમ ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા 2+મંત્રીસત્તરીય સંવાદમાં ભાગ લીધો હતો.
- ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા વર્ચ્યુઅલ લીડર્સ સમિટ દરમાયન ઉદ્ઘાટન સંવાદ 2021માં બંને દેશોના નેતાઓ ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સંબંધોને વ્યાપક વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી સુધી લંબાવવા સંમત થયા હતા.

કઈનો-પેસિફિક પર ધ્યાન કેન્દ્રિત

- ખુલ્લા, મુક્ત, સમૃદ્ધ અને નિયમ આધારિત ઈન્ડો-પેસિફિક વિસ્તારને જાળવવા માટે સંમત થયા હતા. સમુદ્રના કાયદા પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંમેલન (UNCLOS)ને અનુરૂપ જાળવી રાખવા સંમતિ આપી હતી.
- ભારતની ભારત-પ્રશાંત મહાસાગર પહેલને ટેકો આપવો.
- આ ક્ષેત્રમાં સહકાર વધારવા માટે કવોડ સભ્ય દેશો દ્વારા નવા પ્રયાસોની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- સાખાય ચેઇન રિસિલાયન્સ પહેલ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું.
- ભાગીદારો વચ્ચે પુરવઠા શુંખલામાં વિવિધતા લાવવા માટે બહુપક્ષીય અને પ્રાદેશિક વ્યવસ્થાઓ મારફતે સાથે મળીને કામ કરવું.
- આ સંદર્ભમાં ભારત, ઓસ્ટ્રેલિયા અને જાપાનના વેપાર મંત્રીઓએ પુરવઠા શુંખલા રેસિલાયન્સ ઈનિશિયેટિવના લોકાર્પણન અવાકાર્યું હતું.

કડક જગતવી

- તેની સાતન્યતા જાળવવા માટે, આ ફોર્મેટ હેઠળ દર બે વર્ષ ઓછામાં ઓછા એક વખત મળવાનું નક્કી કરવામં આવ્યું હતું.
- અફધાનિસ્તાન પર સહિત્યારો અભિપ્રાય :** તાલિબાન દ્વારા તાજેતરમાં અફધાનિસ્તાન પર કબજો મેળવ્યા બાદ બંને દેશોએ અફધાન કટોકટીના સંદર્ભમાં આવો જ અભિગમ દર્શાવ્યો હતો.
- ભારતે સ્વીકાર્યું કે આ નીતિનો સાર સંયુક્ત સુરક્ષા પરિષદના ઠરાવ 2593 માં છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદના ઠરાવ 2593માં ભાર પૂર્વક કહેવામાં આવ્યું છે કે અફધાનિસ્તાને કોઈપણ પ્રકારના આતંકવાદ માટે તેની જમીનનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં.

આતંકવાદનો સામનો

- આતંકવાદ અને કંઈરવાનો સામનો કરવા અને "આંતરરાષ્ટ્રીય આતંકવાદ પર વ્યાપક સંમેલન" (Comprehensive Convention on International Terrorism -CCIT પર વ્યાપક સંમેલન) પર સાથે મળીને કામ કરવાનું ચાલુ રાખવું.

દ્વિપક્ષીય સંબંધોને મજબૂત કરવા

- દ્વિપક્ષીય વેપાર, રસી, સંરક્ષણ ઉત્પાદન, સામુદ્રાયિક જોડાણ, દરિયાઈ સુરક્ષા, સાયબર અને આબોહવા સહયોગ જેવા ક્ષત્રોમાં સંબંધોને મજબૂત કરવા અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.

કોવિડ-19 પર સહકાર

- ક્વાડ ફેમ વર્ક હેઠળ, રસી ઉત્પાદનમાં સહકારને વધુ મજબૂત કરવા અને ભારત-પેસિફિક ભાગફિદરોને ગુણવત્તાયુક્ત પ્રદાન કરવા માટે સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કરવામં આવ્યા હતા.
- બંને દેશોના સંશોધકો કોવિડ-19 સ્ક્રીનિંગને આગળ વધારવા અને ઓસ્ટ્રેલિયા ભારત વ્યૂહાત્મક સંશોધન ભંડોળ દ્વારા ભંડોળ પૂરુ પાડવામાં આવેલા પ્રોજેક્ટ્સ મારફતે વાયરસનીભાવિ આરોગ્ય અસરોનો અભ્યાસ કરવા માટે સાથે મળીને કામ કરી રહ્યા છે.

સંરક્ષણ સંબંધો

- ઓસ્ટ્રેલિયાએ ભારતન ભવિષ્યની ટેલસમેન સાબર કસરતો (Talisman Sabre Exercises) માં ભાગ લેવા આમંત્રણ આપ્યું છે, જે આંતરસંચાલન ક્ષમતામાં વધારો કરશે, જ્યારે બંને પક્ષો લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટની દ્રષ્ટિએ લાંબા ગાળાની આંતરસંચાલન ક્ષમતાનું અન્વેષણ કરશે.

આર્થિક સમજૂતી

- દ્વિપક્ષીય વ્યાપક આર્થિક ભાગીદારી કરારને અંતિમ સ્વરૂપ આપવા માટે નવો ટેકો વ્યક્તન કરવામં આવ્યો હતો.
- બંને દેશોએ ઈન્ડિયા ઓસ્ટ્રેલિયા ડબલ ટેક્સેશન ચોરી કરાર (Double Taxation Avoidance Agreement -DTTA) હેઠળ ભારતીય કંપનીઓની ઓફશોર આવકપર કરવેરાના મુદ્દાના પ્રારંભિક નિરાકરણ માટે, પણ વિનંતી કરી હતી.
- અન્ય :**
- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદના કાયમી સભ્યપદ માટે ભારતીય ઉમેદવારીને ટેકો આપવની પુષ્ટિ કરતાં આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઢબંધનને ઓસ્ટ્રેલિયાન 1 મિલિયન ડોલરની ગ્રાન્ટ અને અલાયન્સ ફોર ડિઝાસ્ટર ફેન્ડલી ઈન્ફાસ્ટ્રક્રને 10 મિલિયન ડોલર (ભારતની આગેવાની હેઠળની બંને પહેલો) મળી.

Back to basics : 2+2 વાતાવારો

- > 2+2 સંવાદ બંને દેશો વચ્ચે સંસ્થાકીય વ્યવસ્થાનું સર્વોચ્ચ સ્તર છે.
- > ભારત-અમેરિકાના વિદેશ અને સંરક્ષણ મંત્રીઓના નેતૃત્વમાં 'ટુ-પ્લસ-ટુ સંવાદ'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- > ભારતે ઓસ્ટ્રેલિયા, જાપાન અને અમેરિકા સાથે 'ટુ-પ્લસ ટુ' સ્તરની વાતચીત કરી છે.

ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સંબંધો**■ ભૂરાજકીય સંબંધો :**

- > વર્ષોથી દક્ષિણ ચીન સાગરમાં વ્યાપક ટાપુ નિર્માણ સહિત ચીનની કાર્યવાહીએ વિશ્વભરના ઘણા દેશોમાં ચિંતા વ્યક્ત કરી છે.
- > આને કારણે ક્વાડ (ભારત, ઓસ્ટ્રેલિયા, જાપાન અને યુએસએ) જૂથની રચના થઈ છે.

સંરક્ષણ સંબંધો

- > ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સંયુક્ત નૌકાદ્દી કવાયત (AUSINDEX), Ex AUSTRA HINDI (સેના સાથે દ્વિપક્ષિય કવાયત) પીચ બ્લેક મિલિટરી એક્સરસાઇઝ (ઓસ્ટ્રેલિયાની બહુપક્ષીયહવાઈ યુદ્ધ તાલીમ કવાયત) અને મલબાર કવાયત.
- > દેશો વચ્ચે મ્યુચ્યુઅલ લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટ અરેન્જમેન્ટ (MLSA) પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા છે.

■ બહુપક્ષીય સહકાર :

- > બંને દેશો ક્વાડ, કોમનવેલ્થ, હિંદુ મહાસંગર રિમ એસોસિએર્સ (IORA), આસિયાન પ્રાદેશિક મંચ, એશિયા પેસિફિક પાર્ટનરશીપ ઓન કલાઈમેન્ટ એન્ડ કલની ડેવલપમેન્ટ સહ્યો છે અને તેમણે પૂર્વ એશિયા સમિટમાં ભાગ લીધો છે.
- > બંને દેશો WTO ના સંદર્ભમાં પાંચ રસ ધરાવતા પક્ષોના સહ્યો તરીકે પણ સહકાર આપી રહ્યો છે.
- > ઓસ્ટ્રેલિયા એશિયા પેસિફિક આર્થિક સહકાર (APEC) માં એક મહત્વપૂર્ણ દેશ છે અને સંગઠનમાં ભારતના સહ્યપદને ટેકો આપે છે.

અન્ય રાજ્યકારી જોડાણા :

- > સપ્ટેમ્બર 2014માં નાગરિક પરમાણુ સહકાર સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- > મ્યુચ્યુઅલ લીગલ આસિસ્ટન્સ સંઘિ (MLAT) અને પ્રત્યાર્પણ સંઘિ, જેના પર જૂન 2008માં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- > આ ઉપરાંત તાજેતરમાં ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સક્ર્યુલર ઈકોનોમી હેકાથોન (I-ACE)નું પણ આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રથમ 2+2 ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા વાતાવારો વિશે નીચેના**વિધાનો દ્યાનમાં લો.**

1. 2021માં બંને દેશોના નેતાઓ ભારત- ઓસ્ટ્રેલિયા સંબંધોને વ્યાપક વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી સુધી લંબાવવા સંમત થયા હતા.
2. 2+2 સંવાદ બંને દેશો વચ્ચે સંસ્થાકીય વ્યવસ્થાનું સર્વોચ્ચ સ્તર છે.
3. ઓસ્ટ્રેલિયાએ ભારતન ભવિષ્યની ટેલસમેન સાબર કસરતો Talisman Sabre Exercises માં ભાગ લેવા આમંત્રણ આપ્યું છે.
4. ભારતે ઓસ્ટ્રેલિયા, જાપાન અને અમેરિકા સાથે 'ટુ-પ્લસ ટુ' સ્તરની વાતચીત કરી છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

જાપાન અને વિયેતનામે સંરક્ષણ સાધનો માટે સોદો કર્યો

- > જાપાન અને વિયેતનામે તાજેતરમાં જ એક નવા કરાર હસ્તાક્ષર કર્યા છે, જે વિયેતનામમાં જાપાની બનાવટના સંરક્ષણ સાધનો અને ટેકનોલોજીની નિકાસ સક્ષમ બનાવે છે.
- > ચીનના વધતા લશકરી પ્રભાવની પૃષ્ઠભૂમિમાં સંરક્ષણ સહ્યોગ વધારવા માટે બંને દેશોએ આ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. આ સોદો દેશો વચ્ચે સંરક્ષણ ભાગીદારીને નવા સ્તરે લઈ જ્યો.
- > બંને દેશો બહુરાષ્ટ્રીય સંયુક્ત કવાયતો દ્વારા સંરક્ષણ સંબંધોને વધુ ગા કરવાની યોજના ધરાવે છે.
- > દક્ષિણ ચીન સમુદ્રના વિવાદસ્પદ જળમાં ચીનની વધતી જતી કાર્યવાહીનો સામનો કરવા માટે, જાપાન અને વિયેતનામ ઈન્ડો-પેસિફિકમાં નેવિગેશન અને ઓવર ફ્લાઈટનીસ્વતંત્રતા જાળવવા અને સાયબર સુરક્ષા સહિત અનેક સંરક્ષણ ક્ષેત્રોમાં સહકારના મહત્વ પર સહમત થયા છે.
- > વિયેતનામ 11 દેશ છે જેની સાથે જાપાને સંરક્ષણ સાધનો અને ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફર સોદો કર્યો છે.

ચીન-વિયેતનામ વિવાદ

- > વિયેતનામનો દક્ષિણ ચીન સાગરમાં ઈટલી અને પેરાસલ ટાપુઓ પર ચીન સાથે સતત પ્રાદેશિક વિવાદ છે.
- > જાપાન અને ચીન વચ્ચે પ્રાદેશિક વિવાદ પણ ચાલી રહ્યો છે. જાપાન વિરોધ કરે છે અને ચીન દ્વારા દિયાયું ટાપુ તરીકે પણ દાવો કરવામાં આવે છે.

જાપાન અને વિયેતનામ વર્ચ્યે નવા કરાર વિશે નીચેનાવિદ્યાનો ધ્યાનમાં લો.

- જાપાન અને વિયેતનામે તાજેતરમાં જ એક નવા કરાર હસ્તાક્ષર કર્યા છે, જે વિયેતનામમાં જાપાની બનાવટના સંરક્ષણ સાધનો અને ટેકનોલોજીની નિકાસ સક્ષમ બનાવે છે.
- ચીનના વધતી લશકરી પ્રભાવની પૃષ્ઠભૂમિમાં સંરક્ષણ સહયોગ વધારવા માટે બંને દેશોએ આ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- વિયેતનામનોદક્ષિણ ચીન સાગરમાં ઈટલી અન પેરાસલ ટાપુ ઓ પર ચીન સાથે સતત પ્રાદેશિક વિવાદ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) 1 અને 2
  - (B) 2 અને 3
  - (C) 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3

નવા ઘરોમાં EV ચાર્જ લગાવવાનો આદેશ આપનાર ઈલેન્ડ પહેલો દેશ

- બ્રિટિશ સરકારે 2021માં કાયદો લાવવા માટે ઘોષણા કરી છે જેમાં ઈલેન્ડમાં તમામ નવા બંધાયેલા ઘરો અને ઓફિસોમાં ઈલેક્ટ્રિક વાહન ચાર્જર ઉપલબ્ધ હોવું જરૂરી છે.
- આ કાયદા હેઠળ તમામ નવા ઘરો અને ઓફિસોમાં ઈલેક્ટ્રિક વાહન ચાર્જર ઉપલબ્ધ હોવું જરૂરી છે.
- આ કાયદા હેઠળ તમામ નવા ઘરો અને ઓફિસોમાં સ્માર્ટ ચાર્જિંગ ઉપકરણો સ્થાપિત કરવા જરૂરી રહેશે.
- તદ્દનુસાર નવા ઓફિસ બ્લોક્સને દરેક પાંચ પાર્કિંગ સપેસ માટે ચાર્જિંગ પોઈન્ટ સેટ કરવાની જરૂર પડશે.
- કાયદો ઈલેન્ડને વિશ્વનો પ્રથમ દેશ બનાવશે જેમાં તમામ નવા ઘરોમાં EV ચાર્જર હોવું જરૂરી છે.
- આ કાયદો આત્મવિશ્વાસ વધારવામાં મદદ કરશે અને શ્રેણીની અવસ્થતા ધરાવતા લોકોને મદદ કરશે કારણ કે ઈલેન્ડના ઘણા ઘરોમાં ઓફ-સ્ટ્રીટ પાર્કિંગ અથવા ગેરેજ નથી.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- સરકારે મૂળ રીતે 2019 માં જાહેરાત કરી હતી કે તમામ નવા ઘરોમાં પાર્કિંગની જગ્યા સાથે ચાર્જ પોઈન્ટ છે.
- યુકે 2030 માં નવા અશીમભૂત-બળતણ વાહનો પર પ્રતિબંધ મૂક્શે.
- યુનાઇટેડ કિંગડમના વડા પ્રધાન બોરિસ ઝોન્સને તાજેતરમાં જ 2030થી અશીમભૂત ઈધણથી ચાલતા વાહનોના વેચાણ પર પ્રતિબંધની જાહેરાત કરી હતી. શરૂઆતમાં 2040 માટે ગેસોલિન વાહનો પર પ્રતિબંધની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.

- પરંતુ 2050 સુધીમાં નેટ શૂન્ય ગેસ ઉત્સર્જન હાંસલ કરવા માટે યુકેની 10-પોઈન્ટ યોજના હેઠળ તેને 10 વર્ષ સુધી આગળ લાવવામાં આવ્યું છે.

જાપાન અને વિયેતનામ વર્ચ્યે નવા કરાર વિશે નીચેનાવિદ્યાનો ધ્યાનમાં લો.

- જાપાન અને વિયેતનામે તાજેતરમાં જ એક નવા કરાર હસ્તાક્ષર કર્યા છે, જે વિયેતનામમાં જાપાની બનાવટના સંરક્ષણ સહયોગ વધારવા માટે બંને દેશોએ આ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- ચીનના વધતી લશકરી પ્રભાવની પૃષ્ઠભૂમિમાં સંરક્ષણ સહયોગ વધારવા માટે બંને દેશોએ આ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- વિયેતનામનોદક્ષિણ ચીન સાગરમાં ઈટલી અન પેરાસલ ટાપુ ઓ પર ચીન સાથે સતત પ્રાદેશિક વિવાદ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) 1 અને 2
  - (B) 2 અને 3
  - (C) 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3

કલાઈમેટ એક્શન એન્ડ ફાઈનાન્સ મોબિલાઈઝેશન સંવાદ

- તાજેતરમાં અમેરિકાના રાષ્ટ્રપતિના વિશેષ દૂત (આબોહવા) એ ભારતના કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને જળવાયુ પરિવર્તન મંત્રી સાથે મળીને બંને દેશો વચ્ચે કલાઈમેટ એક્શન એન્ડ ફાઈનાન્સ મોબિલાઈઝેશન ડાયલોગ (CAFMD) ની શરૂઆત કરી છે.
- જો કે ભારત હજુ સુધી 'નેટ જીરો' ટાર્ગેટ પ્રત્યે પોતાની પ્રતિભાની પ્રતિબદ્ધતા વ્યક્ત કરી નથી, પરંતુ ભારત સદીના અંત સુધીમાં વૈશ્વિક તાપમાનને 2 ડિગ્રીનો સેલ્સિયસથી નીચે રાખવાની પ્રતિબદ્ધતા તરફ કામ કરી રહ્યું છે.

Back to basics : કલાઈમેટ એક્શન એન્ડ ફાઈનાન્સ મોબિલાઈઝેશન ડાયલોગ'

- તે એપ્રિલ 2021માં જળવાયુ પર લીડર્સ સમિતમાં શરૂ કરવામાં આવેલી ભારત-યુએસ કલાઈમેટ એન્ડ કલીન એનજી એજન્ડા-2030માં ભાગીદારીનો એક ભાગ છે.
- આ પહેલા અમેરિકા-ભારત સ્ટ્રેટેજીક કલીન એનજી પાર્ટનરશિપ (SCEP) શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- તે બંને દેશોને જળવાયુ પરિવર્તનના ક્ષેત્રમાં સહકારને નવીકરણીય કરવાની તેમજ નાણાકીય પાસાઓને ધ્યાનમાં લેવાની અને પેરિસ સમજૂતી હેઠળ કલ્પિત અનુદાન અને રાહત નાણાંના સ્વરૂપમાં આબોહવા નાણાં પ્રદાન કરવાની તક પ્રદાન કરશે.

- તે રાષ્ટ્રીય પરિસ્થિતિઓ અને ટકાઉ વિકાસની પ્રાથમિકતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને વિશ્વ કેવી રીતે આબોહવાની કિયાન સર્વસમાવેશક અને લવચીક આર્થિક વિકાસ સાથે ઝડપથી ગોઠવી શકે છે તે દર્શાવવામાં પણ મદદ કરશે.

CAFMinો સ્તંભ

- આબોહવા કિયા સ્તંભ :** આગામી દાયકામાં ઉત્સર્જન ઘટડવાના માર્ગોને ધ્યનમાં રાખીને તેની પાસે સંયુક્ત દરખાસ્તો હશે.
- ફાઈનાન્સ સ્તંભ :** આ દારા અમેરિકા ભારતમાં 450 ગીગાવોટ નવીનીકરણીય ઊર્જા ક્ષમતા લાગુ કરવામાં અને મૂડી આકર્ષવામાં અને સક્ષમ વાતાવરણને વધારવામાં અને નવી સ્વચ્છ ઊર્જા તકનીકો અને દ્વિપક્ષીય સ્વચ્છ ઊર્જા રોકાણ અને વેપારને પ્રોત્સાહન આપવામાં સહયોગ કરશે.
- કસ્ટમાઇઝેશન અને લવચીકતા :** બંને દેશો આબોહવાના જોખમોને માપવા અને સંચાલિત કરવા માટે ક્ષમતા નિર્માણમાં સહકાર આપશે.
- ભારત માટે તકો :** ઊર્જા સંક્રમણ (Energy Transition) માં રોકાણ કરવા માટે આનાથી સારો સમય ક્યારેય રહ્યો નથી. નવીનીકરણીય ઊર્જા પહેલા કરતા સસ્તી છે.
- હકીકતમાં, વિશ્વમાં અન્ય કોઈ પણ સ્થળ કરતાં ભારતમાં સૌર જેતરો બનાવવું સર્સ્તું છે.

વિશ્વ સતરે રોકાણકારો હવે રોગચાળાના સૌથી ખરાબ તખકડા પછી સ્વચ્છ ઊર્જા સંક્રમણ તરફ નકારાત્મક રીતે આગળ વધી રહ્યા છે, અને હવે એક વર્ષમાં રોકાણ કરેલા 8.4 અબજ અમેરિન ડોલર રોગચાળા પૂર્વના રેકૉર્ડને તેડવા માટે તૈયાર છે.

- ઓંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સીનો અંદાજ છે કે જો ભારત સ્વચ્છ ઊર્જાની તકનો લાભ લેશો તો તે બેટરી અને સોલાર પેનલ માટે વિશ્વનું સૌથી મોટું બજાર બની શકે છે.
- હાલમાં ભારતની સ્થાપિત વીજ ક્ષમતા 2021-22 સુધીમાં 476 GW રહેવાનો અંદાજ છે જે 2030 સુધીમાં વધીને ઓછામાં ઓછો 817 GW થવાની સંભાવના છે.

કલાઈમેટ એક્શન એન્ડ ફાઈનાન્સ મોબિલાઇઝેશન સંવાદ

વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- ભારત સદીના અંત સુધીમાં વૈશ્વિક તાપમાનને 2 ડિગ્રીનો સેલ્સિયસથી નીચે રાખવાની પ્રતિબદ્ધતા તરફ કામ કરી રહ્યું છે.
- તે એપ્રિલ 2021માં જળવાયુ પર લીડર્સ સમિટમાં શરૂ કરવામાં આવેલી ભારત-યુએસ કલાઈમેટ એન્ડ કલીન એન્જી એજન્ડા-2030માં ભાગીદારીનો એક ભાગ છે.
- અગામી દાયકામાં ઉત્સર્જન ઘટડવાના માર્ગોને ધ્યનમાં રાખીને તેની પાસે સંયુક્ત દરખાસ્તો હશે.

GPSC, PSI/ASI, બિનસચિવાલય, તલાટી મંત્રી, TET-TAT વગેરે વર્ગ-3ની ભરતીઓ માટે ઉપયોગી પુસ્તક

ગુજરાતી વ્યાકરણ

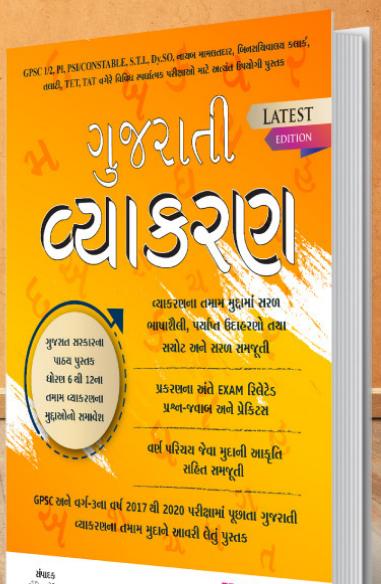
વર્ષ પરિચય જેવા મુદ્દાની આકૃતિ સહિત સમજૂતી

ગુજરાતી વ્યાકરણ વર્ગ-3ની મુજબ મુજબ માટે તમામ વ્યાકરણના મુજબાનો સમાવેશ

GPSC અને વર્ગ-3ના વર્ષ 2017 થી 2020 પરીક્ષામાં પૂછાતા ગુજરાતી વ્યાકરણના તમામ મુદ્દાને આવરી લેતું પુસ્તક

LATEST EDITION 2021

The book cover features the title 'ગુજરાતી વ્યાકરણ' in large, bold, white font on a yellow background. Below it, it says 'LATEST EDITION'. The cover also includes small text about the book's purpose and the year it was published.

NOW AVAILABLE

4. ભારતની સ્થાપિત વીજ ક્ષમતા 2021-22 સુધીમાં 476 GW રહેવાનો અંદાજ છે જે 2030 સુધીમાં વધીને ઓછામાં ઓછો 817 GW થવાની સંભાવના છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

ભારત અને અમેરિકા 'Climate Action and Finace Mobilisation Dialogue'

- > ભારતના પર્યાવરણ પ્રધાન ભૂપેન્દ્ર યાદવ અને અમેરિકાના જળવાયુ માટેના વિશેષ રાષ્ટ્રપતિના દૂત જહેન કેરીએ 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ Climate Action and Finace Mobilisation Dialogue'ની શરૂઆત કરી હતી.
- > આ સંવાદ ભારત-અમેરિકા આબોહવા અને સ્વચ્છ ઊર્જા એજન્ડા 2030 ભાગીદારી હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > આ ભાગીદારી બંને દેશોને જળવાયુ પરિવર્તન પર તેમના સહયોગને નવીનીકરણ કરવાની અને નાણાકીય પાસાઓને ધ્યાનમાં લેવાની તક પ્રદાન કરશે.
- > તે આબોહવા અને પર્યાવરણ પર ભારત-અમેરિકા દ્વિપક્ષીય સહયોગને પણ મજબૂત બનાવશે અને વિશ્વ કેવી રીતે સર્વસમાવેશક અને લવચીક આર્થિક વિકાસ તેમજ ઝડપી આબોહવાની કાર્યવાહીને સુસંગત કરી શકે છે તે દર્શાવશે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- > પેરિસ સમજૂતીના લક્ષ્યોને પૂર્ણ કરવા માટે કાર્યોને વધારવા માટે વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોટી અને અમેરિકાના રાષ્ટ્રપતિ બિડેન દ્વારા કરવામાં આવેલી જાહેરાતની પૃષ્ઠ ભૂમિ 'Climate Action and Finance Mobilisation Dialogue' શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. એપ્રિલ 2021માં આબોહવા પર નેતાઓની સમિતમાં ભાગીદારીના પ્રારંભમાં આ જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- > ભારત-અમેરિકા સ્વચ્છ ઊર્જા એજન્ડા 2030 ભાગીદારી (India-US Clean Energy Agenda 2030 Partnership) તે અમેરિકા સાથે ભારત દ્વારા સંયુક્ત આબોહવા અને સ્વચ્છ ઊર્જા પહેલ છે. આ ભાગીદારી એ દર્શાવશે કે વિશ્વ રાષ્ટ્રીય પરિસ્થિતિઓ તેમજ ટકાઉ વિકાસની પ્રાથમિકતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને સર્વસમાવેશક અને લવચીક આર્થિક વિકાસ સાથે ઝડપી આબોહવાની કાર્યવાહી તરફ કેવી રીતે સુસંગત થઈ શકે છે. આ પહેલ નીચેના ઉદ્દેશ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી :

રોકાણ વધારો

- સ્વચ્છ તકનનીકોનું પ્રદર્શન : અન્ય વિકાસશીલ દેશો માટે ટકાઉ વિકાસ બ્લુપ્રિન્ટ બનાવવા માટે ભારતમાં હરિયાળી સહકારને સક્ષમ બનાવવી.

Climate Action and Finace Mobilisation Dialogue

વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતના પર્યાવરણ પ્રધાન ભૂપેન્દ્ર યાદવ અને અમેરિકાના જળવાયુ માટેના વિશેષ રાષ્ટ્રપતિના દૂત જહેન કેરીએ 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ Climate Action and Finace Mobilisation Dialogue'ની શરૂઆત કરી હતી.
  2. આ સંવાદ ભારત-અમેરિકા આબોહવા અને સ્વચ્છ ઊર્જા એજન્ડા 2030 ભાગીદારી હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
  3. આ ભાગીદારી બંને દેશોને જળવાયુ પરિવર્તન પર તેમના સહયોગને નવીનીકરણ કરવાની અને નાણાકીય પાસાઓને ધ્યાનમાં લેવાની તક પ્રદાન કરશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2
  - (B) 2 અને 3
  - (C) 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3

PM મોટી 24 સપ્ટેમ્બરે કવાડ સમિટમાં ભાગ લેશો

- > વિદેશી મંત્રાલય (MEA) અનુસાર, વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોટી 24 સપ્ટેમ્બરે વોશિંગનમાં કવાડ લીડર્સ સમિટમાં ભાગ લેશે.
- > પીએમ મોટી 25 સપ્ટેમ્બરે ન્યૂયોર્કમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા (UNGA) ના 76 માં સત્રની ઉચ્ચ સ્તરીય બેઠકને પણ સંબોધિત કરશે.
- > તેઓ ઓસ્ટ્રેલિયા, જાપાન અને અમેરિકાના તેમના સમકો સાથે કવાડ ફેમવર્ક લીડર્સ સમિસ્ટમાં ભાગ લેશે.

શિખર અંજના

- > આ નેતાઓ 12 માર્ચે તેમની પ્રથમ વર્ચ્યુઅલ સમિટ બાદ થયેલી પ્રગતિની સમીક્ષા કરશે અને સામાન્ય હિતના પ્રાદેશિક મુદ્દાઓ પર પણ ચર્ચા કરશે.
- > તેઓ સમકાલીન વૈશ્વિક મુદ્દાઓ જેવા કે નિર્ણાયક અને ઉભરતી ટેકનોલોજી, જોડાણ અને માળખાગત સુવિધાઓ, દરિયાઈ સુરક્ષા, સાયબર સુરક્ષા, માનવતાવાદી સહાયતા, આબોહવા પરિવર્તન, આપત્તિ રાહત અને શિક્ષણ પર પણ વિચારોનું આદાન-પ્રદાન કરશે.
- > આ સમિટ આ નેતાઓ વચ્ચે સંવાદ અને કિયાપ્રક્રિયા માટે મૂલ્યવાન તકો પણ પ્રદાન કરશે.
- > તેઓ એક મુક્ત, ખુલ્લા અને સમાવિષ્ટ ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રને સુનિશ્ચિત કરવાના સહિતારા દ્રષ્ટિકોણ પર સંવાદ શેર કરશે.

- > 'ક્વાડ વેક્સીન પહેલ' હેઠળ થયેલી પ્રગતિની પણ સમીક્ષા કરવામાં આવશે.
- > માર્ચ 2021 માં QUAD ની બેઠકમાં તેમણે કોવિડ-19 રોગચાળાના સમાવવા માટે QUAD રસી પહેલ માટેના પ્રયાસો શરૂ કર્યા.

Back to basics : QUAD (ચતુર્ભૂજ સંવાદ)

- > અમેરિકા, ભારત, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા એમ ચાર દેશોને મર્જ કરીને 2007 માં ક્વાડની રચના કરવામાં આવી હતી. QUAD દેશો મંત્રી સ્તરે નિયમિતપણે મળે છે અને મુક્ત, ખુલ્લા અને સમાવિષ્ટ ઈન્ડો-પેસિફિક તેમજ નિયમો આધારિત આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યવસ્થાને સુનિશ્ચિત કરવા જેવા પરસ્પર હિતોની ચર્ચા કરે છે.

ક્વાડ સમિટ વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. વિદેશી મંત્રાલય (MEA) અનુસાર, વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી 24 સપ્ટેમ્બરે વોશિંગટનમાં ક્વાડ લીડર્સ સમિટમાં ભાગ લેશે.
2. પીએમ મોદી 25 સપ્ટેમ્બરે ન્યૂયૉર્કમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા (UNGA) ના 76 માં સત્રની ઉચ્ચ સ્તરીય બેઠકને પણ સંબોધિત કરશે.
3. અમેરિકા, ભારત, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા એમ ચાર દેશોને મર્જ કરીને 2007 માં ક્વાડની રચના કરવામાં આવી હતી.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1 અને 2
(B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3
(D) 1,2 અને 3

ઈરાન IAEA દ્વારા પરમાણુ દેખરેખની મંજૂરી આપવો

- > 12 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ઈરાન આંતરરાષ્ટ્રીય અણુ ઊર્જા એજન્સી (IAEA) દ્વારા પરમાણુ દેખરેખની મંજૂરી આપવા સંમત થયું.
- > ઈરાને આંતરરાષ્ટ્રીય નિરિક્ષકોને તેના સંવેદનશીલ પરમાણુ સ્થળો પર સર્વેલન્સ કેમેરામાં નવા મેમરી કાર્ડ્સ સ્થાપિત કરવા અને ત્યાં ફિલ્માંકન ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી છે,
- > ઈરાનના અણુ ઊર્જા સંગઠનના મોહમ્મદ ઈસ્લામીએ આ જાહેરાત કરી હતી.
- > હાલમાં, તેહાન તેની સાઈટ્સ પર તમામ રેકોર્ડિંગ્સ રાખે છે.
- > ઈરાન હવે યુરેનિયમની નાની માત્રાને તેના નજીકના સ્તરે હથિયારોની ગ્રેડની શુદ્ધતા માટે સમૃદ્ધ બનાવી રહ્યું છે કારણ કે તેના ભંડારમાં સતત વધારો થઈ રહ્યો છે.

IAEA-ઈરાન પરમાણુ નિરીક્ષણ પર કરાર

- > ઈરાન અને IAEA નિરીક્ષકોની પહોંચને મર્યાદિત કરવાના ઈરાનના નિર્ણયને સરભર કરવા માટે કામચલાઉ પગલાં પર સંમત થયા હતા. ઈરાનની સંસદે 2020 માં એક કાયદો પસાર કર્યો હતો જેમાં અમેરિકા પ્રતિબંધો હટાવવામાં નિષ્ફળ જાય તો કેટલાક નિરીક્ષણો મુલાકી રાખવા માંગતી હતી. આ કરાર હેઠળ, ઈરાન 2015ના પરમાણુ કરાર અનુસાર સૈચિંદ્રિક પગલાંના અમલને અટકાવશે. જો કે, તે IAEA સાથે તેના વ્યાપક સુરક્ષા કરારનો અમલ ચાલુ રાખશે.

વ્યાપક સલામતી રક્ષણ કરાર

- > આ કરાર અંતર્ગત, IAEA ને એ સુનિશ્ચિત કરવાનો અધિકાર અને જવાબદારી છે કે રાજ્ય અથવા અધિકારક્ષેત્ર અથવા રાજ્યના નિયંત્રણની અંદર તમામ પરમાણુ સામગ્રી પર સલામતી લાગુ પડે. આ અંતર્ગત, IAEA ને અપ્રસાર સંધિની સલામતીથી આગળ કોઈ પ્રવેશ આપવામાં આવશે નહીં.

2015 પરમાણુ કરાર

- > 2015માં ઈરાન અને વિશ્વ શક્તિઓના P 5+1 જૂથ, જેમ કે યુએસ, યુકે, ચીન, ફાન્સ, રશિયા અને જર્મની વચ્ચે આ સાઢો થયો હતો. તેને સંયુક્ત વ્યાપક યોજના કિયા (JCPOA) નામ આપવામાં આવ્યું હતું. કરાર હેઠળ, ઈરાન વૈશ્વિક વેપારની પહોંચના બદલામાં પ્રતિબંધો હટાવવા અને તેની પરમાણુ પ્રવૃત્તિને અંકુશમાં લેવા સંમત થયું.

ઈરાન IAEA દ્વારા પરમાણુ દેખરેખની મંજૂરી વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. 12 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ઈરાન આંતરરાષ્ટ્રીય અણુ ઊર્જા એજન્સી (IAEA) દ્વારા પરમાણુ દેખરેખની મંજૂરી આપવા સંમત થયું.
  2. ઈરાન હવે યુરેનિયમની નાની માત્રાને તેના નજીકના સ્તરે હથિયારોની ગ્રેડની શુદ્ધતા માટે સમૃદ્ધ બનાવી રહ્યું છે કારણ કે તેના ભંડારમાં સતત વધારો થઈ રહ્યો છે.
  3. ઈરાન અને IAEA નિરીક્ષકોની પહોંચને મર્યાદિત કરવાના ઈરાનના નિર્ણયને સરભર કરવા માટે કામચલાઉ પગલાં પર સંમત થયા હતા. ઈરાનની સંસદે 2020 માં એક કાયદો પસાર કર્યો હતો.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2
(B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3
(D) 1,2 અને 3

આગામી કવાડ બેઠક

- અમેરિકાએ તાજેતરમાં જીહેરાત કરી હતી કે કવાડ દેશોની પ્રથમ વ્યક્તિગત બેઠક અમેરિકાના ન્યૂયૉર્કમાં યોજાશે.
- આ બેઠકમાં ચાર દેશો (ભારત, જાપાન, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકા) ના વડાઓ ભાગ લેશે.
- આગામી સમિત પર પ્રતિક્રિયા આપતા ચીને કવાડની ટીકા કરી હતી અને કહું હતું કે "વિશેષ જૂથો" અથવા જૂથો અન્ય દેશોને નિશાન બનાવવા માટે કામ કરશે નહીં અને તેનું કોઈ ભવિષ્ય નથી.

Back to basics : કવાડની રૂચના

- હિંદ મહાસાગર સુનામી (2004) બાદ ભારત, જાપાન, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકાએ આપતી રાહત પ્રયાસોમાં સહકાર આપવા માટે અનૈપચારિક જોડાણ બનાવ્યું હતું.
- 2007માં જાપાનના તત્કાલીન વડા પ્રધાન શિન્જો આબેએ આ જોડાણને ચતુર્ભૂજ સુરક્ષા સંવાદ અથવા કવાડ તરીકે ઔપચારિક સ્વરૂપ આપ્યું હતું.
- આ કવાડ એશિયન આર્ક ઓફ ડેમોકેસીની સ્થાપના કરવાની હતી, પરંતુ તેના સત્ત્વ્યોમાં સંવાદિતાના અભાવને કારણે વિક્ષેપ સર્જ્યો હતો અને તે મોટે ભાગે ચીન વિરોધી જૂથ હોવાનો આરોપ છે.
- 2017માં, ચીનના વધતા જોખમને ધ્યાનમાં રાખીને, ચાર દેશોએ કવાડને પુનર્જીવિત કર્યું, તેના ઉદ્દેશોને વિસ્તૃત કર્યા અન ધીરે ધીરે નિયમ આધારિત આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યવસ્થા સ્થાપિત કરવાના ઉદ્દેશ સાથે એક વ્યવસ્થા બનાવી.
- 2020માં, ઈન્ડો-યેએસ-જાપાન ત્રિપક્ષીય માલાભાર નૌકાણ કવાયતને વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી, જેમાં ઓસ્ટ્રેલિયાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જે 2017માં તેના પુનરુત્થાન પછી કવોડસના પ્રથમ સત્તાવાર જૂથને ચિહ્નિત કરે છે.
- માર્ચ 2021,માં કવાડ ગ્રુપના નેતાઓ વર્ચ્યુઅલ સમિત સ્તરની બેઠકમાં પ્રથમ વખત ડિજિટલ રીતે મળ્યા હતા અને બાદમાં જૂથના અભિગમ અને ઉદ્દેશોની રૂપરેખા આપતા 'ધસ્પરિટ ઓફ દ કવાડ' શીર્ષક સાથે સંયુક્ત નિવેદન બહાર પાડયું હતું.
- આ ઉપરાંત એક દાયકામાં ચાર દેશો વચ્ચે આ પ્રથમ સંયુક્ત સૈન્ય કવાયત હતી.

કવાડના ઉદ્દેશો

- કવાડની ભાવના અનુસાર, જૂથના પ્રાથમિક ઉદ્દેશો દરિયાઈ સુરક્ષા છે, કોવિડ-19 કટોકટીનો સામનો કરવો, ખાસ કરીને રસી ફૂટનીતિ, આખોહવા પરિવર્તનના જોખમોને દૂર કરવા, આ ક્ષેત્રમાં રોકાણ માટે ઈકોસિસ્ટમનું નિર્માણ કરવું અને તકનીકી નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપવું.

- જોકે વ્યાપક મુદ્દાઓ પરતે કવોડની પ્રતિબદ્ધતા હોવા છતાં, તેનું ધ્યાન કેન્દ્રિત ક્ષેત્ર હજી પણ ચીનને સામનો કરવા માટે માનવામાં આવે છે.
- કવાડના સત્ત્વ્યોએ કહેવાતા કવાડ પ્લસ મારફતે ભાગીદારીને વિસ્તૃત કરવાની ઈચ્છા પણ દર્શાવી છે જેમાં દક્ષિણ કોરિયા, ન્યૂઝીલેન્ડ અને વિયેતનામનો સમાવેશ થશે.

ચીન સાથે કવાડ સંબંધો

- કવોડના દરેક સત્ત્વ્યને દક્ષિણ ચીન સાગરમાં ચીનની કાર્યવાહી અને વન બેલ્ટ વન રોડ પ્રોજેક્ટ જવી પહેલો મારફતે તેના પ્રભાવના ક્ષેત્રને વિસ્તૃત કરવાના પ્રયાસોથી ખતરોછે.
- અમેરિકા લાંબા સાયથી ચીન સાથે વૈશ્વિક સ્પર્ધા અંગે ચિંતિત છે અને તેણે એક વલણ જાળવી રાખ્યું છે કે ચીન આંતરરાષ્ટ્રીય નિયમો આધારિત સિસ્ટમન સમાપ્ત કરવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.
- એ જ રીતે જાપાન અન ઓસ્ટ્રેલિયા બંને દક્ષિણ પૂર્વ ચીન સાગરમાં ચીનની વધતી હાજરી અંગે ચિંતિત છે.
- ભારત ચીન સાથે લાંબા સમયથી બાકી સરહદી મુદ્દાઓ ધરાવે છે.
- બીજી તરફ ચીન કવાડના અસ્તિત્વને પોતાની આસપાસ રાખવાની મોટી વ્યૂહરચનાના ભાગરૂપે જુએ છે અને બાંગલાદેશ જેવા દેશો પર જૂથ સાથે સહકાર ટાળવા દબાણ કર્યું છે.
- ચીનના વિદેશ મંત્રાલયે જૂથ પર એશિયામાં પ્રાદેશિક શક્તિઓ વચ્ચે ખુલ્લેઆમ વિખવાદ ભડકાવવાનો આરોપ લગાવ્યો હતો.

કવોડ સંબંધિત મુદ્દાઓ

- અત્યાધ્યાયિત દ્રષ્ટિ : સહકારની સંભાવના હોવા છતાં, કવોડ વ્યાખ્યાયિત વ્યૂહાત્મક મિશનો વિનાની એક વ્યવસ્થા છે.
- કવાડનું માળખું ચોક્કસ બહુપક્ષીય સંગઠનની જેમ નથી અને તેમાં સચિવાલય અન કોઈ કાયમી નિર્ણય લેતી સંસ્થાનો અભાવ છે.
- આ ઉપરાંત, નાટોથી વિપીરત, કવોડમાં સામૂહિક સંરક્ષણ માટેની જોગવાઈઓનો સમાવેશ થતો નથી, તેના બદલે એકતા અને રાજક્રારી સંકલનના પ્રદર્શન તરીકે સંયુક્ત લક્ષ્કરી કવાયત હાથ ધરવાનું પસંદ કરે છે.
- મરીન ગુપ્પિંગ : ઈન્ડો-પેસિફિક પરનું ધ્યાન જમીન આધારિત જૂથને બદલે સમુદ્રનો કવોડ ભાગ બનાવે છે, જે એ પ્રશ્ન ઉભો કરે છે કે શું સહકાર એશિયા-પેસિફિક અને યુરેશિયન પ્રદેશો સુધી ફેલાયેલો છે.
- ભારતની ગઠબંધન પ્રણાલીનો વિરોધ : સંઘ જોડાણ પ્રણાલી સામે ભારત એકમાત્ર સત્ત્વ્ય છે તે હકીકતે મજબૂત ચતુર્ભૂજ જોડાણ બનાવાવની પ્રગતિને ધીમી કરી દીધી છે.

આગણનો સ્તરો

- સ્પષ્ટ વિગનની જરૂર : કવાડ રાષ્ટ્રોએ તમામના આર્થિક અને સુરક્ષા હિતોને આગળ વધારાવના ઉદ્દેશ સાથે એક વ્યાપક માળખામાં ભારત-પેસિફિક વિઝનને વધુ સારી રીતે રજૂ કરવાની જરૂર છે.
- > જે દરિયાકાંઠાના રાજ્યોને ખાતરી આપશે કે કવાડ પ્રાણેશિક લાભ માટે એક મહત્વપૂર્ણ પરિબળ હશે અને તે કોઈ પણ પ્રકારનું લશકરી જોડાણ નથી, જેમ કે ચીન દ્વારા દાવો કરવામાં આવે છે.
- > આગામી મંત્રીપદની બેઠકો આ વિચારને યોગ્ય રીતે વાખ્યાયિત કરવાની અને ભવિષ્યના માર્ગની રૂપરેખા આપવાની તક હોઈ શકે છે.
- કવાડનું વિસ્તરણ : ભારત-પ્રશાંત ક્ષેત્રમાં ભારતના બીજા ઘણા ભાગીદારો છે, ભારત-ઇન્ડોનેશિયા અન સિંગાપોર જેવા દેશોને જૂથમાં જોડાવા આમંત્રણ આપી શકે છે.
- > ભારતે હિંદ-પેસિફિક ક્ષેત્ર પર વ્યાપક અભિગમ વિકસાવવો જોઈએ, જેમાં વર્તમાન અને ભાવિ દરિયાઈ પડકારો પર વિચારણા કરવા, તેના લશકરી અને બિન-લશકરી ઉપકરણોને મજબૂત કરવા અને વ્યૂહાત્મક ભાગીદારોને સામેલ કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ.

કવાડ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાના લો.

1. અમેરિકાએ તાજેતરમાં જીહેરાત કરી હતી કે કવાડ દેશોની પ્રથમ વ્યક્તિગત બેઠક અમેરિકાના ન્યૂયોર્કમાં યોજાશે.
2. હિંદ મહાસાગર સુનામી (2004) બાદ ભારત, જાપાન, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકાએ આપત્તિ રાહત પ્રયાસોમાં સહકાર આપવા માટે અનૈપચારિક જોડાણ બનાવ્યું હતું.
3. કવાડનું માળખુ ચોક્કસ બહુપક્ષીય સુગઠનની જેમ નથી અને તેમાં સચિવાલય અને કોઈ કાયમી નિર્ણય લેતી સંસ્થાનો અભાવ છે.
4. ભારત ચીન સાથે લાંબા સમયથી બાકી સરહદી મુદ્દાઓ ધરાવે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

ભારત-સિંગાપોરે UPI અને PayNowને જોડવાની જહેરાત કરી

- > ભારત અને સિંગાપોરે યુનિફાઈડ પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ (UPI) અને PayNow ને લિંક કરવાની જહેરાત કરી છે જેથી વપરાકશર્તાઓ તાતકાલિક, ઓછા ખર્ચે ભંડોળ ટ્રાન્સફર કરી શકે.

- > બંને દેશોની ફાસ્ટ પેમેન્ટ સિસ્ટમને જોડવાના પ્રોજેક્ટની જહેરાત રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI) અને મોનેટરી ઓથોરિટી ઓફ સિંગાપોર (MAS) દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- > લિંક પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ જુલાઈ 2022 સુધીમાં કાર્યરત થવાની સંભાવના છે.

મહેતા

- > બંને દેશો વચ્ચે સરહદ પારથી ચુકવણી માટે માળખાગત સુવિધાઓના વિકાસ માટે આ જોડાણ એક મહત્વપૂર્ણ સીમાચિહ્ન બની રહેશે.

Back to basics : UPI (Unified Payments Interface)

- > તે મોબાઈલ આધારિત ફાસ્ટ પેમેન્ટ સિસ્ટમ છેજે ગ્રાહક વર્ષ્યુ અલ પેમેન્ટ એડ્રેસ (VPA)-નોઉપરોગ કરીને ચોવીસ કલાક ચુકવણી કરવાની મંજૂરી આપે છે. VPA ગ્રાહક દ્વારા બજાવવામાં આવે છે. આ સિસ્ટમ મોકલનાર (remitter) બેંક ખાતાની વિગતો શેર કરવાના જોખમને દૂર કરે છે. આ મિકેનિઝમ વ્યક્તિ-વ્યક્તિ (P2P) તેમજ વ્યક્તિથી વેપારી (P2M) ચુકવણીને ટેકો આપે છે અને વપરાકશર્તાઓને પૈસા મોકલવા અથવા પ્રાપ્ત કરવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.

Pay Now

- > સિંગાપોરની ફાસ્ટ પેમેન્ટ સિસ્ટમ જ પીઅર-ટુ-પીઅર ફંડ ટ્રાન્સફર સેવાઓને સક્ષમ બનાવે છે. તે સિંગાપોરમાં ભાગ લેતી બેંકો અને બિન-બેંક નાણાકીય સંસ્થાઓ (NFIs) ની મદદથી રિટેલ ગ્રાહકો માટે ઉપલબ્ધ છે. તે વપરાકશર્તાઓને તેમના મોબાઈલ નંબર, સિંગાપોર NRIC/FIN, અથવા VPAનો ઉપયોગ કરીને પૈસા મોકલવા અથવા પ્રાપ્ત કરવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.

UPI અને PayNowના વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાના લો.

1. ભારત અને સિંગાપોરે યુનિફાઈડ પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ (UPI) અને PayNow ને લિંક કરવાની જહેરાત કરી છે જેથી વપરાકશર્તાઓ તાતકાલિક, ઓછા ખર્ચે ભંડોળ ટ્રાન્સફર કરી શકે.
  2. લિંક પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ જુલાઈ 2022 સુધીમાં કાર્યરત થવાની સંભાવના છે.
  3. બંને દેશો વચ્ચે સરહદ પારથી ચુકવણી માટે માળખાગત સુવિધાઓના વિકાસ માટે આ જોડાણ એક મહત્વપૂર્ણ સીમાચિહ્ન બની રહેશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3

કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ : ભારત અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા

- > ભારત આસિયાન કનેક્ટિવિટી ભાગીદારીના ભવિષ્ય પર તાજેતરમાં આસિયાન શિખર સંમેલનમાં ભારત સરકારે ભારત અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયાના દેશો વચ્ચે સરહદ પારથી જોડાણના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.
- > આસિયાન દક્ષિણ પૂર્વ એશિયાના 10 રાજ્યો-બ્રુનેઈઝ, કંબોડિયા, ઈન્ડોનેશિયા, લાઓસ, મલેશિયા, મ્યાનમાર, ફિલિપાઈન્સ, સિંગાપોર, થાઇલેન્ડ અને વિયેતનામનું સંગઠન છે.

ભારત અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા વચ્ચે જોડાણ

- > ભારત હાલમાં આસિયાન સાથે જમીન, પાણી અને હવાઈ મારફતે અને કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ પર કામ કરી રહ્યું છે.
- > કનેક્ટિવિટી દ્વારા આસિયાન-ભારત સંબંધોને મહત્વ આપવાથી ધીમે ધીમે આ કોત્રના ભૂ રાજકીય પરિદ્રશ્યમાં પરિવર્તન આવશે.
- > આ સંદર્ભમાં ભારત હવે પૂર્વોત્તર ભારતમાં માળખાગત સુવિધાઓની સર્કિય વિકાસ કરી રહ્યું છે.
- > બાંગલાદેશ-ચીન-ભારત-મ્યાનમાર (BCIM) કોરિડોર આનો એક ભાગ છે.
- > આ કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ માત્ર હાલના ઉત્ત્રવાદને જ કાબૂમાં રાખશે નહીં. પરંતુ ભારતના પૂર્વોત્તર રાજ્યોને તેમની આર્થિક ક્ષમતા વિકસાવવામાં અને ભારતીય મુખ્ય ભૂમિ સાથે સંકલિત કરવામાં પણ મદદ કરશે.
- > આ ઉપરાંત ભારત-આસિયાન મુક્ત વેપાર સમજૂતી (FTO) તેના પૂર્વીય પડોશી દેશો સાથે ભારતના વધતા જોડાણનું કેન્દ્ર છે.
- > તે સરહદી વિસ્તારોમાં નાના અન મધ્યમ કદના ઉદ્યોગોને નવી વ્યવસાયિક તકો શોધવામાં સક્ષમ બનાવશે.

Back to basics : કોસ કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સના ઉદાહરણો

- **ભારત-મ્યાનમાર-થાઇલેન્ડ ત્રિપદીય ઘોરી માર્ગ :**
- > તે આસિયાન અને ભારત વચ્ચે જમીન જોડાણ માટેના મુખ્ય પ્રોજેક્ટોમાંનો એક છે.
- > 2002માં પહેલી વાર ભાયરતના મોરેઝ (મણિપુર)ને માય સોટ (Mae Sot) અને માય સોફટ ઓફ થાઇલેન્ડને મ્યાનમાર સાથે જોડવાનો પ્રસ્તાવ મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- > આ ઉપરાંત ભારત, મ્યાનમાર અને થાઇલેન્ડ મોટર વીકલ્સ એગ્રીમેન્ટ (IMTMVA) અંતિમ તબક્કામાં છે.
- > પૂર્ણ થયા બાદ દક્ષિણ અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા વચ્ચે નો પ્રથમ સરહદ પારનો સુવિધા કરાર બની જશે.

કલાદન મલ્ટી મોડલ ટ્રાન્ઝિટ ટ્રાન્સપોર્ટ પ્રોજેક્ટ (KMMTTP) :

- > આસિયાન અને ભારત જળમાર્ગો મારફતે કનેક્ટિવિટી વિકસાવવા માટે KMMTTP પર કામ કરી રહ્યા છે.
- > ભારત સરકારે 2008માં તેનું લોકપણ કર્યું હતું અને ભારત દ્વારા તેને સંપૂર્ણ ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવે છે.
- > મ્યાનમારથી ભારતના પૂર્વોત્તર પ્રદેશોમાં માલપરિવહન માટે વૈકલ્પિક માર્ગ શોધવા માટે.
- > તે ભારતમાં કોલકતાને અનુક્રમે સમુદ્ર અને નદી દ્વારા મ્યાનમારના સિતવે (Sittwe) અને પાલેટવા (Paletwa) સાથે જોડે છે.
- > આ પહેલના સહયોગથી ભારતે બાંગલાદેશ મારફતે વૈકલ્પિક પરિવહન માર્ગ માટે મ્યાનમાર સિતવે બંદર મારફતે દરિયાઈ કરીના વિકસમાં ફાળો આપ્યો છે.

મેકોંગ-ઇન્ડિયા ઇકોનોમિક કોરિડોર (MIEC) :

- > તેમાં વિયેતનામ, મ્યાનમાર, થાઇલેન્ડ અને કંબોડિયા જેવા ભારત સાથે ચાર ‘મેકોંગ દેશો’નું એકીકરણ શામેલ છે, જે ‘હો ચી મિન્હ સિટી’, ‘દાવેઈ’, ‘બેંગકોક’ અને ‘નોમ પેન્જ’ ને ચેત્રાઈ સાથે જોડે છે.
- > આ કોરિડોર ભાગીદાર દેશોને માળખાગત સુવિધાઓ વિકસાવવા, તેમના આર્થિક આધારને વધારવા અને પરિવહન અંતર ઘટાડવાની તકો પ્રદાન કરશે, ખાસ કરીને ભારત અને આસિયાન દેશો વચ્ચે.

આગામીનો રસ્તો

- **ત્રિપદીય ઘોરીમાર્ગનું વિસ્તરણ :** ત્રિપદીય ઘોરીમાર્ગને કંબોડિયા, લાઓસ અને વિયેતનામ સુધી લંબાવી શકાય છે. તે ભારતના પૂર્વોત્તરને તેના પૂર્વીય પડોશીદેશો સાથે વધુ જોડાણ અને આર્થિક એકીકરણને સક્ષમ બનાવશે.
- **ડિજિટલ હાઈવે :** બંને કોત્રો વચ્ચે માલસામાનની અવરજવર અને ભૌતિક જોડાણ ઉપરાંત તેમની વચ્ચે ડિજિટલ કનેક્ટિવિટીનું પ્રોત્સાહન આપવા માટેના માર્ગો શોધવા પણ મહત્વપૂર્ણ બન્યા છે.
- > આ ભારત સરકારના ભારતને વૈશ્વિક ડેટા હબમાં પરિવર્તિત કરવાના પ્રયાસોને અનુરૂપ છે.
- **દરિયાઈ કનેક્ટિવિટી માં સુધારો :** “સાગરમાલા” પ્રોજેક્ટના પ્રારંભ સાથે, ભારત સમુદ્ર મારફતે વધુ સારા સંકલન અને કનેક્ટિવિટી માટે બંદર માળખામાં રોકાણ કરવાની યોજના ધરાવે છે. ભારત-આસિયાન કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટને વધારવાની દિશામાં આ એક પ્રોત્સાહન પગલું છે.

કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાનું લો.

1. ભારત હાલમાં આસિયાન સાથે જમીન, પાણી અને હવાઈ મારફતે અને કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ પર કામ કરી રહ્યું છે.

2. આસિયાન અને ભારત જગમાર્ગો મારફતે ક્રોક્ટિવિટી વિકસાવવા માટે KMMTP પર કામ કરી રહ્યા છે.
3. તે ભારતમાં કોલકતાને અનુક્રમે સમૃદ્ધ અને નથી દ્વારા ખ્યાનમારના સિત્વે (Sittwe) અને પાલેતવા (Paletwa) સાથે જોડે છે.
4. ભારત-ખ્યાનમાર-થાઈલેન્ડ ત્રિપદીય ધોરીમાર્ગ આસિયાન અને ભારત વચ્ચે જમીન જોડાણ માટેના મુખ્ય પ્રોજેક્ટોમાંનો એક છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્ય અફ્ઘાનિસ્તાન માનવતાવાદી કટોક્ટી વિશે નીચેના વિદ્યાનો ધ્યાનમાં લો.

- આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્ય અફ્ઘાનિસ્તાન માનવતાવાદી કટોક્ટી માટે લગભગ 1.2 અબજ ડોલરની સહાયની જાહેરાત કરી છે.
- સભ્ય દેશો દ્વારા માનવતાવાદી અને વિકાસ સહાયમાં આશરે 1.2 અબજ ડોલરની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- તાલિબાને તાલિબાનની નિર્ણયલેતી સંસ્થા 'રહબારી શૂરા' ના વડા મુલ્લા મોહમ્મદ હસન અખુંડની આગેવાની હેઠળ વચ્ચગાળાની સરકારની જાહેરાત કરી હતી.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્ય અફ્ઘાનિસ્તાન માનવતાવાદી કટોક્ટી માટે 1.2 અબજ ડોલર પ્રદાન કરશે

- > આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્ય અફ્ઘાનિસ્તાન માનવતાવાદી કટોક્ટી માટે લગભગ 1.2 અબજ ડોલરની સહાયની જાહેરાત કરી છે.

ઉચ્ચ સ્તરીય મંત્રી કાર્યક્રમ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રે અફ્ઘાનિસ્તાનમાં માનવતાવાદી પરિસ્થિતિના મુદ્દે 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ જિનેવામાં ઉચ્ચ સ્તરીય મંત્રી કાર્યક્રમનું આયોજન કર્યું હતું.
- યુઅનએ અફ્ઘાનિસ્તાનની જરૂરિયાતો પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો અને અફ્ઘાનિસ્તાનના લોકોને ટેકો અભયપવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ભાગીદારો દ્વારા તાત્કાલિક ભંડોળ સહાય અને કાર્યવાહીની રૂપરેખા આપી હતી.
- એજન્સીઓ અને બિન-સરકારી ભાગીદારોએ પણ ફ્લેશ અપીલ શરૂ કરી હતી અને અફ્ઘાનિસ્તાનમાં 11 મિલિયન લોકોને રાહત આપવા માટે 2021ના બાકીના મહિનાઓ માટે 606 મિલિયન ડોલરની માંગ કરી હતી.
- સભ્ય દેશો દ્વારા માનવતાવાદી અને વિકાસ સહાયમાં આશરે 1.2 અબજ ડોલરની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- જેમાં ફ્લેશ અપીલ અને પ્રાદેશિક પ્રતિસાદ માટે ભંડોળનો સમાવેશ થાય છે.

અફ્ઘાનિસ્તાનમાં વચ્ચગાળાની સરકાર

- તાલિબાને તાલિબાનની નિર્ણયલેતી સંસ્થા 'રહબારી શૂરા' ના વડા મુલ્લા મોહમ્મદ હસન અખુંડની આગેવાની હેઠળ વચ્ચગાળાની સરકારની જાહેરાત કરી હતી. તેઓ કાર્યક્રમી વડા પ્રધાન છે અને અખુંદ ગનતી બદર નવી ઈસ્લામિક સરકારમાં નાયબ વડા પ્રધાન છે.

17મી ભારત-અમેરિકા આર્થિક સમિટ

- કેન્દ્રીય માર્ગ પરિવહન અને રાજમાર્ગ મંત્રી નીતિન ગડકરીએ 14 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ 17મી ભારત-અમેરિકાએ આર્થિક શિખર પરિષદ્ધને સંબોધન કર્યું હતું.
- સંબોધન દરમિયાન શ્રી ગડકરીએ જણાવ્યું હતું કે ભારત અને અમેરિકા વચ્ચેનો દ્વિપક્ષીય વેપાર હેલ્લા બે દયકામાં 16 અબજ ડોલરથી વધીને 149 અબજ ડોલર થઈ ગયો છે અને 2025 સુધીમાં તે 500 અબજ ડોલર સુધી પહોંચવાનો અંદાજ છે.
- તેમના મતે કોવિડ પછીની આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિમાં ભારત અને અમેરિકાની મહત્વની ભૂમિકા છે.
- તેમણે વિવિધ સ્તરે ચર્ચા કરવા પર ભાર મૂક્યો હતો કારણ કે પુનઃપ્રાપ્તિ માટે નવા વિચારો અને અભિગમોની જરૂર છે.
- તેમણે કહ્યું કે અમેરિકાના વધુરોકાણકારો ભારતમાં માર્ગ અને હાઈવે પ્રોજેક્ટ્સમાં રોકાણ કરશે કારણ કે તે તમામ હિસ્સેદારો માટે સોનાની ખાણ છે.
- તેમણે અમેરિકાના રોકાણકારો, ખાસ કરીને વીમા અને પેન્શન ભંડોળને ભારતના માર્ગ અને હાઈવે ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં રોકાણ કરવા આમંત્રણ આપ્યું હતું.

17મી ભારત-અમેરિકા આર્થિક સમિટ

- આ સમિટનું આયોજન ઈન્ડો-અમેરિકન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ (IACC) દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

અમેરિકન કંપનીઓ માટે તકો

- ભારત સરકાર ઈથેનોલ જેવા વૈકલ્પિક પરિવહન ઈંદ્રજાના ઉત્પાદન અને અપનાવવાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે અનેક પ્રયાસો કરી રહી છે. સરકાર પરિવહનના ઘણા માધ્યમોનો

ઉપયોગ કરીને છેલ્લા માઈલ કનેક્ટિવિટી પર પણ કામ કરી રહી છે. આમ, અમેરિકાની કંપનીઓ પાસે ભારતમાં મોબિલિટી ટેકોલોજીના સંશોધન અને વિકાસમાં રોકાણ કરવાની તકો છે.

Back to basics : ઈન્ડો-અમેરિકન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ (IACC)

- IACCની સ્થાપના 1968માં કરવામાં આવી હતી. તે સૌથી ઊચી દ્વિપક્ષીય ચેમ્બર છે જે ઈન્ડો-યુએસ આર્થિક જોડાણનું સંકલન કરે છે. તેની શરૂઆત એમ્બેસેડર ચેસ્ટર બાઉલ્સ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેની સ્થાપના ભારત-અમેરિકા વેપાર, વેપાર સંબંધો અને આર્થિક સંબંધોને પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશથી કરવામાં આવી હતી. તે દ્વિપક્ષીય વેપાર તેમજ રોકાણ અને તકનીકી હસ્તાંતરણને પ્રોત્સાહન આપે છે.

17મી ભારત-અમેરિકા આર્થિક સમિટ વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

- ભારત અને અમેરિકા વચ્ચેનો દ્વિપક્ષીય વેપાર છેલ્લા બે દયકામાં 16 અબજ ડોલરથી વધીને 149 અબજ ડોલર થઈ ગયો છે.
- આ સમિટનું આયોજન ઈન્ડો-અમેરિકન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ (IACC) દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- IACCની સ્થાપના 1968માં કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3**

યુકે-ભારત વેપાર વાટાઘાટો

- ભારતના વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ પ્રધાન પિયુષ ગોયલે 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ યુકેના તેમના સમકક્ષ લિઝ ટ્રસ સાથે વર્ચ્યુઅલ બેઠક યોળ હતી. બેઠક દરમિયાન બંને મંત્રીઓ યુકે-ભારત વેપાર સક્જૂતી માટે વાતચીત શરૂ કરવા માટે વધુ પગલાં લેવા સંમત થયા હતા.
- યુકેના આંતરાધ્રીય વેપાર વિભાગના જણાવ્યા અનુસાર બંને મંત્રીઓ વચ્ચેની વાટાઘાટો યુકે-ઈન્ડિયા ફી ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ (FTA) ના અવકાશ અને મહત્વાકાંક્ષા પર કેન્દ્રિત હતી.
- તેમણે સાપેભરથી વ્યવસાયિક કાર્યકારી જૂથો શ્રેણી શરૂ કરવાના પગલાં અંગે પણ ચર્ચા કરી હતી.
- નવી સ્થાપિત સંવર્ધિત વેપાર ભાગીદારી (Enhanced Trade Partnership) પર પણ ચર્ચા કરવામાં આવી અને બજાર એક્સેસ પેકેજના સમયસર અમલીકરણ માટે તેમની પ્રતિબદ્ધતાની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી.

મંત્રીસંવાદોનું મહત્વ

- યુકેના જણાવ્યા અનુસાર, આ મંત્રીસત્રીય સંવાદો ટેરિફ, ધોરણો, આઈપી અને ડેટા નિયમન જેવા કોઈપણ વેપાર સોદાના સંભવિત પ્રકરણ ક્ષેત્રો પર એકબીજાની સ્થિતિન વધુ સારી રીતે સમજવામાં મદદ કરે છે.

ભારત સાથે FTA

- યુકેના વેપાર મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર ભારત સાથે FTA (Free Trade Agreement)ની તૈયારી ચાલી રહી છે. આ સોદો યુકેના નિકાસકારો માટે એક મોટા પ્રોત્સાહનનું પ્રતિનિત્વ કરશે. તે ટેરિફ ઘટાડશે, નિયમન સરળ બનાવશે અને દ્વિપક્ષીય વેપારને આગળ વધારશે. જે, 2019 સુધીમાં 23 અબજ પાઉન્ડ છે.

યુકે-ભારત વેપાર વાટાઘાટો વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

- નવી સ્થાપિત સંવર્ધિત વેપાર ભાગીદારી (Enhanced Trade Partnership) પર પણ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
- સાપેભરથી વ્યવસાયિક કાર્યકારી જૂથો શ્રેણી શરૂ કરવાના પગલાં અંગે પણ ચર્ચા કરી હતી.
- યુકેના આંતરાધ્રીય વેપાર વિભાગના જણાવ્યા અનુસાર બંને મંત્રીઓ વચ્ચેની વાટાઘાટો યુકે-ઈન્ડિયા ફી ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ (FTA) ના અવકાશ અને મહત્વાકાંક્ષા પર કેન્દ્રિત હતી. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3**

15મી પૂર્વ એશિયા શિખર પરિષદ ઊર્જ મંત્રીઓની બેઠક

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય ઊર્જ રાજ્ય મંત્રીએ 15મી પૂર્વ એશિયા શિખર પરિષદની ઊર્જ મંત્રીઓની બેઠકમાં ભાગ લીધો હતો.
- બેઠકની થીમ ‘વી કેર, વી પ્રિપેર, વી પ્રોસપર’ (We Care, We Prepare, We Prosper) હતી.

બેઠક વિશે

- આ બેઠકનો ઉદ્દેશ ઊર્જ સુરક્ષા અને ઊર્જ સંકમણના લક્ષ્યને આગળ વધારવા માટે દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયાઈ રાષ્ટ્રો (આસિયાન) દેશોના પ્રયાસોનું સંકલન કરવાનો હતો, જેથી આ ક્ષેત્રના લોકોને મહત્વમાં લાભ મળી શકે.
- ભારતે પુષ્ટિ આપી હતી કે આસિયાન ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ ક્ષેત્ર છે અને આસિયાન સાથેનું જોડાણ ભારતની ‘એકટ ઈસ્ટ’ નીતિનું આવશ્યક તત્ત્વ છે.

- > એકટ ઈસ્ટ એ ભારતના ભારત-પેસિફિક વિઝનનું કેન્દ્રીય તત્વ છે.
- > ભારતે ઊર્જા સંકમણ યોજનાઓ, નીતિઓ, પડકારો અને ડિકાર્બનજાઈઝેશનની દિશામાં પ્રયાસોની વર્તમાન સ્થિતિનો ટૂંકો હિસાબ આપ્યો હતો.
- > ભારતની કેટલકી પહેલોમાં રાષ્ટ્રીય સૌર મિશન (NSM), પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના (PMUY), ઉત્ત્રત જ્યોતિ બાયઅફોર્બલ LED ફોર ઓલ (UJALA), સ્માર્ટ સિટી (SCM) વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

Back to basics : પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન

- **પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન વિશે :** 2005માં સ્થપાયેલી આ સંસ્થા 18 પ્રાદેશિક નેતાઓ (દેશો)નું મંચ છે, જે વ્યૂહાત્મક સંવાદ અને ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્ર સામેના મુખ્ય રાજકીય, સુરક્ષા અને આર્થિક પડકારો પર સહકાર માટે છે.
- > પૂર્વ એશિયા જૂથનો ખ્યાલ સૌપ્રથમ 1991માં મલેશિયાના તત્કાલીન વડા પ્રધાન મહાતીર બિન મોહમ્મદ દ્વારા ૨૪ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > EASના માળખામાં પર્યાવરણ અને ઊર્જા, શિક્ષણ, નાણાં વૈશ્વિક આરોગ્ય મુદ્દાઓ અને રોગચાળાના રોગો, કુદરતી આપત્તિ વ્યવસ્થાપન અવને આસિયાન કનેક્ટિવિટી જેવા પ્રાદેશિક સહકારના છ પ્રાથમિક ધરાવતા ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય છે.
- **સભ્ય પદ :** તેમાં 10 આસિયાન સભ્ય દેશો – બ્રૂનેઈ, કંબોડિયા, ઈન્ડોનેશિયા, લાઓસ, મલેશિયા, મ્યાનમાર, ફિલિપૈન્સ, સિંગાપોર, થાઇલેન્ડ અને વિયેતનામ સાથે અન્ય 8 દેશો – ઓસ્ટ્રેલિયા, ચીન, જાપાન, ભારત, ન્યૂઝીલેન્ડ, રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા (આરઓકે), રશીયા અને અમેરિકાનો સમાવેશ થાય છે.
- > તે આસિયાન દેશો પર કેન્દ્રિત એક મંચ છે, તેથી તેની અધ્યક્ષતા ફક્ત આસિયાના સભ્યો જ કરી શકે છે.
- > તેનું નેતૃત્વ વર્ષ 2021 માટે બ્રૂનેઈ દરસલામ (Brunei Darussalam) કરી રહ્યું હતું.
- **પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન અને પ્રક્રિયાઓ :**
- > પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન (EAS) શિખર સંમેલનની વાર્ષિક સૂચિ નેતાઓની સમિત સાથે સમાપ્ત થાય છે, જે સામાન્યરીતે દર વર્ષના ચોથા ત્રિમાસિક ગાળામાં આસિયાન નેતાઓની બેઠકો સાથે યોજાય છે.
- > વિદેશ મંત્રીઓ અને આર્થિક મંત્રીઓ (Economic Ministers)ની EAS બેઠકો પણ દર વર્ષ યોજાય છે.
- **ભારત અને પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન :**
- > ભારત પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન સ્થાપ્યોમાનું એક છે.
- > ભારતે નવેમ્બર 2019માં બેંગકોકમાં આયોજિત પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલનમાં ભારતની ભારત-પેસિફિક મહાસાગર પહેલ (IPOI)નું અનાવરણ કર્યું હતું, જેનો ઉદ્દેશ સલામત અને સ્થિર દરિયાઈ ક્ષેત્ર અથવા અધિકાર ક્ષેત્ર બનાવવા માટે ભાગીદારી કરવાનો હતો.

- **અન્ય સંબંધિત જૂથો :** આસિયાન સંરક્ષણ મંત્રીઓની બેઠક પલ્સ (ADMM PLUS)
- > આ 10 આસિયાન દેશો અને આએ સંવાદ ભાગીદાર દેશોના સંરક્ષણ પ્રધાનોની વાર્ષિક બેઠક છે.
- > ADMM-Plus માં ઓસ્ટ્રેલિયા, ચીન, ભારત, જાપાન, ન્યૂઝીલેન્ડ, રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા, રશીયાન ફેરેશન અને અમેરિકા સહિત આસિયાના દસ સભ્ય દેશોનો સમાવેશ થાય છે.

આસિયાન પ્રાદેશિક મંચ

- > 1994માં સ્થપાયેલ આસિયાન પ્રાદેશિક મંચ (ARF) ઈન્ડો-પેસિફિકમાં સુરક્ષા મંત્રણા માટે એક મહત્વપૂર્ણ મંચ છે.
- > તેમાં 27 સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે : 10 આસિયાન સભ્યો દેશો, 10 આસિયાન સંવાદો ભાગીદારો [ઓસ્ટ્રેલિયા, ક્રેના, ચીન, યુરોપિયન યુનિયન, ભારત, જાપાન, ન્યૂઝીલેન્ડ, રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા (આરઓકે), રશીયા અને અમેરિકા]; બાંગલાદેશ, ડેમોક્રેટિક પીપલ્સ રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા, મંગોલિયા, પાકિસ્તાન, શ્રીલંકા અને તિમોર-લેસ્ટે; અને આસિયાન ઓઝર્જર્વર (પાપુઆ ન્યૂ ગિની).

15મી પૂર્વ એશિયા શિખર પરિષદ ઊર્જા મંત્રીઓની બેઠક વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાન્માં લો.

1. બેઠકની થીમ 'વી કેર, વી પ્રિપેર, વી પ્રોસપર' (We Care, We Prepare, We Prosper) હતી.
  2. એકટ ઈસ્ટ નીતિનું આવશ્યક તત્વ છે.
  3. તે આસિયાન દેશો પર કેન્દ્રિત એક મંચ છે, તેથી તેની અધ્યક્ષતા ફક્ત આસિયાના સભ્યો જ કરી શકે છે.
  4. ભારત પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલનના સ્થાપક સભ્યોમાનું એક છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 3
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

પર્યાપ્ત અર્થતંત્રનું દર્શન : થાઈલેન્ડ

- > થાઈલેન્ડ માને છે કે 'પર્યાપ્ત અર્થતંત્રનું દર્શન' (SEP) પ્રત્યેનો તેનો ઘરેલું વિકાસ અભિગમ 'ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો' (SDGs) હાંસલ કરવા માટે વૈકલ્પિક અભિગમ તરીકે કામ કરી શકે છે.
- > 2020માં, ભારતીય પ્રધાનમંત્રીએ 'આત્મનિર્ભર ભારત' ચણવળની જહેરાત કરી હતી, જેણે ભારત અને તેના નાગરિકોને તમામ ક્ષેત્રોમાં સ્વતંત્ર અને આત્મનિર્ભર બનાવવા માટે સમાન અભિગમ અપનાવ્યો હતો. જ્યારે ભારત આત્મનિર્ભરતાની વાત કરે છે, ત્યારે ત 'ઓટિઝમ'

સિસ્ટમની હિમાયત કરતું નથી, પરંતુ તે સમગ્ર વિશ્વની ખુશી, સહકાર અને શાંતિ પર ભાર મૂકે છે.

Back to basics :

'પર્યાપ્ત ઈકોનોમી ફિલોસોફી' (SEP)

- > તે વિકાસ માટેનો નવીન અભિગમ છે, જે વિવિધ સમસ્યાઓ અને પરિસ્થિતિઓ માટે બ્યવહારિક અવેણ્ટિકેશન તરીકે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યો છે.
- > તે થાઈલેન્ડની 'ફંડમેન્ટલ એડમિનિસ્ટ્રેશન પોલિસી'નો પણ ભાગ છે.
- > 1997માં એશિયન નાણાકીય કટોકટી પછી થાઈલેન્ડ દ્વારા તેને 2જૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- > તે એક ફિલસોફી છે જે પોતાને બાબ્ધ આઘાતોથી રસીકરણ કરવા માટે આંતરિક માર્ગદર્શન પ્રદાન કરે છે અને કોઈપણ તબક્કે અને કોઈપણ સ્તરે લાગુ કરી શકાય છે.
- સ્તર : વ્યક્તિગત અને પારિવારિક સ્તર : આનો અર્થ એ છે કે ઉપલબ્ધ સંસાધનોના મર્યાદિત સ્તરમાં સામાન્ય જીવન જીવું અને અન્ય લોકોનો અયોગ્ય લાભ લેવાનું ટાળવું.
- સમુદ્દરાય સ્તર : તેનો અર્થ નિર્ણય લેવામાં ભાગ લેવા અને પારસ્પરિક ફાયદાકારક જ્ઞાન વિકસાવવા અને તકનીકીનો યોગ્ય રીતે અમલ કરવા માટે સાથે મળીને જોડાવું છે.
- રાષ્ટ્રીય સ્તર : તે યોગ્યતા, સ્પર્ધાત્મક લાભ, ઓછું જોખમ અન વધુ રોકાણ નિવારણ પર વધુ ભાર મૂકવાની સાથે એક સર્વગ્રાહી દ્રાષ્ટિકોણ લે છે.
- > આમાં વિશ્વભરમાં પ્રચલિત સિસ્ટમ્સ સાથે એડજસ્ટ થવું, રોકાણને હેજ કરવું અને આયાત ઘટાડવી અને અન્ય દેશો પર નિર્ભરતા ઘટાડવી સામેલ છે.

સ્તરંભ

- જ્ઞાન : તે વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓના અસરકારક આયોજન અને અમલી કરણને સંક્ષેપે કરી છે.
- નૈતિકતા અને મૂલ્યો : તે પ્રમાણિકતા, પરોપકાર અને ખંત પર ભાર મૂકીને, સક્રિયતા, નાગરિકોના પ્રભુત્વ અને સુશાસનને અંતિમ લક્ષ્ય તરીકે પ્રોત્સાહન આપીને માનવ વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે.

સિદ્ધાંત

- સંચામ/સંતુલન : આમાં કોઈની ક્ષમતા હેઠળ ઉત્પાદન અને વપરાશ અને અતિશય આનંદ ટાળવાનો સમાવેશ થાય છે.
- તર્કસંગતતા : તે પર્યાવરણ અને સમુદ્દરાયની સુધારણા માટે ક્રિયાઓના કારણો અને પરિણામોની તપાસ કરવા માટે તેમની બૌદ્ધિક ક્ષમતાઓનો ઉપયોગ કરે છે.
- સાવયેતી/બુદ્ધિમત્તા : તે કોઈ પણ વિક્ષેપને કારણે થતી અસરોનો સામનો કરવા માટે જીવેખમ વ્યવસ્થાપનનો સંદર્ભ આપે છે.

પર્યાપ્ત અર્થતંત્રનું દર્શન વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાનું લો.

1. થાઈલેન્ડ માને છે કે 'પર્યાપ્ત અર્થતંત્રનું દર્શન' (SEP) પ્રત્યેનો તેનો ઘરેલું વિકાસ અભિગમ 'ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો' (SDGs) હાંસલ કરવા માટે વૈકલ્પિક અભિગમ તરીકે કામ કરી શકે છે.
2. 1997માં એશિયન નાણાકીય કટોકટી પછી થાઈલેન્ડ દ્વારા તેને 2જૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
3. વ્યક્તિગત અને પારિવારિક સ્તર આનો અર્થ એ છે કે ઉપલબ્ધ સંસાધનોના મર્યાદિત સ્તરમાં સામાન્ય જીવન જીવું અને અન્ય લોકોનો અયોગ્ય લાભ લેવાનું ટાળવું.
4. વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓના અસરકારક આયોજન અને અમલી કરણને સંક્ષેપે કરી શકે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 3
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

SCO પિસ્કુલ મિશન 2021ની 6થી આવૃત્તિ લોન્ચ કરી

- > 200 સેનાના તમામ સંયુક્ત દળની બનેલી ભારતીય સેનાની ટુકડી, જેમાં ભારતીય વાયુસેનાના 38 કર્મચારીઓનો સમાવેશ થાય છે, શાંતિપૂર્ણ મિશન 2021ની ક્યવાક્યતમાં ભાગ લઈ રહી છે. આ કવાયત દક્ષિણ પશ્ચિમ રશીયાના ઓરેન્ભર્ગ પ્રદેશમાં 13 થી 25 સપ્ટેમ્બર, 2021 દરમિયાન હાથ ધરવામાં આવી છે.

SCO શાંતિપૂર્ણ મિશન 2021

- > SCO શાંતિપૂર્ણ મિશન એક બહુપક્ષીય અને સંયુક્ત આતંકવાદ વિરોધી કવાયત છે.
- > આ કવાયત શાંધાઈ સહયોગ સંગઠન (SCO) ના સભ્ય દેશો વચ્ચે "મિલિટરી ડિપ્લોમસી" હેઠળ દ્વિવાર્ષિક ધોરણે હાથ ધરવામાં આવે છે.

SCO શાંતિપૂર્ણ મિશન 6થી આવૃત્તિ

- > SCO સભ્ય દેશો વચ્ચે ગાઢસંબંધો પ્રોત્સાહન આપવાના હેતુ થી રશીયા દ્વારા 6 થી શાંતિપૂર્ણ મિશન કવાયતનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ કવાયતનો હેતુ લશકરી નેતાઓની બહુરાષ્ટીય ટુકડીઓને આદેશ આપવાની ક્ષમતાઓને વધારવાનો છે.

અન્યાસનું મહત્વ

- > આ કવાયત SCO દેશોના સશસ્ત્ર દળો વચ્ચે શ્રેષ્ઠ પ્રયાસોની વહેંચણીને સક્ષમ કરશે. તે તમામ સશસ્ત્ર દળોને બહુરાષ્ટ્રીય અન સંયુક્ત વાતાવરણમાં શહેરી પરિસ્થિતી અન આતંકવાદ વિરોધી કામગીરનીતાલીમ આપવાની તક પણ પૂરી પાડશે. આ કવાયતના મુખ્ય કાર્યક્ષેત્રમાં કસરતો અન પ્રક્રિયાઓની પરસ્પર સમજણ, આતંકવાદી ખતરાને દૂર કરવા અને સંયુક્ત આદેશ અને નિયંત્રણ માળખાઓની સ્થાપનાનો સમાવેશ થાય છે.

SCO પિસફુલ મિશન 2021 વિશે

નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. આ કવાયત SCO દેશોના સશસ્ત્ર દળો વચ્ચે શ્રેષ્ઠ પ્રયાસોની વહેંચણીને સક્ષમ કરશે.
2. SCO શાંતિપૂર્ણ મિશન એક બહુપક્ષીય અને સંયુક્ત આતંકવાદ વિરોધી કવાયત છે.
3. SCO સમ્ભ્ય દેશો વચ્ચે ગાઢસંબંધો પ્રોત્સાહન આપવાના હેતુ થી રશિયા દ્વારા 6 ટી શાંતિપૂર્ણ મિશન કવાયતનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
 (D) 1,2 અને 3

કેન્દ્રનેટે આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા માટે ઈટાલી સાથેના MoUને મંજૂરી આપી

- > પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોહેર અધ્યક્ષતામાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા અને સંચાલનના ક્ષેત્રમાં સહકાર અંગે ઈટાલી સાથેના MoUને મંજૂરી આપી છે.
- > ભારતના નેશનલ ડિઝારસ્ટ મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી (NDMA) અને ઈટાલીના નાગરિક સંરક્ષણ વિભાગ વચ્ચે સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

MoUનું મહત્વ

- > આ MoU એવી વ્યવસ્થા લાવવા માંગે છે જ્યાં ભારત અને ઈટાલી બંને એકભીજાની આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પદ્ધતિથી લાભ મેળવે.
- > આ MoU આપત્તિ વ્યવસ્થાપનના ક્ષેત્રમાં સર્જણતા, પ્રતિભાવ તેમજ ક્ષમતા નિર્માણના ક્ષેત્રોને મજબૂત કરવામાં મદદ કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > ડિઝારસ્ટ રિસ્ક રિડક્શન એન્ડ મેનેજમેન્ટ ક્ષેત્રે સહકાર અંગેના MoU પર જૂન, 2021 માં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- ભારત-ઈટાલી સંબંધો**
- > ભારત અને ઈટાલી વચ્ચે રાજકીય સંબંધો 1947માં ભારતની આજ્ઞાદી પછી સ્થાપિત થયા હતા જોકે સાંસ્કૃતિક રીતે બંને દેશો પ્રાચીન સમયથી સંબંધો ધરાવે છે. સંસ્કૃત અને લેટિન જેવી શાસ્ત્રીય ભાષાઓ ઈન્ડો-યુરોપિયન ભાષા પરિવારની છે. આ બે પ્રાચીન સાંસ્કૃતિકના લોકો 2000 થી વધુ વર્ષોથી એકભીજા સાથે વેપાર કરે છે. ઈટાલીના બંદર શહેરોએ ભારતમાંથી યુરોપિયન દેશોમાં મસાલા લઈ જવા માટે મસાલા માર્ગ પર મહત્વની વેપાર ચોકીઓ તરીકે સેવા આપી હતી.
- > ભારતીય શૈનિકો બીજા વિશ્વયુદ્ધ દરમિયાન ઈટાલીમાં સક્રિય હતા.

સાંસ્કૃતિક સહયોગ

- > બંને દેશો વચ્ચે સાંસ્કૃતિક સહકાર અંગેનો કરાર 1976માં થયો હતો. આમાં બે દેશો વચ્ચે સાંસ્કૃતિક વિનિમય કાર્યક્રમનો સમાવેશ થાય છે, જે ભાષા કાર્યક્રમોને અન્ય શૈક્ષણિક અભ્યાસક્રમોમાં વિદ્યાર્થીઓના આદાનપ્રદાનની જોગવાઈ કરે છે.

આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા માટે ઈટાલી સાથેના MoU વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. NDMA અને ઈટાલીના નાગરિક સંરક્ષણ વિભાગ વચ્ચે સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
  2. ભારત અને ઈટાલી વચ્ચે રાજકીય સંબંધો 1947માં ભારતની આજ્ઞાદી પછી સ્થાપિત થયા હતા.
  3. બંને દેશો વચ્ચે સાંસ્કૃતિક સહકાર અંગેનો કરાર 1976માં થયો હતો.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
 (D) 1,2 અને 3

AUKUS: ઈન્ડો-પેસિફિક માટે નવી સુરક્ષા ભાગીદારી

- > US પ્રમુખ જો બિનેનના વહીવટીતંત્રે ભારત-પ્રશાંત ક્ષેત્ર માટે નવી ત્રિપક્ષીય ભાગીદારીની જાહેરાત કરી છે. સુરક્ષા

ભાગીદારી ઓસ્ટ્રેલિયા, યુનાઇટેડ કિંગડમ અને યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ વચ્ચે કરવામાં આવી હતી.

- આ સુરક્ષા જૂથ, જેને AUKUS કહેવામાં આવે છે, તે ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં વ્યૂહાત્મક હિતોને આગળ વધારવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.

ભાગીદારીની સુવિધાઓ

- આ ભાગીદારીની કેન્દ્રીય વિશેષતામાં ઓસ્ટ્રેલિયાને પરમાણુ સંચાલિત સબમશીન હસ્તસગત કરવામાં 18 મહિનાનો ત્રિપક્ષીય પ્રયાસ સામેલ છે.
- આવી સબમરીન લાંબા સમય સુધી ચલાવી શકાય છે.
- AUKUS ત્રણદેશો વચ્ચે બેઠક અને જોડાણા નવા સ્થાપત્યનો પણ સમાવેશ કરશે.
- આમાં ઉભરતી ટેકનોલોજી જેવી કે AI, કવોન્ટમ ટેકનોલોજી તેમજ પાણીની અંદર ક્ષમતાઓમાં સહયોગનો સમાવેશ થાય છે.

ભાગીદારીની જરૂરિયાત

- આ ક્ષેત્રના અન્ય દેશોની જેમ ઓસ્ટ્રેલિયાએ પણ અડગ ચીનનું વધતું દ્બાણ અનુભવ્યું છે. તેથી, ઓસ્ટ્રેલિયાએ ભારત,

પુઅસ. યુકે અને જાપાન તેમજ અન્ય બહુપક્ષીય મંચો દ્વારા તેની ભાગીદારીને મજબૂત બનાવવાની માંગ કરી છે.

ઈન્ડો-પેસિફિક માટે નવી સુરક્ષા ભાગીદારી વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્વાનમાં લો.

- સુરક્ષા ભાગીદારી ઓસ્ટ્રેલિયા, યુનાઇટેડ કિંગડમ અને યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ વચ્ચે કરવામાં આવી હતી.
  - AUKUS ત્રણદેશો વચ્ચે બેઠક અને જોડાણા નવા સ્થાપત્યનો પણ સમાવેશ કરશે.
  - આ ક્ષેત્રના અન્ય દેશોની જેમ ઓસ્ટ્રેલિયાએ પણ અડગ ચીનનું વધતું દ્બાણ અનુભવ્યું છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1,2 અને 3

★★★ સેવા, સુરક્ષા, શાંતિ શૂરવીરોની શાન છે... ★★★

પોલીસ કોન્ટ૆ન્બલ Spacial Batch

10% DISCOUNT

PHYSICAL ની આકમક તૈયારી સાથે

સાવારે 10:30 TO 12:30

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત
81406-01110
81407-01110

રાજકોટ, અમદાવાદ અને
ગાંધીનગરની શ્રેષ્ઠતમ ફેકલ્ટી
દ્વારા શિક્ષણ તથા માર્ગદર્શન

નિશ્ચિત સફળતાની હાઈટેક વ્યુરચના

દુ ઘી પોઇન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

શ્રી રીડીંગ રૂમ
8 AM TO 8 PM

offline

ઘ-2, સેક્ટર-6, બીજો માળ,
ઇસ્કોન ગાંધીયા પાસે,
ગાંધીનગર

CRISPR દ્વારા મચ્છરની વસ્તી પર નિયંત્રણ

- તાજેતરમાં, સંશોધકોએ એક એવી સિસ્ટમ વિકસાવી છે જે કસ્ટર્ડનો ઉપયોગ કરીને મચ્છરોની વસ્તીનું નિયંત્રિત કરે છે, જે આનુવંશિક એન્જિનિયરિંગ પર આધારિત ટૂંકા પેલિન્ડ્રોમેઇક પુનરાવર્તનો (Clustered Regular Interspaced Short Palindromic Repeats - CRISPR)ને ઇન્ટરસ્પ્રેડ કરે છે.
- દર વર્ષ લાખો લોકો મચ્છર ડેન્યુ અને મલેરિયા જેવા દુર્લભ રોગોથી સંકષિત થાય છે.

જંતુરહિત જંતુતકનીકો (Sterile Insect Technique)

- SIT એ જુગલી મચ્છયરોની વસ્તી (wild populations) ને રોકવા માટે પર્યાવરણીય રીતે સલામત અનુ પ્રમાણિત તકનીક છે.
- પ્રિસિશન ગાઈડેડ જંતુરહિત તકનીક (precision-guided Sterile Insect Technique- pgSIT), CRISPR આધારિત તકનીક, તેની ઉપયોગિતાને વધુ વધારે છે.

pgSIT

- તે એક નવી સ્કેલેબલ જિનેટિક કન્ટ્રોલ સિસ્ટમ (Scalable Genetic Control System) છે જે તૈનાત મચ્છરોની વસ્તીને નિયંત્રિત કરવા માટે CRISPR આધારિત સિસ્ટમ પર કામ કરે છે.
- નર મચ્છરો રોગ ફેલાવતા નથી, તેથી આ તકનીક વધુને વધુ નર મચ્છરોની નસબંધી પર આધારિત છે.
- તે હાનિકારક રસાયણો અને જંતુનાશકોનો ઉપયોગ કર્યા વિના મચ્છરોની વસ્તીને નિયંત્રિત કરી શકે છે.
- pgSIT તકનીક પુરુષ પ્રજનન ક્ષમતા સાથે સંબંધિત જનીમાં ફેરફાર કરે છે, જે જંતુરહિત સંતાનો ઉત્પત્ત કરવા અને ઉડતી માદા એડિસ એન્જિષ્ટી મચ્છરો, ડેન્યુ તાવ, ચિકનગુનિયા અને જિકા જેવા રોગો ફેલાવવા માટે જવાબદર મચ્છરની પ્રજ્ઞતિ છે.
- pgSIT યાંત્રિક રીતે મોટી આનુવંશિક તકનીક પર આધાર રાખે છે જે એક સાથે સેક્ઝિસંગ (Sixing) અને નસબંધી (Sterilization) સક્ષમ બનાવે છે, જે પર્યાવરણમાં ઈડા છોડવાની સુવિધા આપે છે, જે ફક્ત જંતુરહિત પુખ્તનર મચ્છરો ઉત્પત્ત કરે છે.
- આ નતકનીકને મંજૂરી આપવામાં મહત્વની બે સલામતી સુવિધાઓન નીચે મુજબ છે : પ્રથમ, આ સિસ્ટમ પોતે મર્યાદિત છે અને બીજું તે પર્યાવરણમાં રહેવાની અથવા ફેલાવવાની સંભાવના નથી.

pgSIT ઈડા મચ્છરજન્ય રોગવાળી જગ્યાએ મોકલી શકાય છે અથવા કોઈ સાઈટ પર વિકસિત કરી શકાય છે, તે નજીકના સ્થળોએ ઈડા છોડવામાં આવે છે અને જંતુરહિત pgSIT નર મચ્છરો ઉત્પત્ત કરે છે જે આખરે માદાઓ સાથે સેક્સ કરીને જરૂરિયાત મુજબ જુટની વસ્તી ઘટાડવામાં મદદ કરશે.

Back to basics : SRISPR

- તે એક જીન સંપાદન તકનીક છે જે Cas9 નામના વિશેષ પ્રોટીનનો ઉપયોગ કરીને વાયરસ હુમલાઓ સામે લડવા માટે બેક્ટેરિયામાં કુદરતી સંરક્ષણ પદ્ધતિની નકલ કરે છે.
- CRSPPR-CAS9 તકનીક DNAના અંત (Strands) અથવા કુંડળીવાળા થ્રેડને દૂર કરવા અને ચોંટાડવાની (Cut and Paste) પદ્ધતિ તરીકે કામ કરે છે જે આનુવંશિક માહિતી ધરાવે છે. DNA છેડો એ વિશિષ્ટ સ્થાનને ઓળખનાર પ્રથમ છે જ્યાં આનુવંશિક કોડને બઢાલવાની અથવા સંપાદન કરવાની જરૂર છે. પછી CAS-9 (CAS-9 કાતરની જેમ કાર્ય કરે છે) નો ઉપયોગ કરીને, તે ચોક્કસ ભાગ દૂર કરવામાં આવે છે. તે કાતરની જોડીની જેમ કામ કરે છે.
- જ્યારે DNA સ્ટ્રેન્ડ તૂટી જાય છે, ત્યારે તે પોતાને સાજા કરવાની કુદરતી વૃત્તિ ધરાવે છે. વૈજ્ઞાનિકો આ સ્વ-સમારકામ પ્રક્રિયા દરમાયન હસ્તક્ષેપ કરે છે, આનુવંશિક કોડનો ઈચ્છિત કમ પૂરો પાડે છે અને સ્વ-વિકૃત DNA ઉમેરે છે.
- CRISPR-CAS9 –એક સરળ, અસરકારક અને અવિશ્વનીય રીતે સચોટ તકનીક છે જે ભવિષ્યમાં માનવ અસ્તિત્વમાં કાંતિ લાવવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.
- ફાન્સના ઈમેન્યુઅલ ચાર્પેન્ટિયર અને અમેરિકાના જેનિફર એ. ડોનાને CRISPR/Cas9 આનુવંશિક કાતર વિકસાવવા બઢાલ રસાયણશસ્ત્રમાં 2020નો નોભેલ પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

CRISPR દ્વારા મચ્છરની વસ્તી નિયંત્રણ વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

- દર વર્ષ લાખો લોકો મચ્છર ડેન્યુ અને મલેરિયા જેવા દુર્લભ રોગોથી સંકષિત થાય છે.
- SIT એ જુગલી મચ્છયરોની વસ્તી (wild populations) ને રોકવા માટે પર્યાવરણીય રીતે સલામત અનુ પ્રમાણિત તકનીક છે.
- pgSIT એક નવી સ્કેલેબલ જિનેટિક કન્ટ્રોલ સિસ્ટમ (Scalable Genetic Control System) છે.
- CRISPR Cas9 નામના વિશેષ પ્રોટીનનો ઉપયોગ કરીને વાયરસ હુમલાઓ સામે લડવા માટે બેક્ટેરિયામાં કુદરતી સંરક્ષણ પદ્ધતિની નકલ કરે છે.

- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2 અને 3
 (B) 2, 3 અને 4
 (C) 1, 2 અને 4
(D) 1,2, 3 અને 4

તેજસ-MK-2 અને AMCA

- એરોનોટિક્સ ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (ADA)ના જણાવ્યા અનુસાર, તેજસ-MK-2, LCA 2022 સુધીમાં લોન્ચ કરવામાં આવશે અને 2023ની શરૂઆતમાં તેની પ્રથમ ફ્લોઈટ બનાવશે. એડવાન્સ મીડિયમ કોમ્બેટ એરકાફ્ટ (AMCA) 2024 સુધીમાં લોન્ચ કરવામાં આવશે અને 2025માં તેની પ્રથમ ઉડાન ભરી દેશે.
- નૌકાદળના વિમાનવાહક જહાજોમાંથી ઉડાન માટે બે એન્જિન ડેક અધારિત ફાઈટર જેટનો વિકાસ પણ ટૂંક સમયમાં પૂર્ણ કરવામાં આવશે.
- એરોનોટિકલ ડેવલપમેન્ટ એજન્સી રક્ષણ મંત્રાલયની સ્વાયત્ત સંસ્થા છે.

Back to basics : LCA તેજસ-MK-2

- તે 4.5 પેઢીનું વિમાન છે, જેનો ઉપયોગ ભારતીય વાયુસેના કરશે.
- તે 'મિશાજ-2000' કેટેગરીના વિભાગનું રિપ્લેસમેન્ટ છે.
- તેમાં મોટું એન્જિન છે અને તે 6.5 ટન પેલોડ લઈ જઈ શકે છે.
- આ ટેકનોલોજી શરૂઆતથી જ 'લાઈટ કોમ્બેટ એરકાફ્ટ' (LCA)માં ઉપયોગ માટે વિકસાવવામાં આવી છે.
- ભારતના જૂના મિગ'21 ફાઈટર જેટસને બદલવા માટે 1980ના દયકમાં LCA કાર્યક્રમ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- LCAની ડિઝાઇન અને વિકાસ એરોનોટિકલ ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (ADA) દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યો છે અને સરકારી માલિકીની હિન્હુસ્તાન એરોનોટિક્સ લિમિટેડ (HAL) આ પ્રોજેક્ટનો મુખ્ય ભાગીદાર છે.
- તેનું ઉત્પાદન 2025ની આસપાસ શરૂ થવાની સંભાવના છે.

તેજસનું સંકરણ

- તેજસ ટ્રૈનર : એરફોર્સના પાઈલટ્સને તાલીમ આપવા માટે 2 સીટર ઓપરેશનલ કન્વર્જન ટ્રૈનર.
- LCA નેવી : ભારતીય નૌકાદળ માટે ટ્રૈનિંગ અને સિંગલ સીટ કેરિયર સક્ષમ.
- LCA તેજસ નેવી MK2: આ LCA નેવી વર્જનનો ફેઝ-2 છે.

- LCA તેજસ Mk-1એ : આ LCA તેજસ Mk-1 માં હાઈ શ્રેષ્ઠ એન્જિન (એરફોર્સ) સાથેનું અધ્યતન વર્જન છે.
- LCA તેજસ Mk-2: Mk-1Aનું અધ્યતન વર્જન MK-2 છે જે ઉચ્ચ ગતિશીલતા પ્રદાન કરે છે.

એડવાન્સ મીડિયમ કોમ્બેટ એરકાફ્ટ (AMCA)

- પરિચય :
- તે પાંચમી પેઢીનું વિમાન છે જેને ભારતીય વાયુસેનામાં સામેલ કરવામાં આવશે.
- તે એક સ્ટીલ્થ એરકાફ્ટ છે, જે લાઈટ કોમ્બેટ એરકાફ્ટ વિપરીત સ્ટીલ્થ ટેકનોલોજી પર અધારિત વધુ ઝડપી કાર્યકારી વિમાન છે.
- લો રેડાર કોસ'સેક્શન (Low Radar Cross-Section) મેળવવું કંદમાં અનન્ય છે, જે આંતરિક શસ્ત્રોથી સજજ હોઈ શકે છે.
- બાખી શસ્ત્રો દૂર કર્યા પછી પણ સ્થાપિત આંતરિક શસ્ત્રો મહત્વપૂર્ણ કામગીરી પ્રરૂપ કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.
- રેજ : વિવિધ માધ્યમોમાં તેની કુલ રેન્જ 1,000 કમી છે. 3,000 ક્રી. મી. તે નિર્ભર રહેશે.
- પ્રકારો અને એન્જિનો :
- બે પ્રકાર (Mk-1 અને MK-2) છે. AMCA Mk-1માં LCA MK-2 જેવું આયાતી એન્જિન હશે, જ્યારે AMCA MK-2માં સ્વદેશી એન્જિન હશે.
- નિર્માણ : આ વિમાનનું ઉત્પાદન એન્જિન નિર્માણ સ્પેશિયલ પર્પાં વીકલ (SPV), મારફતે કરવામાં આવશે, જેમાં ખાનગી ઉદ્ઘોગ પણ ભાગ લેશે.

તેજસ MK-2 અને AMCA વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. એરોનોટિકલ ડેવલપમેન્ટ એજન્સી રક્ષણ મંત્રાલયની સ્વાયત્ત સંસ્થા છે.
  2. LCA તેજસ MK-2 4.5 પેઢીનું વિમાન છે, જેનો ઉપયોગ ભારતીય વાયુસેના કરશે.
  3. Mk-1Aનું અધ્યતન વર્જન MK-2 છે જે ઉચ્ચ ગતિશીલતાન પ્રદાન કરે છે.
  4. તે એક સ્ટીલ્થ એરકાફ્ટ છે, જે લાઈટ કોમ્બેટ એરકાફ્ટ વિપરીત સ્ટીલ્થ ટેકનોલોજી પર અધારિત વધુ ઝડપી કાર્યકારી વિમાન છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2 અને 3
 (B) 2, 3 અને 4
 (C) 1, 2 અને 4
(D) 1,2, 3 અને 4

યુદ્ધના મેદાનમાં રોબોટ્સ

- તાજેતરમાં, ઈજરાયલ એરોસ્પેસ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ (IAI) અ રિમોટ કન્ટ્રોલ આધારિત સશસ્ત્ર રોબોટ 'રેક્સ એમ્કે-૨' (REX MK II)નું આવરણ કર્યું હતું, જે યુદ્ધ ક્ષેત્રોમાં પેટ્રોલિંગ કરી શકે છે, ઘંસણખોરોને ટ્રેક કરી શકે અને હુમલા/ફાયરીંગ કરવામાં સક્ષમ છે.
- આમાં યુદ્ધના મેદાનમાં રોબોટનો ઉપયોગ તેમજ નેતિક મૂંજવણોનો સામનો શામેલ છે.
- સમર્થકોનું કહેવું છે કે આવા અર્ધ-સ્વાયત્ત મશીનો દળોને તેમના સૈનિકોની સુરક્ષા કરવાની મંજૂરી આપે છે, જ્યારે ટીકાકારોને ડર છે કે તે જીવન અથવા મૃત્યુનો નિર્ણય લેતા રોબોટ તરફનું બીજું ખતરનાક પગલું છે.

Back to basics : REX MK II વિશે

- રોબોટ પાર્થિવ સૈનિકો માટે ગુપ્ત માહિતી એકત્રિત કરી શકે છે, ઘાયલ સૈનિકોને લઈ જઈ શકે છે અને યુદ્ધના મેદાનની અંદર અને બહાર સંરક્ષણ સામગ્રી પૂરી પારી શકે છે અને નજીકના લક્ષ્યો પર હુમલો કરી શકે છે.

- ઈજરાયલની સેના હાલમાં ગાજા પઢી સાથેની સરહદ પેટ્રોલિંગ કરવા માટે જગુઆર નામના નાના પરંતુ સંબંધિત વાહનનો ઉપયોગ કરી રહી છે.
- અમેરિકા, બિટન અને રશિયા સહિત અન્ય દળો દ્વારા માવરહિત પાર્થિવ વાહનોનો જડપથી ઉપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- તેમના કાર્યોમાં લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટ, ખાણો બંધ કરવી અને શસ્ત્રોથી ફાયરિંગનો સમાવેશ થાય છે.
- તેમના કાર્યોમાં લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટ, ખાણો બંધ કરવી અને શસ્ત્રોથી ફાયરિંગનો સમાવેશ થાય છે.
- યુઅસ-મેક્સિકો (USA-Mexico Border) સરહદ પર ભૌતિક અને સશસ્ત્ર પેટ્રોલિંગના વિકલ્પ તરીકે અધ્યતન સર્વેલેન્સ ટેકનલોજી સાથે વૈકલ્પિક સ્માર્ટ વોલ (Alternative Smart Well)ની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે.

યુદ્ધમાં રોબોટના ઉપયોગની તરફેણમાં દલીલો

- કોઈ શારીરિક મર્યાદા નથી : તે ઓટો-ઓપરેટર (Autonomous) રોબોટ છે, કારણ કે તેની માનવ શરીર જેવી કોઈ શારીરિક મર્યાદાઓ નથી, તે ઊંઘ અથવા ખોરાક વિના કામ કરવા, લોકો ન કરે તેવી વસ્તુઓને સમજવા અને કરવા અને આગળ વધવા માટે સક્ષમ છે જે મનુષ્ય કરી શકતો નથી.

GUJARAT PUBLIC SERVICE COMMISSION

GPSC

GPSCની એકજામ પેટર્ન સમજવાની
એકમાત્ર માસ્ટર કી

**GPSC CLASS 1/2, STI, PI,
Dy. SO, Dy. MAMLATDAR,
A.O., GUJ ENGINEERING SERVICE,
તથા લોકચરર અને આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસરના
પેપરોનો સમાવેશ**

**અગાઉની પરીક્ષાઓના પ્રશ્નોનો ગ્રંથ
TOTAL QUESTIONS **7700+****

2017 થી લઇ 2020 સુધીના પેપરોનો સમાવેશ

- रोबोटिक सेन्सरनी विशाल श्रेष्ठी मानव संवेदनात्मक क्षमताओं करता युद्धना मेंदानोंनु निरीक्षण करवा माटे वधु सज्ज छे.
- सैन्यने कामगीरी साथे संबंधित लाभो :
- रोबोटने नीयेना फायदाएँ होई शके छे :
- जडपी, सस्ता, वधु सारा भिशन ओपरेटरो, लांबा अंतर, वधु खंत, वधु सहनशक्ति, उच्च योक्साई; जडपथी लक्ष्य साथे जोडाई रह्यु छे अने रासायणिक अने जैविक शस्त्रोथी सुरक्षित छे.
- मुश्केल परिस्थितियोमां कार्य करवानी क्षमता :
- लक्ष्यने ओणभवानी ओछी तकना किस्सामां रोबोट्सने पोताने सुरक्षित राखवानी ज़रूर नथी.
- स्वायत्त सशस्त्र रोबोटिक वाहनो (Autonomouw Armed Robgotic Vehicles)ने एक मोटा अभियान तरीकेस्व-संरक्षणी ज़रूर नथी.
- कमान्डिंग ओफिसरना आहेश विना, जो ज़रूरी अने योग्य होय तो, तेमनो उपयोग स्व-बलिदान (Self-Sacrificing) तरीके थर्ड शके छे.
- मानव जुळननी खोट घटावी : मानव ज्ञवननु नुकसान घटावु ए युद्धनी नैतिकतानो एक मूण्यभूत सिद्धांत छे, जे रोबोटना उपयोगथी पूर्ण थर्ड शके छे.

युद्धमां रोबोटना उपयोग सामे दतीलो

- युद्ध खर्चमां घटाडो : रोबोट सैनिकोना उपयोगथी युद्धनी किमत घटशे, जेनाथी भविष्यना युद्धानी संभावना वधशे.
- लक्ष्यमां भूलो : आ शस्त्रो यिंताज्ञक छे कारण के लडवैयाओ अने नागरिको वच्ये तक्षवत अथवा नश्चकना नागरिकोने हु मलाने कारणो थयेला नुकसान विशे तेमना पर विश्वास करी शकातो नथी.
- युद्धनी संमेलनोनी अवगाणना : यंत्रो मानव ज्ञवनना मूल्यने समजु शकता नथी, जे मानव गौरवने नबंगु पाडे छे अने मानव अधिकार कायदाएँ नु उल्लंघन करे छे.
- मशीनो पर अत्याचार करवानी अने युद्धना मूण्यभूत नियमोनु उल्लंघन करवानी शंका छे, जेम के हेग कन्वेशन्स अने अन्य घोषणाओ, युद्ध केवी रीते लडवु ज्ञेई ते समजावे छे.
- नियमित जोखमो : अन्य देशो अने आंतकवादीओ माटे तकनीकीनो प्रसार जेवो जोखम हमेशां रहेशे.
- साथे ज सायबर सिक्योरिटी ऐटेक के हेकिंग माटे रोबोटिक मशीनोनो उपयोग करवामां आवे छे अने तेनो उपयोग तेमना पोताना लोको सामे करी शकाय छे.

CIBMS प्रोजेक्ट :

- भारत सरकार 'कोम्प्रिहेन्सिव इन्टिग्रेटेड बोर्ड मेनेजमेन्ट सिस्टम' (CIBMS) प्रोजेक्ट मारक्षते टेक्निकल सोल्युशन

- माटे दबावा करी रही छे. तेनो उदेश हालनी सिस्टमो साथे टेक्नोलोजीने एकीकृत करवानो छे, जेथी सरहद पर वधु सारी ओणभ अने अवरोधनी सुविधा मणी शके.
- नेशनल काउन्टर डिसीज ड्रोन मार्गदर्शिका, 2019: तेनो उदेश ड्रोनने कारण परमाणु उर्जा प्लान्ट अने लक्षकी मथको जेवा मोटा स्थापनोना संभवित सुरक्षा पडकारोनो सामनो करवानो छे.

आगाजनो रस्तो

- आर्टिफिशियल ईन्टेलिजन्स, मशीन लर्निंग वगेरेथी प्रेरित तकनीकी कांतिअे उद्योगो अने आर्थिक क्षेत्रोमां कार्यक्षमता, उत्पादकता अने अनुकूलन वधारवानी ज़रूरियातने जन्म आय्यो छे.
- जो के, युद्धमां रोबोटिक्सनी तेनाती पहेलां सघन संशोधन करवानी ज़रूर छे, जेथी ओछामां ओछा मानव नुकसान साथे महताम तको मणे.

युद्धना मेंदानमां रोबोट्स विशे नीयेना विधानमां लो.

1. ईन्डस्ट्रीज (IAI) अ रिमोट कन्ट्रोल आधारित सशस्त्र रोबोट 'रेक्स एम्के-2' (REX MK II) नु आवरण कर्यु हत्तु,
  2. रोबोट पार्श्व सैनिको माटे गुप्त माहिती एकत्रित करी शके छे, घायल सैनिकोने लाई ज्यु शके छे अने युद्धना मेंदाननी अं दर अने बहार संरक्षण सामग्री पूरी पाडी शके छे.
  3. तेमना कार्योमां लोजिस्टिक्स सपोर्ट, खाल्लो बंध करवी अने शस्त्रोथी फायरिंगनो समावेश थाय छे.
  4. युद्धमां रोबोटिक्सनी तेनाती पहेलां सघन संशोधन करवानी ज़रूर छे, जेथी ओछामां ओछा मानव नंकसान साथे महताम तको मणे.
- उपरोक्त आपेक्ष निवेदनोमांथी क्यां निवेदनो योग्य छे?
- (A) 1, 2 अने 3
(B) 2, 3 अने 4
(C) 1, 2 अने 4
(D) 1, 2, 3 अने 4

भारत-आफ्रिका संरक्षण मंत्रणा DefExpo साथे योजाशे

- भारते 2 वर्षना गाणामां एक वर्ष योजानारा DefExpo संरक्षण प्रदर्शन दरभियान "ईन्डिया आफ्रिका डिफेन्स डायलोग" (India Africa Defence Dialogue)ने संस्थागत करवानो प्रस्ताव मूक्यो छे.
- भारत-आफ्रिका संरक्षण संवादना संस्थाकीय करणथी आफिकन देशो अने भारत वच्ये हालनी भागीदारी भनाववामां मद्द मणशे.

- તે તાતીમ, ક્ષમતા નિર્માણ, સાયબર સુરક્ષા, આંતકવાદ વિરોધી અને દરિયાઈ સુરક્ષા જેવા ક્ષેત્રોમાં કનેક્ટિવિટી માટે સમન્વયના નવા ક્ષેત્રોની શોધ કરવામાં પણ મદદ કરશે.
- ભારતે એવો પણ નિર્ણય લીધો છે કે ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ડિફેન્સ સ્ટડીઝ એન્ડ એનાલિસિસ (Manohar Parrikar Institute for Defence Studies & Analyses) મનોહર પર્રિકર ભારત-આફિકા સંરક્ષણ સંવાદના શાન ભાગીદાર હશે. આ સંસ્થા બંને દેશો વચ્ચે સંરક્ષણ સહયોગ માટે જરૂરી સહાય પૂરી પાડવામાં મદદ કરશે.
- આ ઉપરાંત સંરક્ષણ પ્રધાન રાજનાથ સિંહ ભારત-આફિકા સંરક્ષણ મંત્રાની આગામી આવૃત્તિમાં DefExpo તેમજ “આફિકન રાષ્ટ્રોના સંરક્ષણ પ્રધાન”ની યજમાની કરશે.
- આગામી DefExpo માર્ચ, 2022માં ગુજરાતના ગાંધીનગરમાં યોજાશે.

થીમ :

- ભારત-આફિકા સંરક્ષણ સંવાદની થીમ છે : India - Africa: Adopting Strategy for Synergizing and Strengthening Defence and Security Cooperation.

પૂછભૂમિ

- પ્રથમ ભારત આફિકાના સંરક્ષણ પ્રધાન કોન્કલેવ (IADMC) 6 ફેબ્રુઆરી, 2020ના રોજ ઉત્તર પ્રદેશના લખનાઉમાં DefExpo સાથેમળીને યોજાયા હતા. તેનું આયોજન સંરક્ષણ મંત્રાલય અને વિદેશ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. ભારત-આફિકા ફોરમ સમિટ યોથાની તેથારીમાં મંત્રી સ્તરે ઓલ આફિકા કાર્યક્રમોની શ્રેષ્ઠીમાં આ સંમેલન પ્રથમ હતું. આ સંમેલન દરમિયાન “લખનાઉ ઘોષણાપત્ર” નામની સંયુક્ત ઘોષણાપત્રને સંમેલનના પરિણામ દસ્તાવેજ તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

ભારત-આફિકા સંદંધો (IndiaAfrica Relation)

- ભારત અને આફિકાના ગાઢ અને ઐતિહાસિક સંબંધો છે. બંને દેશો વચ્ચે સંરક્ષણ સંબંધોનો પાયો “સાગર” (Security and Growth for All in the Region) અને ‘વસુધૈવું કૂટમ્ભક્તમ’ એમ બે માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે.

ભારત-આફિકા સંરક્ષણ મંત્રાની DefExpo વિશે નીચેના

વિધાનો દ્વારાના લો.

1. ભારતે 2 વર્ષના ગાળામાં એક વખત યોજાનારા DefExpo સંરક્ષણ પ્રદર્શન દરમિયાન “ઈન્ડિયા આફિકા ડિફેન્સ ડાયલોગ” (India Africa Defence Dialogue) ને સંસ્થાગત કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.

2. ભારત-આફિકા સંરક્ષણ સંવાદના સંસ્થાકીયકરણથી આફિકન દેશો અને ભારત વચ્ચે હાલની ભાગીદારી બનાવવામાં મદદ મળશે.
3. સંરક્ષણ પ્રધાન રાજનાથ સિંહ ભારત-આફિકા સંરક્ષણ મંત્રાની આગામી આવર્ત્તિમાં DefExpo તેમજ “આફિકન રાષ્ટ્રોના સંરક્ષણ પ્રધાન”ની યજમાની કરશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3

લિથિયમ

- આર્જિન્ટિનાના વિવિધ પ્રાંતો માઈનિંગ લોજિસ્ટિક્સ નોડ્સ બનાવવા, રસ્તો મારફતે પ્રવેશ સુનિશ્ચિત કરવા અને લિથિયમ મેટલમાં રોકાણ આકર્ષવા માટે કર દર ઘટાડવા માટે આ ક્ષેત્ર માટેના નિયમોને નર્કસંગત બનાવી રહ્યા છે.
- ઉભરતી વૈશ્વિક લિથિયમ માંગ અને અન વધતી કિંમતોનાં કહેવાતા ‘લિથિમય ટ્રાયએંગલ’ માં રસ વધાર્યો છે જેમાં આર્જિન્ટના, બોલિવિયા અને ચિલીના ભાગોનો સમાવેશ થાય છે.
- લિથિમયનનું ‘સફેદ સોનું’ (White Gols) બની ગયું છે કારણ કે તેની માંગ ઉચ્ચ ક્ષમતાની રિચાર્જબલ બેટરીનાં ઉપયોગને કારણે વધી રહી છે.

લિથિયમના ગુણધર્મો

- આર્જિન્ટિનાના વિવિધ પ્રાંતો માઈનિંગ લોજિસ્ટિક્સ નોડ્સ બનાવવા, રસ્તાઓ મારફતે પ્રવેશ સુનિશ્ચિત કરવા લિથિયમ મેટલમાં રોકાણ આકર્ષવા માટે કર દર ઘટાડવા માટે આ ક્ષેત્ર માટેના નિયમોનો નર્કસંગત બનાવી રહ્યા છે.
- ઉભરતી વૈશ્વિક લિથિયમ માંગ અને વધતી કિંમતોનાં કહેવાતા ‘લિથિમય ટ્રાયએંગલ’ માં વધાર્યો છે જેમાં આર્જિન્ટના, બોલિવિયા અને ચિલીના ભાગોનો સમાવેશ થાય છે.
- લિથિયમ નનું ‘સફેદ સોનું’ (White Gold) બની ગયું છે કારણ કે તેની માંગ ઉચ્ચ ક્ષમતાની રિચાર્જબલ બેટરીમાં ઉપયોગને કારણે વધી રહી છે.
- તે એક રાસયાણિક તત્વ છે જેનું પ્રતીક છે (Li).
- તે નરમ અને ચાંદીની સફેદ ધાતુ છે.
- તે પ્રમાણભૂત પરિસ્થિતિઓમાં સૌથી હલકું ધાતુ અને હળવું નક્કર તત્વ છે.

- તે અત્યંત પ્રત્યાધાતી અને જવલનશીલ છે, તેથી તેને ખનિજ તેલ તરીકે સંગ્રહિત કરવું જોઈએ.
- તે ક્ષારીય અને દુર્લભતા ધાતુ છે.
- આલ્કલી ધાતુઓમાં લિથિયમ, સોડિયમ પોટેશિયમ, રૂબિડિયમ, રેસિયમ અને ફેન્ચ્યુકોમિકલ તત્વનો સમાવેશ થાય છે. તેઓ હાઇડ્રોજન સાથે મળીને ગ્રૂપ -1 (group-1) બનાવે છે, જે આવર્ત કોષ્ટક (Periodic Table)ના એસ બ્લોક (s-block) માં સ્થિત છે.
- દુર્લભ ધાતુઓ (Rare Metals - RM)માં નિયોબિયમ (Nb), ટેન્ટલમ (Ta), લિથિયમ (Li), બેરલિયમ (Be), સેસિયમ (Cs) વગેરે અને દર્લભ જમીન તત્વો (Rare Earths - RE) જેવા દુર્લભ માટીના તત્વોમં સ્કેનડમ (Sc) અને ઇટ્રિયમ (Y) ઉપરાંત ફાનસ (La) થી લ્યેટેસિફમ (Lu) સુધીના તત્વનો સમાવેશ થાય છે.
- આ ધાતુઓનો ઉપયોગ ન્યુકિયર અને અન્યહાઈટેક ઉદ્યોગોજેવા કે ઈલેક્ટ્રોનિક્સ, ટેલિકોમ્યુનિકેશન, ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી, સ્પેસ, ડિફેન્સ વગેરેમાં થાય છે.

ઉપયોગો

- ઉપયોગી મિશ્ર ધાતુઓ બનાવવા માટે લિથિયમ ધાતુનો ઉપયોગ થાય છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, મોટર એન્જિનમાં સફેદ ધાતુના બરિંગ્સ બનાવવામાં, એલ્યુમિનિયમથી વિમાનના ભાગો બનાવવામાં અને મેર્નેશિયમ સાથે બગલ પ્લેટ બનાવવામાં.

થર્મોન્યુક્લિયર પ્રતિક્રિયાઓમાં

- ઈલેક્ટ્રોકેમિકલ કેશિકાઓના ઉત્પાદનમાં ઈલેક્ટ્રોક વાહનો, લેપટોપ વગેરેના ઉત્પાદનમં લિથિમય એક મહત્વપૂર્ણ ઘટક છે.
- સૌથી વધુ ભંડાર ઘરાવતા દેશો :
- ચિલી > ઓસ્ટ્રેલિયા > આર્જેન્ટિના

Back to basics : થર્મોન્યુક્લિયર પ્રતિક્રિયાઓમાં

- ડિરેક્ટોરેટ ઓફ એટોમિક મિનરલ્સ (ભારતના પરમાણુ ઊર્જા આયોગ હેઠળ) ના સંશોધકોએ તાજેતરના સર્વેક્ષણોથી દક્ષિણ કષ્ણાંટક માંડ્યા જિલ્ખામાં જમીનના નાના ભાગમાં 14,100 ટન ના લિથિયમ ભંડારની હાજરીનો અંદાજ લગાવ્યો છે.
- ભારતની પ્રથમ લિથિયમ રિઝર્વ સાઈટ પણ મળી આવી હતી.

ભારતમાં અન્ય સંભવિત સ્થળો

- રાજસ્થાન, બિહાર અને આંધ્રપ્રદેશમાં મેજર માઈક્રો બેલ્ટ્સ.
- ઓડિશા અને છતીસગઢમાં પેગમાટિટ (આનેય ખડકો) પણ હાજર છે.

- રાજસ્થાનના સાંભર અને પચપાડની ખારા/ખારા પાણીની ટાંકી અને ગુજરાતના કચ્છના રણ.

સંબંધિત સત્તાવર પહેલ

- ભારતે આર્જેન્ટિનામાં સંયુક્ત રીતે લિથિયમનું અન્વેષણ કરવા માટે એક આર્જેન્ટિનાની કંપની સાથે કરાર કર્યો છે, જે વિશ્વની ત્રીજી સૌથી મોટી ધાતુનો ભંડાર ધરાવે છે.
- ખનિજ બિદેશ ઈન્ડિયા લિમિટેડનું પ્રાથમિક કાર્ય લિથિયમ અને કોબાલ્ટ વગેરે જેવી વિશિષ્ટ ખનિજ સંપત્તિનું અન્વેષણ કરવાનું છે.

વાયરોમાં લિથિયમ ઉત્પાદન

- ઈન્ડિયા ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ એસ્ટ્રોફિઝિક્સ (Indian Institute of Astrophysics-IIA) ના વૈજ્ઞાનિકોએ પહેલી વાર પુરાવા આપ્યા છે. કેહિલિયમ (He) મુખ્ય સંગ્રહાત્મક દરમિયાન ઓછા સમૂહના સૂર્યજેવા તારામોમાં લિથિયમ (Li)નું ઉત્પાદન સામાન્ય છે.

લિથિયમ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાનું લો.

1. ઉભરતી વૈશ્વિક લિથિયમ માંગ અને અન વધતી કિંમતોનાં કહેવાતા 'લિથિમય ટ્રાયએંગલ'માં રસ વધાર્યો છે
2. તે એક રાસયાણિક તત્વ છે જેનું પ્રતીક છે. (Li).
3. તે અત્યંત પ્રત્યાધાતી અને જવલનશીલ છે, તેથી તેને ખનિજ તેલ તરીકે સંગ્રહિત કરવું જોઈએ.
4. ઈલેક્ટ્રોકેમિકલ કેશિકાઓના ઉત્પાદનમાં ઈલેક્ટ્રોક વાહનો, લેપટોપ વગેરેના ઉત્પાદનમં લિથિમય એક મહત્વપૂર્ણ ઘટક છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) 1, 2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અને 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4

ખાદ્ય શૃંખલામાં આર્સેનિકની હાજરી

- બિહારમાં તાજેતરમાં હાથ ધરવામાં આવેલા એક અભ્યાસમાં જાણવા મળ્યું છે કે આર્સેનિક માત્ર જમીનના પણી ને જ નહીં પરંતુ ખાદ્ય શૃંખલાને પણ દૂષિત કરે છે.
- આ સંશોધન 'નેચર એન્ડ નેચર ઇન આર્સેનિક ઇન્ડયુઝ્ડ ટોક્સિસિટી ઓફ બિહાર' પ્રોજેક્ટનો એક ભાગ હતો, જેને સંયુક્ત રીતે યુનાઇટેડ કિંગડમમાં બ્રિટિશ કાઉન્સિલ અને ભારતમાં વિજ્ઞાન અને તકનીકી વિભાગ દ્વારા ભંડોળ પુરું પાડવામાં આવ્યું હતું.

મુખ્ય નિષ્કર્ષ

- ખાદ્ય શૂંખલાનું પ્રદૂષણ : મુખ્યત્વે ચોખા, ઘઉં અને બટાકામાં ખોરાકની સાંકળમાં આર્સેનિક નોંધવામાં આવ્યું છે.
- > ભૂગર્ભજળમાં આર્સેનિક દુષ્પણ દેશના ઘણા ભાગોમાં ગંભીર ચિંતાનો વિષય રહ્યો છે.
- > સર્વાજનિક જમીનના પાણીમાં હાજર છે અને ખેડૂતો દ્વારા સિંચાઈ માટે વ્યાપક પણે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે.
- > તેથી, ખાદ્ય શૂંખલામાં તેની હાજરીનું પણ આ જ કારણ છે.
- ખોરાક વિરુદ્ધ પાણીનું પ્રદૂષણ : સંશોધન અનુસાર, ખોરાકમાં આર્સેનિકનું પ્રમાણ પીવાલાયક પાણી કરતાં વધુ હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું, જ્યારે પીવાલાયક પાણીમાં આર્સેનિકનું હાલાનું સ્તર વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગનાઇઝેશન (WHO) ના 10 માઈકોગ્રામ પ્રતિ લિટર ($\mu\text{g/L}$)ના કામયાલાઉ માર્ગદર્શિકા ભાવથી ઉપર છે.

Back to basics : આર્સેનિક

- પરિચય : તે પૃથ્વીના પોપડા પર વ્યાપક પણે વિગતવાર ગંધરહિત અને સ્વાદહીન સબમેટલ (Metalloid) છે.
- > તે ઘણા દેશોમાં જમીનના પોપડા અને જમીનના પાણીમાં કુદરતી રીત મોટી માત્રામાં જોવા મળે છે.
- > તે તેના અકાર્બનિક સ્વરૂપમાં ખૂબ જેરી છે.
- આર્સેનિક જેર : તે પીવાના પાણી ઉપરાંત આર્સેનિકથી દૂષિત ખોરાક ખાઈને માનવ શરીરમાં પ્રવેશ કરે છે.
- > આર્સેનોસિસ એ આર્સેનિક જેર માટે દવાના ક્ષેત્રમાં વપરાતો શબ્દ છે, જે શરીરમાં મોટો માત્રામાં આર્સેનિકના સંગ્રહને કારણે થાય છે.
- > તે આવશ્યક એન્જાઈમ્સના પ્રતિબંધ દ્વારા આરોગ્યને પ્રતિકૂળ અસર કરે છે, જે વિવિધ પ્રકારની વિકલાંગતા તેમજ આખરે મૃત્યુ તરફ દોરી શકે છે.
- > પીવાના પાણી અને ખોરાક મારફતે આર્સેનિકના લાંબા સમય સુધી સંપર્કમાં રહેવાથી ત્વચા પર કેન્સર અને ઘા થઈ શકે છે. તેને હદયરોગ અને ડાયાબિટીસ સાથે પણ સંકળાયેલું માનવામાં આવે છે.
- > ગર્ભશય અને બાળપણમાં જોખમને જ્ઞાનાત્મક વિકાસ પર નકારાત્મક અસરો અને યુવાનોમાં વધતા મૃત્યુદર સાથે જોડવામાં આવ્યું છે.
- લેવામાં આવેલા પગલાં : “સલામત રીતે સંચાલિત પીવાના પાતી સેવાઓ” તરીકે ઓળખાતા ટકાઉ વિકાસ માટેના એજન્ડાના 2030ના સૂચકમાં વસ્તીને પીવાનું પાણી પહોંચાડવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે જે ગટરના દુષ્પણ અને આર્સેનિક સહિતના અગ્રતા રાસાયણિક દુષ્પકોણી મુક્ત છે.
- > જળ જીવન મિશનની કલ્પના કરવામાં આવી છે કે 2024 સુધીમાં ગ્રામીણ ભારતના તમામ ઘરોને વ્યક્તિગત

દરગથ્થું નળ જોડાણ મારફતે સુરક્ષિત અને પૂર્તું પીવાનું પાણી પૂરું પાડવામાં આવે છે.

- > તાજેતરમાં જળ જીવન મિશન (અર્બન)નું પણ લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું છે.

આગામીનો રસ્તો

- > પીવાના પાણીની ગુણવત્તા તેમજ સિંચાઈના પાણીની ગુણવત્તા પર નજર રાખવાની તાતી જરૂર છે.
- > પ્રોત્સાહન આપીને શમનને સફળ બનાવવાની જરૂર છે.
- > ઉપચારાત્મક પગલાંમાં ભૂગર્ભજળમાંથી આર્સેનિક કાઢવામાં આવ્યા પણી વૈકલ્પિક જળચર શોધવા, જળચરના અંતિમ સ્તરને ઘટાડવું, કૃત્રિમ રિચાર્જ દ્વારા દૂષિત પદાર્થોને ઘટાડવા, પીવાલાયક પાણી પ્રદાન કરવા વગેરે જેવા વિવિધ વિકલ્પોનો સમાવેશ થાય છે.

ખાદ્ય શૂંખલામાં આર્સેનિકની હાજરી વિશે નીચેના

વિદ્યાનો દ્વારાનામાં લો.

1. આર્સેનિક માત્ર જમીનના પણા ને જ નહીં પરંતુ ખાદ્યશૂંખલાને પણ દૂષિત કરે છે.
2. મુખ્યત્વે ચોખા, ઘઉં અને બટાકામાં ખોરાકની સાંકળમાં આર્સેનિક નોંધવામાં આવ્યું છે.
3. આર્સેનિક પૃથ્વીના પોપડા પર વ્યાપક પણે વિગતવાર ગંધરહિત અને સ્વાદહીન સબમેટલ (Metalloid) છે.
4. પીવાના પાણીની ગુણવત્તા તેમજ સિંચાઈના પાણીની ગુણવત્તા પર નજર રાખવાની તાતી જરૂર છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

કોવિડ-19 Mu વેરિયન્ટ

- > તાજેતરમાં વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગાનાઇઝેશન (WHO) એ વેરિએન્ટ્સ ઓફ ઈન્ટરેસ્ટ (વેરિએન્ટ્સ Variants of Interest-VOL)ની યાદીમાં કોવિડ-19નું નવું વેરિએન્ટ ઉમેર્યું છે અને તેનું નામ Mu (B.1621) રાખ્યું છે. તેણે નવા VOL તરીકે C.12 પણ ઉમેર્યું છે.
- > ઈન્ડિયન ARS-CoV-2 કન્સોર્ટિયમ ઓન ઇનોમિક્સ (Indian SARS-CoV Genomics Consortium-INSACOG) અનુસાર, ભારતે અત્યાર સુધી નવું Mu અને

- C.1.2 અને ડેલ્વા વેરિએન્ટ્સ અને તેના સબ-જેનસ ચિંતાનું મુખ્ય સ્વરૂપ (Variants of Concern-VOC) રહ્યા છે.

  - > C.1.2 એ દક્ષિણ આફ્રિકામાં વર્ણવામાં આવલા C.1 વેરિએન્ટનું સબજેનસ છે, પરંતુ તે વૈશ્વિક સ્તરે ફેલાવાવાનું બાકી છે.

Back to basics : परिचय

- > Mu, B.1.621 વેરિએન્ટ વંશ સાથે સંબંધિત છે અને તેનું નામ ગ્રીક મૂળાક્ષરના બારમાં અક્ષર પરથી રાખવામં આવ્યું છે. તે પહેલી વાર જાન્યુઆરી 2021 માં કોલંબિયામાં મળી આવ્યું હતું.
  - > તેમાં પરિવર્તનોનું જૂથ છે જે સંભવિત રોગપતિકારક શક્તિ નિવારણ ગુણધર્મો સૂચવે છે. તેમાં સ્પાઈક પ્રોટીન અને એમિનો એસિડ ફેરફારોને અસર કરતા ઘણા વિકલ્પો છે.
  - > તેમાં ભ્યુટેશન (Mutations), E484K, N501Y, P681H, D614G જોવા મળ્યા છે, જે અન્ય VOI અને VOCમાં નોંધાયા છે.
  - > WHO ઓ દ્વારા મોનિટર થનારી આ પાંચમી 'વેરીએન્ટ ઓફિટરને' છે. રસના અન્ય ચાર પ્રકારો નીચે મુજબ છે :
  - > એટા (વંશ B.1.525), આયતો (વંશ B.1.526), કપ્પા (વંશ B.1.617.1) અને લેબડા (વંશ C.37).

વેરીએન્ટ ઓફ ઇટરેસ્ટ

- આ કેટેગરીમાં એવા પ્રકારોનો સમાવેશ થાય છે જેમાં આનુવંશિક ફેરફારો હોય છે જે સંપૂર્ણ પણે અંદાજિત છે અને ટ્રાન્સમિશન ક્ષમતા, રોગની તીવ્રતા અથવા રોગપ્રતિકારક ક્ષમતાને અસર કરવા માટે જાહીઠા છે.
  - આ પ્રકારોએ ઘણા આદેશો અને વસ્તી જૂથોમાં ગંભીર સમદાય પ્રસારણનું કારણ પણ બન્યું છે.

ਚਿੰਦਾਨੁ ਸਵਤ੍ਰਪ

- > વાયરસના આ પ્રકારન પરિણામે ચેપીતા વધે છે, વધુ ગંભીર બીમારી (દા.ત. હોસ્પિટલમાં દાખલ થવું અથવા મૃત્યુ), અગાઉના ચેપ અથવા રસીકરણ દરમિયાન થતા એન્ટિબોડીઝમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો, સારવાર અથવા રસીઓની અસરકારકતાનો અભાવ અથવા ક્લિનિકલ સારવારમાં નિષ્ફળતા.
  - > અત્યાર સુધીમાં ચાર વેરિએન્ટ (આઢ્કા, બીટા, ગામા અને ડેલ્ટા) છે જેને 'વેરિએન્ટ ઓફ કન્સર્ન' તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું છે અને તેને મોટો ખતરો માનવામાં આવે છે.
  - > આઢ્કા (વંશ B.1.1.7, કહેવાતું 'યુશે વેરિયન્ટ'), બીટા (વંશ B.1.351, 'સાઉથ આફિકન વેરિએન્ટ'), ગામા (વંશ P.1, 'બ્રાઝિલ વેરિએન્ટ'), ડેલ્ટા (વંશ B.1.617.2).

ਪਰਿਵਰ्तਨ, ਪ੍ਰਕਾਰੋ ਅਨੇ ਤਾਣਾ

- જ્યારે વાયરસ પોતાની પ્રતિકૂતિ બનાવે છે, ત્યારે તે હંમેશાં તેની સચોટ પ્રતિકૂતિ બનાવતો નથી.
  - આનો અર્થ એ છે કે સમય જતુંવાયરસ તેના આંનુવંશિક કુમની દ્રષ્ટિએ થોડો ફેરફાર કરવાનું શરૂ કરી શકે છે.
  - નવા પરિવર્તનો વાળા વાયરસને કેટલીક વાર વેરિએન્ટ કહેવામાં આવે છે. વિવિધતાઓ એક અથવા ઘણા પરિવર્તનોથી બદલાઈ શકે છે.
  - જ્યારે નવા વેરિએન્ટમાં મૂળ વારસ કરતાં વિવિધ કાર્યાત્મક ગુણધર્મો હોય છે અને તે વસ્તીમાં પોતાનો માર્ગ બનાવે છે, ત્યારે તેને કેટલીવાર વાયરસના નવા તાણ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
  - બધા તાણ એ વેરિએન્ટ છે પરંતુ બધા વેરિએન્ટ્સ તાણ નથી.

કોવિડ-19નું Mu વેરિએન્ટ વિશે નીચેના વિદ્યાનો છ્યાનમાં

61.

SpaceX એ પૃથ્વીની બ્રમણકષાની મુસાફરીમાં 4 ટેની અવકાશયાત્રીઓને લોન્ચ કર્યા

- SpaceX એ 15 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ તેની પ્રથમ ખાનગીફ ફલાઈટમાં ચાર ટ્રેની લોન્ચ કર્યા.
  - SpaceX એ બે પ્રતિયોગી વિજેતાઓ, તેમના પ્રાયોજક સાથે આરોગ્ય સંભાળ કાર્યકર સાથે “અર્થ-ઓર્બિટિંગ જર્ની” શરૂ કરી.
  - અંતરિક્ષ પ્રવાસમાં આ સૌથી મહત્વાકંક્ષી છલાંગ છે.
  - સૌ પ્રથમ ટ્રેની કું સાથે કોઈ પણ રોકેટ ભ્રમણ કક્ષામાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
  - તેઓ આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથક કરતાં 160 કિમી ઉચ્ચાઈએ અસામાન્ય રીતે ઉચ્ચ ભ્રમણકક્ષામાં પૃથ્વીની પ્રદક્ષિણા કરશે.

Back to basics : સ્પેસ એક્સપ્લોરેન્શન ટેકનોલોજીઝ**કોર્પોરેશન (SpaceX)**

- > SpaceX એક અમેરિકન એરોસ્પેસ ઉત્પાદક, અવકાશ પરિવહન સેવાઓ અને સંચાર કંપની છે. તેનું મુખ્ય મથક હોથોર્ન, કેલિફોર્નિયામાં છે. કંપનીની સ્થાપના એલોન મસ્ક દ્વારા 2002 માં અવકાશ પીરવહન ખર્ચ ઘટાડવામાં અને મંગળના વસાહતીકરણને સક્ષમ કરવાના હેતુથીકરવામાં આવી હતી.
- > SpaceX ફાલ્કન 9 અનુભૂતિક ફાલ્કન હેવી લોન્ચ વાહનો, રોકેટ એન્જિન, કૂડ સ્પેસકાફિટ, ડ્રેગન કાર્ગો અને સ્ટાલિંક કમ્પ્યુનિકેશન સેટેલાઈટનું ઉત્પાદન કરે છે.

ખાદ્ય શૃંખલામાં આર્સેનિકની હાજરી વિશે નીચેના**વિધાનો ઘ્યાનમાં લો.**

1. SpaceX એ 15 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ તેની પ્રથમ ખાનગીફ ફલઈટમાં ચાર ટ્રેની લોન્ચ કર્યા.
  2. તેઓ આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથક કરતાં 160 કિમી ઉચ્ચાઈએ અસામાન્ય રીતે ઉચ્ચ ભ્રમણકક્ષામાં પૃથ્વીની પ્રાણીકરણ કરશે.
  3. SpaceX એક અમેરિકન એરોસ્પેસ ઉત્પાદક, અવકાશ પરિવહન સેવાઓ અને સંચાર કંપની છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1,2 અને 3

ISRO પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 પ્રક્રિયા વિકસાવશે

- > ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંગઠન (ISRO) પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 પ્રક્રિયા વાહનો વિકસાવવાની તકનીકો પર કામ કરી રહ્યું છે.
- > નવી તકનીક ISROને તેના GSLV Mk-3 લોન્ચ વાહનોને ઊભી રીતે (veritical landing) ઉત્તારવામાં મદદ કરશે.
- > આ ટેકનોલોજીથી ISRO લોન્ચ હીક્લના પહેલા અને બીજા તબક્કાને પણ રિકવર કરવા માંગે છે.
- > પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 લોન્ચ વાહન વિકસથી ISROને નાણાં બચાવવામાં પણ મદદ મળશે.

Back to basics : GSLV Mk-3

- > ચંદ્રયાન-2 અવકાશયાનના પ્રક્રિયા વાહન તરીકે પસંદ કરવામાં આવેલા આ પ્રક્રિયા વાહન ત્રણ તબક્કાનું હેવી લિફ્ટ લોન્ચ હીક્લન છે. ISRO દ્વારા તેને વિકસાવવામાં આવ્યું છે. તેમાં બે નક્કર સ્ટ્રેપ-ઓન્સ, કોર લિક્ઝિવડ બૂસ્ટર અને કાટોજેનિક અપર સ્ટેજનો સમાવેશ થાય છે. તે 4 ટનના ઉપગ્રહોને જીઓસિન્કોન્સટ્રાન્સફર ઓર્બિટ (GRO) અને 10 ટન ઉપગ્રહોને લો અર્થ ઓર્બિટ (LEO) સુધી લઈ જવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે. GSLV Mk IIIની GSLV-Mk III-D1 નામની પ્રથમ વિકસાલક્ષી ઉડાને 5 જૂન, 2017ના રોજ GSAT-19 ઉપગ્રહોને જીઓસિન્કોન્સટ્રાન્સફર ઓર્બિટ (GRO)માં સફળતાપૂર્વક સ્થાપિત કર્યો હતો. GSLV MkIII-M1એ ચંદ્રયાન-2નું સફળતાપૂર્વક પ્રક્રિયા કર્યું.

ISRO reusable GSLV Mk-3 પ્રક્રિયા વાહન વિશે નીચેના વિધાનો ઘ્યાનમાં લો.

1. ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંગઠન (ISRO) પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 પ્રક્રિયા વાહનો વિકસાવવાની તકનીકો પર કામ કરી રહ્યું છે.
2. નવી તકનીક ISROને તેના GSLV Mk-3 લોન્ચ વાહનોને ઊભી રીતે (veritical landing) ઉત્તારવામાં મદદ કરશે.
3. પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 લોન્ચ વાહન વિકસથી ISROને નાણાં બચાવવામાં પણ મદદ મળશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1,2 અને 3

ગ્રાઉન્ડસવેલ રિપોર્ટ : બેંક

- > વિશ્વ બેંક દ્વારા તાજેતરમાં બહાર પાડવામાં અવેલા ગ્રાઉન્ડસવેલ રિપોર્ટમાં સંકેત આપવામાં આવ્યો છે કે જળવાયું પરિવર્તન 2050 સુધીમાં વિશ્વના છ મોટા પ્રદેશોમાં 216 મિલિયન લોકોને તેમના દેશોમાંથી સ્થાનાંતરિત કરવમાં આવી શકે છે.
- > 2030ની શરૂઆતમાં આબોહવા સ્થળાંતરના આંતરિક હોટસ્પોટ બહાર આવી શકે છે, જ્યારે 2050 સુધીમાં આ સંખ્યા ઝડપથી વધશે.

Back to basics : અહેવાલ વિશે

- ફર્સ્ટ ગ્રાઉન્ડસવેલ રિપોર્ટ :
- > તે વર્ષ 2018માં પ્રકાશિત થયું હતું. અને ભવિષ્યના આબોહવા સ્થળાંતરના સ્કેલ, ટ્રેજેક્ટરી અને અવકાશી પેટર્નને સમજવા માટે મજબૂત અને નવીન મોડેલિંગ અભિગમોનો ઉપયોગ કરે છે, જે મુખ્યત્વે સબ-સહાર આફિકા, દક્ષિણ એશિયા અને લેટિન અમેરિકા જેવા ત્રણ પ્રદેશો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- બીજો ગ્રાઉન્ડસવેલ રિપોર્ટ :
- > આ પ્રથમ અહેવાલનું વિસ્તરણ છે, જેમાં ત્રણ નવા પ્રદેશોને પણ આવરી લેવામાં આવ્યા છે : 'મધ્ય પૂર્વ અને ઉત્તર આફિકા' પૂર્વ એશિયા અને પેસિફિક' અને 'પૂર્વ યુરોપ અને મધ્ય એશિયા'.
- > તે 'મશરેક' (આરબ વિશ્વનો પૂર્વભાગ) અને 'સ્મોલ આઈલેન્ડ ડેવલપિંગ સ્ટેટ્સ' (SIDS)માં આબોહવા સંબંધિત ગતિશીલતાનું ગુણાત્મક વિશ્લેષણ પણ પ્રદાન કરે છે.

મહત્વ

- > બંને અહેવાલોનું સંયુક્ત સમાપન વૈશ્વિક સ્તરે આંતરિક આબોહવા સ્થળાંતર સંભવિત સ્કેલનું વૈશ્વિક ચિત્ર પ્રદાન કરે છે.

પરિણામ

- આંતરિક આબોહવા સ્થાનાંતર કરનારાઓ : વિશ્વના છ પ્રદેશોમાં ઓછામાં ઓછા 216 મિલિયન લોકો (2050 સુધી) આંતરિક આબોહવા સ્થળાંતરિત હોઈ શકે છે. આ વિસ્તારોની કુલ અંદાજિત વસ્તીના લગભગ 3% છે.
- સબ-સહારા આફિકા : 85.7 મિલિયન આંતરિક આબોહવા સ્થળાંતરિત કરનારાઓ (કુલ વસ્તીના 4.2%)
- પૂર્વ અવેશિયા અન પેસિસફિક : 48.4 મિલિયમ (2.5%)
- દક્ષિણ એશિયા : 40.5 મિલિયમ (1.8%)
- ઉત્તર આફિકા : 19.3 મિલિયમ (9%)
- લેટિન અમેરિકા : 17.1 મિલિયમ (2.6%)
- પૂર્વ યુરોપ અને મધ્ય એશિયા : 5.1 મિલિયમ (2.3%).

- સૌથી સંવેદનશીલ વિસ્તારો :
- > આંતરિક આબોહવા સ્થળાંતરનું પ્રમાણ સૌથી નબળા અને આબોહવા-સંવેદનશીલ વિસ્તારોમાં સૌથી મોટું હશે.
- પેટા-સહારા આફિકા :
- > રષીકરણ, નાજુક દરિયાકિનારો અને કૃષિ પર વસ્તી નિર્ભરતા સૌથી વધુ સંવેદનશીલ પ્રદેશમાં સૌથી વધુ સ્થળાંતર કરનારાઓને જોશે.
- ઉત્તર આફિકા :
- > અહીં આબોહવા સ્થળાંતર કરનારાનું સૌથી મોટું પ્રમાણ (9%) હોવાનો અંદાજ છે.
- > આ મોટા ભાગે પાણીની તીવ્ર અછત તેમજ ગીય વસ્તીવાળા દરિયાકંઠાના વિસ્તારોન અને નાઈલ ડેલ્ટામાં દરિયાની સપાટીમાં વધારાની અસરોને કારણે છે.
- દક્ષિણ એશિયા :
- > દક્ષિણ એશિયામાં બાંગલાદેશ ખાસ કરીને પૂર અને પાક નિર્ષળતાનથી પ્રભાવિત છે, જે અંદાજિત આબોહવા સ્થળાંતર કરનારાઓમાં લગભગ અડધો છે, જેમાં 19.9 મિલિયન લોકોનો સમાવેશ થાય છે, વર્ષ 2050 સુધીમાં નિરાશાવાદી દૃશ્ય હેઠળ મહિલાઓનું વધતું પ્રમાણ આગળ વધી રહ્યું છે.

નીતિ ભવામણો

- ઉત્સર્જન ઘટાડો :
- > પેરિસ સમજૂતીના પાંચ વર્ષ બાદ વિશ્વ 2100 સુધીમાં ઓછામાં ઓછું 3 ડિગ્રી સેલ્સિયસ ગલોબલ વોર્મિંગ માટે તૈયાર છે.
- > વૈશ્વિક ઉત્સર્જનને રોકવા માટે મહત્વાકંક્ષી કાર્યવાહી મુખ્ય સંસાધનો, આજીવિકા પ્રણાલીઓ અને શહેરી કેન્દ્રો પર જળવાયું પરિવર્તનની અસરોના બોજને ઘટાડવા માટે નિર્ણાયક છે જે લોકોને કટોકટીમાં સ્થળાંતર માટે પ્રેરિત કરી શકે છે.
- સમાવેશી અને કસ્ટમાઇઝ્ડ વૃદ્ધિ માર્ગો :
- > વિકાસ યોજનમાં આંતરિક આબોહવા સ્થળાંતરને એકીકૃત કરવું ગરીરીના પરિબળો ધ્યાનમાં લેવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે જે લોકોને ખાસ કરીને આબોહવા પરિવર્તનની અસરો માટે સંવેદનશીલ બનાવે છે, જેમ કે વ્યવહારું આજીવિકા વિકલ્પોનો અભાવ અને નીચી ગુણવત્તાની સંપત્તિ.
- સ્થળાંતરના દરેક તબક્કા માટે યોજના :
- > આંતરિક આબોહવા સ્થળાંતર યોજનાનો અર્થ સ્થળાંતરના તમામ તબક્કાઓ માટે હિસાબ (સ્થળાંતર પહેલા, દરમિયાન અને પછી) થાય છે.
- > સ્થળાંતર પહેલાં, સ્થાનિક કસ્ટમાઇઝેશન સોલ્યુશન્સ સમુદ્ધાયોને એવી જગ્યાએ રહેવામાં મદદ કરી શકે છે જ્યારે સ્થાનિક કસ્ટમાઇઝેશન વિકલ્પો વ્યવહારું હોય છે.

- स्थणांतर दरभियान, नीतिओं अने रोकाणो एवा लोको माटे गतिशीलताने सक्षम करी शके छे जेमने अनिवार्य आबोहवाना जोखमोथी दूर जवानी जडूर छे.
- स्थणांतर पछी, आयोजन एसुनिश्चित करी शके छे के मोकलवुं अने मेणववुं बने विस्तारो तेमनी वस्तीनी जडूरियातो अने आकांक्षाओने पहाँची वणवा माटे सारी रीते सज्ज छे.
- रोकाण : प्राहेशिक अने देश स्तरे आंतरिक आबोहवा स्थणांतरने वधु सारी रीते समजवा माटे, नवा अने वधु सचोट डेटास्ट्रोतो अने विभिन्न आबोहवा परिवर्तन असरो सहित मोटा पाये संशोधनमां वधु रोकाणनी जडूर छे.
- आबोहवा परिवर्तन अने स्थणांतर पडकारोने पहाँची वणवा वैश्विक प्रयासो.
- केनकुन कस्टमाईजेशन फेमवर्क (2010):
  - युनाइटेड नेशन्स फेमवर्क कन्वेन्शन ओन क्लार्टमेट चेन्ज (UNFCCC)2010 केनकुन ऐप्टेशन फेमवर्क (Cancun Adaptation Framework)मां जणवायु परिवर्तनना संदर्भमां गतिशीलतानो औपचारिक रीते समावेश करे छे, जेमां देशोने आबोहवा प्रेरित विस्थापन, स्थणांतर अने आयोजित स्थणांतर संबंधित तेमनी सामान्य परंतु विविध जवाबदारीओने ध्यानमां राखीने "सहकारने समजवा, संकलित करवा अने वधारवा" अपील करवामां आवी छे.
- UNFCCC टास्क फोर्स ओन डिस्प्लेसमेन्ट (2013):
  - विस्थापन पर UNFCCC टास्क फोर्सनी स्थापना वोर्सोफेमवर्क/मिकेनिझम हेठा करवामां आवी हती.
  - वोर्सो ईन्टरनेशनल मेकजिम फोर लोस एन्ड डेमेज अयानक अने धीभी गतिअे शरू थती आबोहवा परिवर्तननी असरथी थता नुक्सान अने नुक्सानने अटकाववा अने तेने दूर करवा पर ध्यान केन्द्रित करे छे, जेनमां गतिशीलता पर असरोनो समावेश थाय छे.
- पेरिस समजूती (2015):
  - पेरिस समजूतीनी प्रस्तावनामां कहेवामां आव्युं छे के जण वायु परिवर्तनने पहाँची वणवा माटे कार्यवाही करती वधते पक्षोअे स्थणांतर करनाराओ प्रत्येनी तेमनी संबंधित जवाबदारीओनो आदर करवो जोईअे, प्रसार करवो जोईअे अने विचारवुं जोईअे.
  - आपति जोखम घाटाडा माटे सेन्डाई फेमवर्क (2015-30):
    - सेन्डाई फेमवर्कमां आपति जोखम निवारण, जोखम घटाडवानी कार्यवाही माटेना लक्ष्यो अने प्राथमिकताओनी रूपरेखा आपवाम आवीछे, जेमां शासन अने पुनःप्राप्ति, पुनर्वसन अने पुनर्निर्माण मारक्षते आपति विरोधी तेयारी ने प्रोत्साहन आपवानो समावेश थाय छे.

- आ त्रष्ण विस्तारोमां आपत्तिना जोखमन घटाडवानी अने मेनजमेन्टमां स्थणांतर करनाराओने सामेल करवानीजडूरियात समावेष छे.
- शरणार्थीओ पर संयुक्त राष्ट्र वैश्विक समजूती (2016):
  - पर्यावरणीय गतिशीलताना ओपरेटरोने संबोधवा माटे विरिष्ट प्रतिबद्धताओ प्रदान करे छे अने आ प्रवृत्तिओथी असरग्रस्त कलोक माटे वधु सरक्षण सुनिश्चित करवाना उद्देश साथे नीति घडे छे.
  - सलामत, व्यवस्थित अने नियमित स्थणांतर माटे संयुक्त राष्ट्र वैश्विक समजूती (2019):
    - ते संयुक्त विश्वेषणने मज्ज्बूत करवानी अने वधु सारा भैपिंग, समजण अने अनुमानो द्वारा स्थणांतर प्रवृत्तिओने पहाँची वणवा मटे माहिती शेर करवानी जडूरियात पर भार मूके छे, जेम के अचानक अने धीभी गतिअे शरू थती कुदरती आपत्तिओ जे आबोहवा परिवर्तननी प्रतिकूण असरोने परिणामे पाण थर्ड शके छे.
    - स्थणांतर परनी संभवित असरोने ध्यानमां राखीने अनुकूलन अने लवचीक व्यूहरचना विकसाववी.
  - UNFCCC पार्टीओनी 24मी परिषद्दनो निर्णय (2018):
    - COP24निर्णय (UNFCCC टास्क फोर्स ओन डिस्प्लेसमेन्टना अहेवाल द्वारा अहेवाल) UNFCCC पक्षोअे स्थणांतर करवनाराओ अने विस्थापित व्यक्तिओ, मूळ समुदायो, परिवहन अने गंतव्यनी जडूरियातो पर विचार करवा अने श्रम गतिशीलता मारक्षते नियमित स्थणांतर मार्गोनी तको वधारीने आबोहवा परिवर्तनना संदर्भमां व्यवस्थित, सलामत, नियमित अने जवाबदारी पधीना स्थणांतर अने हिलचालने सरण बनाववा आमंत्रण आपे छे.

ग्राउन्डस्वेल रिपोर्ट विशेनी विधानो ध्यानमां तो :

1. 2030नी शरूआतमां आबोहवा स्थणांतरना आंतरिक होटस्पोट बहार आवी शके छे, ज्यारे 2050 सुधीमां आ संघ्या जडपथी वधशे.
2. ते 'मशरेक' (आरब विश्वनो पूर्वभाग) अने 'स्मोल आईलेन्ड डेवलपिंग स्टेट्स' (SIDS)मां आबोहवा संबंधित गतिशीलतानुं गुणात्मक विश्वेषण पाण प्रदान करे छे.
3. पेरिस समजूतीना पांच वर्ष बाट विश्व2100 सुधीमां ओधामां ओछुं 3 डिग्री सेल्सियस ग्लोबल वोर्मिंग माटे तेयार छे.
4. विस्थापन पर UNFCCC टास्क फोर्सनी स्थापना वोर्सोफेमवर्क/मेकअनिझम हेठा करवामां आवी हती. उपरोक्त आपेल निवेदनोमांथी क्यां निवेदनो योग्य छे ?
  - (A) 1,2 अने 3
  - (B) 2, 3 अने 4
  - (C) 1, 2 अने 4
  - (D) 1, 2, 3 अने 4

લેન્ડ રેકોર્ડ્સ (land records)

- કેન્દ્ર સરકારના જણાવ્યા અનુસાર ત્રણ સિવાય મોટાભાગના રાજ્યો દ્વારા કેન્દ્ર સરકારના ઈ-પોર્ટલ સાથે જમીનના રેકોર્ડને એકીકૃત કરવામાં આવ્યા છે.
- સરકારે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ખરીફ માર્કટિંગ સીઝન 2021-22માં ખરીદી નવી પદ્ધતિ મુજબ કરવામાં આવશે. જે ત્રણ રાજ્યોએ નોડલ પ્રોક્યુરેમેન્ટ એજન્સી, ફૂડકોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (FCI) સાથે તેમના ડિજિટલ જમીન રેકોર્ડને એકીકૃત કર્યા નથી તેમાં આસામ, ઉત્તરાંધ્ર અને જમ્મુ-કાશ્મીરનો સમાવેશ થાય છે.
- ખરીદી પહેલાં જમીનના રેકોર્ડનું કોશ ચેકિંગ કરવાથી એ સુનિશ્ચિત કરવામાં મદદ મળશે કે MSP વેપારીઓ સુધી નહીં પરંતુ ખેડૂતો સુધી પહોંચે.
- ખેડૂતો દ્વારા તેમની જમીન કે ભાડાની મિલકતમાં ઉગાડવામાં આવતો પાક સરકાર ખરીદશે.
- ખેડૂતોએ પોર્ટલ પર નોંધણી માટે જમીનના રેકોર્ડના ભૌતિક પુરાવા આપવાની જરૂર રહેશે નહીં.

યોજનાના ઉદ્દેશ

- આ વ્યવસ્થા એક યોક્કસ વિસ્તારમાં કેટલો પાક ઉગાડવામાં આવ્યો છે અને સરકાર વેપારીઓ પાસેથી નહીં પરંતુ વાસ્તવિક ખેડૂતો પાસેથી કેટલી ખરીદી કરે છે તે શોધવાના ઉદ્દેશો ૨૪૪ કરવામાં આવી હતી.

Back to basics : ડિજિટલ ઇન્ડિયા લેન્ડ રેકોર્ડ્સ

આધુનિકરણ કાર્યક્રમ (DILRMP)

- આ એક કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના છે જે હવે 950 કરોડના કુલ ખર્ચ સાથે 2020-21 સુધી લંબાવવામાં આવી છે. આ યોજના ભારતમાં યોગ્ય સંકલિત જમીન માહિતી વ્યવસ્થાપન પ્રણાલી (Integrated Land Information Management System - ILIMS) વિકસાવવા માટે અનેક રાજ્યોમાં જમીન રેકોર્ડના ક્ષેત્રમાં સમાનતાઓ બનાવવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- સંકલિત જમીન માહિતી વ્યવસ્થાપન પ્રણાલી (Integrated Land Information Management System - ILIMS) ILIMSમાં માલિકી, કરવેરા, જમીનનો ઉપયોગ, સ્થાન મર્યાદા, લોડ, જમીન મૂલ્ય વગેરે માહિતીની શામેલ છે.

જમીન રેકોર્ડ ડેટાબેઝને બેંકો સાથે જોડતું

- DILRMPના આગામી તબક્કામાં જમીન અને આપત્તિ વ્યવસ્થાપન જેવા ક્ષેત્રોમાં યોજનાઓના ઈનપુટ તરીકે પણ કામ કરશે.

લેન્ડ રેકોર્ડ્સ (land records) વિશે નીચેના વિધાનો

દ્યાનમાં લો :

1. કેન્દ્ર સરકારના જણાવ્યા અનુસાર ત્રણ સિવાય મોટાભાગના રાજ્યો દ્વારા કેન્દ્ર સરકારના ઈ-પોર્ટલ સાથે જમીનના રેકોર્ડને એકીકૃત કરવામાં આવ્યા છે.
2. ખરીદી પહેલાં જમીનના રેકોર્ડનું કોશ ચેકિંગ કરવાથી એ સુનિશ્ચિત કરવામાં મદદ મળશે કે MSP વેપારીઓ સુધી નહીં પરંતુ ખેડૂતો સુધી પહોંચે.
3. ILIMSમાં માલિકી, કરવેરા, જમીનનો ઉપયોગ, સ્થાન મર્યાદા, લોડ, જમીન મૂલ્ય વગેરે માહિતીની શામેલ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનો માંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3

ISRO પુનઃઉપયોગી (reusable)

GSLV Mk-3 પ્રક્ષેપણ વિકસાવશે

- ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંગઠન (ISRO) પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV MK-3 પ્રક્ષેપણ વાહનો વિકસાવવાની તકનીકો પર કામ કરી રહ્યું છે.
- નવી તકનીક ISROને તેના GSLV MK-3 લોન્ચ વાહનોને ઊભી રીતે (vertical landing) ઉતારવામાં મદદ કરશે.
- આ ટેકનોલોજીથી ISRO લોન્ચ વીકલના પહેલા અને બીજા તબક્કાને પણ રિકવર કરવા માંગે છે.
- પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV MK-3 લન્ચ વાહન વિકાસથી ISROને નાણાં બચાવવામાં પણ મદદ મળશે.

Back to basics : GSLV Mk-3

- ચંદ્રયાન-2 અવકાશયાનના પ્રક્ષેપણ વાહન તરીકે પસંદ કરવામાં આવેલા આ પ્રક્ષેપણ વાહન ત્રણ તબક્કાનું હેવી લિફ્ટ લોન્ચ વીકલ છે. ISRO દ્વારા તેને વિકસાવવામાં આવ્યું છે. તેમાં બે નક્કર સ્ટ્રેપ-ઓન્સ, કોર લિફ્ટિકવડ બૂસ્ટર અને કાયોજેનિક અપર સ્ટેજનો સમાવેશ થાય છે. તે 4 ટનના ઉપગ્રહને જીઓસિન્કોન્સ ટ્રોન્સફર ઓર્બિટ (GRO) અને 10 ટન ઉપગ્રહને લો અર્થ ઓર્બિટ (LEO) સુધી લઈ જવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે. GSLV Mk IIIની GSLV-Mk III-D1 નામની પ્રથમ વિકાસલક્ષી ઉડાને 5 જૂન, 2017ના રોજ GSAT-19 ઉપગ્રહને જીઓસિન્કોન્સ ટ્રોન્સફર ઓર્બિટ (GRO) માં સફણતાપૂર્વક સ્થાપિત કર્યો હતો. GSLV MkIII-M1એ ચંદ્રયાન-2નું સફણતાપૂર્વક પ્રક્ષેપણ કર્યું.

ISRO reusable GSLV Mk-3 પ્રક્રોપણ વાહન વિશે નીચેના વિદ્યાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંગઠન (ISRO) પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 પ્રક્રોપણ વાહનો વિકસાવવાકની તકનીકો પર કામ કરી રહ્યું છે.
2. નવી તકનીક ISROને તેના GSLV Mk-3 લોન્ચ વાહનોને ઊભી રીતે (vertical landing) ઉત્તારવામાં મદદ કરશે.
3. પુનઃઉપયોગી (reusable) GSLV Mk-3 લોન્ચ વાહન વિકસથી ISROને નાણાં બચાવવામાં પણ મદદ મળશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1,2 અને 3

કાઈમ ઈન ઇન્ડિયા રિપોર્ટ 2020 : NCRB

- તાજેતરમાં નેશનલ કાઈમ રેકોર્ડ બ્યૂરો (NCRB) દ્વારા કાઈમ ઈન ઇન્ડિયા રિપોર્ટ 2020 બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.
- જ્યારે વર્ષ 2020 માં રોગચાળાને કારણે રાષ્ટ્રીય લોકડાઉન (LOCKDOWNના મહિનાઓ) દ્વારા નિશ્ચિત એક વર્ષમાં મહિલાઓ અને બાળકો સામેના પરંપરાગત ગુનાઓમાં ઘટાડો જોવા મળ્યો હતો, આ દરમિયાન નાગરિક સંઘર્ષો (Civil Conflicts) મોટો વધારો જોવા મળ્યો હતો.

રમખાણો (નાગરિક સંઘર્ષ)

- કોમી રમખાણોમાં અગાઉના વર્ષની સામે 2020માં 96 ટકાનો વધારો નોંધાયો હતો.
- એકલા દિલ્હી પોલીસે આખા વર્ષમાં સૌથી વધુ કોમી રમખાણો નોંધ્યા હતા, એટલે કે 520 કેસ નોંધાયા હતા, જ્યારે 2020માં ઉત્તર પ્રદેશ (યુપી) માં કોમી હિંસાનો એક પણ કેસ નોંધવામાં આવ્યો ન હતો.
- શાતિના રમખાણોમાં લગભગ 50 ટકા, કૃષિ રમખાણોમાં 38 ટકાનો વધારો અને 'આંદોલન/મોરચા' દરમિયાન રમખાણોમાં 33 ટકાનો વધારો જોવા મળ્યા હતા.

પરંપરાગત અપરાધ

- મહિલાઓ, બાળકો અને ગુનાખોરી, ચોરી, ઘરફોડ ચોરી, લૂંટ સહિતના વરિષ્ઠ નાગરિકો સામેલ નોંધાયેલા કેસોની સંખ્યામાં લગભગ 2 લાખનો ઘટાડો થયો હોવા છતાં, હત્યાના કેસોમાં 1 ટકાનો નજીવો વધારો નોંધાયો છે.
- "હિંસક ગુનાઓ" (Violent Crimes)ની શ્રેષ્ઠીમાં સમાવિષ્ટ ગુનાઓમાં 0.5 ટકાનો ઘટાડો થયો હોવા છતાં, હત્યાના કેસોમાં 1 ટકાનો નજીવો વધારો નોંધાયો છે.

- દિલ્હી મહિલાઓ માટે સૌથી વધુ સંવેદનશીલ શહેર છે. વર્ષ 2020માં રાજ્યાનીમાં મહિલાઓ સામેના ગુનાના 10,093થી વધુ કેસ નોંધાયા હતા.

પાર્યાવરણીય ગુનાઓ

- 2020માં દેશમાં 'પાર્યાવરણ સંબંધિત ગુનાઓ' (Environment-related Offences) કેટેગરીના કેસોમાં 78.1 ટકાનો વધારો થયો હતો.

સાઇબર કાઈમ

- સાઇબર કાઈમ (પ્રતિ લાખ વસ્તીની ઘટનાઓ)નો દર પણ 2020માં વધીને 3.7 ટકા થયો છે જે 2019માં 3.3 ટકા હતો.

રાજ્ય સામેનો ગુનો

- વર્ષ 2019માં પણ 27 ટકાના ઘટાડા સાથે રાજ્ય સામેના ગુનાઓને લગતા કેસોમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો જોવા મળ્યો હતો.
- જોકે આ કેટેગરીમાં વધારો નોંધાવનાર ઉત્તર પ્રદેશ એકમાત્ર મોટું રાજ્ય હતું. પરંતુ મોટાભાગના રાજ્યો દ્વારા નોંધાયેલા 'જાહેર સંપત્તિને નુકસાન' કેસોની મોટી સંખ્યા CAA (નાગરિકતા સુધારા અધિનિયમ), 1954ની જોગવાઈઓ હેઠળ આવે છે.

Back to basics : રાજ્યવાર ડેટા

- નેશનલ કાઈમ રેકોર્ડસ બ્યૂરો : NCRBની સ્થાપના 1986માં કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ કરવામાં આવી હતી, જેથી પોલીસ તંત્ર આઈટી સોલ્યુશન્સ અને કિમિનલ ઇન્ટેલિજન્સ ઇન્પુટ્સ પ્રદાન કરીને ભારતીય પોલીસમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાનો અસરકારક રીતે અમલ કરી શકે.
- તેની સ્થાપના રાષ્ટ્રીય પોલીસ મંચ (1977-1981) અને ગૃહ મંત્રાલય (1985)ની સ્ટાક ફોર્સની ભલામણોના આધારે કરવામાં આવી હતી.
- NCRB દેશભરમાં વાર્ષિક વ્યાપક ગુનાના આંકડા ('કાઈમ ઈન ઇન્ડિયા' રિપોર્ટ) એકત્રિત કરે છે.
- 1953થી તેના પ્રકાશન પછી, આ અહેવાલ દેશભરમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિને સમજવામાં એક મહત્વપૂર્ણ સાધન તરીકે કામ કરે છે.
- NCRBના બીજા CCTNS ડેક્થોન અને સાઇબર ચેકેન્જ 2020-21નું ઉદ્ઘાટન કાર્ય નવી દિલ્હીમાં યોજાયું હતું.

કાઈમ ઈન ઇન્ડિયા રિપોર્ટ 2020 વિશે નીચેના વિદ્યાનો ધ્યાનમાં લો :

1. કોમી રમખાણોમાં અગાઉના વર્ષની સામે 2020માં 96 ટકાનો વધારો નોંધાયો હતો.
2. મહિલાઓ, બાળકો અને ગુનાખોરી, ચોરી, ઘરફોડ ચોરી, લૂંટ સહિતના વરિષ્ઠ નાગરિકો સામેલ નોંધાયેલા કેસોની સંખ્યામાં લગભગ 2 લાખનો ઘટાડો થયો છે.

3. 2020માં દેશમાં ‘પર્યાવરણ સંબંધિત ગુનાઓ’ (Environment-related Offences) કેટેગરીના કેસોમાં 78.1 ટકાનો વધારો થયો હતો.
4. NCRBની સ્થાપના 1986માં કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ કરવામાં આવી હતી.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
(A) 1,2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

ઓટો અને ડ્રોન ઉદ્યોગ માટે PLI યોજના

- તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય કેબિનેટ ભારતની ઉત્પાદન ક્ષમતાનો વધારવા માટે ઓટો, ઓટો-કમ્પોનન્ટ્સ અને ડ્રોન ઉદ્યોગો માટે 26,058 કરોડ રૂપિયાની ‘પ્રોડક્શન-લિંક પ્રોત્સાહન’ PLI યોજનાને મંજૂરી આપી છે.

- ઓટો, ઓટો-કમ્પોનન્ટ્સ અને ડ્રોન ઉદ્યોગો માટે શરૂ કરવામાં આવેલી ‘પ્રોડક્શન-લિંક ઇન્સેન્ટિવ્સ’ યોજના કેન્દ્રીય બજેટ 2021-22 દરમિયાન 13 ક્ષેત્રો માટે જાહેર કરવામાં આવેલી PLI યોજનાનો એક ભાગ છે, જેમાં 1.97 લાખ કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ શામેલ છે.
- ભારતની ‘સ્વાલંબન’ તરફની સફરમાં આ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે અને ભારતને ઓટો અને ડ્રોન ઉત્પાદન દેશોની ટોચની યાદીમાં સામેલ કરવામાં મદદ કરી શકે છે.

Back to basics :

‘પ્રોડક્શન-લિંક ઇન્સેન્ટિવ્સ’ યોજના

- માર્ચ 2020માં શરૂ કરવામાં આવેલી ‘પ્રોડક્શન-લિંક ઇન્સેન્ટિવ્સ’ યોજનાનો ઉદેશ સ્થાનિક એકમોમાં ઉત્પાદિત ઉત્પાદનોના વધતા વેચાણ અંગે કંપનીઓને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.
- ભારતમાં એકમો સ્થાપવા માટે વિદેશી કંપનીઓને અભંત્રણ આપવા ઉપરાંત, આ યોજનાનો ઉદેશ સ્થાનિક કંપનીઓને

પ્રથમ આવૃત્તિ

GPSC 1/2, PI, PSI/ASI/CONSTABLE,
Dy.SO, નાયન મામલતદાર, કલાર્ક,
તલારી, TET, TAT વગેરે વિવિધ
સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે
અત્યારે ઉપરોગી પુરતક

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

 સ્પર્ધાત્મક
પરીક્ષાઓમાં
રફતા કરવા
મહત્વાકાંઈલો
માટે

ભારતની એફેટ્ટાચ

- GPSCની નવી પરીક્ષા પદ્ધતિને અનુરૂપ સંપૂર્ણ પરીક્ષાલક્ષી પુરતક
- અગાઉની પરીક્ષામાં પૂર્ણ ગવેલા પ્રજ્ઞનોને યોટરવાઈજ સમાવેશ
- સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષામાં પૂર્ણતા પ્રજ્ઞનોને વ્યાનમાં રાખીને થયેલો ભારતના ઇતિહાસનો તદ્દન સરળ અભ્યાસ
- મહત્વની માહિતીના રિભિગન માટે ICE FACT અને CHAPTER FACTનો પ્રયોગ

સંપાદક
 મૌલિક ગોધિયા

- હાલના ઉત્પાદન એકમો સ્થાપવા અથવા વિસ્તૃત કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવાનો પણ છે.
- ઓટોમોબાઈલ્સ, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ, આઈટી હાર્ડવેર જેવા કે લેપટોપ, મોબાઈલ ફોન અને ટેલિકોમ ઉપકરણો, સફ્ટવર માલ, રાસાયણિક કોશિકાઓ, ફૂડ પ્રોસેસિંગ અને ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગ વગેરે માટે ઓટો સેક્ટર માટે આ યોજનાને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

ઓટો સેક્ટર માટે PLI યોજના

- તે પરંપરાગત પેટ્રોલ, ડિઝલ અને CNG સેગમેન્ટ્સ (આંતરિક દહન એન્જિન) ને આવરી લેતું નથી કારણ કે તેમની ક્ષમતા ભારતમાં પૂરતી ક્ષમતા છે.
- તે ફક્ત અધ્યતન ઓટોમોટિવ તકનીકો અથવા ઓટો ઘટકોને પ્રોત્સાહન આપે છે જેમની સપ્લાય ચેઈન ભારતમાં નબળી અથવા નિષ્ઠિય છે.
- તેનો ઉદ્દેશ નવી તકનીક અને સ્વચ્છ ઈધણ અર્થતંત્રને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- ચેમ્પિયન ઓરિજિનલ ઇક્વિપમેન્ટ મેન્યુફ્લેક્ચર (Original equipment Manufacturers-OEM)

યોજના

- તે વેચાણ મૂલ્ય સાથે જોડાયેલી યોજના છે, જે બેટરી ઇલેક્ટ્રિક વાહનો અને તમામ સેગમેન્ટના હાઈડ્રોજન ફયુલ સેલ વાહનોને લાગુ પડે છે.

ચેમ્પિયન પ્રોત્સાહન યોજના

- તે અધ્યતન તકનીકી ઘટકો, સંપૂર્ણ રીતે ખવડાવવામાં આવેલા (CKD) અથવા અર્ધ ટકોરા વાળી (SKD) કિટ, ટુ વીલર, થી વીલર, પેસેન્જર વાહનો, વાણિજ્યિક વાહનો અન ટ્રેક્ટરો માટે વેચાણ ક્રિમત માટેની યોજના છે.
- મહત્વ : આ યોજના અધ્યતન રાસાયણિક બેટરીઓ (Advanced Chemistry Cell) માટે અગાઉથી શરૂ કરવમાં આવેલી PLI સાથે ઇલેક્ટ્રિક વાહનોના ઉત્પાદનને પણ પ્રોત્સાહન આપશે અને ઇલેક્ટ્રિક વાહનો (FAME) યોજનાના ઉત્પાદનને ઝડપથી અપનાવવામાં આવશે.
- તે કાર્બન ઉત્સર્જન અને તેલની આયાત ઘટાડવામાં ફાળો આપશે.
- તે અધ્યતન તકનીકોનો ઉપયોગ કરીને ઓટો ઘટકોના ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપશે જે સ્થાનિકીકરણ, સ્થાનિક ઉત્પાદનના વેગ આપશે અને વિદેશી રોકાણને પણ આકર્ષિત કરશે.
- તે નવી સુવિધાઓ સ્થાપિત કરવામાં અને વધુ રોજગારીનું સર્જન કરવામાં મદદ કરશે. આનાથી ઓટોસેક્ટર માટે 7.5 લાખ નોકરીઓ પેઢા થવાની સંભાવના છે.

ડ્રોન ક્ષેત્ર માટે ઉત્પાદન-લિંક પ્રોત્સાહનો (PLI)

- પરિચય : જેમાં એરફેન, પ્રોપલ્શન સિસ્ટમ, પાવર સિસ્ટમ, બેટરી, પ્રારંભિક માપણી એકમ, ફિલાઈટ કન્ટ્રોલ મોડ્યુલ, ગ્રાઉન્ડ કન્ટ્રોલ સ્ટેશન, કોમ્પ્યુનિકેશન સિસ્ટમ, કેમેરા, સેન્સર, સ્પ્રેંડિંગ સિસ્ટમ, ઈરારજન્સી રિકવરી સિસ્ટમ અને ટ્રેકર્સ સહિત વિવિધ ડ્રોના ઘટકોનો સમાવેશ થાય છે.
- આનાથી નવા રોકાણને રૂ. 5,000 કરોડથી વધુનું પ્રોત્સાહન મળશે અને રૂ. 1,500 કરોડથી વધુનું વૃદ્ધિશીલ ઉત્પાદન અને લગભગ 10,000 નોકરીઓનું વધારાનું રોજગાર થવાથી સંભાવના છે.
- મહત્વ : તે ઉદ્યોગસાહસિકોને વૈશ્વિક ભજાર માટે ડ્રોન, ઘટકો અને સોફ્ટવર બનાવવા માટે પ્રયાસો કરવા પ્રોત્સાહિત કરશે. તે ડ્રોનના ઉપયોગ માટે વિવિધ અધિકાર ક્ષેત્રો પણ ખોલશે.
- તેનાથી આયાતા ઘટાડવામાં મદદ મળશે. હાલ 90 ટકા ડ્રોન ભારતમાં આયાત કરવામાં આવે છે.
- સરકારનો ઉદ્દેશ 2030 સુધીમાં ભારતનો વૈશ્વિક ડ્રોનનું કેન્દ્ર બનાવવાનો છે.

ઓટો અને ડ્રોન ઉદ્યોગ માટે PLI યોજના વિશે નીચેના

વિદ્યાનો ધ્યાનમાં લો :

1. ભારતની ‘સ્વાલંબન’ તરફની સફરમાં આ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે અને ભારતને ઓટો અને ડ્રોન ઉત્પાદન દેશોની ટોચની યાદીમાં સામેલ કરવામાં મદદ કરી શકે છે.
  2. ‘પ્રોડકન-લિંક ઇન્સેન્ટિવ્સ’ યોજનાનો ઉદ્દેશ સ્થાનિક એકમોમાં ઉત્પાદિત ઉત્પાદનોના વધતા વેચાણ અંગે કંપનીઓને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.
  3. ‘પ્રોડકન-લિંક ઇન્સેન્ટિવ્સ’ યોજનાનો ઉદ્દેશ સ્થાનિક એકમોમાં ઉત્પાદિત ઉત્પાદનોના વધતા વેચાણ અંગે કંપનીઓને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.
  4. આનાથી નવા રોકાણને રૂ. 5,000 કરોડથી વધુનું પ્રોત્સાહન મળશે
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ છે ?
- (A) 1,2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

યુનાઇટેડ ઈન સાયન્સ 2021 : WMO

- તાજેતરમાં વર્ક હવામાન સંસ્થા (WMO)એ ‘યુનાઇટેડ ઈન સાયન્સ 2021’ (United in Science 2021) નામનો અહેવાલ બાહર પાડ્યો છે.

- તે આબોહવા વિજાનના નવીનતમ શાનનું બહુ-સંગઠિત ઉચ્ચ સરીય સંકલન છે.
- આ અહેવાલનું સંકલન વિશ્વ હવામાન સંગઠન (WMO) દ્વારા સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ (UNEP), વિશ્વ આરોગ્ય સંગઠન, જળવાયુ પરિવર્તન પર આંતરરાષ્ટ્રકારી પેનલ (IPCC), ગ્લોબલ કાર્બન પ્રોજેક્ટ, વર્ક કલાઈમેટ રિસર્ચ પ્રોગ્રામ અને હવામાન કચેરી (યુકે)ના સહયોગથી કરવામાં આવ્યું છે.

આબોહવા પરિવર્તન

- વૈશ્વિક કોવિડ-19 રોગચાળાએ આબોહવા પરિવર્તનને ધીમું પાડ્યું નથી અને વિશ્વ હજી પણ કાર્બન ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો કરવાની સ્થિતિમાં પાછળ છે.
- આનાથી 2020માં CO2 ઉત્સર્જનમાં માત્ર કામચલાઉ ઘટાડો થયો છે.
- આફિકામાં ઉચ્ચ અક્ષાંશ અન સાહેલપ્રદેશ (Sahel Region) ધરાવતા વિસ્તારો તાજેતરના સમય કરતાં 2021-2025 સુધી વધે ભેજ્યુક્ત રહેવાની સંભાવના છે.
- ઘટાડાના લક્ષ્યાંકો પૂરા કરવામાં આવી રહ્યા નથી અને વૈશ્વિક ઉષ્ણતામાનને પૂર્વ-ઔદ્યોગિક સ્તરેથી ઘટાડીને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસ કરવા માટે પેરિસ સમજૂતના તેના લક્ષ્યથી વિશ્વ પાછળ રહેવાની સંભાવના વધી રહી છે.
- એવી અપેક્ષા છે કે આગામી પાંચ વર્ષમાં તાપમાન ઔદ્યોગિક પૂર્વના યુગથી અસ્થાયી રીતે 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસની મર્યાદાને પાર કરી જશે.

તાપમાન

- છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં સરેરાશ વૈશ્વિક તાપમાનની અર્થવ્યવસ્થાઓ અને સમાજો પર અસરો વધી રહી છે, ત્યારે વિશ્વભરમાં વિનાશક અસરો આત્યાંતિક હવામાનને વેગ આપી રહી છે.
- ગરમીનું મોજું, જંગલોમાં આગ અને હવાની નબળી ગુણવત્તા જેવા આબોહવાના જોખમો વિશ્વમાં માનવ સ્વાસ્થ્યને જોખમમાં મૂકે છે, જેના કારણે સંવેદનશીલ વસ્તી જોખમમાં મુકાય છે.

ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ

- છેલ્લા વર્ષ અને 2021ના પહેલા ભાગમાં વાતાવરણમાં મુખ્ય ગ્રીનહાઉસ વાયુઓની સાંક્રતા સતત વધી રહી હતી.

અશિભૂત બળતણ ઉત્સર્જન

- કોલસા, ગેસ, સિમેન્ટ વગેરેને કારણે અશિભૂત બળતણનું ઉત્સર્જન 2019ના સ્તરે પાછું આવ્યું હતું. પરંતુ 2021માં તેનાથી પણ વધુ હતું.

સમુદ્ર સપાટી

- 1900થી 2018 સુધી વૈશ્વિક સરેરાશ સમુદ્રની સપાટીમાં 20 સેમીનો વધારો થયો છે. જો એવું હોય તો, જે કેસોમાં વધારો જોવા મળ્યો છે. ઉત્સર્જન ઘટાડીને 2 ડિગ્રી સેલ્સિયસથી નીચેના ઉત્સર્જનને મર્યાદાદિત કરવામાં આવ્યું હોય તો પણ વૈશ્વિક સરેરાશ સમુદ્રની સપાટી 2100 સુધીમાં 0.3-0.6 મીટર વધાવાની અને 2300 સુધીમાં 0.3-3.1 મીટર વધાવાની સંભાવના છે.

કામના કલાકોમાં ઘટાડો

- વૈશ્વિક સ્તરે, 2000ની તુલનામાં 201માં અપેક્ષિત 103 અબજથી વધુ નોકરીઓના કામના કલાકોની સંખ્યામાં ઘટાડો થયો છે.
- ગરમી સંબંધિત મૃત્યુદુર અને વધતા તાપમાનને કારણો કામ ગુમાવવાને કારણો આ ઘટાડો થયો હતો.

સ્થાન

- વધુ દેશોએ લાંબા ગાળાની વ્યૂહરચના વિકસાવવી જોઈએ જે 2015ના પેરિસ કરારને અનુરૂપ છે.
- નેટ-ઝિરો પ્રતિબદ્ધતાઓ (Net-zero commitments) મજબૂત ટૂંકા ગાળાની નીતિઓ અને ક્રિયાઓ દ્વારા પૂર્ણ કરવાની જરૂર છે.
- તે વિસ્તારોમાં અનુકૂલન વ્યૂહરચના અપનાવવાની જરૂર છે, ખાસ કરીને નીચ્ચા દરિયાકાંઠાના વિસ્તારો, નાના ટાપુઓ, તેલા અને દરિયાકાંઠાના શહેરોમાં જ્યાં તેમનો અભાવ છે.
- કોવિડ-19 (Covid-19 recovery efforts) માંથી બહાર આપવાના પ્રયાસોને રાષ્ટ્રીય આબોહવા પરિવર્તન અને હાવની ગુણવત્તાની વ્યૂહરચના સાથે જોડવું જોઈએ જેથી જટિલ અને વ્યાપક આબોહવાના જોખમોમાંથી જોખમો ઘટાડી શકાય અને આરોગ્ય સહ-લાભો હાંસલ કરી શકાય.

આગામી રસ્તો

- હાલમાં, વિશ્વભરમાં લોકો અને તેમની આજીવિકાનું રક્ષણ કરવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે, લોકોના નિર્માણ અને અનુકૂળ થવા માટે ઓછામાં ઓછી 50 ટકા જાહેર આબોહવા નાણાંની લવચીકતા પ્રતિબદ્ધ કરવી જરૂરી છે.
- વધુમાં, વિવિધ દેશો વચ્ચે એકત્રાની જરૂર છે, જેમાં વિકાસશીલ દેશોને આબોહવાની કાર્યવાહીમાં મદદ કરવા માટે વિકસિત દેશો દ્વારા જળવાયુ નાણાંની પ્રતિજ્ઞાને પૂર્ણ કરવાનો સમાવેશ થાય છે.

યુનાઇટેડ ઇન સાયન્સ 2021 વિશે નીચેના વિદ્યાનો

દ્યાનમાં લો :

1. છેલ્લા વર્ષ અને 2021ના પહેલા ભાગમાં વાતાવરણમાં મુખ્ય ગ્રીનહાઉસ વાયુઓની સાંક્રતા સતત વધી રહી હતી.

2. વૈશ્વિક સતરે, 2000ની તુલનામાં 201માં અપેક્ષિત 103 અભજથી વધુ નોકરીઓના કામના કલાકોની સંખ્યામાં ઘટાડો થયો છે.
3. લોકોના નિર્માણ અને અનુકૂળ થવા માટે ઓછામં ઓછી 50 ટકા જાહેર આબોહવા નાણાંની લવચીકતા પ્રતિબદ્ધ કરવી જરૂરી છે.
4. છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં સરેરાશ વૈશ્વિક તાપમાન સૌથી વધુ નોંધાયું છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
 (A) 1,2 અને 3
 (B) 2, 3 અને 4
 (C) 1, 2 અને 4
 (D) 1, 2, 3 અને 4

વર્લ્ડ બેંક 'ઈઝ ઓફ કુંઇંગ બિઝનેસ' રિપોર્ટ બંધ કર્યો

- વર્લ્ડ બેંક તેના ઈઝ ઓફ કુંઇંગ બિઝનેસ રિપોર્ટ (અનુક્રમે 2017 અને 2019માં બહાર પાડવામાં આવેલા) 2018 અને 2020ની આવૃત્તિઓની 'નૈતિક બાબતો' સંબંધિત 'ડેટા ગેરરીટિઓ'ની તપાસ કર્યા બાદ તેનું પ્રકાશન બંધ કરશે.
- તે વ્યવસાય અને રોકાણના વાતાવરણનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે નવા અભિગમ પર કામ કરશે.

Back to basics : ઈઝ ઓફ કુંઇંગ બિઝનેસ' રિપોર્ટ

- વેપાર નિયમોના ઉદેશ અને પગલાંનું મૂલ્યાંકન કરવા અને 190 અર્થતંત્રોના જીવનચક અને તેમના હેઠળના વ્યવસાયને અસર કરતા દસ માપદંડનું માપન કરવા માટે આ અહેવાલો સૌપ્રથમ 200માં બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- આ અહેવાલના ધોરણોમાં વ્યવસાય શરૂ કરવો, બાંધકામ પરવાનગી, વીજણીની ઉપલબ્ધતા, સંપત્તિ નોંધણી, વિરાણની ઉપલબ્ધતા લયુમતી રોકાણકારોનું રક્ષણ, કરવેરાની ચુકવણી સરહદ પારનો વેપાર, કરાર અમલીકરણ અને નાદારીના ઉકેલોનો સમાવેશ થાય છે.
- તે 'ડિસ્ટન્સ ટુ ઇન્નિયર' (DTF) સ્કોર્સ પર આધારિત દેશોને રેન્કિંગ પ્રદાન કરે છે જેવૈશ્વિક શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓના સંદર્ભમાં અર્થતંત્ર વચ્ચેના તફાવતોને પ્રકાશિત કરે છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, 75ના સ્કોરનો અર્થ એ છે કે અર્થતંત્ર તમામ અર્થતંત્રોમાં અને સમગ્ર સમયમાં શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શનની નિર્ધારિત મર્યાદાથી 25 ટકા પોઈન્ટ દૂર હતું.

ભારતનું પ્રદર્શન

- ભારત ટોચની 10 અર્થવ્યવસ્થાઓમાં સ્થાન મેળવવામાં સફળ રહ્યું હતું, ખાસ કરીને 2017, 2018 અને 2019માં બહાર

પાડવામાં આવેલા ત્રણ અહેવાલોમાં "સૌથી નોંધપાત્ર સુધારો" દર્શાવ્યો હતો.

- ઈઝ ઓફ કુંઇંગ બિઝનેસ ઈન્ડેક્સમાં 190 દેશોમાં ભારતનું રેન્કિંગ 2014માં 142થી સુધીરીને 2015માં 130, 2017માં 100, 2018માં 77 અને 2019માં 63 દેશોમાં જેવા મળ્યું હતું.
- ઓક્ટોબર 2019માં પ્રકાશિત તાજેતરના અહેવાલમાં વેપાર કરવાની સરળતામાં ભારતને 63મું સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.
- ભારતે અન્ય ટોચના સુધારકો સાથે મળીને 2018-19માં 59 નિયમનકારી સુધારાઓ અમલમાં મૂક્યા હતા, જે વિશ્વમાં નોંધાયેલા તમામ સુધારાઓમાં પાંચમાં ભાગનો હતો.
- વર્ષ 2018-19 દરમિયાન ભારતે 'વ્યવસાય શરૂ કરવો', 'બાંધકામ પર વાનગી સાથે વ્યવહાર', 'સરહદો પાર વેપાર' અને નાદારીનો ઉકેલ' જેવા માપદંડોમાં સુધારાઓ અમલમાં મૂક્યા હતા. સરકારનું લક્ષ્ય 2020 સુધીમાં ટોચની 50 અર્થવ્યવસ્થાઓમાં સ્થાન મેળવવાનું હતું.
- ભારત માટે આ સ્કોર માત્ર બે શહેરોના કવરેજ પર આધારિત હતો, જેમાં મુંબઈને 47 ટકા અને હિલ્ડીને 53 ટકા આપવામાં આવ્યું હતું.

વર્લ્ડ બેંક

- પરિયય : તેની સ્થાપના 1944માં ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (International Bank for Reconstruction and Development-IBRD)માં આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાં ભંડોળ (IMF) સાથે કરવામાં આવી હતી.
- IBRDને વર્લ્ડ બેંક તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- વિશ્વ બેંક જૂથ એ ટકાઉ ઉકેલો માટે કામ કરતી પાંચ સંસ્થાઓની અનન્ય વૈશ્વિક ભાગીદારી છે જે ગરીબી ઘટાડે છે અને વિકાસશીલ દેશોમાં સહિયારી સમૃદ્ધિનું નિર્માણ કરે છે.
- સભ્ય : હાલમાં તેમાં 189 સભ્ય દેશો છે.
- ભારત એક સભ્ય રાષ્ટ્ર પણ છે.
- મુખ્ય અહેવાલો :
- ઈઝ ઓફ કુંઇંગ ઈન્ડેક્સ
- વર્લ્ડ બેંક પાંચ મંદ્રા વિકાસ સંસ્થાઓ : ઇન્ટરનેશનલ બેંક રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD): તે લોન, ઋણ, અને ગ્રાન્ટ પૂરી પાડે છે.
- ઇન્ટરનેશનલ ડેવલપમેન્ટ ઓસોસિએશન (IDA): તે ઓછી આવક ધરાવતા દેશોને ઓછી અથવા વ્યાજ મુક્ત લોન પૂરી પાડે છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાં નિગમ (IFC): તે કંપનીઓ અને સરકારોને સંપત્તિનું રોકાણ, સલાહ અને વ્યવસ્થાપન પ્રદાન કરે છે.
- બાહુપદ્ધીય રોકાણ ગેરંટી ઓજન્સી (MIGA): તે વિરાણકર્તાઓ અને રોકાણકારોને યુદ્ધ જેવા રાજકીય જોખમો સામે રક્ષણ પૂરું પાડવાનું કામ કરે છે.

- આંતરરાષ્ટ્રીય રોકાણો વિવાદોના સમાધાન માટેનું કેન્દ્ર (ICSID): તે રોકાણકારો અને દેશો વચ્ચે ઉદ્વચ્છતા રોકાણો વિવાદોના સમાધાન અને મધ્યસ્થતા માટે સુવિધાઓ પ્રદાન કરે છે.
- ભારત તેનો સભ્ય નથી.

'ઈઝ ઓફ કુષ્ઠંગ બિજનેશ' રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારા લો :

1. તે વ્યવસાય અને રોકાણના વાતાવરણનું મૂલ્યકન કરવા માટે નવા અભિગમ પર કામ કરશે.
  2. ભારત ટોચની 10 અર્થવ્યવસ્થાઓમાં સ્થાન મેળવવામાં સફળ રહ્યું હતું.
  3. વિશ્વ બેંક જૂથ એ ટકાઉ ઉકેલો માટે કામ કરતી પાંચ સંસ્થાઓની અનન્ય વૈશ્વિક ભાગીદારી છે.
  4. હાલમાં તેમાં 189 સભ્ય દેશો છે
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
- (A) 1,2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

ભારતીય રેલવે રેલ કૌશલ વિકાસ યોજના શરૂ કરી

- ભારતીય રેલવે એ પ્રધાનમંત્રી કૌશલ વિકાસ યોજન (Pradhan Mantri Kaushal Vikas Yojana - PMKVY)ના નેજા હેઠળ “રેલ કૌશલ વિકાસ યોજના (Rail Kaushal Vikas Yojana-RKVV)” શરૂ કરી છે.
- RKVVનું લોકાપ્રથ્મા રેલવે પ્રધાન અંગ્રિવાની વૈષ્ણવે કર્યું હતું.
- આ મિશન ભારતભરની 75 રેલવે તાલીમ સંસ્થાઓની મદદથી એક પ્રવેશ સ્તરની તાલીમ પ્રદાન કરશે.
- આ મિશન ‘સ્વતંત્રતાના અમૃત મહોત્સવ’ના ભાગરૂપે ઉદ્ઘોગને લગતી કુશળતામાં પ્રવેશ સ્તરની તાલીમ આપીને યુવાનોને સશક્ત બનાવવાનો પ્રયાસ કરે છે.

મિશનનું મહત્વ

- આ મિશનમાં પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના કૌશલ્ય વિકાસના વિઝનને આવરી લેવામાં આવ્યું છે. આ મિશનમાં લગભગ 50,000 યુવાનોને તાલીમ મળશે. આ મિશનનો ઉદ્દેશ ગુણાત્મક સુધારો લાવવા માટે અનેક વેપારોમાં યુવાનોને તાલીમ કુશળતા આપવાનો છે. આ મિશન હેઠળ અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં પણ તાલીમ આપવામાં આવશે. તેનાથી યુવાનોની રોજગારીની

ક્ષમતામાં સુધારો થશે તેમજ સ્વરોજગારીની કુશળતામાં સુધારો થશે.

RKVV હેઠળ તાલીમ

- આ મિશન હેઠળ ત્રણ વર્ષના ગાળામાં 50,000 ઉમેદવારોને તાલીમ આપવામાં આવશે. પ્રારંભિક તબક્કામાં 1000 ઉમેદવારોને તાલીમ આપવામાંઆવશે. યુવાનોને ચાર ટ્રેડ ઇલેક્ટ્રિશિયન, વેલ્ડર, મશીનિસ્ટ અને ફિટર્સની તાલીમ આપવામાં આવશે. આ મિશનમાં 100 કલાકની પ્રારંભિક મૂળભૂત તાલીમ શામેલ છે. પછીના તબક્કામાં જોનલ રેલવે તાલીમ કાર્યક્રમોમાં અન્ય વેપારોનો સમાવેશ કરશે. યુવાનોને મફત તાલીમ આપવામાં આવશે અને ઓનલાઇન મળેલી અરજીઓમાંથી મેટ્રિકમાં મેળવેલા ગુણાના આધારે સહભાગીઓની પસંદગી કરવામાં આવશે. 10મા પાસથી 18-35 વર્ષની વચ્ચેના ઉમેદવારો આ માટે અરજી કરવા માટે લાયક રહેશે.

રેલ કૌશલ વિકાસ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો

દ્વારા લો :

1. ભારતીય રેલવેએ પ્રધાનમંત્રી કૌશલ વિકાસ યોજના (PMKVY)ના નેજા હેઠળ “રેલ કૌશલ વિકાસ યોજના (RKVV)” શરૂ કરી છે.
  2. ભારત ટોચની 10 અર્થવ્યવસ્થાઓમાં સ્થાન મેળવવામાં સફળ રહ્યું હતું.
  3. આ મિશનમાં પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના કૌશલ્ય વિકાસના વિઝનને આવરી લેવામાં આવ્યું છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
- (A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

ઉત્તર પ્રેદેશ માતૃભૂમિ યોજના

- તાજેતરમાં ઉત્તર પ્રેદેશના મુખ્યમંત્રી યોગી આદિત્યનાથે રાજ્યમાં ‘ઉત્તર પ્રેદેશ માતૃ ભૂમિ યોજના’ (Uttar Pradesh Matri Bhumi Yojana) શરૂ કરવાની જાહેરાત કરી હતી.
- મુખ્યમંત્રી યોગી આદિત્યનાથના જણાવ્યા અનુસાર આ યોજનામાં સામાન્ય લોકોને વિકાસ કાર્યોમાં સામેલ કરવામાં આવશે. આ યોજના હેઠળ પ્રોજેક્ટ્સની કિંમતનો 50 ટકા હિસ્સો રાજ્ય સરકાર ઉઠાવશે અને બાકીના 50 ટકા ખર્ચ રસ ધરાવતા લોકો ભોગવશે.

- મુખ્યમંત્રી યોગી આહિત્યનાથે ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયતી રાજ વિભાગને આ યોજના શરૂ કરવા માટે એક કાર્ય યોજના તૈયાર કરવા જણાવ્યું છે. તેમણે એમ પણ કહું હતું કે, આ યોજના આરોગ્ય કેન્દ્રો, આંગણવાડી કેન્દ્રો, પુસ્તકાલયો, શાળાઓ, ખુલ્લા જીમ, સ્ટેડિયમ, ફાયર સ્ટેશનો, સોલાર સ્ટ્રીટ લાઈટ્સ વગેરેનું નિર્માણ કરી શકે છે. આ યોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ પંચાયતોને આત્મનિર્ભર બનવામાં મદદ કરવાનો છે.

ઉત્તર પ્રદેશ માતૃભૂમિ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાના લો :

- તાજેતરમાં ઉત્તર પ્રદેશના મુખ્યમંત્રી યોગી આહિત્યનાથે રાજ્યમાં ‘ઉત્તર પ્રદેશ માતૃ ભૂમિ યોજના’ (Uttar Pradesh Matri Bhumi Yojana) શરૂ કરવાની જહેરાત કરી હતી.
- મુખ્યમંત્રી યોગી આહિત્યનાથના જણાવ્યા અનુસાર આ યોજનામાં સામાન્ય લોકોને વિકાસ કાર્યોમાં સામેલ કરવામાં આવશે.
- આ યોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ પંચાયતોને આત્મનિર્ભર બનવામાં મદદ કરવાનો છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
 (A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
 (D) 1, 2 અને 3

MyGov Indiaનો પ્લેનેટેરિયમ ઇનોવેશન ચેલેન્જ (Planetarium Innovation Challenge)

- MyGov Indiaએ ભારતીય સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને ટેકનીકી ઉદ્યોગસાહસિકો માટે “પ્લેનેટેરિયમ ઇનોવેશન ચેલેન્જ” (Planetarium Innovation Challenge) શરૂ કરી છે.
- પ્લેનેટેરિયમ ચેલેન્જની શરૂઆત ભારતની બહાર સ્થિત ટેક કુંપનીઓ અને સ્ટાર્ટ-અપ્સને એક સાથે લાવવાના ઉદ્દેશ સાથે કરવામાં આવી હતી, જે સ્વદેશી પ્લેનેટેરિયમ સિસ્ટમ સોફ્ટવેર બનાવવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.
- આ સિસ્ટમ સોફ્ટવેર ઓગમેન્ટેડ રિયાલિટી (AR), વર્યુઅલ રિયાલિટી (VR) અને મર્જ થયેલી રિયાલિટી (MR) જેવી નવીનતમ તકનીકોનો ઉપયોગ કરીને બનાવવું જોઈએ.

Back to basics : પૃથ્વી

- આ પડકાર ચંદ્રયાન લોન્ચથી પ્રેરિત છે. આ પ્રક્ષેપણ પહેલાં ઇન્ડિયન સ્પેસ રિસર્ચ ઓર્ગનાઇઝેશન (ISRO)એ MyGovના સહયોગથી ISRO ક્રિવિઝ કોમ્પિટેશન-2019નું

આયોજન કર્યું હતું. આ ક્રિવિઝમાં ઘણી શાળાઓ, માતાપિતા અને ઉત્સાહી આકાઓએ સક્રિય પણે ભાગ લીધો હતો.

Planetarium Innovation challenge

- આ પડકાર ભારત MyGovદ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જેના માટે નોંધણી 10 ઓક્ટોબર સુધી ખુલ્લી છે.
- તે પ્લેનેટેરિયમ માટે અત્યાધુનિક તકનીક વિકસાવવા માટે સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને ટેકનીકી ઉદ્યોગસાહસિકોની અરજીઓને આમંત્રણ આપેછે.
- તે ભારતમાં પ્લેનેટેરિયમ માટે નાના શહેરો અને ગ્રામીણ વિસ્તારો માટે સ્વદેશી રીતે ઉત્પાદિત નવી તકનીકો તૈનાત કરવાની તક પ્રદાન કરે છે.
- આ પડકાર આત્મનિર્ભર ભારત હેઠળ ભારતના પ્રગતિશીલ ડિજિટલ પરિવર્તનના ઉદ્દેશાસથે સંપૂર્ણ રીતે છે.

રોકડ ઇનામ

- આ સ્પર્ધા અંતર્ગત પ્રથમ, બીજા અને ત્રીજા વિજેતાઓને અનુક્રમે 5 લાખ રૂપિયા, 3 લાખ રૂપિયાના રોકડ ઇનામ આપવામાં આવશે.

MyGov

- MyGov અને ભારતનાં શાસન અને વિકાસમાં ભારતીય નાગરિકોની સક્રિય ભાગીદારીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા 26 જુલાઈ, 2014ના રોજ શરૂ કરવામાં આવેલું નાગરિક જોડાણ પ્લેટફોર્મ છે. તેનો ઉદ્દેશ ભારતીય નાગરિકો માટે “નાગરિકો પાસેથી શાસનના કાઉડસોર્સ વિચારો” માટે એક સામાન્ય પ્લેટફોર્મ બનાવવાનો છે.

MyGov Indiaનો પ્લેનેટેરિયમ ઇનોવેશન ચેલેન્જ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારાના લો :

- MyGov Indiaએ ભારતીય સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને ટેકનીકી ઉદ્યોગસાહસિકો માટે “પ્લેનેટેરિયમ ઇનોવેશન ચેલેન્જ” (Planetarium Innovation Challenge) શરૂ કરી છે.
- પ્લેનેટેરિયમ ચેલેન્જની શરૂઆત ભારતની બહાર સ્થિત ટેક કુંપનીઓને સ્ટાર્ટ-અપ્સને એક સાથે લાવવાના ઉદ્દેશ સાથે કરવામાં આવી હતી.
- આ સ્પર્ધા અંતર્ગત પ્રથમ, બીજા અને ત્રીજા વિજેતાઓને અનુક્રમે 5 લાખ રૂપિયા, 3 લાખ રૂપિયાના રોકડ ઇનામ આપવામાં આવશે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
 (A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
 (D) 1, 2 અને 3

6. પર્યાવરણ અને બૌગોલિક ઘટનાઓ

પૂર્વોત્તર ભારતની વરસાદની પેટન્માં ફેરફાર

- > તાજેતરમાં વિશ્વેષણમાં જળવાયુ પરિવર્તનને કારણે ઉત્તર-પૂર્વ (NE) ભારતમાં વરસાદની પેટન્માં બદલાતી પ્રકૃતિ દર્શાવવામાં આવી છે.
- > પ્રધાનમંત્રી-જળવાયુ પરિવર્તન પરિષદ નામની સમિતિ દ્વારા 2008માં જળવાયુ પરિવર્તન પર રાષ્ટ્રીય અસર કાર્ય યોજના (NAPCC)ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. તે એવા પગલાંની ઓળખ કરે છે જે જળવાયુ પરિવર્તનને અસરકારક રીતે પહોંચી વળે છે તેમજ ભારતા વિકાસના ઉદ્દેશોને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- > પૂર્વોત્તર (NE)માં સામાન્ય રીતે ચોમાસાના મહિનાઓ (જૂન-સપ્ટેમ્બર) દરમિયાન ભારે વરસાદ પડે છે, પરંતુ તાજેતરના વર્ષોમાં તેની વરસાદની પેટન્ બદલાઈ ગઈ છે.
- > ભારે વરસાદ સાથે વાળળ ફાટવા જેવી ઘટના ઓનેકારણે આ વિસ્તારમાં પૂર આવે છે, જે પછી દુષ્કાળની સ્થિતિ લાંબા સમય સુધી શુષ્ક/નબળી બની જાય છે. 2018માં પ્રકાશિત એક સંશોધન પત્રમાં જાણવા મળ્યું હતું કે 1979 થી 2014ની વચ્ચે પૂર્વોત્તર (NE)માં ચોમાસાના વરસાદમાં 355 મીભીનો ઘટાડો થયો છે.
- > તેની અનન્ય ટોપોલોજી (Topology)અને સીધા ઢોળાવને કારણે, મેદાનોમાં પાણીના ઝડપી પ્રવેશને કારણે આ વિસ્તારમાંનીના પ્રવાહનીપેટન્ બદલાય તેવી સંભાવના છે. ઉત્તર-પૂર્વ (NE) વિસ્તાર મોટે ભાગે પર્વતીય છે. અને તેમાં ઈન્ડો-ગંગાના મેદાનોનું વિસ્તરણ છે, જે પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક આબોહવામાં ફેરફાર માટે ખૂબ જ સંવેદનશીલ છે.
- > પૂર્વોત્તર ભારતમાં મોનસૂન-પૂર્વ (Pre-monsoon) અને ચોમાસાને વરસાદની ઋતુ તરીકે ગણવામાં આવે છે.
- > મોટાભાગના પ્રવોત્તર રાજ્યોમાં ચોમાસાનો વરસાદ બે દાયકામં લાંબાગાળાની સરેરાશ (LPA)થી નીચે આવી ગયો છે.
- > બ્રહ્મપુત્રાની ઉત્તર બાજુએ આવેલા મોટાભાગના જિલ્લાઓમાં વરસાદી દિવસોની સંખ્યામાં ઘટાડો થયો છે.
- > આનો અર્થ એ થયો કે હવે માત્ર થોડા દિવસો ભારે વરસાદ જોવા મળે છે એટલે કે 'ભારે વરસાદના દિવસો' વધી રહ્યા છે, જેના કારણે નદીમાં પૂર આવવાની સંભાવના નોંધપાત્ર રીતે વધી જાય છે.

વરસાદની પેટન્ બદલતા પરિબળો

- ભેજ અને દુષ્કાળ એક સાથે :
- > વોર્મિંગ (Warming) નું એક પાસું જે વરસાદને અસર કરે છે તે જમીનને સૂક્કવવું છે, જે શુષ્ક સમયગાળા અને દુષ્કાળ આવૃત્તિ અને તીવ્રતામાં વધારો કરે છે.

- > ભેજમાં વધારો અને દુષ્કાળની સ્થિતિની એક સાથે ઘટના અણાધારી રીતે વરસાદની પેટન્ને બદલી નાખે છે.
- યુરેશિયન વિસ્તારમાં બરફ વર્ષામાં વધારો :
- > યુરેશિયન વિસ્તારમાં વધતી હિમવર્ષા પૂર્વોત્તર ભારતમાં ચોમાસાના વરસાદને પણ અસર કરે છે કારણ કે યુરેશિયામાં વધુ પડતી બરફવર્ષાથી વિસ્તારનું વાતાવરણ ઠંડી પડે છે, જેના કારણે ઉત્તર-પૂર્વ ભારતની વરસાદની પેટન્માં ફેરફારને વધુ અસર થાયાછે જે આખરે આ વિસ્તારમાં નબળા ઉનાળાના ચોમાસાનું કારણ બને છે.
- પેસિફિક ડિકેસિવ ઓસિલેશન (PDO) માં ફેરફારો :
- > પેટા ઉષ્ણકટિબંધીય પેસિફિક મહાસાગર પર સમુદ્રની સપાટીનું તાપમાન, જે યક્કમાં બદલાય છે અને દરેક તબક્કો એક દાયકા સુધી ચાલે છે. તેની ટોચ દર 20 વર્ષે આવે છે જેને પેસિફિક ડિકેસિવ ઓઇલીકેશન (POD) તરીકે ઓળ જવામાં આવે છે.
- > આની અસર પૂર્વોત્તરમાં ચોમાસાના વરસાદને થઈ શકે છે.
- > PDOને ગ્લોબલ વોર્મિંગની પણ અસર થઈ રહી છે કારણ કે તે સમુદ્રના સ્તરો વચ્ચેના તાપમાનના તફાવતને ઘટાડે છે.

સૌર કલંક સમયગાળો

- > ચોમાસા દરમિયાન ઉત્તર-પૂર્વમાં વરસાદની પેટન્ એક સૌર કલંકના સમયગાળાથી બીજા સૌર કલંકના સમયગાળામાં ઘણી બદલાય છે, જે દેશમાં લો પ્રેશર મોસમી ગર્તની તફાવત તીવ્રતાને પ્રતિબિંબ કરે છે.
- > સૌર કલંકનો સમયગાળો સૂર્યની સપાટી પર વધતી પ્રવૃત્તિનો ક્રમિક સમયગાળો છે જે પૃથ્વીની આબોહવાને અસર કરે છે.
- પ્રભાવ :
- > વરસાદની બદલાતી પેટન્ (ખાસ કરીને ચોમાસાની ઋતુ માં) નદીઓના પ્રવાહ, હિમનદીઓની સરહદ અને પર્વતીય જરણાઓના સ્વાસ્થ્યને અસર કરે છે, જે બદલામાં આજીવિકા, ખાસ કરીને કૃષિ અને માણીમારી, વન વનસ્પીત વિકાસ, પ્રાણી અને પક્ષીઓના રહેઠાણ અન અન્ય ઈકોલોજિકલ પાસાઓને અસર કરે છે.
- > સુબનસિરી, દિબાંગ (બ્રહ્મપુત્રાની સહાયક નદીઓ) અને બ્રહ્મપુત્રા વરે જેવી નદીઓની પેટન્માં અણાધાર્ય ફેરફારના કેટલાક પુરાવા છે.
- > ગ્લોબલ વોર્મિંગન કારણે વધુ પડતા વરસાદની ઘટનાઓ જુગલ વિનાના ટેકરીના ઢોળાવ પર ઝડપી જમીનના ધોવાણની ઘટનાઓમાં વધારો કરે છે. આ નદીઓના સપાટી પ્રવાહને વધારે છે અને તેમનો માર્ગ બદલી નાખે છે.

ઉત્તર-પૂર્વમાં ચોમાસા વિશે નીચેના વિધાનો
દ્વાનમાં લો.

- તાજેતરમાં વિશ્વેષણમાં જળવાયુ પીરવર્તનને કારણે ઉત્તર-પૂર્વ (NE) ભારતમાં વરસાદની પેટનની બદલાતી પ્રકૃતિ દર્શાવવામાં આવી છે.
- પ્રધાનમંત્રી-જળવાયુ પરિવર્તન પરિષદ નામની સમિતિ દ્વારા 2008માં જળવાયુ પરિવર્તન પર રાષ્ટ્રીય અસર કાય યોજના (NAPCC)ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- પૂર્વોત્તર (NE)માંસામાન્ય રીતે ચોમાસાના મહિનાઓ (જૂન-સપ્ટેમ્બર) દરમિયાન ભારે વરસાદ પડે છે, પરંતુ તાજેતરના વર્ષોમાં તેની વરસાદની પેટન બદલાઈ ગઈ છે.
- ચોમાસા દરમિયાન ઉત્તર-પૂર્વમાં વરસાદની પેટન એક સૌર કલંકના સમયગાળાથી બીજા સૌર કલંકના સમયગાળામાં ઘણી બદલાય છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અન 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

પર્માફિઝોટ પર ગ્લોબલ વોર્મિંગની અસર

- IPCCના તાજેતરના અહેવાલ મુજબ ગ્લોબલ વોર્મિંગમાં વધારો આર્કટિક પર્માફિઝોસ્ટને ઘટાડશે અને તેના પીગળવાથી મિથેન અને કાર્બન ડયોક્સાઇડ જેવા શ્રીન હાઉસ વાયુઓ ઉત્સર્જિત થવાની સંભાવના છે.

પર્માફિઝોસ્ટ

- પર્માફિઝોસ્ટ અથવા કાયમી ફોસ્ટ જમીન એ એક એવો વિસ્તાર છે જે ઓછામં ઓછા સતત બે વર્ષથી શૂન્ય ડિગ્રી સેલ્વિસ (32 ડિગ્રી F)થી નીચેના તાપમાને સ્થિર છે.
- આ કાયમી રીતે સ્થિર જમીન વિસ્તારો મુખ્યન્યે ઊચા પર્વતીય વિસ્તારો અને પૃથ્વીના ઊચા અક્ષાંશ (ઉત્તર અને દક્ષિણ ધૂંવોની નજીક) જોવા મળે છે.
- પર્માફિઝોસ્ટ વિશ્વના લગભગ 15% જમીન વિસ્તારને આવરી લે છે.
- જો કે જમીન વિસ્તારો સ્થિર છે, પરંતુ તે હંમેશાં બરફથી ઢંકાયેલા હોય તે જરૂરી નથી.
- પર્માફિઝોસ્ટના મોટા ભાગો વાળા લેન્ડસ્કેપ્સ (Landscapes) ને ઘણીવાર ટુન્ડ્રા કહેવામાં આવે છે. ટુન્ડ્રા શર્ધા ફિનિશ

GPSC PRELIMS

CLASS 1/2 • P.I. • S.T.I. • DY.SO • DY.MAM.
RFO • ACCOUNT OFFICER etc...

ફ્રી ટ્રાયલ લેક્ચર

નવી બેચ શરી

બેઝિકથી ડેખ સુધીની સંપૂર્ણ તૈયારી

UPSC લેવલ Detail Study Materials
 પ્રિલિમ્સ અને મેઈન્સની સંયુક્ત તૈયારી

GPSC CLASS 1/2ની એક્સપર્ટ ટીમ દ્વારા કોચિંગ

GPSC દ્વારા ICEના 170થી વધુ અધિકારીશ્રીઓ

10% DISCOUNT

ફ્રી રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત 9375701110

offline રજકોટ

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

**કાલાવડ રોડ, તિરણી પેટ્રોલ પંપ સામે,
 સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે,
 રજકોટ.**

(Finnish) શાબું છે જે ઝાડ વિનાના મેદાન (Treeless Plain) પ્રદેશને સંભોગિત કરે છે. ઊચા અક્ષાંશ અને ઊચાઈ પરના વિસ્તારને ટુંડ્રા કહેવામાં આવે છે, જ્યાં પર્માઝોસ્ટનું ખૂબ પાતાંનું સક્રિય સ્તર હોય છે.

પર્માઝોસ્ટના પીગળવા વિશેની ચિંતાઓ

- ઈંજિસ્ટ્રોક્યાર પર અસર : આ એવા દેશોના માળખાને અસર કરશે જ્યાં પર્માઝોસ્ટ પર રસ્તાઓ અથવા ઈમારતોનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.
- ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું ઉત્સર્જન : પર્માઝોસ્ટને કારણે ઓર્ગાનિક મેટર જમીનમાં ગંભીર રીતે દટાયેલું છે.
- > જો પર્માઝોસ્ટ ઓગળવાનું શરૂ કરે તો સામગ્રી ખંડિત થઈ જશે અને સૂક્ષ્મજીવો માટે ઉપલબ્ધ હશે.
- > કેટલાક સૂક્ષ્મજીવો વાતાવરણમાં કાર્બન ડાયોક્સાઇડનું ઉત્સર્જન કરે છે અને અન્ય જીવો કાર્બન ડાયોક્સાઇડ કરતા ગ્રીન હાઉસ ગેસ કરતા લગભગ 25 થી 30 ગણા વધુ શક્તિશાળી છે.
- કાર્બન સ્ટોરાઇઝ/સ્ટોરેજમાંથી કાર્બન ઉત્સર્જકમાં ફેરફાર : કેટલાક પર્માઝોસ્ટ વિસ્તારોને કાર્બન સ્ટોર હાઉસમાંથી કાર્બનના શુદ્ધ ઉત્સર્જકોમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યા છે.
- જૂગલમાં આગાની ઘટનાઓમાં વધારો : આ વર્ષે રશિયામાં પાર્ટ્યુગલના કદ જેટલું કુલ વિસ્તાર ધરાવતી જંગલમાં આગ લાગવાની ઘટના બની હતી. આગ પછીના 50 થી 60 વર્ષમાં સામાન્ય રીતે વન પુનઃસ્થાપનની અપેક્ષા છે. તે ઈકોસિસ્ટમમાં કાર્બન સ્ટોકને પુનઃસ્થાપિત કરે છે.
- > પરંતુ ટુન્ડ્રામાં પીટ એ તે સ્થળ છે જ્યાં કાર્બનિક પદાર્થ હાજર છે અને તેને એકત્રિત થવામાં ઘણો સમય લાગે છે.
- > તેથી, જો પીટને સળગાવીને વાતાવરણમાં ઠોડવામાં આવે તો તે કાર્બન સ્ટોકને જમીન સ્તરે પુનઃસ્થાપિત કરવામાં સહીઓ લાગશે.
- નવા બેક્ટેરિયા અથવા વાયરસ થશો :
- > માત્ર માનવ જીવન માટે જ નહીં પરંતુ વાયરસ અને બેક્ટેરિયાના વિકાસ અથવા વૃદ્ધી માટે પણ પર્યાવરણ હવે બરફ યુગ કરતાં ઘણું વધુ યોગ્ય છે.
- > તેથી નવા બેક્ટેરિયા અથવા વાયરસના ઉદ્ભવની સંભાવનાઓને અવગાણી શક્તિ નથી.

લેવાના પગાતાં

- ઝડપી આબોહવા પરિવર્તનને અટકાવું : જળવાયુ પરિવર્તન ઘટાડવા અને પર્માઝોસ્ટને બચાવવા માટે, તે આવશ્યક છે કે આગામી દાયકામં વૈશ્વિક CO₂ ઉત્સર્જનમાં 45 ટકાનો ઘટાડો કરવામાં આવે અને 2050 સુધીમાં સંપૂર્ણપણે નાખૂદ કરવામાં આવે.
- ધીમું ધોવાણા : વૈજ્ઞાનિક જર્નલ નેચરે જેકોઝાવન ગ્લેશિયર (ગ્રીનલેન્ડ)ની સામે 100 મીટર લાંબો ડેમ સૂચ્યવ્યો હતો., જે આર્કટિક પીગળવાથી સૌથી વધુ પ્રભાવિત હતો, તેથી તેનું ધોવાણ અટકાવી શકાય.
- કૃત્રિમ આઈસન્ગાળનું આચ્યોજન : ઈન્ડોનેશિયાના એક આર્કિટેક્ટને તેના પ્રોજેક્ટ માટે એવોર્ડ મળ્યો છે, જે મુજબ તેમાં

આર્કટિકનું રેફિજરેશન, પીગળેલા હિમનદીઓમાંથી પાણી એકત્રિત કરવું, ડિસેલિનેટિંગ અને મોટાનો સમાવેશ થાય છે.

- > હેક્સાગોનલમાં બરફના બ્લોક બનાવવા માટે તેને ફરીથી જમા કરવાનો સમાવેશ થાયાછે.
- તેમની જડાઈ વધારવી : કેટલાક સંશોધકો વધુ બરફ બનાવવા માટે ઉકેલ પ્રદાન કરે છે. તેમના પ્રસ્તાવમાં હિન્દીની નીચેની પવનથી ચાલતા પંપ મારફતે તેને ઉપરના શિખરો પર ફેલાવવા માટે બરફ એકત્રિત કરવાનો સમાવેશ થાય છે જેથી તે સ્થિર થઈ જાય, આમ, તેની સ્થિરતા મબજૂત થાય.
- લોકોને જગૃત કરવા : ટુન્ડ્રા અને નીચેનો પર્માઝોસ્ટ આપણાથી ઘણો દૂર હોઈ શકે છે, પરંતુ આપણે જ્યાં પણ રહીએ છીએ, આપણી દૈનિક પ્રવૃત્તિઓ આબોહવા પરિવર્તનમાં ફાળો આપે છે.
- > આપણા કાર્બન ફૂટપ્રિન્ટને ઘટાડીને, ઊર્જા- કાર્યક્રમ ઉત્પાદનોમાં રોકાણ કરીને અને આબોહવાને અનુકૂળ વ્યવસાયો, કાયદાઓ અને નીતિઓને ટેકો આપીને, આપણે વિશ્વના પર્માઝોસ્ટને જાળવવામાં અને સતત ઉષ્ણતામાન ધરાવતા ગ્રહના વિષયયકને ટાળવામાં મદદ કરી શકીએ છીએ.

પર્માઝોસ્ટ પર ગ્લોબલ વોર્મિંગની અસર વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

1. પર્માઝોસ્ટ અથવા કયયી ઝોસ્ટ જમીન એ એક એવો વિસ્તાર છે જે ઓછામાં ઓછા સતત બે વધૃથી શૂન્ય ડિગ્રી સેલ્બિસ (32 ડિગ્રી F)થી નીચેના તાપમાને સ્થિર છે.
2. પર્માઝોસ્ટ વિશ્વના લગભગ 15% જમીન વિસ્તારને આવરી લે છે.
3. આ એવા દેશોના માળખાને અસર કરશે જ્યાં પર્માઝોસ્ટ પર રસ્તાઓ અથવા ઈમારતોનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.
4. પર્માઝોસ્ટના મોટા ભાગોવાળા લેન્ડસ્કેપ્સ (Landscapes) ને ઘણીવાર ટુન્ડ્રા કહેવામાં આવે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે ?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અન 3
(D) 1, 2, 3 અને 4

વિશ્વનું પ્રથમ 'પાંચ દેશનું બાયોસ્ફેર રિઝર્વ'

- > તાજેતરમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શૈક્ષણિક, વૈજ્ઞાનિક અન સાંસ્કૃતિક સંગઠન (યુનેસ્કો) દ્વારા મુરા-દ્રાવ-ડેન્યુબ (Mura-drayva-danube-MDD)ને વિશ્વનું પ્રથમ 'પાંચ રાષ્ટ્રનું બાયોસ્ફેર રિઝર્વ' (Five-Country Biosphere Reserve) તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

Back to basics : MDD વિશે

- > બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ મુરા, ડ્રાવા અને ડેન્યુબ નદીઓના 700 કિમી વિસ્તારમાં ફેલાયેલું છે અને ઓસ્ટ્રીયા, સ્લોવેનિજ્યા, કોહેશિયા, હંગેરી અને સર્બિયામાં ફેલાયેલું છે.
- > રિઝર્વનો કુલ વિસ્તાર 10 લાખ હેક્ટર છે, જે કહેવાતો ‘એમેઝોન ઓફ યુરોપ’ (Amazon of Europe) છે અને હવે તે યુરોપમાંથી સૌથી મોટો નદી ભંડાર છે.
- > બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ યુરોપિયન ગ્રીન ડીલ (કલાઈમેટ એક્શન પલાન)માં એક મહત્વપૂર્ણ પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું અને મુરા-ડ્રાવા-ડેન્યુબ ક્ષેત્રમાં યુરોપિયન યુનિયન જૈવિવિધતા વ્યૂહરચનાના અમલીકરણમાં ફાળો આપ્યો હતો.
- > આ વ્યૂહરચનાનો ઉદ્દેશ નદીઓ (25,000 કિમી)ને પુનર્જીવિત કરવાનો અને વર્ષ 2030 સુધીમાં યુરોપિયન યુનિયનના 30 ટકા જમીન વિસ્તારનું રક્ષણ કરવાનો છે.

MDD નું મહત્વ

- > તે પ્રજાપતિઓની વિવિધતાની દ્રષ્ટિએ પુરોપના સૌથી સમૃદ્ધ પ્રદેશોમાંનો એક છે.
- > તે પૂરના મેદાનો, જંગલો, કાંકરા અને રેતીના કાંઠા, નદીના ટાપુઓ, ઓક્સાબો(યુ આકારનું તળાવ) અને ઘાસના મેદાનોનો પ્રદેશ છે.
- > સફેદ પૂંછડીવાળા ગરુડ અને લુપ્ત થતી પ્રજાતિઓ જેમ કે થોડો વળાંક, કાળો સારસ, ઓટર, બીવર અને સ્ટર્જન સાંધારોના સંવર્ધન માટે આ પ્રદેશ યુરોપનો સૌથી ઊચો ગીય વિસ્તાર છે.
- > દર વર્ષ અહીં આવતા 2,50,000થી વધુ સ્થળાંતરિત જળ પક્ષીઓ માટે તે એક મહત્વપૂર્ણ સ્થળ છે.

બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ (BR)

- પરિયા : બાયોસ્ફીર રિઝર્વ (BR) એ કુદરતી અને સાંસ્કૃતિક લેન્ડસ્કેપના પ્રતીકાત્મક ભાગો માટે યુનેસ્કો દ્વારા આપવામાં આવતી આંતરરાષ્ટ્રીય પદવી છે, જેમાં મોટા વિસ્તારો અથવા પાર્થિવ અથવા દરિયાકાંઠા/દરિયાઈ ઇકોસિસ્ટમ્સના સંયોજનનો સમાવેશ થાયછે.
- > બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ પ્રકૃતિના સંરક્ષણ તેમજ આર્થિક અને સામાજિક વિકાસ અને સંબંધિત સાંસ્કૃતિક મૂલ્યોની જાળવણીને સંતુલિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- > બાયોસ્ફીયર અનામતને રાષ્ટ્રીય સરકારો દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવે છે અને તે રાજ્યોના સાર્વભૌમ અધિકાર ક્ષેત્રમાં આવે છે જ્યાં તેઓ સ્થિત છે.
- > MAB ઇન્ટરનેશનલ કો-ઓર્ડિનેશન કાઉન્સિલ (MAB ICC)ના નિર્ણયો બાદ યુનેસ્કોના ડાયરેક્ટર જનરલ દ્વારા આંતરરાસરકારી MAB પ્રોગ્રામ હેઠળ આને નામાંકિત કરવામાં આવ્યા છે.
- > મેન એન્ડ બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ પ્રોગ્રામ (MAB) એક આંતર સરકારી વૈજ્ઞાનિક કાર્યક્રમ છે જેનો ઉદ્દેશ લોકો અને તેમના

- પર્યાવરણ વચ્ચેના સંબંધોને સુધારવા માટે વૈજ્ઞાનિક કાર્યક્રમ છે જેનો ઉદ્દેશ લોકો અને તેમના પર્યાવરણ વચ્ચેના સંબંધોને સુધારવા માટે વૈજ્ઞાનિક આધાર સ્થાપિત કરવાનો છે.
- > તેમની સ્થિતિ આંતરરાષ્ટ્રીય સર્વે માન્યતા પ્રાપ્ત છે.
- > હાલમાં 131 દેશોમાં 727 બાયોસ્ફીયર ભંડાર છે, જેમાં 22 બાઉન્ડ્રી સાઇટ્સનો સમાવેશ થાય છે.

પ્રણ મુખ્ય વિસ્તાર

- કોર ઓરિયા (Core Areas): તેમાં એક જટિલ અથવા સંવેદનશીલ સુરક્ષિત વિસ્તાર શામેલ છે જે લેન્ડસ્કેપ, ઇકોસિસ્ટમ, પ્રજાતિઓ અને આનુવંશિક ભિન્નતાના સંરક્ષણમાં ફાળો આપે છે.
- બફર ઓરિયા (Buffer Zone): તે મુખ્ય વિસ્તારને ચારે બાજુથી સાચવે છે અથવા જોડે છે અને તેનો ઉપયોગ મજબૂત ઇકોલોજિકલ પ્રવૃત્તિઓને સંતુલિત કરવા માટે થાય છે જે વૈજ્ઞાનિક સંશોધન, દેખરેખ, તાલમી અને શિક્ષણને મજબૂત કરી શકે છે.
- ટ્રાન્ઝિશન ઝોન (Transition Area): ટ્રાન્ઝિશન ઝોન એ સ્થળ છે જ્યાં સમુદ્રાયો સામાજિક-સાંસ્કૃતિક અને ઇકોલોજિકલ રીતે ટકાઉ આર્થિક અને માનવ પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપે છે.

ભારતમાં બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ

- > હાલમાં ભારતમાં 18 બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ છે, જેમાંથી 12 બાયોસ્ફીયર ભંડાર યુનેસ્કોના મેન એન્ડ બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ પ્રોગ્રામ (Man and Biosphere Reservr Program) ની યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા છે.
- > પત્રા બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ (મધ્યમપ્રદેશ) મેન એન્ડ બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ પ્રોગ્રામ હેઠળ નવીનતમ શામેલ હતું.

‘પાંચ દેશનું બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ’ વિશે નીચેના

વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. બાયોસ્ફીયર રિઝર્વ મુરા, ડ્રાવા અને ડેન્યુબ નદીઓના 700 કિમી વિસ્તારમાં ફેલાયેલું છે
2. આ વ્યૂહરચનાનો ઉદ્દેશ નદીઓ (25,000 કિમી)ને પુનર્જીવિત કરવાનો અને વર્ષ 2030 સુધીમાં યુરોપિયન યુનિયનના 30 ટકા જમીન વિસ્તારનું રક્ષણ કરવાનો છે.
3. બાયોસ્ફીર રિઝર્વ (BR) એ કુદરતી અને સાંસ્કૃતિક લેન્ડસ્કેપના પ્રતીકાત્મક ભાગો માટે યુનેસ્કો દ્વારા આપવામાં આવતી આંતરરાષ્ટ્રીય પદવી છે,
4. 131 દેશોમાં 727 બાયોસ્ફીયર ભંડાર છે, જેમાં 22 બાઉન્ડ્રી સાઇટ્સનો સમાવેશ થાય છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાં થી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) 1, 2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અને 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4

મહાકવિ સુબ્રમણ્યમ ભારતી

- તાજેતરમાં ઉપરાષ્ટ્રપતિએ મહાન કવિ સુબ્રમણ્યમ ભારતીને તેમની 100મી પુષ્યતીથિ પર શ્રદ્ધાંજલી અર્પણ કરી હતી.
- જન્મ :
- સુબ્રમણ્યમ ભારતીનો જન્મ 11 ડિસેમ્બર, 1882ના રોજ મદ્રાસ પ્રેસિડેન્સીના 'ઈટયાપંરમ' માં થયો હતો.

Back to Basics : સંક્ષિપ્ત પરિચય

- તેઓ રાષ્ટ્રવાદી કાળ (1885-1920)ના ભારતીય લેખક હતા, જેમને આધુનિક તમિલ શૈલીના પિતા માનવામાં આવે છે.
- તેમને 'મહાકવિ ભારથીયાર' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- સામાજિક ન્યાયની તેમની મજબૂત ભાવનાએ તેમને આત્મનિર્ણય અને આદર માટે લડવાની પ્રેરણા આપી.
- રાષ્ટ્રવાદી સમયગાળા દરમિયાન ભાગીદારી :
- 1904 પછી તેઓ તમિલ હૈનિક અખબાર 'સ્વદેશમિત્રણ' માં જોડાયા.
- રાજકીય બાબતો સાથેના તેમના જોડાણને કારણે, તેઓ ટૂંક સમયમાં ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસ (INC)ની ઉત્ત્રવાદી પાંખનો ભાગ બન્યા.
- સુબ્રમણ્યમ ભારતીએ પોતાના કાંતિકારી વિચારોના પંચાર માટે લાલ કાગળ પર 'ભારત' નામનું સાપ્તાહિક અખબાર પ્રકાશિત કર્યું હતું.
- તમિલનાડુમાં રાજકીય કાર્ટૂન પ્રકાશિત કરવાનું આ પહેલું પેપર હતું.
- તેમણે 'વિજય' જેવા કેટલાક અન્ય સામયિકો પણ પ્રકાશિત અને સંરજિત કર્યા હતા.
- તેમણે કોંગ્રેસ અને બિપિનચંદ્ર પાલના વાર્ષિક સત્રોમાં ભાગ લીધો હતો, બી. જી. તિલક અને વી.વી. એસ. અય્યર જેવા ઉત્ત્રવાદી નેતાઓ સાથે રાષ્ટ્રીય મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરી.
- ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના બનારસ સત્ર (1905) અને સુરત સત્ર (1907) દરમિયાન તેમની ભાગીદારી અને દેશભક્તિ પ્રત્યેના ઉત્સાહતે ઘણા રાષ્ટ્રીય નેતાઓને પ્રભાવિત કર્યા હતા.
- 1908માં તેમણે 'સ્વદેશ ગીતાંગલ' પ્રકાશિત કર્યું
- 1917ની રશિયન કાંતિ પર સુબ્રમણ્યમ ભારતીની પ્રતિક્રિયા 'પુડિયા રશિયા' (ધ ન્યૂ રશિયા) નામની કવિતા સાથે અસ્તિત્વમાં છે, જે તેમની રાજકીય ફિલસ્ફૂઝનું આકર્ષક ઉદાહરણ આપે છે.
- તેમને પોંડિયેરી (હવે પડુચેરી) ભાગી જવું પડ્યું હતું, જે એક ફેન્ચ વસાહત છે, જ્યાં તેઓ 1910થી 1919 સુધી દેશનિકાલમાં હતા.

- આ સમયગાળા દરમિયાન સુબ્રમણ્યમ ભારતીની રાષ્ટ્રવાદી કવિતાઓ અને નિબંધો ખૂબ લોકપ્રિય હતા.
- મહત્વની રચનાઓ : 'કણ પાનુ' (વર્ષ 1917; કૃષ્ણ માટે ગીત), 'પાંચાલીનું ત્રત), 'કુર્દિલ પાઉ' (વર્ષ 1912 ; કુર્દિનું ગીત), 'પુડિયા રીશયા' અને 'જાનરથમ' (જાનનો રથ).
- તેમની ઘણી અંગ્રેજી કૃતિઓ 'અજિન' અને અન્ય કવિતાઓ અને અનુવાદ અને નિબંધો અને અન્ય ગદ્ય અંશો (1937) માં એકનિત કરવામાં આવી હતી.
- અવસાન : સપ્ટેમ્બર 11, 1921
- આંતરરાષ્ટ્રીય ભારતી મહોત્સવ
- સુબ્રમણ્યમ ભારતીની 138મી જન્મજયંતિ નિમિત્તે વનાવિલ કલ્યાર સેન્ટર (તમિલનાડુ) દ્વારા 'આંતરરાષ્ટ્રીય ભારતી મહોત્સવ-2000'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- વિદ્ધાન શ્રી સેની વિશ્વનાથનને વર્ષ 2020ને ભારતી પુરસ્કાર મળ્યો હતો.

મહાકવિ સુબ્રમણ્યમ ભરતી વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્વારાની લો.

1. સુબ્રમણ્યમ ભારતીનો જન્મ 11 ડિસેમ્બર, 1882ના રોજ મદ્રાસ પ્રેસિડેન્સીના 'ઈટયાપંરમ' માં થયો હતો.
  2. તેમને 'મહાકવિ ભારથીયાર' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
  3. 1908માં તેમણે 'સ્વદેશ ગીતાંગલ' પ્રકાશિત કર્યું
  4. સુબ્રમણ્યમ ભારતીએ પોતાના કાંતિકારી વિચારોના પંચાર માટે લાલ કાગળ પર 'ભારત' નામનું સાપ્તાહિક અખબાર પ્રકાશિત કર્યું હતું.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યા નિવેદનનો યોગ્ય છે.
- (A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

આચાર્ય વિનોભા ભાવે

- તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ આચાર્ય વિનોભા ભાવેને તેમની જન્મજયંતિ પર ભાવુક શ્રદ્ધાંજલિ આપી હતી.
- જન્મ :
- વિનાયક નરહરી ભાવેનો જન્મ 11 સપ્ટેમ્બર, 1895ના રોજ બોમ્બે પ્રેસિડેન્સી (હવે માહારાષ્ટ્ર)માં થયો હતો. નરહરી શંભુ રાવ અને રૂક્મિદ્દી દેવીના મોટા પુત્ર હતા.

- તેમની માતાથી તેઓ ખૂબ પ્રભાવિત થયા હતા, તેથી જ તેમને ગીતા વાંચવાની પ્રેરણ મળી હતી.

Back to Basics : સંક્ષિપ્ત પરિચય

- તેઓ ભારતના સૌથી પ્રખ્યાત સામાજિક સુધારકોમાંના એક હતા અને મહત્વા ગાંધીના વ્યાપક પણો આદરણીય શિષ્ય હતા.
- તેઓ ભુદાન ચળવળ (જમીન-ભેટ ચળવળ) ના સ્થાપક પણ હતા.

ગાંધી સાથે જોડાણ

- તેઓ મહાત્મા ગાંધીના સિદ્ધાંતો અને વિચારધારાથી આકર્ષિયેલા હતા અને ગાંધી રાજકીય અને આધ્યાત્મિક બંને રીતે તેમના ગુરુ માનતા હતા.
- તેમણે 1916માં અમદાવાદ નજીક સાબરમતી ખાતે ગાંધીજીના આશ્રમ (તપસ્વી સમૃદ્ધા)માં જોડાવા મટે તેમની હાઈસ્કૂલ છોડી દીધી હતી.
- ગાંધીના ઉપદેશોએ ભારતીય ગ્રામીણ જીવનને સુધારવા માટે ભાવેને સમર્પિત જીવન તરફ દોરી ગયા

સ્વતંત્રતા સંઘર્ષમાં ભૂમિકા

- તેમણે અસહયોગ આંદોલનના કાર્યક્રમોમાં ભાગ લીધો હતો અને ખાસ કરીને આયાત કરવામાં આવતા વિદેશી માલને બદલે સ્વદેશી ચીજવસ્તુઓનો ઉપયોગ કરવાની હાકલ કરી હતી.
- 1940માં ગાંધીજીએ તેમને બ્રિટિશ રાજ સામે પ્રથમ વ્યક્તિગત સત્યાગ્રહી (સામૂહિક કાર્યવાહીને બદલે સત્ય માટે ઉભા રહેલા વ્યક્તિ) તરીકે ચૂંટાયા હતા.
- 1920 અને 1930ના દાયકામાં, બ્રિટિશ શાસન સામે અહિંસક પ્રતિકાર બદલ ભાવેને ઘણી વખત કેદ કરવામાં આવ્યા હતા. અને 40ના દાયકામાં પાંચ વર્ષની જેલની સઞ્ચા ફટકારવામાં આવી હતી. તેમને આચાર્ય (શિક્ષક)નું સંભાનિત બિરુદ્ધ આપવામાં આવ્યું હતું.

સામાજિક કાર્યમાં ભૂમિકા

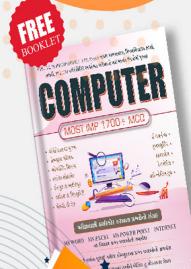
- તેમણે સમાજમાં અસમાનતા જેવી સામાજિક દુષ્ટતાઓને દૂર કરવાની દિશામાં મહેનત કરી હતી.
- ગાંધીજીએ સ્થાપિત કરેલા ઉદાહરણથી પ્રભાવિત થઈને તેમણે એવા લોકોનો મુદ્દો ઉઠાવ્યો કે જેને ગાંધીજી હરિજન કહેતા હતા.

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO,
નાયાન મામલતદાર, બિનસાયિવાલય કલાર્ડ, તલારી, TET, TAT વગેરે
વિવિધ સ્થાનિક તેમજ ટેકનિકલ પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

કમ્પ્યુટર

Appendix G
મુજબ

FREE
BOOKLET
COMPUTER
MUST APR 1700+ MOD

1700+
પ્રશ્નો

રંગાદક
મૌલિક ગોવિયા

- ✓ નવી પરીક્ષા પદ્ધતિ અનુસાર તૈયાર કરાયેલું પુસ્તક
- ✓ બિનસાયિવાલય અને કૃષિ યુનિવર્સિટીના Special New Topicનો સમાવેશ
- ✓ MS Office 2003 અને 2013ની પરીક્ષાલક્ષી માહિતી
- ✓ CPT માટે મહત્વના Excel Functionની વિસ્તૃત સમજૂતી
- ✓ પ્રકરણ અનુસાર પૂછાયેલા MCQ પ્રશ્નો

- > તેમણે ગાંધીજીના સર્વોદય શબ્દને અપનાવ્યો જેનો અર્થ થાય છે "બધા માટે પ્રગતિ (Progress for All).
- > તેમના નેતૃત્વમાં 1950ના દાયકામાં સર્વોદય આંદોલને વિવિધ કાર્યક્રમો અમલમાં મૂક્યા હતા, જેમાં મુખ્યત્વે ભૂદાન ચળવળનો અમલ કરવામાં આવ્યો હતા.

ભૂદાન ચળવળ

- > 1951માં તેલગાણના પોચપલ્લી (Pochampalli) ગામના હરિજનોએ તેમને આજીવિકા માટે લગભગ 80 એકર જમીન પૂરી પાડવા વિનંતી કરી હતી.
- > વિનોબાએ ગામના જમીનદારોને આ આંદોલનમાં આગળ આવવા અને હરિજનોની મદદ કરવા જણાવ્યું હતું.
- > ત્યારબાદ એક જમીનદારે આગળ વધીને જરૂરી જમીન આપવાની ઓફર કરી. આ ઘટનાએ બલિદાન અને અહિંસાના ઇતિહાસમાં એક નવો અધ્યાય ઉમેર્યો.
- > આ ભૂદાન (જમીનની ભેટ) ચળવળની શરૂઆત હતી.
- > આ આંદોલોન 13 વર્ષ સુધી ચાલુ રહ્યું હતું અને વિનોબા ભાવે દેશના વિવિધ ભાગો (કુલ 58,741 કિમીનું અંતર)ની મુલાકાત લીધી હતી.
- > તેઓ લગભગ 4.4 મિલિયન એકર જમીન એકત્રિત કરવામાં સફળ રહ્યા હતા, જેમાંથી લગભગ 1.3 મિલિયન ગરીબ જમીનવિહોષા ખેડૂતોમાં વહેંચવામાં આવ્યા હતા.
- > આ ચળવળે વિશ્વભરના ચાહકોને આકર્ષિત કર્યા હતા અને સૈચિંહ સામાજિક ન્યાયને જાગૃત કરવા માટે તેના એકમાત્ર ઉપયોગ માટે પ્રશંસા કરવામાં આવી હતી.

પ્રાદેશિક કાર્યો

- > 1923માં તેમણે મરાઈમાં માસિક 'મહારાષ્ટ્ર ધર્મ' પ્રકાશિત કર્યો હતો, જેમાં તેમના નિબંધો ઉપનિષદ પર છાપવામાં આવ્યા હતા.
- > તેમણે જીવનની એક સરળ રીતને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઘણા આશ્રમોની સ્થાપના કરી હતી, જે વૈભવથી વંચિત હતી, કારણ કે તે લોકોનું ધ્યાન ઈશ્વરભક્તિથી દૂર કરે છે.
- > 1959માં તેમણે મહાત્મા ગાંધીના ઉપદેશોની તર્જ પર આત્મનિર્ભરતાના ઉદ્દેશ સાથે મહિલાઓ માટે બ્રહ્મ વિદ્યા મંદિરની સ્થાપના કરી હતી.
- > તેમણે ગૌહત્યા અંગે કડક વલણ અપનાવ્યું હતું અને જ્યાં સુધી તેના પર પ્રતિબંધ ન આવે ત્યાં સુધી ઉપવાસની જહેરાત કરી હતી.

સાહિત્યિક રચના

- તેમના મહત્વના પુસ્તકોમાં સામેલ છે : સ્વરાજ્ય શાસ્ત્ર, ગીતા પ્રવચન અને ત્રીજી શક્તિ વગેરે.

મૃત્યુ :

- > 1982માં મહારાષ્ટ્રના વર્ધા ખાતે તેમનું નિધન થયું હતું.

પુરસકાર

- > વિનોબા ભાબે 1958માં રેમન મેઝસેસે એવોર્ડ મેળવનાર પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય અને ભારતીય વ્યક્તિ હતા. તેમને મરણોપરાંત 1983માં ભારત રતથી પણ નવાજમાં આવ્યા હતા.

વિનોબા ભાવે વિશે નીચેના વિધાનમાં લો.

1. વિનાયક નરહરી ભાવેનો જન્મ 11 સપ્ટેમ્બર, 1895ના રોજ બોમ્બે પ્રેસિડેન્સી (હવે માહારાષ્ટ્ર)માં થયો હતો.
2. તેમના નેતૃત્વમાં 1950ના દાયકામાં સર્વોદય આંદોલને વિવિધ કાર્યક્રમો અમલમાં મૂક્યા હતા.
3. ગાંધીજીએ સ્થાપિત કરેલા ઉદાહરણથી પ્રભાવિત થઈને તેમણે એવા લોકોનો મુદ્દો ઉઠાવ્યો કે જેને ગાંધીજી હરિજન કહેતા હતા.
4. વિનોબા ભાબે 1958માં રેમન મેઝસેસે એવોર્ડ મેળવનાર પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય અને ભારતીય વ્યક્તિ હતા. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યા નિવેદનનો યોગ્ય છે.
  - (A) 1, 2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અને 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4

પીએમ મોદીએ રાજી મહેન્દ્રન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ સ્ટેટ યુનિવર્સિટીનું શિલાન્યાસ કર્યું

- > પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ઉત્તર પ્રદેશના અલીગઢ ખાતે રાજી મહેન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ સ્ટેટ યુનિવર્સિટી (Raja Mahendra Pratap Singh State University)નો શિલાન્યાસ કર્યો હતો.
- > મહાન સ્વાતંત્ર્ય સેનાની, સામાજિક સુધારક અને શિક્ષણવિદ રાજી મહેન્દ્ર પ્રતાપ સિંહના માનમાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં અવી રહી છે.
- > તે અલીગઢના કોલ તહસીલના લોડા અન મુસેપુર કરીમ જરીલી ગામોમાં કુલ 92 એકરથી વધુ વિસ્તારમાં સ્થાપિત કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- > યુનિવર્સિટી અલીગઢ ડિવિઝનની 395 કોલેજો જોડાણ પ્રદાન કરશે.
- > આ પ્રસંગે પીએમ મોદીએ ઉત્તર પ્રદેશ સંરક્ષણ ઔદ્યોગિક કોરિડોરના અલીગઢ નોડે તેમજ રાજી મહેન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ

સ્ટેટ યુનિવર્સિટીના એક્સબિશન મોડેલની મુલાકાત લીધી હતી.

સંરક્ષણ ઔદ્યોગિક કોરિડોર (Defence Industrial Corridor)

- ઉત્તર પ્રદેશમાં સંરક્ષણ ઔદ્યોગિક કોરિડોરની સ્થાપનાની જાહેરાત વડા પ્રધાને ફેબ્રુઆરી 2018માં કરી હતી જ્યારે તેમણે લખનऊમાં UP Investors Summit નું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. આ કોરિડોર હેઠળ આગા, અલીગઢ, જાંસી કાનપુર, ચિત્રકુટ અને લખનऊ એમ કુલ છ નોડનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. અલીગઢ નોડ ખાતે જમીન ફાળવવાની પ્રક્રિયા પૂર્ણ થઈ ગઈ છે. 19 કંપનીઓને જમીન ફાળવવામાં આવી છે, જે 1,245 કરોડ રૂપિયાનું રોકાણ કરશે. આ કોરિડોર ભારતના સંરક્ષણ ઉત્પાદનમાં આત્મનિર્ભર બનાવવા અને મેક ઈન ઇન્ડિયાને પ્રોત્સાહન આપવા માગે છે.

Back to Basics : રાજ મહેન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ

- તેઓ ભારતીય સ્વાતંત્ર્ય સેનાની, લેખક, પત્રકાર, કાંતિકારી અને ભારતની કામચલાઉ સરકારમાં રાષ્ટ્રપતિ હતા.
- જેમણે 1915માં કાબુલથી પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ દરમિયાન ભારત સરકાર તરીકે સેવા આપી હતી. તેમણે 1940માં જીપાનમાં એક્ઝિક્યુટિવ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયાની રચના પણ કરી હતી. તેઓ 1911માં બાલ્કન યુદ્ધનો ભાગ હતા. તેમને "આર્યન પેશવા" તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

રાજ મહેન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ સ્ટેટ યુનિવર્સિટી વિશે નીચેના

વિદ્યાનો દ્વારાના લો.

1. પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 13 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વર્તાર પ્રદેશના અલીગઢ ખાતે રાજ મહેન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ સ્ટેટ યુનિવર્સિટીનો શિલાન્યાસ કર્યો હતો.
  2. તે અલીગઢના કોલ તહસીલના લોઢા અન મુસેપુર કરીમ જરૌલી ગામોમાં કુલ 92 એકરથી વધુ વિસ્તારમાં સ્થાપિત કરવામાં આવી રહ્યું છે.
  3. તેઓ ભારતીય સ્વાતંત્ર્ય સેનાની, લેખક, પત્રકાર, કાંતિકારી અને ભારતની કામચલાઉ સરકારમાં રાષ્ટ્રપતિ હતા.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યા નિવેદનનો યોગ્ય છે.
- (A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

ગુપ્તકાલીન મંદિરના અવશેષો

- તાજેતરમાં, ભારતીય પુરાતત્ત્વીય સર્વેક્ષણ (ASI)એ ઉત્તર પ્રદેશના એટા જિલ્લાના બિલાસર ગામમાં ગુપ્તકાળ સમયગાળા (15મી સઢી)ના પ્રાચીન મંદિરના અવશેષો શોધી કાઢ્યા હતા.
- બિલાશરને 1928માં ASI દ્વારા 'સુરક્ષિત સ્થળ' જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

સ્તંભો વિશે

- ખોદકમમાંથી મેળવેલા બે સ્તંભોમાં ગુપ્ત વંશના શક્તિશાળી શાસક કુમારગુપ્તા પ્રથમ વિશેની 5મી સઢીની 'શંખ સ્ક્રિપ્ટ' (શંખ સ્ક્રિપ્ટ અથવા શંખ સ્ક્રિપ્ટ) માં એક શિલાલેખ છે.
- ગુપ્તાએ સૌ પ્રથમ માળખાગત મંદિરોનું નિર્માણ કર્યું હતું, જે પ્રાચીન ખડક કાપમંદિરોથી અલગ હતા.
- આ શિલાલેખ રાજ કુમારગુપ્ત પ્રથમના શીર્ષ મહેન્દ્રદિત્ય સાથે સંબંધિત માનવામાં આવતો હતો, જેમણે તેમના શાસન દરમિયાન અશ્વમેઘ યજા પણ કર્યો હતો.
- એવા જ શિલાલેખ વાળી ઘોડાની પ્રતિમા લખનऊના સરકારી સંગ્રહાલયમાં છે.
- અશ્વમેઘ યજા વૈદિક ધર્મની શ્રુત પરંપરા પછી ઘોડાનો ભોગ આપવાનો રિવાજ છે.
- આ શોધ એટલા માટે મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે અત્યાર સુધીમાં માત્ર બે ગુપ્ત માળખાગત મંદિરો મળી આવ્યા છે— દશાવતાર મંદિર(દ્વિવગઢ) અને ભીતરગાંવ મંદિર (કાનપુર દેહત).

શંખલિપી સ્ક્રિપ્ટ

- તેને "શેલ સ્ક્રિપ્ટ" તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, જે ઉત્તર-મધ્ય ભારતમાં શિલાલેખોમાં જોવા મળે છે અને તે 4થી 8મી સઢી વચ્ચેના સમયગાળા સાથે સંબંધિત છે.
- શંખ લિપિ અને બ્રાહ્મી બંને સ્ટાઇલ સ્ક્રિપ્ટ છે જેનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે નામ અને સહી માટે થાય છે.
- શિલાલેખોમાં અક્ષરોની સંખ્યા ઓછી હોય છે, જે સૂચવે છે કે ખડક શિલાલેખ નામ અથવા શુભ પ્રતીક અથવા બંનેનું સંપોજન છે.
- તેની શોધ 1836માં અંગ્રેજ વિદ્વાન જેમ્સ પ્રિન્સેપે ઉત્તરાખંડના બારાહાટમાં પિતળના ત્રિશૂળ પર કરી હતી.
- ખડકોના શિલાલેખો વાળા મુખ્ય સ્થળો : મુંડેશ્વરી મંદિર (બિહાર), ઉદ્યગિરિ ગુફાઓ(મધ્યપ્રદેશ), માનસર (મહારાષ્ટ્ર) અને ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્રના કેટલાક ગુફા સ્થળો.

- ઈન્ડોરેશિયાના જવા અને બોર્નિયોમાં પણ આવા શિલાલેખો મળી આવ્યા છે.

કુમારગુપ્તા 1

- કુમારગુપ્તા 1 ચંદ્રગુપ્ત-2 નો અનુગામી હતો. અને તેમનું શાસન 414થી 445 ઈ.સ. હતું.
- તેમણે અશ્વમેધ યજા કર્યો હતો જેની પુષ્ટિ અશ્વમેધ સિક્કાઓ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેમના 1395 સિક્કાઓની શોધ તેમના વિસ્તરણની દક્ષિણા તરફ પુષ્ટિ કરે છે.
- તેમનો સમયગાળો ગુપ્તોના સુવર્ણયુગનો ભાગ માનવામાં આવે છે.
- પાંચમી સદી ADના મધ્યમાં, કુમારગુપ્ત 1 ની સૌથી મોટી સિદ્ધિ હતી.
- કુમારગુપ્ત 1ના મૃત્યુ પછી, સ્કંદગુપ્ત 445 ADમાં શાસક બન્યા અને 445 થી 467 સુધી શાસન કર્યું

Back to basics : પરિચય

- ગુપ્ત સામ્રાજ્ય એડી 320 અને 550 ની વચ્ચે ઉત્તર, અને દક્ષિણ ભારતના ભાગોમાં ફેલાયેલું હતું.
- આ સમયગાળો કલા, સ્થાપત્ય, વિજ્ઞાન, ધર્મ અને ફિલ્સોફીમાં તેપી સિદ્ધિઓ માટે જાહીરીતો છે.
- ચંદ્રગુપ્ત પ્રથમ (320 -335 ઈ.સ.)એ ગુપ્તા સામ્રાજ્યને ઝડપી વિસ્તૃત કર્યું અને ટૂંક સમયમાં જ પોતાને સામ્રાજ્યના પ્રથમ સાર્વભૌમ શાસક તરીકે સ્થાપિત કર્યા.
- સાથે જ પ્રાંતીય સત્તાઓની 5000 વર્ષની સાર્વભૌમત્વનો અંત આવ્યો અને પરિણામે મૌર્યના પતન સાથે શરૂ થયેલી અશાંતિનો પણ અંત આવ્યો.
- આના પરિણામે એકદરે સમૃદ્ધિ અને વિકાસના સમયગાળાની શરૂઆત થઈ, જે આગામી અઢી સદી સુધી ચાલુ રહી, જેને ભારતના ઇતિહાસમાં સુવર્ણ યુગ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- શાસન : ગુપ્તા સામ્રાજ્યની 'માર્શાલ' પ્રણાલીની કાર્યક્ષમતા જાહીરીતી હતી. મોટા રાજ્યને નાના પ્રદેશો (પ્રાંતો)માં વિભાજિત કરવામાં આવ્યું હતું.
- વ્યાપાર : સોના-ચાંદીના સિક્કા મોટી સંખ્યામાં જારી કરવામાં આવ્યા હતા જે તંદુરસ્ત અર્થતંત્રનું સૂચયક છે.
- વેપાર અને વાણિજ્ય દેશની અંદર અને બહાર બંને રીતે વિકસ્યા. સમુક્ર દ્વારા રેશમ, કપસા, મસાલા, દાવ, અમૂલ્ય, રત્નો, મોટી, કિંમતી ઘાતુઓ અને સ્ટીલની નિકાસ કરવામાં આવતી હતી.

- ધર્મ : ગુપ્ત સમ્રાટ પોતે વૈષ્ણવ હતા (એક હિન્દુ કે જેમણે સર્વોચ્ચ સર્જકને વિષ્ણુ તરીકે પૂજવામાં આવ્યા હતા), તેમ છતાં તેમણે બૌધ્ધ ધર્મ અને જૈન ધર્મના અનુયાયીઓ પ્રત્યે સહિષ્ણુતા દર્શાવી હતી.
- સાહિત્ય : આ સમયગાળા દરમિયાન કવિ અને નાટ્યકાર કાલિદાસે અભિજ્ઞાનશાકુંતમ, માલવિકાઙ્ણિમિત્રમ, રઘુવંશમ અને કુમારસમ્મમ જેવા મહાકાવ્યોની રચના કરી હતી. હરિષેણે 'અલ્હાબાદ પ્રશસ્તિ', શુદ્ધક એ મૃયાદકટિકમ, વિશાખાદતે મુદ્રારાક્ષસ અને વિષ્ણુ શર્માએ પંચતંત્રની રચના કરી હતી.
- મહાસંહિતા વરાહમિહિરે લખી હતી અને ખગોળશાસ્ત્ર અને જ્યોતિષ ક્ષેત્રે પણ યોગદાન આવ્યું હતું. પ્રતિભાશાળી ગણિતશાસ્ત્રી અને ખોગળશાસ્ત્રી આર્થભડે સૂર્યસિદ્ધાંતશિયરી લખી હતીજેમાં ભૂમિતિ, ત્રિકોમિતિ અને કોસ્મોલોજીના ઘણા પાસાંને આવરી લેવામાં આવ્યા હતા. ભૂગોળના ક્ષેત્રમાં ઘણા ગ્રંથો શાંકુ દ્વારા રચવામાં આવ્યા હતા.
- સ્થાપત્ય : તે સમયગાળાના ચિત્ર, શિલ્પ અને સ્થાપત્યના શ્રેષ્ઠ ઉદ્ઘારણો અજંતા, ઈલોરા, સરનાથ, મથુરા, અનુરાધાપુરા અને સિગિરિયામાં જોઈ શકાય છે.

ગુપ્તકાલીન મંદિરના અવરોધો નીચેના વિદ્યાનો ધ્યાનમાં લો.

- બિલાશરને 1928માં ASI દ્વારા 'સુરક્ષિત સ્થળ' જહેર કરવામાં આવ્યું છે.
- ખોદકામમાંથી મેળવેલા બે સત્તભોમાં ગુપ્ત વંશના શક્તિશાળી શાસક કુમારગુપ્તા પ્રથમ વિશેની કંઈ સદીની 'શંખ સિક્કા' માં એક શિલાલેખ છે.
- શંખ લિપિ અને બ્રાહ્મી બંને સ્ટાઇલ સ્ક્રિપ્ટ છે જેનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે નામ અને સહી માટે થાય છે.
- કુમારગુપ્તા 1 ચંદ્રગુપ્ત-2 નો અનુગામી હતો. અને તેમનું શાસન 414થી 445 ઈ.સ. હતું.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યા નિવેદનનો યોગ્ય છે.
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

કન્ટેનરની અછત

- કન્ટેનરોની તાજેતરની વ્યાપક અછતની અસર આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારમાં મોટા પાયે જોવા મળી હતી.

ઉણપણું કારણ

- શિપિંગ જહાજોની ઓછી સંખ્યા :**
- કોવિડ-19 રોગચાળાને પરિણામે કાર્યરત શિપિંગ જહાજોની સંખ્યામાં ઘટાડો થવાને કારણો ખાલી કન્ટેનરો ઓછી સંખ્યામાં ઉપાડવામાં આવ્યા હતા.
- ભીડ/જમાવ :**
- યુ.એસ. જેવા મોટા બંદરો પર લાંબા સમય સુધી રાહ જોવાનો સમયગાળો પણ ચીનના બંદરો પર ભીડને કારણ કન્ટેનર માટે ટર્નઅરાઉન્ડ સમયમાં વધારો કરવામાં ફણો આપી રહ્યો છે.
- ભારત પર અસર:**
- ભારતીય નિકાસકારોને તેમના શિપમેન્ટમાં વિલંબને પરિણામે પ્રવાહિતાના મુદ્દાઓનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે કારણ કે તેમને નિકાસ કરેલા માલ માટે ચુકવણી મેળવવા માટે લાંબો સમય રાહ જોવી પડે છે.
- લિકિવિડી એ સરળતાનો સંદર્ભ આપે છે કે જેની સાથે સંપત્તિ અથવા સુરક્ષાને તેના બજાર મૂલ્યને અસર કર્યા વિના તૈયાર રોકડમાં રૂપાંતરિત કરી શકાય છે.
- ભારતમાં જહાજો માટે ઉચ્ચ પરિવર્તનનો સમય જેવી માળખાગત સમસ્યાઓ પણ સમસ્યાને વધારે છે.

સરકારે લીધેલા પગલાં

- સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડાયરેક્ટ ટેક્સિસ એન્ડ કસ્ટમ્સ તેના અધિકારીઓને નિકાસકારો માટે કન્ટેનરની ઉપલબ્ધતાને સરળ બનાવવાના હેતુથી બિનવારસી (Unclaimad) કન્ટેનરોનો ઝડપથી નિકાલ કરવા, અસ્પષ્ટ અને જૃત કરેલી વસ્તુઓનો નિકાલ કરવા નિર્દેશ આપ્યો છે.

આગામીનો રસ્તો

- સરકાર ખાલી કન્ટેનરની નિકાસને નિયંત્રિત કરી શકે છે. તે નાણાકીય વર્ષના અંત સુધીમાં તમામ નિકાસ માટે માલ વાહક સહાય યોજનાને પણ સૂચિત કરી શકે છે, જો કે ભારતીય નિકાસ સંગઠનોના એસોસિએશન (Federation of India Export Organisations) ની વિનંતી પર માલભાડાના દરસામન્ય થવાની સંભાવના છે.

સરકારે શિપિંગ લાઈન્સને ઊચા દરે પ્રાથમિકતાના ધોરણે બુકિંગ ઓફર કરવા માટે એક પગલું આગળ ધકેલી શકે છે, એમ કહીને કે શિપિંગ લાઈનો પ્રથમ વખત સેવા આપતા ધોરણે બુક કરી શકે છે.

કન્ટેનરની અછત વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારા દ્વારા દ્વારા

- કોવિડ-19 રોગચાળાને પરિણામે કાર્યરત શિપિંગ જહાજોની સંખ્યામાં ઘટાડો થવાને કારણો ખાલી કન્ટેનરો ઓછી સંખ્યામાં ઉપાડવામાં આવ્યા હતા.
- યુ.એસ. જેવા મોટા બંદરો પર લાંબા સમય સુધી રાહ જોવાનો સમયગાળો પણ ચીનના બંદરો પર ભીડને કારણ કન્ટેનર માટે ટર્નઅરાઉન્ડ સમયમાં વધારો કરવામાં ફણો આપી રહ્યો છે.
- ભારતીય નિકાસકારોને તેમના શિપમેન્ટમાં વિલંબને પરિણામે પ્રવાહિતાના મુદ્દાઓનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે.
- સરકારે શિપિંગ લાઈન્સને ઊચા દરે પ્રાથમિકતાના ધોરણે બુકિંગ ઓફર કરવા માટે એક પગલું આગળ ધકેલી શકે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) 1, 2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અન 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4

સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણ 2021

- તાજેતરમાં જળ ઊર્જા મંત્રાલયે સ્વચ્છ ભારત મિશન (ગ્રામીણ) તબક્કા-2 હેઠળ સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણ 2021 અથવા ગ્રામીણ સ્વચ્છતા સર્વેક્ષણ 2021 શરૂ કર્યું હતું.
- આ હેઠેલા મંત્રાલય દ્વારા 2018 અને 2019 સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- વર્ષ 2016માં આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) દ્વારા 2જૂ કરવામાં આવેલી સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ શહેરી 2021ની જહેરાત કરવામાં આવનાર છે.

વચ્ચ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણ 2021

- ગામાડાઓને ખુલ્લામાં શૌચમુક્ત (ODF) ઉપરાંત દરજાઓ આપવાની કેન્દ્રની પહેલના ભાગરૂપે, તે ગ્રામીણ ભારતમાં સ્વચ્છતા, સફાઈ અને સ્વચ્છતાની સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરે છે.
- ODF-પલસ પરિસ્થિતિનો ઉદ્દેશ નક્કર અને પ્રવાહી કચરાનું સંચાલન સુનિશ્ચત કરવાનો છે અને તે ODFની પરિસ્થિતિનું આપગ્રેડેશન છે જેમાં પૂરતા શૌચાલયો બનાવવાની જરૂર છે.

- જેથી લોકોને ખુલ્લામાં શૌચ ન કરવું પડે આ એક નિષ્ણાત એજન્સી દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- કવરેજ :**
- > 2021ના ગ્રામીણ સ્વચ્છતા સર્વેક્ષણના ભાગરૂપે, તે 698 જિલ્લાઓમાં ફેલાપેલા 17,475 ગામોને આવરી લેશે.
- વિવિધ તત્ત્વોને વજન :**
- > જાહેર સ્થળોએ સવચ્છતાનું સીધું નિરીક્ષણ – 30%
- > નાગરિક પ્રતિસાદ – 35%
- > સવચ્છતાના ધોરણો પર સેવા સ્તરની પ્રગતિ – 35%
- સ્વચ્છ ભારત મિશન (ગ્રામીણ) બીજો તબક્કો :**
- > તે પ્રથમ તબક્કા હેઠળ સિદ્ધિઓની ટકાઉતા અને ગ્રામીણ ભારતમાં ઘન/પ્રવાહી અને પ્લાસ્ટિક કચરાના વ્યવસ્થાપન (SLWM) માટે પૂરતી સુવિધાઓ પર ભાર મૂકે છે.
- > સ્વચ્છ ભારત મિશનની શરૂઆત ભારતના પ્રધાનમંત્રી એ 2 ઓક્ટોબર, 2014ના રોજ કરી હતી, જેથી સાર્વત્રિક સ્વચ્છતા કવરેજ હાંસલ કરવાના પ્રયાસોને વેગ આપી શકે.
- > આ મિશન હેઠળ ભારતના તમામ ગામો, ગ્રામ પંચાયત, જિલ્લાઓ, રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો 2 ઓક્ટોબર, 201 સુધીમાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં 100 મિલિયનથી વધુ શૌચાલયોનું નિર્માણ કરીને મહાત્મા ગાંધીની 150મી જન્મજયંતિ "ખુલ્લામાં શૌચ મુક્ત" (ODF) જાહેર કર્યા હતા.
- > શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારો માટે આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય અને જળશક્તિ મંત્રાલય દ્વારા અનુકૂળે ભારત મિશન (શહેરી) 2.0 લાગુ કરવાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

અમલીકરણ :

- > 2020-21 થી 2024-25 સુધી મિશન મોડામાં 1,40,881 કરોડ રૂપિયા છે.
- બંડોળની પેટર્ન :**
- > પૂર્વોત્તર રાજ્યો, હિમાલયના રાજ્યો અને જમ્મુ-કાશ્મીરના કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશો માટે કેન્દ્ર અન રાજ્યો વચ્ચે ભંડોળની વહેંચણીની પેટર્ન 90:10, અન્ય રાજ્યો માટે 60:40 અને અન્ય કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના કિસ્સામાં કેન્દ્ર દ્વારા 100 ટકા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવશે.
- > SLWM માટેના ભંડોળના ધોરણોને પરિવારોની સંખ્યને બદલે માથાદીઠ ધોરણો તર્કસંગત અને બદલાવામાં આવ્યા છે.

Back to basics : SBMના ભાગ રૂપે અન્ય યોજનાઓ

- ગોબર-ધન યોજના :**
- > વર્ષ 2018માં જળ શક્તિ મંત્રાલય દ્વારા તેનું લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું. આ યોજનાનો ઉદ્દેશ બાયોડિગ્રેન્ઝલ કચરાને સંકુચિત બાયોગેસ (CBG) માં રૂપાંતરિત કરીને ખેડૂતોનો આવક વધારવાનો છે.

- વ્યક્તિગત ધરાગાશ્ચ શૌચાલયો :**
- > 15,000/- ધરેલું શૌચાલયોના નિર્માણ માટે આપવામાં આવે છે.
- સ્વચ્છ વિદ્યાલય અભિયાન :**
- > શિક્ષણ મંત્રાલયે એક વર્ષમાં તમામ સરકારી શાળાઓમાં છોકરાઓ અને છોકરીઓ માટે અલગ શૌચાલય પ્રદાન કરવાના ઉદેશ સાથે સ્વચ્છ વિદ્યાલય અભિયાન શરૂ કર્યું હતું.

સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વારા વિશેના વિધાનો

1. તાજેતરમાં જળ ઊર્જા મંત્રાલયે સ્વચ્છ ભારત મિશન (ગ્રામીણ) તબક્કા-2 હેઠળ સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ ગ્રામીણ 2021 અથવા ગ્રામીણ સ્વચ્છતા સર્વેક્ષણ 2021 શરૂ કર્યું હતું.
  2. તે ગામાઓને ખુલ્લામાં શૌચમુક્ત (ODF) ઉપરાંત દરજાઓ આપવાની કેન્દ્રની પહેલના ભાગરૂપે, તે ગ્રામીણ ભારતમાં સ્વચ્છતા, સફાઈ અને સ્વચ્છતાની સ્થિતિનું મૂલ્યાં કન કરે છે.
  3. પૂર્વોત્તર રાજ્યો, હિમાલયના રાજ્યો અને જમ્મુ-કાશ્મીરના કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશો માટે કેન્દ્ર અને રાજ્યો વચ્ચે ભંડોળની વહેંચણીની પેટર્ન 90:10, અન્ય રાજ્યો માટે 60:40 અને અન્ય કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના કિસ્સામાં કેન્દ્ર દ્વારા 100 ટકા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવશે.
  4. આ મિશન હેઠળ ભારતના તમામ ગામો, ગ્રામ પંચાયત, જિલ્લાઓ, રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો 2 ઓક્ટોબર, 201 સુધીમાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં 100 મિલિયનથી વધુ શૌચાલયોનું નિર્માણ કરીને મહાત્મા ગાંધીની 150મી જન્મજયંતિ "ખુલ્લામાં શૌચ મુક્ત" (ODF) જાહેર કર્યા હતા.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અન 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

પીએમ મોદીએ અમદાવાદમાં સરદારઘામ ભવનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું

- > પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 11 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા અમદાવાદમાં અત્યાધુનિક સરદાર ભવનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
- > આ પ્રસંગે તેમણે સરદારઘામ ફેઝ-2 કન્યા વિદ્યાલયનું શિલાન્યાસ પણ કર્યું હતું.

- > સરદારધામ ભવન 200 કરોડના ખર્ચે બનાવવામાં આવ્યું છે.
- > જેમાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાંથી આવતા છોકરાઓ અને છોકરીઓ માટે લાઈબ્રેરી, હોસ્પિટ, કારકિર્ડ માર્ગદર્શન અને તાલીમ કેન્દ્ર અને બહુહેતુક ઓડિટોરિયમ જેવી આધુનિક સુવિધાઓનો સમાવેશ થાય છે.

■ સરદારધામનું મિશન :

- > સરદારધામ ભવન ભારતની ભાવિ પેઢીઓને સશક્ત બનાવશે તેમજ સરદાર પટેલને તેમના જીવનમાં અનુસરવામાં આવેલા સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને પોતાનું જીવન જીવવા માટે પ્રેરિત કરશે. આ યુવાનો 2047 માં ભારતની સ્વતંત્રતાના 100 વર્ષ પૂર્ણ થાય ત્યાં સુધી નિર્ણાયક ભૂમિકા ભજવશે.

■ સરદારધામનું મિશન :

- > રાષ્ટ્રનિર્માણમાં સામાજિક ફેરફારો
- > સામાજિક સશક્તિકરણ અને એકત્ર અને ભાઈચારાની ખાતરી કરવી.
- > સમૃદ્ધાયનો સામાજિક, શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ

સરદારધામના લક્ષ્યો

- > જરૂરિયાતમંદ પાટીદારના પરિવારનો સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ
- > મહિલા સશક્તિકરને શિક્ષણ, સ્વરોજગાર અને ઉદ્યોગસાહસ્રિકતા પ્રદાન કરીને સુનિશ્ચિત કરવું.
- > તમાકુ, દારૂ, ગુટકા વર્ગેરનો નાશ
- > પ્રથમ તબક્કામાં 2000 છોકરા-છોકરીઓ માટે ઓસ્ટેલની સુવિધાનું નિર્માણ, જે બીજી તબક્કામાં વધારીને 8000 કરવામાં આવશે.
- તેને ક્યાં અને કોણે વિકસાત્યો ?
- > સરદારધામ ભવનનો વિકાસ પાટીદાર સમૃદ્ધાયે ગુજરાતના અમદાવાદના વૈષ્ણોહેવી સર્કલમાં છે.

સરદારધામ ભવન વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 11 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા અમદાવાદમાં અત્યાધુનિક સરદાર ભવનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
2. આ પ્રસંગે તેમણે સરદારધામ ફેઝ-2 કન્યા વિદ્યાલયનું શિલાન્યાસ પણ કર્યું હતું.
3. સરદારધામ ભવન ભારતની ભાવિ પેઢીઓને સશક્ત બનાવશે તેમજ સરદાર પટેલને તેમના જીવનમાં અનુસરવામાં આવેલા સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને પોતાનું જીવન જીવવા માટે પ્રેરિત કરશે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) ફક્ત 1 અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

આઈસલેન્ડમાં લોન્ચ થયેલો વિશ્વનો સૌથી મોટો એર-ટુ-કાર્બન ડાયોક્સાઇડ એન્સોર્બર પ્લાન્ટ

- > હવામાંથી કાર્બન ડાયોક્સાઇડ (CO2)ના શોષવા અને તેને ખડકમાં ફેરવવા માટે રચાયેલ વિશ્વનો સૌથી મોટો પ્લાન્ટ તાજેતરમાં આઈસલેન્ડમાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > આ પ્લાન્ટનું નામ આઈસલેન્ડના શાષ્ટ 'ઓર્ક' પરથી ઓર્ક રાખવામાં આવ્યું છે, જેનો અર્થ 'ઊર્જા' થાય છે.
- > પ્લાન્ટમાં ચાર એકમોનો સમાવેશ થાયછે. દરેક એકમ બે ધાતુના બોક્સથી બનેલું છે. તેઓ દરિયાઈ માટે ઉપયોગમાં લેવાતા કન્ટેનર જેવા લાગે છે.
- > ઓર્ક પ્લાન્ટનું નિર્માણ સ્વિટ્જરલેન્ડમાં ક્લેમ વર્ક્સ અને આઈસલેન્ડમાં કાર્બફિક્સ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.
- પ્લાન્ટની ક્ષમતા :

- > જ્યારે પ્લાન્ટ તેની સંપૂર્ણ ક્ષમતા સાથે કામ કરશે, ત્યારે તે દર વર્ષે હવામાંથી 4,000 ટન કાર્બન ડાયોક્સાઇડ (CO2) શોષી લેશે. યુએસ એન્વાયર્નમેન્ટલ પ્રોટેક્શન એજન્સીના જાણાવ્યા અનુસાર, આ રકમ લગભગ 870 કારમાંથી થતા ઉત્સર્જન સમાન છે.
- CO2 કેવી રીતે એકત્રિત કરવામાં આવશે ?
- > CO2 એકત્રિત કરવા માટે પ્લાન્ટ પંખાનો ઉપયોગ કલેક્ટર હવા બેંચવા માટે કરે છે જેમાં તેની અંદર ફિલ્ટર સામગ્રી હોયછે. એકવાર ફિલ્ટર સામગ્રી કાર્બન ડાયોક્સાઇડ થી ભરાઈ જાય પછી, કલેક્ટરને બંધ કરી દેવામાં આવે છે અને સામગ્રીમાંથી કાર્બન ડાયોક્સાઇડને મુક્ત કરવા માટે તાપમાન વધારવામાં આવે છે. આ પ્રક્રિયા પછી, અત્યંત કેન્દ્ર ગેસ એકત્રિત કરી શકાય છે. એકત્રિત CO2 ને પાણીમાં ભેણવવામાં આવે છે અને એક પ્રકારના ખડકમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવે છે.

■ મહત્વ :

- > આ તકનીકો આબોહવા પરિવર્તન સામેની લડત તરફનું એક મુખ્ય સાધન બની શકે છે.

સરદારધામ ભવન વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. હવામાંથી કાર્બન ડાયોક્સાઇડ (CO2)ન શોષવા અને તેને ખડકમાં ફેરવવા માટે રચાયેલ વિશ્વનો સૌથી મોટો પ્લાન્ટ તાજેતરમાં આઈસલેન્ડમાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
2. આ પ્લાન્ટનું નામ આઈસલેન્ડના શાષ્ટ 'ઓર્ક' પરથી ઓર્ક રાખવામાં આવ્યું છે, જેનો અર્થ 'ઊર્જા' થાય છે.
3. જ્યારે પ્લાન્ટ તેની સંપૂર્ણ ક્ષમતા સાથે કામ કરશે, ત્યારે તે દર વર્ષે હવામાંથી 4,000 ટન કાર્બન ડાયોક્સાઇડ (CO2) શોષી લેશે.

- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

2. આ હુમલાઓનો માસ્ટર માઈન્ડ આતંકવાદી સંગઠન અલ કાયદાનો સ્થાપક ઓસામા બિન લાદેન હતો.
3. વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર સંકુલ માટે રિપ્લેસમેન્ટનું બાંધકામ નવેમ્બર 2006 માં શરૂ થયું હતું અને નવેમ્બર 2014માં ફરી ખોલવામાં આવ્યું હતું.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2
 (B) 2, 3
 (C) 1, 3
(D) 1, 2, અને 3

9/11 હુમલાની 20મી વર્ષગાંઠ: મુખ્ય હકીકતો

- 11 સપ્ટેમ્બર, 2021 ન્યૂ યૉર્કમાં વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર ટાવર્સ પર હુમલાની 20મી વર્ષગાંઠ છે, જેને "9/11 હુમલા" તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- 20 વર્ષ પહેલા આ ઘટનાએ સમગ્ર વિશ્વને હચમચાવી નાખ્યું હતું.

Back to basics : 9/11 નો ઇતિહાસ

- વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર ટાવર્સ, ન્યૂયૉર્ક સાથે બે વિમાનો ટકારાય હતા, જ્યારે એક વિમાન વોશિંગની બહાર પેન્ટાગોનમાં કેશ થયું હતું.
- ચોથ્યું વિમાન ગ્રામીણ પેન્સિલવેનિયામાં કેશ થયું કાણણા કે મુસાફરોએ હાઇજેકર્સ નિયંત્રણ પાછું લેવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.
- આ ઘટનામાં લગ્ભગ 2,977 લોકો માર્યા ગયા હતા.
- આ મૃતકોમાં મોટાભાગના અમેરિકન નાગરિકો હતા, પરંતુ લગ્ભગ 100 દેશોના નાગરિકોએ પણ પોતાનો જીવ શુમાવ્યો હતો.
- આ હુમલાઓનો માસ્ટર માઈન્ડ આતંકવાદી સંગઠન અલ કાયદાનો સ્થાપક ઓસામા બિન લાદેન હતો.

ઓપરેશન એન્ડયુરિંગ ફીડ્સ

- આ ઘટના બાદ, ઓપરેશન એન્ડયુરિંગ ફીડમના ભાગરૂપે યુ એસ સૈનિકોને અફઘાનિસ્તાનમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. આ કાગળીરીને કારણ કાબુલમાં તત્કાલીન શાસન ઉથલાવી દેવામાં આવ્યું હતું. 2 મે, 2011 ના રોજ ઓસામા બિન લાદેનને પાકિસ્તાનના એબોટાબાદમાં અમેરિકી દળોએ મારી નાખ્યો હતો.

વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટરનો વિનાશ

- વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર અને આસપાસના ઇન્ઝાસ્ટ્રીક્યરના વિનાશથી ન્યૂયૉર્ક શહેરની અર્થવ્યવસ્થાને નુકસાન થયું. વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર સંકુલ માટે રિપ્લેસમેન્ટનું બાંધકામ નવેમ્બર 2006 માં શરૂ થયું હતું અને નવેમ્બર 2014માં ફરી ખોલવામાં આવ્યું હતું.

9/11 હુમલા વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

- 11 સપ્ટેમ્બર, 2021 ન્યૂ યૉર્કમાં વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર ટાવર્સ પર હુમલાની 20મી વર્ષગાંઠ છે, જેને "9/11 હુમલા" તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે

IRDAI (ટ્રેડ કેર્ડિટ ઇન્શ્યોરન્સ) માર્ગદારીકા, 2021

- તાજેતરમાં, વીમા નિયમનકારી અન વિકાસ સત્તામંડળ ઓફ ઇન્ડિયા (IRDAI)એ ટ્રેડ લોન ઇન્શ્યોરન્સ (Trade Credit Insurance) માટે સુધારેલી માર્ગદારીકા જારી કરી છે.

બિઝનેશ લોન વીમો

- બિઝનેશ ડેટ ઇન્શ્યોરન્સ વ્યવસાયોને માલ અને સેવાઓની ચુકવણી ન થવાના જોખમથી બચાવે છે.
- તે સામાન્ય રીતે ખરીદારોના પોટફોલિયોને આવરી લે છે અને લાંબા સમય સુધી ડિફોલ્ટ અથવા નાદરી/નાદારીપણું ના પરિણામે ભંડોળ પુરું પાડવામાં ન આવેલા ઇનવોઈસ અથવા બહુવિધ ઇનવોઈસની સંમતિ ટકાવરી માટે વળતર આપે છે.
- તે વેપારને સરળ બનાવીને દેશના આર્થિક વિકાસમાં ફણો આપે છે અને ચુકવણીના જોખમોને કારણે થતી વેપાર ખાધને પહોંચી વળવામાં આર્થિક સ્થિરતા સુધારવામાં મદદ કરે છે.

કવરેજ

- તે માલ અને સેવાઓ, ફેક્ટરિંગ કંપનીઓ (ફેક્ટરિંગ રેન્યુલેશન એક્ટ, 2011 માં વ્યાખ્યાયિત) અને બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓના વેચાણકર્તા અથવા સપ્લાયર્સને જારી કરી શકાય છે.
- બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ અને ફેક્ટરિંગ કંપનીઓ ખરીદારો પાસેથી ચુકવણી ન મળવાને કારણે વ્યપારી અથવા રાજકીય જોખમોમાં નાદારી અથવા ખરીદેલા અથવા રોકડ કરેલા બિલો સામે નુકસાન અને ઇનવોઈસને આવરી લે છે.
- વ્યપારી જોખમોમાં નાદારી અથવા ખરીદારની વિસ્તૃત ડિફોલ્ટ, ડિલિવરી પણી ખરીદાર દ્વારા અસ્વીકાર અને શિપમેન્ટ પહેલાં અસ્વીકારની શરતો અનવે એકત્રિત બેંકની નિષ્ફળતાને કારણે ચુકવણી ન મળવાનો સમાવેશ થાય છે.

- રાજકીય જોખમનું આવરણ ફક્ત ભારતની બહારના ખરીદારોના કિસ્સામાં જ ઉપલબ્ધ છે અને તેમાં ખરીદારના દેશ અને ભારત વચ્ચે યુદ્ધની ઘટનાઓ અને દુષ્મનાવટ, ગૃહયુદ્ધ, બળવો, કંતિ, અશાંતિ અથવા ખરીદારના દેશ અન્ય ખલેલની ઘટનાઓનો સમાવેશ થશે.

ઉપયોગીતા

- આ માર્ગદર્શિકા વીમા અધિનિયમ, 1938 હેઠળ નોંધાયેલા સામાન્ય વીમા વ્યવસાય કરતા તમામ વીમાકુંપનીઓને લાગુ પડશે.
- જોકે ECGC લિમિટેડ (અગાઉ એક્સપોર્ટ કેર્ડ ગેરટી કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા)ને આ માર્ગદર્શિકા માટે અરજી કરવામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે.

તેવામાં આવતા પગલાંના ફાયદા

- તે સામાન્ય વીમાકુંપનીઓનો દેશમાં વ્યવસાયોના જોખમનું સંચાલન કરવામાં, નવા બજારોમાં પ્રવેશ પ્રદાન કરવામાં અને બિઝનેસ ફાઈનાન્સિંગ પોર્ટફોલિયો સાથે સંકળાયેલા બિન-ચુકવણી જોખમોનું સંચાલન કરવામાં મદદ કરશે.
- તે સામાન્ય વીમા કુંપનીઓને આ ઉદ્યોગોની ઉભરતી વીમા જોખમ જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને માઈકો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઇઝિસ (MSMEs) માટે વ્યવસાયોમાં સુધારો કરવા માટે કસ્ટમાઈઝડ કવર સાથે બિઝનેસ લોન વીમો ઓફર કરવામાં સક્ષમ બનાવશે.

IRDAI (ટ્રેડ કેર્ડ ઇન્શ્યોરન્સ) માર્ગદર્શિકા, 2021

વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

- તાજેતરમાં, વીમા નિયમનકારી અને વિકાસ સત્તામંડળ ઓફ ઇન્ડિયા (IRDAI)એ ટ્રેડ લોન ઇન્શ્યોરન્સ (Trade Credit Insurance) માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે.
- આ માર્ગદર્શિકા વીમા અધિનિયમ, 1938 હેઠળ નોંધાયેલા સામાન્ય વીમા વ્યવસાય કરતા તમામ વીમાકુંપનીઓને લાગુ પડશે.
- તે માલ અને સેવાઓ, ફેક્ટરિંગ કુંપનીઓ (ફેક્ટરિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 2011 માં વ્યાખ્યાપિત) અને બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓના વેચાણકર્તા અથવા સપ્લાયર્સને જારી કરી શકાય છે.
- બિઝનેસ ટેટ ઇન્શ્યોરન્સ વ્યવસાયોને માલ અને સેવાઓની ચુકવણી ન થાવાના જોખમથી બચાવે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

12 સપ્ટેમ્બર : દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકાર માટે આંતર રાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day for South-South Cooperation)

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દર વર્ષ 12 સપ્ટેમ્બરે દક્ષિણ-દક્ષિણ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day for South-South cooperation) ઉજવે છે.
- આ દિવસ વિકાસશીલ દેશો વચ્ચે સહકાર માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસોને પ્રકાશિત કરે છે.
- તે દક્ષિણ ક્ષેત્રમાં સ્થિત દેશોના આર્થિક, સામાજિક અને રાજકીય વિકાસ માટેની પહેલ છે.
- દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકાર (South-South Cooperation) શું છે ?
- મૂળભૂત રીતે, દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકાર વૈશ્વિક દક્ષિણ (Global South) માં વિકાસશીલ દેશો વચ્ચે “તકનીકી સહકાર” નો ઉલ્લેખ કરે છે.
- વૈશ્વિક દક્ષિણના દેશો વચ્ચે તકનીકી સહકારની શરૂઆત રાજકીય સંવાદની મદદથી રાષ્ટ્રો વચ્ચે રાજદ્વારી અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંવાદ શક્તિને મજબૂત કરવાના અગ્રહી પ્રયાસ તરીકે થઈ હતી.
- દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકાર વિકાસશીલ દેશોને સંયુક્ત પ્રયાસો સાથે તેમના વિકાસના લક્ષ્યોને પૂર્ણ કરવા માટે જ્ઞાન, કુશળતા, વિશેષજ્ઞતા અને સંસાધનો વહેંચવામાં મદદ કરે છે.

મહત્વ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રના જણાવ્યા અનુસાર, દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકાર માટે, આ પહેલ દક્ષિણના લોકો અને દેશો વચ્ચેની એકતાને સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિબિંબિત કરે છે. તે લોકોની રાષ્ટ્રીય અને સામૂહિક આત્મનિર્ભરતા અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સંમત વિકાસના લક્ષ્યોની સિદ્ધિ તેમજ ટકાઉ વિકાસ માટે 2030ના એજન્ડાને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

બ્યુનોસ આર્યસ એક્શન પ્લાન (BAPA)

- આ દિવસ બ્યુનોસ આર્યસ પ્લાન ઓફ એક્શન (BAPA)ને અપનાવવાની યાદ અપાવે છે. વિકાસશીલ દેશો વચ્ચે તકનીકી સહકારને પ્રોત્સાહન આપવા અને તેનો અમલ કરવા માટે 1978માં 138 સભ્યો દેશો દ્વારા BAPA અપનાવવામાં આવ્યું હતું.

દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકારના ઉદ્દેશો

- દક્ષિણ-દક્ષિણ સહકાર નીચેના ઉદ્દેશો સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો :
- વિકાસશીલ દેશોમાં આત્મનિર્ભરતા વધારવા અને તેમની વિકાસ સમસ્યાઓના રચનાત્મક ઉકેલો શોધવા.
- અનુભવોની આપ-લે કરીને આત્મનિર્ભરતાને પ્રોત્સાહન આપવું.

દિક્ષિણા-દક્ષિણ સહકાર માટે આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

1. સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દર વર્ષે 12 સપ્ટેમ્બરે દક્ષિણા-દક્ષિણ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ ઉજવે છે.
2. આ દિવસ વિકાસશીલ દેશો વચ્ચે સહકાર માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા કરવામાં આવવા પ્રયાસોને પ્રકાશિત કરે છે.
3. દક્ષિણા-દક્ષિણ સહકાર વૈશ્વિક દક્ષિણ (Global South) માં વિકાસશીલ દેશો વચ્ચે “તકનીકી સહકાર” નો ઉદ્દેખ કરે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) ફક્ત 1 અને 2
 (B) ફક્ત 2 અને 3
 (C) ફક્ત 1 અને 3
 (D) 1, 2 અને 3

Colexion : લાયસન્સ મેળવાનાર સૌથી મોટું NFT પ્લેટફોર્મ

- > 10 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ Colexion, લાઈસન્સ મેળવાનાર સૌથી મોટું NFT (નોન-ફિઝિબલ ટોકન) પ્લેટફોર્મને લોંચ કરવાની ઔપચારિક જાહેરાત કરવામાં આવી.
- > Colexionએ રમતો, મનોરંજન અને કલા માટે NFT પ્લેટફોર્મ છે.
- > વિશ્વભરના સંગ્રહકો અને રકાણકારો પાસે વિવિધ પ્રકારની યાદગાર વસ્તુઓ છેજે દાયકાઓનથી ખૂબ પ્રશંસા પામી છે.
- > પ્લેટફોર્મ ટૂંક સમયમાં વપરાશકર્તાઓને તેમના મનપસંદ સુપરસ્ટાર્સની NFT ખરીદવા, વેચવા અને વેપાર કરવા માટે સક્ષમ બનાવશે. તેણે યુઝર પ્રિ-રજીસ્ટ્રેશન પ્રોગ્રામ પણ શરૂ કર્યો છે.
- કોલેક્શન્સ શું છે ?
- > Colexion એક NFT વેપાર અને સમુદ્દર પ્લેટફોર્મ છે. તે વપરાશકર્તાઓને વેપાર કરવા, ખરીદવા અને અરસપરસ પ્રવૃત્તિઓ કરવાની સુવિધા આપે છે. આમાં વૈશ્વિક સુપરસ્ટાર્સની NFT સંગ્રહનો સમાવેશ થશે. આ પ્લેટફોર્મ દ્વારા વપરાશકર્તાઓ બ્લાઇડ બોક્સના વિવિધ સ્તરો ખરીદી શકશે અને સેલિબ્રિટીના મર્યાદિત NFT સંગ્રહને એક્સેસ કરી Colexion પર લક્ષણ.
- > Colexionમાં રમત, કલા, મનોરંજન અને ઉદ્ઘોગના અન્ય વ્યક્તિઓ જેવા ક્ષેત્રના તારાઓ સામેલ થશે. લોન્ચિંગના પ્રારંભિશ તબક્કામાં વૈશ્વિક સ્પોર્ટ્સ સ્ટાર્સ મુખ્ય સહભાગી બનશે.

જોડાણ હેઠું

- > NFT કલેક્શન, ટ્રેડિંગ અને કોમ્યુનિટી પ્લેટફોર્મ દ્વારા વર્ચ્યુઅલ રિયાલિટી માટે નોંધપાત્ર ગેટવે બનાવવાના ઉદ્દેશ સાથે કોલેક્શન શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

દિક્ષિણા-દક્ષિણ સહકાર માટે આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

1. 10 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ Colexion, લાઈસન્સ મેળવાનાર સૌથી મોટું NFT (નોન-ફિઝિબલ ટોકન) પ્લેટફોર્મને લોંચ કરવાની ઔપચારિક જાહેરાત કરવામાં આવી.
2. પ્લેટફોર્મ ટૂંક સમયમાં વપરાશકર્તાઓને તેમના મનપસંદ સુપરસ્ટાર્સની NFT ખરીદવા, વેચવા અને વેપાર કરવા માટે સક્ષમ બનાવશે.
3. Colexionમાં રમત, કલા, મનોરંજન અને ઉદ્ઘોગના અન્ય વ્યક્તિઓ જેવા ક્ષેત્રના તારાઓ સામેલ થશે. લોન્ચિંગના પ્રારંભિશ તબક્કામાં વૈશ્વિક સ્પોર્ટ્સ સ્ટાર્સ મુખ્ય સહભાગી બનશે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) 1 અને 2
 (B) 2 અને 3
 (C) 1 અને 3
 (D) 1, 2 અને 3

સરકાર ભારતમાં 36000 ગામોમાં 'આદર્શ ગ્રામ યોજના' શરૂ કરશે

- > કેન્દ્રીય આદિજાતિ બાબતોના મંત્રી અર્જુન મુંડા અનુસાર, 'પ્રધાનમંત્રી આદર્શ ગ્રામ યોજના' ભારતના 36,000 ગામોમાં શરૂ કરવામાં આવશે.
- > આ યોજના હેઠળ, 50% આદિવાસી વસ્તી ધરાવતા ગામોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.
- > આ યોજના હેઠળ આસામના આશરે 1700 આદિવાસી ગામોને મોડેલ વિલેજમાં ફેરવાશે.
- > મોડેલ ગામો ઉપરાંત, 184 નવા વના કેન્દ્રો પણ આસામમાં સ્થાપવામાં આવશે, જેનો લાભ 60,000 લોકોને થશે.

Back to basics : પ્રધાનમંત્રી આદર્શ ગ્રામ યોજના (PMAGY)

- > PMAGY પસંદ કરેલ અનુસૂચિ જાતિ પ્રભુત્વ ધરાવતા ગામોના સર્વાંગી વિકાસના ઉદ્દેશથી શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના ગામડાઓને તમામ જરૂરી સુવિધાઓ પૂરી પાડવા માગે છે જેથી સુનિશ્ચિત થાય કે સામાન્ય સામાજિક-આર્થિક ગામડાઓને તમામ જરૂરી સુવિધાઓ પૂરી પાડવા માગે છે જેથી સુનિશ્ચિત થાય કે સામાન્ય સામાજિક-આર્થિક સૂચ્યકોની દ્રષ્ટિ અને SC અને બિન-અનુસૂચિત જાતિની વસ્તી વચ્ચેની અસમાનતા દૂર થાય.
- તેની કામગીરીનું નિરીક્ષણ કેવી રીતે થાય છે ?
- > PMAGY ની કામગીરીનું નિરીક્ષણ દરેક ગામ માટે તૈયાર ગ્રામ વિકાસ યોજનામાં સૂચિબદ્ધ લક્ષ્યોની સિદ્ધના સંદર્ભમાં કરવામાં આવી રહ્યું છે.

- આ યોજના હેઠળ “રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયતી રાજ (NIRD & PR)” રાષ્ટ્રીય સ્તરે તકનીકી સંસાધન સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે.

આદર્શ માપ માપદંડ

- એક મોડેલ વિલેજ તરીકે જહેર કરવા માટે, ગામને ગ્રામ વર્ષમાં ઓછા ગ્રામ લક્ષ્યો પ્રાપ્ત કરવા આવશ્યક છે :
- > પ્રાથમિક સ્તરે બાળકોની 100% નોંધણી અને જગ્યાવણી
- > શિશુ મૃત્યુ દર અને માતૃ મૃત્યુ દરમાં ઘટાડો
- > ગામો 100% ખુલ્લામાં શૌચયમુક્ત હોવા જોઈએ
- > ટકાઉ ઘોરણે સુરક્ષિત પીવાના પાણીની સુવિધાની પહોંચ
- > સંગર્ભા સ્ત્રીઓ માટે 100% સંસ્થાકીય ડિલિવરી
- > બાળકોનું સંપૂર્ણ રસીકરણ
- > મૃત્યુ અને જન્મની 100% નોંધણી
- > બાળ લગ્ન અને બાળ મજૂરી નહીં
- > જહેરમાં ઢારૂ અને દવાઓનું સેવન ન કરવું
- > પ્રધાનમંત્રી ગ્રામીણ આવાસ યોજનાના માકાનોની 100% ફાળવણી

આદર્શ ગ્રામ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય આદિજાતિ બાબતોના મંત્રી અર્જુન મુંડા અનુસાર, 'પ્રધાનમંત્રી આદર્શ ગ્રામ યોજના' ભારતના 36,000 ગામોમાં શરૂ કરવામાં આવશે.
2. આ યોજના હેઠળ, 50% આદિવાસી વસ્તી ધરાવતા ગામોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.
3. PMAGY પસંદ કરેલ અનુસૂચિ જાતિ પ્રભુત્વ ધરાવતા ગામોના સર્વાંગી વિકાસના ઉદેશથીશરૂ કરવામાં આવી હતી.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો પોગ્ય છે?
 (A) 1 અને 2
 (B) 2 અને 3
 (C) 1 અને 3
 (D) 1, 2 અને 3

નેશનલ એન્જિનિયર ડે

- > દર વર્ષ 15 સપ્ટેમ્બરે ભારત મહાન એન્જિનિયર મોકાગુંડન વિશ્વેશ્વરાયની સિદ્ધિઓને માન્યતા આપવા અને સંમાન આપવા માટે રાષ્ટ્રીય ઈજનેર દિવસ (National Engineer's Day) ની ઉજવણી કરે છે.
- > આ દિવસ ભારત તેમજ શ્રીલંકા અને તાન્જાનિયામાં ઉજવવામાં આવે છે.
- > એન્જિનિયરોના મહાન કાર્યને યાદ રાખવા અને તેમને સુધારવા અને નવીનતા લાવવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવા માટે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

- > યુનેસ્કો દ્વારા દર વર્ષે 4 માર્ચ ઉજવવામાં આવેલા વર્ક એન્જિનિયરસ તે થી આ અલગ છે.
જન્મ 1861માં કષાર્ટકમાં થયો હતો, તેમણે મૈસ્કૂર યુનિવર્સિટી આર્ટ્સ ગ્રેજ્યુએટ (BA) નો અભ્યાસ કર્યો હતો અને ત્યારબાદ પુણેથી સાયન્સ કોલેજમાંથી સિવિલ એન્જિનિયરિં ગાંનો અભ્યાસ કર્યો હતો અને દેશના સૌથી પ્રતિષ્ઠિત એન્જિનિયરોમાંના એક બન્યા હતા.
- > તેઓ ભારતમાં અગ્રણી એન્જિનિયર હતા જે મની પ્રતિભા જળ સંસાધનોના શોષણ અને દેશભરમાં બંધોના નિર્માણ અને એકત્રિકરણમાં પ્રતિબિંબિત થઈ હતી.
- > તેમના કાર્યની લોકપ્રિયતાને ધ્યાનમાં રાખીને ભારત સરકારે તેમને 1909-07માં એડન (યમન) માં પાણી પુરવઠા અને ડ્રેનેજ સિસ્ટમનો અભ્યાસ કરવા મોકલ્યા હતા.
- > તેમને તેમના અભ્યાસના આધારે એક પ્રોજેક્ટ તૈયાર કર્યો હતો જે એડના અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- > તેમણે 1909 માં મૈસ્કૂર રાજ્યના ચીફ એન્જિનિયર અને 1912માં મૈસ્કૂર રાજ્યના દિવાન તરીકે સેવા આપી હતી. અને સાત વર્ષ સુધી આ પદ પર રહ્યા હતા.
- > દિવાન તરીકે તેમણે રાજ્યના એકંદર વિકાસમાં ઘણું યોગદાન આપ્યું હતું.
- > 1915માં, રાજ જ્યોર્જ પાંચમાં દારા લોકોના કલ્યાણમાં તેમના યોગદાન માટે તેમને બ્રિટિશ ભારતીય સામાજિકના નાઈટ કમાન્ડર તરીકે ઉપાધી આપવામાં આવ્યા હતા.
- > તેઓ એક એન્જિનિયર હતા જે મણે 1934માં ભારતીય અર્થતંત્રની યોજના બનાવી હતી.
- > તેમને લંડન ઇન્સ્ટિયુટ્શન ઓફ સિવિલ એન્જિનિયર્સની માનદ સભ્યતા 50 વર્ષ માટે એનાયત કરવામાં આવી હતી.
- > તેમને 1962 માં કષાર્ટકના બેંગલુરુમાં તેમનું નિધન થયું હતું.

ભારત માટે 'રિકન્સ્ટ્રક્શન' અને પ્લાન્ટ ઈકોનોમી

- મુખ્ય યોગદાન : તેમણે તેમના વ્યાવસાયિક જીવન (Professional Life) દરમિયાન મૈસ્કૂર, ડેંડરાબાદ, ઓડિશા, અને મહારાષ્ટ્રમાં અનેક નોંધપાત્ર બાંધકામ પ્રોજેક્ટ્સનો ભાગ બનીને સમાજમાં ઘણું યોગદાન આપ્યું છે.
- > તેઓ મૈસ્કૂરમાં કૃષ્ણ રાજ સાગર તેમના નિર્માણ માટે ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર હતા.
- > આનાથી ખેતી માટે પડતર જમીનને ફળદ્રુપ જમીનમાં રૂપાંતરિત કરવામાં મદદ કરી.
- > તેમણે 1903માં પુણેના ખડકવાસલા જળાશયમાં ઓટોમેટિક વેર ફ્લેડગેટ (Automatic Weir Floodgates)ની સિસ્ટમ ડિઝાઇન અને પેટન્ટ કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી.
- > 1908માં ડેંડરાબાદમાં આવેલા વિનાશક પૂર (મુસી નદી) બાદ તેમણે ભવિષ્યમાં શહેરને પૂરથી બચાવવા માટે ડ્રેનેજ સિસ્ટમ બનાવી હતી.

- > તેમજ જ તિરુમાલા અને તિરુપતિ વર્ષે રસ્તાના નિર્માણની યોજના બનાવી હતી.
- > તેમણે વિશાખાપટ્ટનમ બંદરને સમુદ્રના ધોવાણથી બચાવવા માટે એક સિસ્ટમ વિકાસવવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી હતી.
- > તેમણે મૈસૂર રાજ્યમાં અનેક નવી રેલ્વે લાઈનો પણ શરૂ કરી હતી.
- > તેમણે 1895માં સુકુર મ્યુનિસિપાલિટી માટે વોટર વક્સની ડિઝાઇન અને સંચાલન કર્યું હતું.
- > તેમને ડેમોમાં અવરોધ પ્રણાલી (Block System)ના વિકાસનો શ્રેય પણ આપવામાં આવે છે જે ડેમોમાં પાણીના નકામા પ્રવાહને અટકાવે છે.
- > તેમણે મૈસૂર સાબુની ફેક્ટરી, મૈસૂર આર્થન એન્ડ સ્ટીલ વર્ક્સ (ભદ્રાવતી), શ્રીજયચમારાજેન્દ્રા (Jayachamarajendra), પોલિટેકનિક ઇન્સ્ટિટ્યુટ, (બેગલૂરુ) કૃષિ યુનિવર્સિટી અને સ્ટેટ બેંક ઓફ મૈસૂર સ્થાપવાની જવાબદારી પણ સાંભળી હતી.

નેશનલ એન્જિનિયર કે વિશે નીચેના વિધાનો

ધ્યાનમાં લો.

1. આ દિવસ ભારત તેમજ શ્રીલંકા અને તાન્જાનિયામાં ઉજવવામાં આવે છે.
2. યુનેસ્કો દ્વારા દર વર્ષ 4 માર્યે ઉજવવામાં આવતા વર્લ્ડ એન્જિનિયર્સ ડે થી આ અલગ છે.
3. મોકાંગંડામ વિશ્વેશ્વરાય જન્મ 1861માં કણ્ણાટકમાં થયો હતો.
4. 1962માં કણ્ણાટકના બેગલૂરુમાં તેમનું નિધન થયું હતું.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) 1, 2 અને 3
 (B) 2, 3 અને 4
 (C) 1, 2 અન 4
 (D) 1, 2, 3 અને 4

કનેક્ટ 2021

- > તાજેતરમાં કેન્દ્રીય ગૃહમંત્રીએ 'કનેક્ટ 2021' - ટુવર્ડ્સ ઇક્વલ, સસ્ટેનબલ ઇન્ડિયન સિટીઝ પ્રોગ્રામને સંબોધન કર્યું હતું.

Back to basics : પરિચય

- > વર્લ્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યુટ (WRI)ભારત દ્વારા આયોજિત અને આયોજિત કાર્યક્રમોની વૈશ્વિક શુંખલાનો એક ભાગ છે, જે ભારતીય અને વૈશ્વિક નેતાઓ અને અન્ય હિસ્સેદારોને એકસાથે લાવવા માટે આયોજિત કરવામાં આવી છે, જેઓ સમાવેશી, ટકાઉ અને આબોહવા સમર્થિત ભારતીય શહેરોની ડિઝાઇન માટે પ્રબિદ્ધ છે.
- > WRI India એક સ્વતંત્ર ચેરિટી ઇન્સ્ટિટ્યુટ છે. જે કાયદાકીય રીતે 'ઇન્ડિયા રિસોર્સિસ ટ્રસ્ટ' તરીકે નોંધાયેલી છે.
- > 'કનેક્ટ' હવમના પ્રદૂષણ, ઇલેક્ટ્રિક ગતિશીલતા, શહેરી આયોજન, શહેરી પાણીની સ્થિતિસ્થાપકતા, આબોહવા ઘટાડવા અને જાહેર પરિવહન અને તેમની આંતરરૂપિત અને સુશોધનના તારણો અન્ય જેવા વિવિધ ક્ષેત્રોના પ્રસ્તુતકર્તાઓનું નિરીક્ષણ કરે છે.

શહેરોનું મહત્વ

- GDPમાં યોગદાન : 2030 સુધીમાં, રાષ્ટ્રીય કુલ ઘરેલું ઉત્પાદન (GDP)નો લગભગ 70 ટકા હિસ્સો શહેરોમાંથી આવશે કારણ કે જડપી શહેરીકરણ જૂથની ક્ષમતાને સરળ બનાવે છે.
- > વૈશ્વિક સ્તરે શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન કરનારા શહેરો ભારતીય શહેરો કરતા રાષ્ટ્રીય GDP માં પાંચ ગણું વધું યોગદાન આપે છે.
- કોવિડ-19ની અસર :
- > 2030 સુધીમાં, ભારતમાં શહેરી વસ્તી લગભગ બમણી થઈને 630 મિલિયન થઈ જશે અને વિકાસના આ સ્તરને સરળ બનાવવા માટે, શહેરી માળખાને ખૂબ અપગ્રેડ કરવાની જરૂર છે અને આપણા શહેરો પર કોવિડ-19ની અસરે તેને વધું મહત્વપૂર્ણ બનાવ્યું છે.
- જળવાયુ પરિવર્તન સામે લડવામાં મદદ કરો :
- > તાજેતરના ઇન્ટર-ગર્વમેન્ટ પેનલ ઓન કલાઈમેટ ચેન્જ (IPCC)ના અહેવાલમાં સૂચયવું છે તેમ, શહેરો જળવાયુ પરિવર્તનમાં સૌથી વધુ અસરગ્રસ્ત તેમજ મુખ્ય ફાળો આપનારાઓ છે, તેથી આ શહેરો આબોહવા પરિવર્તન સામેની લડાઈમાં મુખ્ય સ્થાન ધરાવે છે.
- > ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDG)-11માં પણ જાહેર પરિવહનમાં રોકાણ, લીલી જાહેર જળાઓનું સર્જન અને શહેરી આયોજન અને વ્યવસ્થાપનમાં ભાગ લેવો અને સમાવેશી રીતે સુધારો સામેલ છે.

સરકારની સંબંધિત પદ્ધત

- > પ્રધાનમંત્રી આવસ યોજના (PMAY) 25 જૂન, 2015ના રોજ શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ 2022

- સુધીમાં શહેરી વિસ્તારોના લોકોને આવાસ પ્રદાન કરવાનો હતો.
- અટલ ખર્બન રિજુવેનેશન એન્ડ અર્બન ટ્રાન્સફોર્મેશન મિશન (AMRUT):
- > તેનું લોન્ચિંગ વર્ષ 2015માં કરવામાં આવ્યું હતું. ઉદ્દેશ બધા માટે મૂળભૂત નાગરિક સુવિધાઓને અપનાવવા, અમલમાં મૂકવા અને કલાઈમેટ સ્માર્ટ સિટીઝ એસેસમેન્ટ ફેન્ડર્વર્ક: આ આપણા શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓને અપનાવવા, અમલમાં મૂકવા અને પ્રસારિત કરવાની હિશામાં એક પગલું છે જે ગ્રીન, ટકાઉ અને લવચીક શહેરી આવાસ બનાવવાની ભનાવાવની હિશામાં આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રયાસોની તુલનામાં ઘોરણો નક્કી કરે છે.

■ શહેરી પરિવહન યોજના :

    - > આ યોજના હેઠળ 20,000 થી વધુ બસો માટે જાહેર-ખાનગી ભાગીદારી મારફતે નાણાકીય સુવિધા પૂરી પાડીને જાહેર બસ પરિવહન સેવાઓમાં વધારો કરવમાં આવશે.

■ વોટર લાઇફ મિશન (અર્બન):

      - > તે તમામ શહેરોમાં કાર્યકારી નળ મારફતે ઘરોને પાણી પુરવઠાનું સાર્વત્રિક કવરેજ પ્રદાન કરવા સાથે સંબંધિત છે.

■ સ્વરચ્છ ભારત મિશન (શહેરી):

      - > દેશમાં શહેરી ભારતને ખુલ્લામાં શૌચમુક્ત અને મ્યુનિસિપલ ઘન કચરાનું 100 ટકા વૈજ્ઞાનિક સંચાલન કરવાના ઉદ્દેશ સાથે 2 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ તેના શંભારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.

યુનેસ્કોનું નેટવર્ક ઓફ કિએટિવ સિટીઝ (UCCN)

- > તેની સ્થાપના 2004માં કરવામાં આવી હતી અને તેનો ઉદ્દેશ સર્જનાત્મકતા અને સાંસ્કૃતિક ઉદ્ઘોગો (સર્જનાત્મકતા અને સાંસ્કૃતિક ઉદ્ઘોગ) ને સ્થાનિક સ્તરે તેમની વિધાસ યોજનાઓના કેન્દ્રમાં રાખવાનો અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સક્રિય સહકાર આપવાનો છે.
- > UCCNમાં સંગીત, કલા, લોક હસ્તકલા, ડિઝાઇન, સિનેમા, સાહિત્ય અને ડિજિટલ આર્ટ અને રસોઈ જેવા સાત સર્જનાત્મક ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય છે.

સક્રિય સિટી કલ્યાચરલ ફોરમ

- > તેની સ્થાપના 2012માં લંડનમાં કરવામાં આવી હતી. તે સભ્યો શહેરોમાં નીતિ નિર્માતાઓને સંશોધન અન બુદ્ધિ શેર કરવા અને તેમની ભાવિ સમૃદ્ધિની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકાનું અન્વેષણ કરવા સક્ષમ બનાવે છે.
- > કોઈ પણ ભારતીય શહેર આ મંચનો ભાગ નથી.

કનોકટ 2021 વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્વારાની લો.

1. વર્લ્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટયુટ (WRI)ભારત દ્વારા આયોજિત અને આયોજિત કાર્યક્રમોની વૈશ્વિક શુંખલાનો એક ભાગ છે.
  2. 2030 સુધીમાં, રાષ્ટ્રીય કુલ ઘરેલું ઉત્પાદન (GDP)નો લગભગ 70 ટકા હિસ્સો શહેરોમાંથી આવશે કારણ કે જરૂરી શહેરીકરણ જૂથની ક્ષમતાને સરળ બનાવે છે.
  3. વર્લ્ડ સિટી કલ્યાચરલ ફોરમ સ્થાપના 2012માં લંડનમાં કરવામાં આવી હતી.
  4. વોટર લાઇફ મિશન તમામ શહેરોમાં કાર્યકારી નળ મારફતે ઘરોને પાણી પુરવઠાનું સાર્વત્રિક કવરેજ પ્રદાન કરવા સાથે સંબંધિત છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

હિન્દી દિવસ

- > ભારતમાં દર વર્ષ 14 સપ્ટેમ્બરને હિન્દી દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે.
- > આ દિવસની ઉજવણી પાછળનું એક કારણ દેશમાં અંગ્રેજ ભાષાના વધતા વલણ અને હિન્દીની ઉપેક્ષાને અટકાવવાનું છે.

Back to basics : હિન્દી દિવસનો ઇતિહાસ

- > દેવનાગરી લિપિમાં લખાયેલી હિન્દી 14 સપ્ટેમ્બર, 1949 ના રોજ ભારત પ્રજાસત્તાની સત્તાવર ભાષા તરીકે અપનાવવામાં આવી હતી.
- > કાકા કાલેલકર, મૈથિલિશરણ ગુપ્તા, હજારી પ્રસાદ દ્વિવેદી, શેઠ ગોવિંદાએ હિન્દી સત્તાવર ભાષા બસનાવવામાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપ્યું હતું.
- > પ્રથમ હિન્દી દિવસ વર્ષ 1953માં ઉજવવામાં આવ્યો હતો.
- > અંગ્રેજ હિન્દીસિવાયની બીજી સત્તાવર ભાષા છે (બંધારણની કલમ 343).
- > હિન્દી પણ આઠમી અનુસૂચિની ભાષા છે.
- > આર્ટિકલ 351 'હિન્દી ભાષાના વિકાસ માટેના નિર્દેશ' સાથે સંબંધિત છે.
- > હિન્દી શાસ્ત્રીય ભાષા નથી.

વિશ્વ હિન્દી દિવસ

- > 10 જાન્યુઆરીએ ઉજવવામાં આવે છે.
- > નાગપુરમાં 10 જાન્યુઆરી, 1975ના રોજ યોજાયેલી પ્રથમ વિશ્વ હિન્દી પરિષદ્ધની વર્ષગાંઠની ઉજવણીમાં 30 દેશોના 122 પ્રતિનિધિઓ ભાગ લીધો હતો.
- > તેની ઉજવણી સૌ પ્રથમ 2006માં ભારતના ભૂતપૂર્વ વડા

- પ્રધાન ડૉ. મનમોહન સિંહે વિશ્વભરમાં હિન્દી ભાષાને પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશ સાથે કરી હતી.
- > વિશ્વ હિન્દી સચિવાલય બિલ્ડિંગનું ઉદ્ઘાટન 2018માં મોરેશિયસમાં કરવામાં આવ્યું હતું.

હિન્દી ભાષા વિશે

■ ઉદ્ભબ :

- > હિન્દી ભાષા તેનું નામ ફારસી શબ્દ 'હિન્દ' પરથી ઉત્તરી આવ્યું છે, જેનો અર્થ થાય છે 'સિંહુ નદીની ભૂમિ' 11મી સદીની શરૂઆતમાં, ટર્કિશ આકમણકારોએ સિંહુ નદીની આસપાસના પ્રદેશની ભાષાને હિન્દી એટલે કે 'સિંહુ નદીની ભૂમિની ભાષા' નામ આપ્યું.
- > આધુનિક દેવનાગરી લિપિ પણ 11મીસદીમાં અસ્તિત્વમાં આવી હતી.

■ ભારત સિવાચના દેશોમાં હિન્દીનો ઉપયોગ :

- > વિશ્વમાં બોલાતી કુલ ભાષાઓમાં હિન્દી પાંચમી સૌથી વધુ બોલાતી ભાષા છે.
- > હાલમાં પાકિસ્તાન, નેપાળ, બાંગ્લાદેશ, યુઅસએ, યુકે, જર્મની, ન્યૂજીલેન્ડ, યુએઈ, યુગાન્ડા, ગુયાના, સુરીનામ, ત્રિનિદાદ, મોરેશિયસ અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિન્દી ભાષાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

સંબંધિત સરકારી પ્રયાસો

- > 1960માં ભારતીય રાજ્યોના બિન-હિન્દી ભાષી લોકો, વિદેશમાં ભારતીયો અને હિન્દી શીખવા ઈચ્છતા વિદેશી નાગરિકોને પત્રવ્યવહાર દ્વારા હિન્દીનું જ્ઞાન આપવાના ઉદ્દેશ સાથે શિક્ષણ મંત્રાલય હેઠળ હિન્દી નિયામકની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- > ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ફોર કલ્યર રિલેશન્સ (ICCR)એ વિવિધ વિદેશી યુનિવર્સિટીઓ/સંસ્થાઓમાં 'હિન્દી ચેયર'ની સ્થાપના કરી છે.
- > લાલ-રાજભાષા (આર્ટિઝનિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ દ્વારા ભારતીય ભાષા શીખો) એ હિન્દી શીખવા માટે મલિટભીડિયા આધારિત સ્વ-શિક્ષણ અવેલિકેશન છે.
- > સત્તાવર ભાષાઓ વિભાગ દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલી 'ઈ-સરલ હિન્દી વાક્ય કોશ' અને 'ઈ-મહાશબ્દ કોશ મોબાઈલ એપ્લિકેશન'નો ઉદ્દેશ હિન્દીના વિકસ માટે માહિતી તકનીકનો ઉપયોગ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.

હિન્દી દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો દ્યાનમાં લો.

- ભારતમાં દર વર્ષ 14 સપ્ટેમ્બરને હિન્દી દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે.
- દેવનાગરી લિપિમાં લખાયેલી હિન્દી 14 સપ્ટેમ્બર, 1949 ના રોજ ભારત પ્રજાસત્તાની સત્તાવર ભાષા તરીકે અપનાવવામાં આવી હતી.

3. ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ફોર કલ્યર રિલેશન્સ (ICCR)એ વિવિધ વિદેશી યુનિવર્સિટીઓ/સંસ્થાઓમાં 'હિન્દી ચેયર'ની સ્થાપના કરી છે.
4. વિશ્વ હિન્દી સચિવાલય બિલ્ડિંગનું ઉદ્ઘાટન 2018માં મોરેશિયસમાં કરવામાં આવ્યું હતું.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અન 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

છાતીસગઢ 'બાજરા મિશન' (Millet Mission) શરૂ કર્યું

- > છાતીસગઢ સરકારે રાજ્યને ભારતનું બાજરા કેન્દ્ર બનાવવાના ઉદ્દેશ સાથે 14 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ "બાજરા મિશન" (Millet Mission)ની શરૂઆત કરી હતી.
- > આ મિશનના લોકાર્પણ પ્રસંગે મુખ્યમંત્રી ભૂપેશ બધીલાએ કહું કે, છાતીસગઢ ટૂંક સમયમાં ભારતનું બાજરાનું કેન્દ્ર બનશે.
- > તેમણે એ પણ પ્રકાશ પાડ્યો હતો કે, નાના જંગલના ઉત્પાદનીજેમ રાજ્ય પણ નાના અનાજના પાકને તેની તાકાત બનાવવા માંગે છે.
- > આ મિશનને અમલમાં મૂકવા માટે ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મિલેટ રિસર્ચ, હેદારાબદ અને છાતીસગઢ 14 જિલ્લાઓના કલેક્ટરો વચ્ચે "બાજરા મિશન" હેઠળ સમજૂતી કરાર (MOU) પર હસ્તાક્ષર કરાવામાં આવ્યા હતા.

બાજરા મિશનનો ઉદ્દેશ

- > ખેડૂતોને નાના અનાજના પાક માટે યોગ્ય ભાવ પ્રદાન કરવા અને તેમને ઇનપુટ સપોર્ટ, ખરીદીની વ્યવસ્થા અને પ્રોસેસિંગ પ્રદાન કરવાના ઉદ્દેશ સાથે બાજરા મિશન પહેલ શરૂ કરવામાં આવી છે. આ મિશન એ સુનિશ્ચિત કરવાનો પણ પ્રયાસ કરે છે કે ખેડૂતોને નિષ્ણાતોની કુશળતાનો લાભ થાય.

બાજરા મિશન હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા જિલ્લાઓ

- > છાતીસગઢ રાજ્યમાં મિશન હેઠળ આવરીલેવામાં આવેલા જિલ્લાઓમાં બસ્તર, કંકર, કોડાગાંવ, સંકમા, દંતેવાડા, વિજાપુર, નારાયણપુર, બલરામપુર, રાજનંગાંવ, કવર્ધા, જશપુર, ગૌરેલા-પેન્ડ્રા-મારવાહી, કોરિયા અને સૂરજપુરનો સમાવેશ થાય છે.

MOU વિશે

- > આ MOU હેઠળ ઈન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મિલેટ રિસર્ચ (Indian Intitute of Millet Research - IIIMR), હેદરાબદ કોડો, કુટકીઅને રાગીની ઉત્પાદકતા વધારવા માટે સહાય અને માર્ગદર્શન પ્રદાન કરશે. તે તકનીકી માહિતી પણ પ્રદાન કરશે અને ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા બીજાની ઉપલબ્ધતાની ખાતરી કરશે. આ સંસ્થા છતીસગઢમાં બીજ બેંક સ્થાપવામાં પણ મદદ કરશે. વધુમાં, પ્રાદેશિક સ્તરે બાજરાના ઉત્પાદનના સંદર્ભમાં રાષ્ટ્રીય સ્તરેવિકસિત વૈજ્ઞાનિક તકનીકોનો પ્રસાર કરવા માટે કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર મારફતે છતીસગઢના ખેડૂતોને તાલીમ આપવા માટે IIIMR હેદરાબાદ દ્વારા વ્યવસ્થા કરવામાં આવશે.

'બાજરાના મિશન વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. છતીસગઢ સરકારે રાજ્યને ભારતનું બાજરા કેન્દ્ર બનાવવાના ઉદ્દેશ સાથે 14 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ "બાજરા મિશન" (Millet Mission)ની શરૂઆત કરી હતી.
2. આ મિશનને અમલમાં મૂકવા માટે ઈન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મિલેટ રિસર્ચ, હેદરાબદ અને છતીસગઢ 14 જિલ્લાઓના કલેક્ટરો વચ્ચે "બાજરા મિશન" હેઠળ સમજૂતી કરાર (MOU) પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યો હતા.
3. આ MOU હેઠળ ઈન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મિલેટ રિસર્ચ (Indian Intitute of Millet Research - IIIMR), હેદરાબદ કોડો, કુટકીઅને રાગીની ઉત્પાદકતા વધારવા માટે સહાય અને માર્ગદર્શન પ્રદાન કરશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1, 2 અને 3

IIT-બોંબેએ 'પ્રોજેક્ટ ઉડાન (Project Udaan) શરૂ કર્યું

- > IIT-બોંબેએ હિન્દી દિવસ (Hindi Diwas)નિમિત્તે 14 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ તેનો "પ્રોજેક્ટ ઉડાન" (Project Udaan) શરૂ કર્યો હતો.

પ્રોજેક્ટના ઉદ્દેશો

- > ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓમાં જોડાતીવખતે ઘણા વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા સામનો કરવામાં આવતી ભાષાના અવરોધને તોડવાના ઉદ્દેશસાથે પ્રોજેક્ટ ઉડાન શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.

Back to basics : પ્રોજેક્ટ વિશે

- > 'પ્રોજેક્ટ ઉડાન' પાદ્યપુસ્તકો અને એન્જિનિયરિંગની

અન્ય અભ્યાસ સામગ્રી અને અંગ્રેજીથી હિન્દી અને અન્ય ભારતીય ભાષાઓનમાં અન્ય પ્રવાહોનું ભાષાંતર સક્ષમ બનાવે છે. આ પ્રોજેક્ટની કલ્પના IIT બોંબેના કમ્પ્યુટર સાયન્સ એન્ડ એન્જિનિયરિંગ વિભાગના પ્રોફેસર ગણેશ રાધાકૃષ્ણને કરી હતી. તે કૃત્રિમ બુદ્ધિ આધારિત અનુવાદ ઈકોસિસ્ટમ છે.

IIT બોંબે

- > IIT બોંબેની સ્થાપના 1958માં કરવમાવાં આવી હતી. તેને 1961માં રાષ્ટ્રીય મહત્વની સંસ્થા તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી સમિતિએ તકનીકીની ચાર ઉચ્ચ સંસ્થાઓ સ્થાપવાની ભલામણ કરી હતી. આ સંસ્થા સ્થાપવાની યોજના 1957માં શરૂ થઈ હતી અને 1958માં 100 વિદ્યાર્થીઓની પ્રથમ બેચ દાખલ કરવામાં આવી હતી. તે પાણ્યા ટેકનિલોજી એન્ડ રિસર્ચ યુનિવર્સિટી, પવઈ, મુંબઈ ખાતે સ્થિત છે. યુનેસ્કોની મદદથી અને સોવિયેટ યુનિયના મંડેળી 1958માં સ્થાપિત બીજી ઈન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ટેકોનોલોજી હતી.

'પ્રોજેક્ટ ઉડાન' વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. IIT-બોંબેએ હિન્દી દિવસ (Hindi Diwas)નિમિત્તે 14 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ તેનો "પ્રોજેક્ટ ઉડાન" (Project Udaan) શરૂ કર્યો હતો.
2. ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓમાં જોડાતીવખતે ઘણા વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા સામનો કરવામાં આવતી ભાષાના અવરોધને તોડવાના ઉદ્દેશસાથે પ્રોજેક્ટ ઉડાન શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
3. આ પ્રોજેક્ટની કલ્પના IIT બોંબેના કમ્પ્યુટર સાયન્સ એન્ડ એન્જિનિયરિંગ વિભાગના પ્રોફેસર ગણેશ રાધાકૃષ્ણને કરી હતી. તે કૃત્રિમ બુદ્ધિ આધારિત અનુવાદ ઈકોસિસ્ટમ છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1, 2 અને 3

વિશ્વ ઓઝોન દિવસ

દર વર્ષે 16 સપ્ટેમ્બરે ઓઝોન સ્તરના સંરક્ષણ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (વિશ્વ ઓઝોન દિવસ) તરીકે ઉજવવામાં આવશે.

Back to basics : પરિયા

- > 1994માં, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાએ 16 સપ્ટેમ્બર, 1987ના રોજ મોન્ટ્રીયલ પ્રોટોકોલ (Montreal Protocol) પર હસ્તાક્ષરની યાદમાં વિશ્વ ઓઝોન દિવસની ઉજવણીની જાહેરત કરી હતી.

- > મોન્ટ્રીયલ પ્રોટોકલમાં રેફિજરેટર, એર કન્ડિશનર અને અન્ય ઘણા ઉત્પાદનોમાં ઓઝોન સડતા રસાયણોના 99 ટકા ભાગન તબક્કાવાર બહાર કાઢવામાં આવ્યો છે.
- > 2018માં ઓઝોન ઘોવાણનું તાજેતરનું વૈજ્ઞાનિક મૂલ્યાંકન દર્શાવે છે કે ઓઝોન સ્તરના કેટલાક ભાગોમાં 2000 થી દર દાયકામં 1-3 ટકાના દરે સુધારો થયો છે.
- > ઓઝોન સ્તર સંરક્ષણના પ્રયાસોએ 1990થી 2010 સુધી અંદાજિત 135 અબજ ટન CO₂ સમકક્ષ ઉત્સર્જનને અટકાવીને આખોહવા પરિવર્તન સામેની લડતમાં ફણો આપ્યો છે.
- > સપ્ટેમ્બર 2009માં, વિયેના કન્વેન્શન અને મોન્ટ્રીયલ પ્રોટોકલ સાર્વત્રિક બહાલી હાંસલ કરનાર સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ઇતિહાસમાં પ્રથમ સંધિ બની હતી.
- > 1985માં, વિયેના કન્વેન્શને ઓઝોન સ્તરની સુરક્ષા માટે કાર્યવાહી કરવા માટે સહાકર માટે વ્યવસ્થાની સ્થાપનાને ઔપચારિક બનાવી હતી.
- > કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે હાઈડ્રોફ્લોરોકાર્બન (HFC)ના ઉપયોગને તબક્કાવાર દૂર કરવા માટે ઓઝોન સડતા પદાર્થો પર મોન્ટ્રીયલ પ્રોટોકોલ હેઠળ કિગાલી સુધારાને બહાલ આપવાની મંજૂરી આપી દીધી છે. ઓક્ટોબર, 2016માં રવાનાના કિગાલીમાં આયોજિત મોન્ટ્રીયલ પ્રોટોકોલના પક્ષોની 28મી બેઠક દરમિયાન આ સુધારો સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો.
- > તાજેતરમાં ભારત સરકારે મોન્ટ્રીયલ પ્રોટોકોલમાં કિગાલી સુધારાને બહાલી આપવાની મંજૂરી આપી હતી

2021 થીમ :

- > મોન્ટ્રીયલ પ્રોટોકોલ – આપણે આપણા ખોરાક અને રસીઓને હંડા રાખવા પડશે. (Keeping us, Our Food, and Vaccines Cool)

ઓઝોન

- પરિચય : તે રાસાયણિકો ફોર્મ્યુલા 03 સાથે ઓક્સિજનનું એક વિશેષ સ્વરૂપ છે. આપણે શ્વાસ લેવા માટે જે ઓક્સિજન લઈએ છીએ અન જે પૃથ્વી પરના જીવન માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે તે 02 છે.
- > મોટા ભાગનો ઓઝોન પૃથ્વીની સપાટીથી 10 થી 40 કિમીની વચ્ચે વાતાવરણમાં ઉચ્ચ સરે રહે છે. આ વિસ્તારને ઊર્ધ્વમંડળ (Stratospher) કહેવામાં આવે છે અને વાતાવરણમાં જોવા મળતા એકદરે ઓઝોનનો લગભગ 90 ટકા હિસ્સો અહીં જોવા મળે છે.

વર્ગીકરણ

- ઓઝોન : ઓઝોન કુદરતી રીતે પૃથ્વીના ઉપરના વાતાવરણ (સમતાપ મંડળ) માં છે જ્યાં તે રક્ષણાત્મક સ્તર બનાવે છે.
- > સ્તર આપણને સૂર્યના હાનિકારક અલ્ટ્રાવાયોલેટ ક્રિષોથી બચાવે છે.
- > ઓઝોન સડતા પાદાર્થો (ODS)નામના માનવનિર્ભિત

- રસાયણોને કારણે આ ઓઝોન ધીમે ધીમે નાશ પામી રહ્યો છે.
- > ઓઝોન સડતા પદાર્થોમાં કફ્લોરોફ્લ્યુરોકાર્બન (CFC), હાઈડ્રોકલોરોફ્લ્યુરોકાર્બન (HCFC), હેલોન્સ, મિથાઈલ બ્રોમાઈડ, કાર્બન ટેટ્રાકલોરાઈડ અને મિથાઈલ કલોરોફ્લ્યુરોકાર્બનનો સમાવેશ થાય છે.
- ખરાબ ઓઝોન : જમીનની સપાટીન નજીક પૃથ્વીના નીચ્યાલા વાતાવરણમાં ઓઝોન રચાય છે જ્યારે કાર, પાવર પ્લાન્ટ્સ, ઓયોગિક બોલર્સ, રિફાઈનરીઓ, રાસાયણિક પ્લાન્ટ્સ અન અન્ય સ્ત્રોતો દ્વારા ઉત્સર્જિત પ્રદૂષકો સૂર્યપ્રકાશની હાજરીમાં રાસાયણિક પ્રતિક્રિયા આપે છે.
- > સપાટીનું સ્તર ઓઝોન હાનિકારક વાયુ પ્રદૂષક છે.

વિશ્વ ઓઝોન દિવસ વિશે નીચેના

વિદ્યાનો દ્યાનમાં તો.

1. 16 સપ્ટેમ્બરે ઓઝોન સ્તરના સંરક્ષણ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (વિશ્વ ઓઝોન દિવસ) તરીકે ઉજવવામાં આવે છે.
2. ઓઝોન સ્તર સંરક્ષણના પ્રયાસોએ 1990થી 2010 સુધી અંદાજિત 135 અબજ ટન CO₂ સમકક્ષ ઉત્સર્જનને અટકાવીને આખોહવા પરિવર્તન સામેની લડતમાં ફણો આપ્યો છે.
3. તે રાસાયણિકો ફોર્મ્યુલા 03 સાથે ઓક્સિજનનું એક વિશેષ સ્વરૂપ છે.
4. ઓઝોન કુદરતી રીતે પૃથ્વીના ઉપરના વાતાવરણ (સમતાપ મંડળ) માં છે જ્યાં તે રક્ષણાત્મક સ્તર બનાવે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) 1, 2 અને 3
  - (B) 2, 3 અને 4
  - (C) 1, 2 અન 4
  - (D) 1, 2, 3 અને 4

સંસદ ટીવી શરૂ

- > ઉપરાષ્ટ્રપતિ અને રાજ્યસભાના અધ્યક્ષ એમ વેકેયા નાયડું, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી તેમજ લોકસભા અધ્યક્ષ ઓમ બિરલાએ સંયુક્ત પણે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ સંસદ ટીવીનું લોકાર્પણ કર્યું હતું.
- > સંસદ ટીવીની લોકાર્પણ તારીખ, 15 સપ્ટેમ્બર, આંતરરાષ્ટ્રીય લોકશાહી દિવસ સાથે મેળ ખાય છે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- > સંસદ ટીવી ફેબ્રુઆરી 2021માં રાજ્યસભા ટીવી અને લોકસભા ટીવીને જોડીને બનાવવામાં આવ્યું હતું. સરકારે માર્ચ 2021માં સંસદ ટીવીના CEOની પણ નિમણૂક કરી હતી.

સંસદ ટીવીનું પ્રોગ્રામિંગ

- > પાર્લિમેન્ટ ટીવી પ્રોગ્રામિંગમાં મુખ્યત્વે ચાર ક્રેટેગરીનો સમાવેશ થાય છે.
- > સંસદ અને ડેમોક્રાટિક સંસ્થાઓની કામગીરી
- > યોજનાઓ અનવે નીતિઓનું શાસન અને અમલીકરણ
- > ભારતનો ઈતિહાસ અને સંસ્કૃતિ
- > સમકાળીન પ્રકૃતિના મુદ્દાઓ

સંસદ ટીવી

- > સંસદ ટીવી એ ભારત રકારની ટેલેવિજન સેવા છે સંસદના બે ગૃહો અને અન્ય જાહેર બાબતોના પ્રોગ્રામિંગનું પ્રસારણ કરે છે. તેની રચના માર્ચ 2021 માં બે હાલની હાઉસ ચેનલો એટલે કે જોડીને કરવામાં આવી હતી.
- > રવિ કપૂર ચેનલના હાલના CEO છે. તેઓ નિવૃત્ત IAS અધિકારી છે અને 1 માર્ચ, 2021ના રોજ તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

આંતરરાષ્ટ્રીય લોકશાહી દિવસ

(International Day of Democracy)

- > યુનેન જનરલ એસેમ્બલીએ 2007માં 15 સપ્ટેમ્બરને આંતરરાષ્ટ્રીય લોકશાહી દિવસ તરીકે ઉજવવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો. લોકશાહીના સિદ્ધાંતોને પ્રોત્સાહન અને જીણવવાના ઉદ્દેશ સાથે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

સંસદ ટીવી વિશે નીચેના વિદ્યાનો ધ્યાનમાં તો.

1. યુનેન જનરલ એસેમ્બલીએ 2007માં 15 સપ્ટેમ્બરને આંતરરાષ્ટ્રીય લોકશાહી દિવસ તરીકે ઉજવવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો.

2. સંસદ ટીવી એ ભારત રકારની ટેલેવિજન સેવા છે સંસદના બે ગૃહો અને અન્ય જાહેર બાબતોના પ્રોગ્રામિંગનું પ્રસારણ કરે છે.
3. સરકારે માર્ચ 2021માં સંસદ ટીવીના CEOની પણ નિમણૂક કરી હતી. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
  - (A) ફક્ત 1 અને 2
  - (B) ફક્ત 2 અને 3
  - (C) ફક્ત 1 અને 3
  - (D) 1, 2 અને 3

21 મિલિયન લોકો COVID-પ્રેરિત ગરીબીમાંથી બહાર નીકળશે : વિશ્વ બેંક

- > વિશ્વ બેંકે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ કોવિડ-પ્રેરિત ગરીબીના તેના અંદાજમાં 21 મિલિયનનો ઘટાડો કર્યો હતો.
- > વિશ્વ બેંકે યેતવણી પણ આપી હતી. કે કોવિડની પૃષ્ઠભૂમિમાં ગરીબોની સંખ્યા હજુ પણ અભૂતપૂર્વ છે.
- > આ વૈશ્વિક ગરીબી ઘટવાનો અંદાજ છે. વધુમાં, ઘટાડાની ગતિ રોગચાળા પહેલાના વલણમાં પરત ફરી રહી છે.
- > વર્લ્ડ બેંક અનુસાર, કોવિડ-19 રોગચાળાએ 2020માં 97 મિલિયન વધુ લોકોને ગરીબીમાં ઘકેલી દીધા. આ અગાઉના અંદાજ કરતાં 21 મિલિયન ઓછું હતું.
- > જાન્યુઆરી 2021માં વિશ્વ બેંકે અંદાજ લગાવ્યો હતો કે 2021માં, કોવિડ-19 વિશ્વભરમાં લગભગ 119-124 મિલિયન લોકોને ભારે ગરીબીમાં ઘકેલી દેશો.

ICE સંસ્થા સાથે બનાવો ઉજ્જવળ કારક્રમી

દરેક વિષયો માટે Expert Educators માટે એક તક

આપનું જ્ઞાન હજારો વિદ્યાર્થીઓ સુધી પહોંચાડો

આપની ક્ષમતા અને Expertiseને યોગ્ય સ્થાને ઉપયોગ કરો

આપની નિષ્ઠા & મહેનત + = Success

Contact : 97377-01110

Back to basics : વિશ્વનેક

- > તે એક આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સંસ્થા છે જે ઓછી અને મધ્યમ આવક ધરાવતા દેશોની સરકારોને મૂડી પ્રોજેક્ટ આગળ ધાપાવવા માટે લોન અને અનુદાન આપે છે. તેમાં બે સંસ્થાઓ છે : ઈન્ટરનેશનલ બેન્ક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD) અને ઈન્ટરનેશનલ ડેવલપમેન્ટ એસોસિએશન (IDA).

વિશ્વ ઓળોન દિવસ વિશે નીચેના વિધાનમાં લો.

1. વિશ્વ બેંકે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ કોવિડ-પ્રેરિત ગરીબીના તેના અંદાજમાં 21 મિલિયનનો ઘટાડો કર્યો હતો.
2. વર્લ્ડ બેંક અનુસાર, કોવિડ-19 રોગચાળાએ 2020માં 97 મિલિયન વધુ લોકોને ગરીબીમાં ધકેલી દીધા. આ અગાઉના અંદાજ કરતાં 21 મિલિયન ઓછું હતું.
3. વિશ્વ એક આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સંસ્થા છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) ફક્ત 1, અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

પીએમ મોદી ટાઇમની '100 સૌથી પ્રભાવશાળી' યાદીમાં સામેલ

- > ટાઇમ મેગેਜિને વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીને 2021 ના 100 સૌથી પ્રભાવશાળી લોકોમાં સામેલ કર્યા છે. પીએમ મોદી ઉપરાંત પશ્ચિમ બંગાળના મંખમંત્રી મમતા બેનજીન અને સીરમ ઇન્સ્ટટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયાના CEO અદાર પુનાવાલાના નામ પણ વિશ્વના 100 સૌથી પ્રભાવશાળી લોકોમાં સામેલ છે.
- > ટાઇમ મેગેજિને 15 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ '2021 ના 100 સૌથી પ્રભાવશાળી લોકો'ની વાર્ષિક યાદી જાહેર કરી.
- > વાર્ષિક યાદી એક વૈશ્વિક યાદી છે જેમાં અમેરિકાના રાષ્ટ્રપતિ જો બિડેન, ઉપરાષ્ટ્રપતિ કમલા હેરિસ ડયુક અને ડયેસ ઓફ સેસેક્સ પ્રિન્સ હેરી અને મેઘન, પૂર્વ અમેરિકી રાષ્ટ્રપતિ ડોનાલ્ડ ટ્રમ, ચીનના રાષ્ટ્રપતિ શી જિનપિંગ અને તાલિબાનના સહ-સ્થાપક મુલ્લા અબુલ ગની બરાદારનો સમાવેશ થાય છે.

પીએમ મોદીની સમય રૂપરેખા

- > પીએમ મોદીના સમયની રૂપરેખા અનુસાર, ભારતમાં ત્રણ અગ્રણી નેતા જવાહરલાલ નહેરુ, ઇન્દ્રિંદ્ર ગાંધી અને મોદી છે. નરેન્દ્ર મોદી ભારતચાના રાજકરણમાં પ્રભુત્વ ધરાવતા નીજાનેતા છે.

મમતા બેનજીની સમય રૂપરેખા

- > મમતા બેનજીની સમયની રૂપરેખાને ભારતીય રાજકરણમાં ઉપગ્રહવાદનો ચહેરો તરીકે વર્ણવવામાં આવી છે.

ટાઇમ

- > તે એક અમેરિકન ન્યૂઝ મેગેજિન અને ન્યૂઝ વેબસાઈટ છે. તે અગાઉ સાપ્તાહિક પ્રકાશિત થયું હતું, પરંતુ માર્ચ 2020 સુધીમાં તે દ્વિ-સાપ્તાહિકમાં બદલાઈ ગયું હતું. આ મેગેજિનની પ્રથમ આવૃત્તિ 3 માર્ચ, 1923ના રોજ પ્રકાશિત થઈ હતી.

પીએમ મોદી ટાઇમ વિશે નીચેના વિધાનમાં લો.

1. ટાઇમ મેગેજિને વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીને 2021 ના 100 સૌથી પ્રભાવશાળી લોકોમાં સામેલ કર્યા છે.
2. પીએમ મોદીના સમયની રૂપરેખા અનુસાર, ભારતમાં ત્રણ અગ્રણી નેતા જવાહરલાલ નહેરુ, ઇન્દ્રિંદ્ર ગાંધી અને મોદી છે.
3. મમતા બેનજીની સમયની રૂપરેખાને ભારતીય રાજકરણમાં ઉપગ્રહવાદનો ચહેરો તરીકે વર્ણવવામાં આવી છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) ફક્ત 1, અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

Michio Tsujimura કોણ હતા ?

- > તાજેતરમાં ગૂગલે મિચિયો ત્સુજ્ઞમુરાન તેમના પર દૂધલ બનાવીને સંમાનિત કર્યા. મિચિયો સુજ્ઞમુરા એક જાપાની વૈજ્ઞાનિક હતા.
- > Michio Tsujimura બાયોકેમિસ્ટ અને કૃષિ વૈજ્ઞાનિક હતા જેમણે શ્રીન ટી પર વિસ્તૃત સંશોધન કર્યું હતું.

Back to basics : મિચિયો ત્સુજ્ઞમુરા

- > મિચિયો ત્સુજ્ઞમુરાનો જન્મ 17 સપ્ટેમ્બર, 1888ના રોજ જાપાનના સાઈતામામાં થયો હતો. તેણે 1913માં ગ્રેજ્યુઅશેન પૂર્ણ કર્યું, તે પછી તેણે થોડો સમય શાળામાં કામ કર્યું. બાદમાં 1920માં તેઓ હોકાઈડો ઇમ્પ્રિયલ યુનિવર્સિટીમાં લેબોરેટરી આસિસ્ટન્ટ તરીકે જોડાયા.
- > બાદમાં, અન્ય લેબમાં કામ કરતા, તેમણે અને તેમના સહકાર્યકરોએ શોધી કાઢયું કે શ્રીન ટી વિટામિન સીનો સારો સ્ત્રોત છે, ત્યારબાદ મોટી માત્રામાં શ્રીન ટી યુ.એસ.માં નિકાસ કરવામાં આવી હતી.
- > 1932માં, સુજ્ઞમુરાએ પોતાનું પેપર “ઓન ઘ કેમિકલ ક્રમ્પોનન્ટ્સ ઓફ શ્રીન ટી” પ્રકાશિત કર્યું, ત્યારબાદ તે કૃષિ ક્ષેત્રે જાપાનની પ્રથમ મહિલા ડોક્ટર બની. વર્ષ 1956માં, તેમને તેમના સંશોધન કાર્ય માટે “કૃષિ વિજ્ઞાનનું જાપાન પાર્ટી” એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું. વર્ષ 1968 માં,

તેમને “ઓર્ડર ઓફ ધ પ્રેશિયસ કાઉન ઓફ ધ ફોર્થ કલાસ” એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. 1 જૂન, 1969ના રોજ તેમનું અવસાન થયું.

Michiyo Tsujimura વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. મિચિઓ સુજુમુરા એક જાપાની વૈજ્ઞાનિક હતા.
2. મિચિયો ત્સુજુમુરાનો જન્મ 17 સપ્ટેમ્બર, 1888ના રોજ જાપાનના સાઈટામામાં થયો હતો.
3. 1932માં, સુજુમુરાએ પોતાનું પેપર “ઓન ધ કેમિકલ ક્રમ્પોનન્ટ્સ ઓફ શ્રીન ટી” પ્રકાશિત કર્યું ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2

(B) ફક્ત 2 અને 3

(C) 1 અને 3

(D) 1, 2 અને 3

કેબિનેટ એકલબ્ય મોડેલ નિવાસી શાળાને મંજૂરી આપી

- > રાજ્ય કેબિનેટ વિશાખાપણનમ જિલ્લામાં એકલબ્ય મોડેલ રેસિડેન્શિયલ સ્કૂના નિર્માણ માટે આદિવાસી કલ્યાણ વિભાગની તરફે ખાત્માં 15 એકર સરકારી જમીન ટ્રોન્સફર કરવાની મંજૂરી આપી છે.
- > વિશાખાપણનમ જિલ્લા અરકુ વેલી વિભાગના મજજુવલાસા ગામમાં એકલબ્ય મોડેલ નિવાસી શાળાનું નિર્માણ કરવામાં આવશે.
- > કેબિનેટ રાયકોટી મંડળના મસાપેટા ગામમાં યોગી વેમના વિશ્વવિદ્યાલયને 53.45 એકર જમીન ફાળવવાનો નિર્ણય કર્યો છે.
- > કડાપા મંડળના પુટલામપલ્લી ગામમાં એલ.વી. પ્રસાદ આંખ સ્થાને 59 એકર જમીન ફાળવવામાં આવી હતી.

એકલબ્ય મોડેલ નિવાસી શાળા - EMRS

- > EMRS એ ભારતીય આદિવાસીઓ માટે મોડેલ રેસિડેન્શિયલ સ્કૂલસના નિર્માણ માટેની સરકારી યોજના છે. આ યોજના આદિજીતિ બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે વર્ષ 1997-98 માં 2જૂ કરવામાં આવ્યું હતું. આ યોજના એ સુનિશ્ચિત કરવા માગે છે કે આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓ તેમના દૂરના આદિવાસી વિસ્તારોમાં ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ મેળવે છે.
- > EMRSની સ્થાપના બંધારણનીકલમ 275 (1) અનુસાર સરકારની અનુદાન સાથે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં થાય છે.

એકલબ્ય મોડેલ નિવાસી શાળા વિશે નીચેના વિદ્યાનો દ્યાનમાં લો.

1. વિશાખાપણનમ જિલ્લા અરકુ વેલી વિભાગના મજજુવલાસા ગામમાં એકલબ્ય મોડેલ નિવાસી શાળાનું નિર્માણ કરવામાં આવશે.
2. કડાપા મંડળના પુટલામપલ્લી ગામમાં એલ.વી. પ્રસાદ આંખ સ્થાને 59 એકર જમીન ફાળવવામાં આવી હતી.
3. EMRS એ ભારતીય આદિવાસીઓ માટે મોડેલ રેસિડેન્શિયલ સ્કૂલસના નિર્માણ માટેની સરકારી યોજના છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2

(B) ફક્ત 2 અને 3

(C) 1 અને 3

(D) 1, 2 અને 3

શહેરી આયોજન સુધારાઓ : નીતિ આયોગ

- > તાજેતરમાં નીતિ આયોગે ‘ભારતમાં શહેરી આયોજન ક્ષમતામાં સુધારો’ (Reforms in Urban Planning Capacity in India) નામનો અહેવાલ બહાર પાડ્યો છે.

ભારતમાં શહેરી કરણ

- શહેરીકરણ સ્તર (રાષ્ટ્રીય): શહેરીકરણનું સત્તર 31.1 ટકા (ભારત 2011ની વસ્તી ગણતરી) સાથે 2011માં ભારતની શહેરી વસ્તી 2010 મિલિયન હતી.
- > શહેરીકરણ નગરો (Towns) અને શહેરો (Cities) રહેતા લોકોની સંખ્યામાં વધારો સૂચવે છે.
- > દેશભરમાં શહેરી કેન્દ્રો (Urban centres) ના વિતરણ અને શહેરીકરણ (Urbanisation) ની ગતિ એક સરખી નથી.
- > દેશની 75 ટકાથી વધુ શહેરી વસ્તી 10 રાજ્યો-મહારાષ્ટ્ર, ઉત્તર પ્રદેશ, તમિલનાડુ, પશ્ચિમ બંગાળ, આંધ્રપ્રદેશ, ગુજરાત, કર્ણાટક, મધ્યપ્રદેશ, રાજ્યસ્થાન અને કેરળમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે.

રાજ્યવાર દશ્ય

- રાષ્ટ્રીય સરેરાશ કરતાં ઉપર : ગોવા, તમિલનાડુ, કેરળ, મહારાષ્ટ્ર અને ગુજરાત જેવા રાજ્યોમાં શહેરીકરણનું સત્તર 40 ટકાથી વધુ છે.
- રાષ્ટ્રીય સરેરાશ કરતાં નીચે : બિહાર, ઓડિશા, આસામ અને ઉત્તર પ્રદેશમાં શહેરીકરણનું સત્તર રાષ્ટ્રીય સરેરાશ (31.1% થી નીચે છે.)

- કેન્દ્રશાસ્ત્રિત પ્રદેશો : દિલ્હી, દમણ અને દિવ, ચંદ્રીગઢ અને લક્ષ્યક્ષેપમાં શહેરીકરણનું સ્તર 75 ટકાથી વધુ છે.

શહેરી આયોજન ક્ષમતામાં સુધારો

કરવાની જરૂરિયાત

- વધતું શહેરી કરણ : ભારતની શહેરી વસ્તી વિશ્વની વસ્તીના 11% છે.
- > જોકે, સંપૂર્ણ સંખ્યા (Absolute Numbers) પરથી, ભારતમાં શહેરી વસ્તી અમેરિકા, જાપાન, પશ્ચિમ યુરોપ અને દક્ષિણ અમેરિકા જેવા અત્યંત શહેરીકૃત દેશો/પ્રદેશો કરતાં વધુ છે.
- > વર્ષ 2011થી 2036 દરમિયાન ભારતમાં કુલ વસ્તીમાં 73ટકાના વધારા માટે શહેરી વિકાસ જવાબદાર રહેશે.
- ભારતીય અર્થતત્ત્વનું કેન્દ્ર : ભારતના કુલ ઘરેલું ઉત્પાદન (GDP)માં શહેરીકરણનો ફાળો લગભગ 60 ટકા છે.
- > જો કે ભારતમાં અપૂર્વતી અર્થવ્યવસ્થાનું મોટું સ્તર છે.

ભારતના રાષ્ટ્રીય વિકાસ લક્ષ્યો

- આર્થિક વૃદ્ધિનો લક્ષ્યાંક : 2024 સુધીમાં 5 ટ્રિલિયન ડોલરનું અર્થતંત્ર.
- રોજગાર લક્ષ્યાંક : 2030 સુધીમાં કુલ કાર્યબળ 0.64 અબજ હોવાનો અંદાજ છે, જેમાંથી 0.26 અબજ શહેરી વિસ્તારોમાં કાર્યરત થશે.
- બેઝિક ઈન્ફાસ્ટ્રક્ચર ટાર્ગેટ : 11 મોટા ઔદ્યોગિક કોરિડોરનું નિર્માણ, રાષ્ટ્રીય ઔદ્યોગિક કોરિડોર કાર્યક્રમના ભાગરૂપે અનેક મલ્ટી લોજિસ્ટિક્સ પાર્કનું નિર્માણ.
- પર્યાવરણ સંરક્ષણ લક્ષ્યો : નદીનું કયાકલ્પ, શહેરોમાં સ્વચ્છ હવા વગેરે.
- નેશનલ ઈન્ફાસ્ટ્રક્ચર પાઈપલાઇન (NIP): NIP શહેરી વિસ્તારના મહત્વપૂર્ણ ભાગ (17%) ને આવરી લે છે.
- > NIP 2020-25ના સમયગાળા દરમિયાન દેશમાં 111 લાખ કરોડના અંદાજિત રોકાણ સાથે ઈન્ફાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ્સની સુવિધા આપે છે.

ભારતની વૈશ્વિક પ્રતિબન્ધતાઓ

- SDG ગોલ (લક્ષ્ય 11): ટકાઉ વિકાસ હાંસલ કરવા માટે ભલામણ કરાયેલા માર્ગોમાંના એક તરીકે શહેરી આયોજનને પ્રોત્સાહન આપવું.
- યુઅન-હેબિટેટનો નવો શહેરી એજન્ડા : તેનો 2016માં હેબિટેટ-3માં અપનાવવામાં આવ્યો હતો. તે શહેરી વિસ્તારોના આયોજન, બાંધકામ, વિકાસ, વ્યવસ્થાપન અને સુધારણાના સિદ્ધાંતો દર્શાવે છે.
- > યુઅન-હેબિટેટ (2020) તે અવકાશી સ્થિરતાને એક ખ્યાલ તરીકે ઓળખાવે છે. તે સૂચાવે છે કે શહેરની અવકાશી પરિસ્થિતિઓ સામાજિક, આર્થિક અને પર્યાવરણીય મૂલ્યો અને કલ્યાણ પેદા કરવાની ક્ષમતામાં વધારો કરી શકે છે.

- પેરિસ સમજૂતી : ભારતના રાષ્ટ્રીય નિર્ધારિત યોગદાન (NDC)માં 2005ના સ્તરથી 2030 સુધી દેશની GDP ઉત્સર્જન તીવ્રતા 33 ટકાથી ઘટાડીને 35 ટકા કરવાના લક્ષ્યાંકોનો સમાવેશ થાય છે.

ભલામણો

- તંદુરસ્ત શહેરોની યોજના : અહેવાલમાં 5 વર્ષના સમયગાળા માટે 500 સ્વાસ્થ શહેર પરાક્રમ (500 Healthy Cities Programme) નામની કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજનાની પણ ભલામણ કરવામાં આવી છે. આ અંતર્ગત રાજ્યો અને સ્થાનિક સંસ્થાઓ દ્વારા સંયુક્તપણે પ્રાથમિક શહરો અને નગરોની પસંદગી કરવામાં આવશે.
- > આ કાર્યક્રમ શહેરી જમીનનો મહત્વમાં ઉપયોગ પણ કરી શકે છે.
- શહેરી શાસનને ફરીથ સ્પષ્ટ કરવું : વધુ સંસ્થાકીય સ્પષ્ટતા અને બહુ-શિસ્તકુશળતા દ્વારા શહેરી પડકારોનો ઉકેલ લાવવો.
- > આયોજન, કાયદાઓ (શહેરી અને દેશના આયોજન અથવા શહેરી અને પ્રાદેશિક વિકાસ અધિનિયમ, અન્ય સંબંધિત કૃત્યો સહિત)ની નિયમિત સમીક્ષા કરવા માટે રાજ્ય સ્તરે સર્વોચ્ચ સમિતિની રચના કરવાની ભલામણ કરવામાં આવી છે.
- ખાનગી ક્ષેત્રની ભૂમિકાને મજબૂત બનાવવી : તેનો ઉદ્દેશ ટેકનિકલ કન્સલ્ટન્સી સેવાઓની ખરીદી માટે યોગ્ય પ્રક્રિયાઓ અપનાવાવનો, જાહેર ક્ષેત્રમાં પ્રોજેક્ટ માળખું અને વ્યવસ્થાપાન કુશળતા મજબૂત કરવાનો અને આનંગી ક્ષેત્રના સલાહકારોને સામેલ કરવાનો છે.
- > આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA)ના નેશનલ અર્બન ઈનોવેશન સ્ટેકની અંદર નેશનલ ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ ઓફ ટાઉન કન્ટ્રી પ્લાનર્સ બનાવવાનું સૂચન પણ કરવામાં આવ્યું છે.
- > શહેરી આયોજનને જાહેર કરવા માટે નાગરિક આઉટરીય અભિયાન.
- > શહેરી આયોજન શિક્ષણ પ્રણાલીને મજબૂત બનાવવી.

Back to basics : શહેરી વિકાસને લગતી

યોજનાઓ/કાર્યક્રમો

- સ્માર્ટ સિટીઝ : તેનો ઉદ્દેશ એવા શહેરોને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે જે મુખ્ય માળખું પ્રદાન કરે છે અને તેમના નાગરિકોને ગુણવત્તાયુક્ત જીવન પ્રદાન કરે છે અને સ્વચ્છ અને ટકાઉ વાતાવરણ અને ‘સ્માર્ટ’ ઉકેલોનો ઉપયોગ કરવાની તક પૂરી પાડે છે.
- અમૃત મિશન : તેનો ઉદ્દેશ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે દરેક ઘરમાં પાણી પુરવઠા અને ગટર જોડાણ સાથે નળ બેઠક હોય.
- સ્વચ્છ ભારત મિશન- શહેરી : તેનો ઉદ્દેશ શહેરી ભારતને ખુલ્લા શૌચમુક્ત બનાવવાનો અને દેશના 4041 વૈધાનિક શહેરોમાં ધન કચરાનું 100 ટકા વૈજ્ઞાનિક સંચાલન સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.
- છદ્ય યોજના : રાષ્ટ્રીય વારસા શહેર વિકાસ અને વૃદ્ધિ યોજના (HRDAY) નો ઉદ્દેશ શહેરી આયોજન, આર્થિક વિકાસ અને

- વારસા સંરક્ષણને સર્વસમાવેશાક રીતે અને શહેરના વારસાને જાળવવાના ઉદ્દેશ સાથે સંકલિત કરવાનો છે.
- પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના-શહેરી : આ યોજનાનો ઉદ્દેશ લાયક શહેરી ગરીબો (જૂપડપદ્ધીવાસીઓ સહિત)ને પાકા મકાનો પૂરા પાડવાનો છે.

શહેરી આયોજન સુધારાઓ વિશે નીચેના વિધાનો દ્વાનમાં તો.

1. શહેરીકરણનું સતર 31.1 ટકા (ભારત 2011ની વસ્તી ગણતરી) સાથે 2011માં ભારતની શહેરી વસ્તી 2010 મિલિયન હતી.
2. શહેરીકરણ નગરો (Towns) અને શહેરો (Cities) રહેતા લોકોની સંખ્યામાં વધારો સૂચ્યવે છે.
3. વધતું શહેરી કરણ ભારતની શહેરી વસ્તી વિશ્વની વસ્તીના 11% છે.
4. NIP 2020-25ના સમયગાળા દરમિયાન દેશમાં 111 લાખ કરોડના અંદાજિત રોકાણ સાથે ઈન્ફાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ્સની સુવિધા આપે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3
(B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4
(D) 1, 2, 3 અને 4

કોચીન પોર્ટ ટ્રસ્ટ ખાતે 'સ્વચ્છતા પખવાડા' શરૂ કરાયું

- > 'સ્વચ્છતા પખવાડા 2021' કોચીન પોર્ટ ટ્રસ્ટ ખાતે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને 16 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ તમામ વિભાગોમાં સ્વચ્છતા સંકલ્પનું સંચાલન કરવામાં આવ્યું હતું.
- > આ પ્રસંગે બંદર વિસ્તારોમાં શ્રમદાન સફાઈ પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- > સ્વચ્છતા પખવાડા દરમિયાન સૂચિત પ્રવૃત્તિઓમાં બંદર વિસ્તારમાં કાર્યસ્થળો, જાહેર સ્થળો અને ઓફિસ પરિસરની સફાઈનો સમાવેશ થાય છે.
- > આ દરમિયાન કાર્યક્રમોનું નેતૃત્વ તમામ વિભાગોના વડાઓ કરશે.

સ્વચ્છતા પખવાડા

- > તમામ સરકારી મંત્રાલયો અને વિભાગોને તેમના અધિકાર ક્ષેત્ર ડેઠન સામેલ કરીને સ્વચ્છતા મુદ્દાઓ અને પ્રથાઓ પર પખવાડિક તીવ્ર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાના હેતુથી એપ્રિલ 2016માં સ્વચ્છતા પખવાડા શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

પખવાડા પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન માટે મંત્રાલયો વચ્ચે વાર્ષિક ક્લેન્ડર વહેચવામાં આવે છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > તે સ્વચ્છ ભારત મિશન ડેઠન શરૂ કરાયેલ પર્યાવરણીય જાગૃતિ અભિયાન છે. 2 ઓક્ટોબર, 2019 સુધીમાં સંપૂર્ણ સ્વચ્છતા અને સ્વચ્છતા લક્ષ્યને હાંસલ કરવા માટે તેને લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું. આ અભિયાન અંતર્ગત, ઘણા મંત્રાલયો "સ્વચ્છ ભારત પખવાડા" નામની થીમ મુજબ અભિયાનનું આયોજન કરે છે. તે એક સ્વૈચ્છિક કસરત છે અને તે જાગૃતિ અને લક્ષ્ય કાર્યક્રમો વધારવા માંગે છે.

Back to basics :સ્વચ્છ ભારત મિશન

- > સ્વચ્છ ભારત મિશન 2014માં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ખુલ્લામાં શૌચને દૂર કરવા ને ધન કચરાના વ્યવસ્થાપનમાં સુધારો લાવવાના હેતુથી શરૂ કરાયેલ રાષ્ટ્રવ્યાપી અભિયાન છે.આ મિશન 'નિર્મલ ભારત અભિયાન' પુનર્ગઠિત સંસ્કરણ છે જે 2009માં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. નિર્મલ ભારત અભિયાન તેના ધારેલા લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું હતું સ્વચ્છ ભારત મિશનનો પહેલો તબક્કો ઓક્ટોબર 2019માં સમાપ્ત થયો, જ્યારે મિશનનો તબક્કો 2 2020-21 અને 2024-25 વચ્ચે અમલમાં છે.

સ્વચ્છતા પખવાડા વિશે નીચેના

વિધાનો દ્વાનમાં તો.

1. 'સ્વચ્છતા પખવાડા 2021' કોચીન પોર્ટ ટ્રસ્ટ ખાતે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને 16 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ તમામ વિભાગોમાં સ્વચ્છતા સંકલ્પનું સંચાલન કરવામાં આવ્યું હતું.
2. સ્વચ્છતા પખવાડા દરમિયાન સૂચિત પ્રવૃત્તિઓમાં બંદર વિસ્તારમાં કાર્યસ્થળો, જાહેર સ્થળો અને ઓફિસ પરિસરની સફાઈનો સમાવેશ થાય છે.
3. આ મિશન 'નિર્મલ ભારત અભિયાન' પુનર્ગઠિત સંસ્કરણ છે જે 2009માં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) ફક્ત 1, અને 2
(B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3
(D) 1, 2 અને 3

ઉત્તર પૂર્વીય રાજ્યોમાં NIELIT કેન્દ્રોનું ઉદ્ઘાટન

- > કેન્દ્રીય ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને માહિતી ટેકનોલોજી રાજ્ય મંત્રી રાજ ચંદ્રશેખરે 16 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ પૂર્વોત્તર

- राज्योमां त्रष्ण नेशनल ईन्सिट्यूट ओफ ईलेक्ट्रोनिक्स एन्ड ईन्फोर्मेशन टेक्नोलोजी (NIELIT) केन्द्रोनुं उद्घाटन कर्यु हतुं.
- भणिपुरना चुराचुदपुर जिल्लामां NIELIT केन्द्रनुं उद्घाटन करवामां आव्युं हतुं. ज्यारे, आसामना कोकराऊर अने तेजपुर जिल्लामां अन्य बे केन्द्रोनुं उद्घाटन करवामां आव्युं हतुं.
- आ प्रसंगे, भिजोरमना आईओएल अने ईम्फाल जिल्लामां बे छालना केन्द्रोने अपग्रेड करवामां आव्या हता.
- आ IELIT केन्द्रो टूँक समयमां केन्द्र अने राज्योना सहयोगथी रोजगार सर्जन केन्द्रो तरीके काम करशे.
- आ केन्द्रो मात्र तालीम केन्द्रो ज नहीं पाण क्षेत्रात्य अने युवानोने तको पूरी पाइवाना केन्द्रो पाण हशे.

Back to basics : नेशनल ईन्सिट्यूट ओफ ईलेक्ट्रोनिक्स अनेन्द ईन्फोर्मेशन टेक्नोलोजी (NIELIT)

- NIELIT अगाउ �DOEACC सोसायटी तरीके ओणभातु हतुं ते विविध स्तरे माहिती टेक्नोलोजी अने ईलेक्ट्रोनिक्स तालीम पूरी पाडे छे. ते ईलेक्ट्रोनिक्स अने माहित टेक्नोलोजी मंत्रालय साथे जोडायेल छे अने केन्द्र सरकारे हेठल एक स्वायत्त वैधानिक संस्था तरीके काम करे छे. NIELIT CBSE, UGC वगेरे जेवी संस्थाओजेटली ज शक्ति धरावे छे.

NIELIT केन्द्रो विशे नीयोना विधानो ध्यानमां लो.

- केन्द्रीय ईलेक्ट्रोनिक्स अने माहिती टेक्नोलोजी राज्य मंत्री राज चंद्रशेखरे 16 सप्टेम्बर, 2021ना रोज पूर्वोत्तर राज्योमां त्रष्ण नेशनल ईन्सिट्यूट ओफ ईलेक्ट्रोनिक्स अनेन्द ईन्फोर्मेशन टेक्नोलोजी (NIELIT) केन्द्रोनुं उद्घाटन कर्यु हतुं.
- भणिपुरना चुराचुदपुर जिल्लामां NIELIT केन्द्रनुं उद्घाटन करवामां आव्युं हतुं. ज्यारे, आसामना कोकराऊर अने तेजपुर जिल्लामां अन्य बे केन्द्रोनुं उद्घाटन करवामां आव्युं हतुं.
- NIELIT अगाउ DOEACC सोसायटी तरीके ओणभातु हतुं उपरोक्त आपेल निवेदनोमांथी क्यां निवेदनो योग्य छे?
  - (A) फक्त 1, अने 2
  - (B) फक्त 2 अने 3
  - (C) फक्त 1 अने 3
  - (D) 1, 2 अने 3

भारते एक ज दिवसमां 2.5 करोड लोकोने कोरोनानी रसी आपीने रेकोर्ड बनात्यो छे.

- 17 सप्टेम्बर, 2021ना रोज, पीअम मोठीना जन्मदिवस प्रसंगे, भारतमां 2.5 करोड लोकोने एक ज दिवसमां कोरोना वायरस सामे आपवामां आवी हती.

- वायरस सामे आपवामां आवी हती. ज्यारे देशमां कुल रसीकरणो आंकडो 80 करोडने पार करी गयो छे.
- रसीकरण माटे नोंधाणी केवी रीते करवी ?
- कोविड-19 रसीकरण माटे नोंधाणी को-विन पोर्टल (<https://www.cowin.gov.in>) अने आरोग्य सेतु एप पर करी शक्य छे. नोंधाणी कर्या पछी, व्यक्तिअे रसीनुं स्थान अने समय पसंद करवो पडशे.

भारतमां वपराती रसी

- कोवेक्सिन : COVAXIN अे भारत बायोटेक द्वारा उत्पादित सरकारी सहायिक रसी छे. तेनी असरकारकता ८२ ८१% छे, २७,००० थी वधु सहभागीओओ COVAXIN रसीना त्रीजा तबक्कामां भाग लीघो छे. COVAXIN बे डोजमां आपवामां आवे छे. डोज वर्चेनो समय अंतराल चार अठवाडिया छे. कोवेक्सिन मृत कोविड-19 वायरसमांथी तैयार करवामां आव्युं हतुं.
- कोविशील : कोविशील रसी ऐस्ट्रोजेनका द्वारा बनाववामां आवे छे. स्थानिक रीते, कोविशील सीरमनुं निर्माण ईन्सिट्यूट ओफ ईन्डिया द्वारा करवामां आवी रह्यु छे. ते चिम्पाजी अडेनोवायरस नामना सामान्य ठंडा वायरसना नबणा संस्करणमांथी बनाववामां आव्यो हतो. कोविड-19 वायरस जेवो देखावा माटे वायरसमां फेरफार करवामां आव्यो छे. ते बे डोजमां लागु पडे छे.
- स्पुटनिक वी: ते भोस्कोमां गामलेया रिसर्च ईन्सिट्यूट ओफ एपिडमियोलोजी अनेन्द माईक्रोलोज द्वारा विकसाववामां आवी हती.
  - ते बे डोजनी रसी छे. जो के, ताजेतरमां रशियामां स्पुटनिक V नी एक डोज रसी बनाववामां आवी छे. तेने स्पुटनिक लाईट सिंगलडोज कहेवामां आवे छे. भारत मात्र ८ बल डोज स्पुटीनक वीनो उपयोग करी रह्यु छे.
  - ज्यारे कोविशील नबणा सामान्य अडेनोवायरसथी बनाववामां आवे छे. जे चिम्पाजीने असर करे छे, स्पुटनिक वी विविध मानव अडेनोवायरसनो उपयोग करीने बनाववामां आवी छे.

भारतमां रसीकरण विशे नीयोना विधानो ध्यानमां लो.

- 17 सप्टेम्बर, 2021ना रोज, पीअम मोठीना जन्मदिवस प्रसंगे, भारतमां 2.5 करोड लोकोने एक ज दिवसमां कोरोना वायरस सामे आपवामां आवी हती.
- देशमां कुल रसीकरणो आंकडो 80 करोडने पार करी गयो छे.
- कोविड-19 रसीकरण माटे नोंधाणी को-विन पोर्टल (<https://www.cowin.gov.in>) अने आरोग्य सेतु एप पर करी शक्य छे. उपरोक्त आपेल निवेदनोमांथी क्यां निवेदनो योग्य छे?
  - (A) फक्त 1 अने 2
  - (B) फक्त 2 अने 3
  - (C) फक्त 1 अने 3
  - (D) 1, 2 अने 3

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કરંટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા

Social Media Icon પર Click કરો.

